

38915, III, M, h

K. k. Studienbibliothek Laibach

Karben.

Jules Verne:

Pet tednov v zrakoplovu

Trije Angleži raziskujejo Afriko
Po zapiskih doktorja Fergusona

Iz francoskega prevedel

A. Kos

Ljubljana 1910

Tiskal in založil Dragotin Hribar

JULES VERNE

PET TEDNOV V ZRAKOPLOVU ::

□ □ □ TRIJE ANGLEŽI
RAZIŠKUJEJO AFRIKO □

□ □ □ □ PO ZAPIŠKIH
DOKTORJA FERGUŠONA

IZ FRANCOŠKEGA
PREVEL A. KOS □

K. k. Studienbibliothek Laibach

≡ LJUBLJANA 1908 ≡

TISKAL IN ZALOŽIL DRAGOTIN

:: :: HRIBAR V LJUBLJANI :: ::

PREDGOVOR.

Med novejšimi francoskimi pisatelji zavzema brezdvomno Jules Verne (izg. Žil Vern) jako častno mesto. Danes pač ni več omikanega človeka, ki ne bi bil bral njegovih romanov „brez ljubezni“.

Julij Verne se je rodil 8. svečna 1828 v mestu Nantes (izg. Nant) in je v mladosti študiral pravoslovje; pozneje se je pa posvetil pisateljevanju.

Prvo njegovo delo je bilo „Pet tednov v zrakoplovu“. Ta potopis, kakor tudi večina njegovih poznejših del, je najprej izšel v „Ilustrovanem listu za pouk in zabavo“¹⁾ l. 1863.

Francoska akademija je delo nagradila, odlikovalo ga je naučno ministrstvo in občinski svet pariški ga je odločil za častne nagrade v ljudskih in šolskih knjižnicah. Čitajoče občinstvo je pa s tolikim veseljem posegalo po tej zanimivi povesti, da je do danes že izšla v približno osemdesetih izdajah.²⁾

Sijajni uspehi prvega poskusa so pisatelja navdušili, da je napisal še mnogo drugih del, v katerih na znanstveni podlagi razvija svojo bujno domišljijo. Svoje bravec je peljal na „Skrivnostni otok“, vodil jih je „V 80 dneh krog sveta“ ter povedel „Od zemlje na luno“ in „Okoli lune“, naposled jih pa povabil celo na „Pot proti središču zemlje“ itd. Obravnaval je pa tudi druge vednostne stroke, zato ni čudno, da je dospel med „nesmrtnike“ francoske Akademije.

Svoje bravec je sicer vodil po „nenavadnih potih“ — voyages extraordinaires — sam pa še navadnih potov ni bil nič kaj prijatelj: poznal je le svoj rojstni kraj Nantes, Pariz in pa Amiens (izg.: Amijen), kjer je umrl 24. marca 1905.

Mož je bil strog abstinent in se mu je vedno čudno zdelo, kako da se človek sploh more opijaniti. Delal in pisal je nepre-

¹⁾ Magasin illustré d' éducation et de récréation.

²⁾ Pričujoči prevod je prirejen po 76. izdaji.

stano; pri tem si je precej pokvaril oči, tako da je na starost popolnoma oslepel.¹⁾

Julij Verne je zabaval in poučeval svoje bravece s čudovito obsežnim znanjem zlasti prirodoslovnih ved, zemljepisja, zemljepislovja itd. Njegova pisateljska nadarjenost je naravnost sijajna. Nazornost pri opisavanju in živahnost v pripovedovanju, oboje pa združeno z dramatičnimi razgovori — vse to vabi in mika vsakega bravca, ki išče v slovstvu nekaj več nego samo kratkočasnost. Naj prečita kdo katerokoli Vernovo knjigo, ne bo je položil iz rok, ne da bi se bil iz nje kaj novega naučil, ali pa to, kar je že znal, izpopolnil. Prav težke znanstvene stvari se naučimo kar igraje in mimogrede in naše zanimanje postaja vedno večje in močnejše. Vzbudi se nam domišljija, a ne vsled praznega pripovedovanja in opisovanja, ki razburja živce in čute, ampak vsled tega, ker uživamo zdravo hrano, ki vzbuja k delu lastnega duha in nam znatno razširja obzorje.

Julij Verne ne zanemarija нравne strani pri človeku. Navdušenost za vzvišen smoter, hrepenenje po znanju in spoznanju, zvestoba, značajnost, hladnokrvnost in neustrašenost, ljubezen do bližnjega, požrtvovalnost in nesebičnost — te in druge kreposti igrajo v Vernovih spisih jako odlično vlogo. In kar jim daje še posebno vrednost, je pa prisrčna šaljivost, ki nikdar ne prestopi meja dostojnosti.

Sicer je res, da so pota, katera popisuje Jules Verne, popolnoma „nenavadna“, plod njegove bujne in stvarjajoče domišljije, vendar se mu je čudovito posrečilo, da bravec v najbolj neverjetnih stvareh še dvomi ne, da bi ne bile resnične. In če v pričujočem delu filozofsko nadahnjeni Jožek govori pri reševanju najtežjih vprašanj: nič ni bolj naravnega — rien de plus naturel au monde — mu moramo v tistem momentu vedno pritrditi in soglašati z njim.

Večkrat se toži, da nam manjka poljudno znanstvenega berila za ljudstvo. Resnična in upravičena je ta tožba; gotovo je pa tudi, da je težko najti pisatelja, ki bi tako izvrstno ustrezal temu namenu, kakor Julij Verne v svojih spisih. In to je glavni povod, da smo pripravili pričujoči prevod, ne glede na to, da je zrakoplovstvo baš sedaj postalo moderno vprašanje.

¹⁾ Njegovo sliko in kratek životopis je prinesel „Dom in Svet“ l. 1905., str. 383.

PRVO POGLAVJE.

Konec odobranega govora. — Doktor Samuel Ferguson se predstavi. — „Excelsior“. — Doktorjev kip. — Prepričan fatalist. — Slavnostni obed v „Turistovskem klubu“. — Mnogobrojne napitnice.

Dne 14. januarja 1862 je bilo pri seji „Kraljevskega zemljepisnega društva“ v Londonu, na trgu Waterloo, št. 3 veliko število poslušalcev. Predsednik sir Francis M... je sporočil v svojem vsled ploskanja večkrat pretrganem govoru čestitim tovarišem važno novico.

Njegova redka zgovornost je nehala končno v zvenečih frazah, polnih najčiščega domoljubja:

„Anglija je vedno korakala na čelu narodov (kajti, tako pravijo, vedno kak narod stopa na čelu drugih) vsled nevstrašnosti svojih raziskovalcev na polju zemljepisnih razkritij. (Številno priznavanje.) Doktor Samuel Ferguson, eden izmed njenih slavnih sinov, ne bo zatajil svojega izvora. (Od vseh strani: Ne! Nikdar!) Ta poskus, če se posreči (bo se posrečil!), bo združil in izpopolnil raztresene podatke o afriški kartologiji (burno odobranje) in, če se ne posreči (nikdar, nikdar!), bo ostal vsaj kot ena najdrznejših misli človeškega duha! (Besno ropotanje z nogami.)“

„Živio! Živio!“ so vpili vsi, elektrizirani po teh navdušenih besedah.

„Živio neustrašeni Ferguson!“ je klical neki član, ki je bil najbolj navdušen med poslušalci.

Navdušeni klici so kar odmevali. Ime Ferguson se je glasilo v vseh ustih in mi opravičeno verjamemo, da je posebno pridobilo na tem, ker je šlo skozi angleška grla. Zborovalna dvorana se je kar tresla.

In vendar so bili tukaj mnogi stari, utrujeni in nevstrašeni raziskovalci, katere je njihova živahna nprav vodila po vseh petih delih sveta. Vsi so več ali manj telesno ali moralno ušli ladjelomom, požarom, indijanskim tomahavkam, divjaškim sekiram, mučilnim kolom in polinezijskim želodcem! Toda prav nič ni

moglo ovirati udarcev njihovih src med govorom sir Francis M... in kar ljudje pomnijo, je bil to gotovo najlepši govorniški uspeh „Kraljevskega zemljepisnega društva“ v Londonu.

Toda na Angleškem navdušenje ne ostane samo pri besedah, ampak kuje denar mnogo hitreje nego stroj za kovanje denarja v „Royal Mint“.¹⁾ Še v isti seji so namreč sklenili v korist doktorja Fergusona, da mu dajo v izpodbudo lepo vsoto 2500 funtov sterlingov.²⁾ Velikost te vsote je bila v pravem razmerju z važnostjo podjetja.

Eden izmed društvenih članov je vprašal predsednika, če se bo dr. Ferguson oficijelno predstavil.

„Doktor je zborovalcem na razpolago“, je odgovoril sir Francis M...

„Naj vstopi“, so klicali, „naj vstopi! Dobro je videti z lastnimi očmi tako nenavadno drznega človeka!“

„Morebiti“, je rekel star in betežen komodor,³⁾ „ta neverjetni predlog ne namerja drugega nego prevaro!“

„In če bi doktorja Fergusona sploh ne bilo!“ se je oglasil hudomušen glas.

„Tedaj bi ga morali iznajti!“ je odgovoril šaljiv član resnega društva.

„Naj vstopi doktor Ferguson!“ je rekel preprosto Francis M.

In doktor je vstopil sredi gromovitega ploskanja, ne da bi bil sploh kaj razburjen.

Bil je mož pri štiridesetih letih, navadne postave in stasa; zagorel obraz je bil znak njegovega vročerkvnega značaja. Izraz mu je bil hladen, poteze pravilne, nos pa močen in podoben prednjemu delu ladje, je kazal, da je doktor kar naprej določen za raziskovalca. Njegove mile, bolj razumne nego drzne oči, so dajale velik čar njegovemu licu. Roke so mu bile dolge in stopal je trdo kakor utrjen pešec.

Mirna resnost je odsevala iz vse doktorjeve osebe in nikomur ni prišlo na misel, da bi utegnil biti orodje le najnedolžnejše prevare.

Tudi živio-klici in ploskanje niso prenehali, dokler ni doktor Ferguson ljubeznivo zamahnil z roko in prosil za molk. Nato se je podal k naslonjaču, ki je bil pripravljen za njegovo predstavo;

¹⁾ Kraljevska tiskarna.

²⁾ Krog 60.000 kron.

³⁾ Lastnik ladje.

pokoncu in nepremično ter z energičnim pogledom je dvignil kazalec desne roke, odprl usta in izgovoril eno samo besedo :

„Excelsior!“¹⁾

Ne, nikdar niso gg. Brajt in Kobden in lord Palmerston dosegli takega vspeha s svojimi nepričakovanimi vprašanji in s svojimi zahtevami po izrednih izdatkih za utrdbe angleških pečin. Govor sir Francisa M... je bil nadkriljen in sicer daleko. Doktor je postal naenkrat vzvišen, velik, trezen in zmeren; izgovoril je položaj označujočo besedo :

„Excelsior!“

Stari komodor, popolnoma navdušen za nenavadnega moža, je zahteval, da se Fergusonov govor „neokrajšano“ natisne v „Proceedings of the Royal Geographical Society of London“.²⁾

Kdo je bil torej ta doktor in kakšnemu podjetju se je hotel posvetiti ?

Oče mladega Fergusona, vrl kapitan v angleški mornarici, je seznanil svojega sina že v zgodnji mladosti z nevarnostmi in neugodami svojega poklica. Vrli dečko, ki navidezno ni nikdar poznal strahu, je kmalu pokazal živahnega duha, smisel za raziskovanje in veliko nagnjenost k znanstvenemu delovanju. Poleg tega se je znal nenavadno spretno oproščevati iz nadlog; v zadregi ni bil nikdar, še celo tedaj ne, ko je prvič rabil vilice, pri čemur imajo otroci navadno jako malo sreče.

Kmalu se je njegova domišljija razvnela pri čitvu o drznih podjetjih in pomorskih raziskovanjih. S strastjo je sledil odkritjem, ki so odlikovala prvo polovico devetnajstega stoletja; sanjal je o slavnihi možeh, kakor so Mungo - Park, Bris, Kajé, Levajant in menim, da nekoliko celo o Selkirkovem Robinzonu Kruzoe, ki se mu ni zdel manj vreden. Koliko dobro porabljenih ur je preživel z njim na njegovem otoku Juan Fernandezu! Često je odobral misli zapuščenega mornarja; tuptam je razmotrival njegove osnutke in načrte: on bi bil naredil drugače, mogoče boljše, na vsak način pa gotovo prav tako dobro! Toda prav gotovo on ne bi bil nikdar zbežal s tega presrečnega otoka, kjer je bil srečen, kakor kralj brez podložnikov . . ., ne, tudi če bi šlo za to, da postane prvi lord med admirali!

Prepuščam cenjenim bralcem, da premišlujejo, če so se ta stremljenja razvila v njegovi neugodi polni mladosti, ko se je potikal po štirih straneh sveta. Njegov oče ni nikdar kot izobra-

1) Naprej !

2) „Izvestja Kraljevskega Zemljepisnega Društva v Londonu“.

ženec zamudil ugodne prilike, da bi utrdil živahno razboritost svojega sina z resnimi vajami v hidrografiji,¹⁾ fiziki, mehaniki in površnim znanjem v biljarstvu, zdravništvu in zvezdoslovju.

Ob smrti vrlega kapitana je Samuel Ferguson, star dvaindvajset let, že potoval okoli sveta; pridružil se je bengalskim inženirjem ter se je odlikoval v marsikateri zadevi. Toda vojaški stan mu ni bil po godu: ker se ni brigal za poveljevanje, tudi ni nič rad ubogal in zato se je poslovil. Podal se je na sever in je spotoma deloma lovil, deloma pa biljaril ter prišel na indijski polotok in ga prehodil od Kalkute pa do Surate. Čisto preprost sprehod za zabavo!

Iz Surata ga vidimo iti v Avstralijo, kjer se je udeležil ekspedicije kapitana Sturta l. 1845. Ta je imel nalogo odkriti tisto Kaspisko jezero, o katerem so menili, da se nahaja na Novi Holandiji.

Krog l. 1850. se je Samuel Ferguson vrnil na Angleško in gnan bolj nego kdaj poprej od raziskovalnega duha, je spremljal do l. 1853. kapitana Mak Klura v ekspediciji, ki je obsegala ameriško celino od Beringove ceste pa do rta Farewell.

Ferguson je bil čudovito utrjen napram vsakovrstnim težavam in vsakem ozračju; sredi največjega pomanjkanja je živel uprav zadovoljno: to je bil vzor popolnega popotnika, čigar želodec se po volji gospodarjevi krči in širi, čigar noge se stegnejo in skrčijo primerno vsakokratnemu ležišču, moža, ki je lahko zaspal po dnevu ob vsaki uri in se zbudil po noči ob vsaki uri.

Potemtakem se ni prav nič čuditi, če zopet vidimo, da naš neutrudni popotnik v letih 1855—1857 obiskuje ves tibetanski zahod v družbi bratov Šlagintvajt in da si pri tem raziskovanju nabira dragocene narodopisne podatke.

Na teh izletih je bil Samuel Ferguson najmarljivejši in najzanimivejši dopisnik „Daily Telegrapha“,²⁾ — krajcarski časopis — čigar natisk znaša na dan krog štiridesettisoč izvodov, ki komaj zadoščajo mnogo milijonskim bralcem. Tudi so tega doktorja dobro poznali, čeprav ni bil ud nobenega učenjaškega društva, niti Kraljevskega Zemljepisnega Društva v Londonu, Parizu, Berlinu, Dúnaju, ali Petrogradu, niti Turistovskega Kluba, celo Kraljevskega Politehniškega Zavoda ne, kjer je gospodoval njegov prijatelj statistik Kokburn.

¹⁾ Nauk o vodah.

²⁾ Naslov angleškega časopisa.

Da bi se prikupil, mu je stavil ta učenjak nekoč sledeče vprašanje: če je dano število milj, katere je doktor prehodil krog sveta, koliko milj je glava napravila več nego njegove noge z ozirom na različne polumere? Ali pa: če je znano število milj, katere je doktor napravil z glavo in z nogami, kako se izračuna velikost njegove postave do pičice natančno?

Toda Ferguson se je vedno izogibal učenjaškim društvom, ker se je boril z dejstvi, ne pa z besedami. Zdelo se mu je bolje, da porabi čas za raziskovanje in odkritja, kakor pa za razprave in govore.

Pripovedujejo, da je nekoč prišel v Genf neki Anglež, da bi si jezero ogledal. Postavili so ga na tak star voz, ki ima kakor omnibus na obeh straneh sedeže. Prigodilo se je pa, da se je naš Anglež slučajno tako vsedel na voz, da je kazal jezeru hrbet; voz je brez nesreče prišel krog jezera, ne da bi se bil Anglež vsaj v sanjah enkrat obrnil. In vendar se je ves očaran od genfskega jezera vrnil v London.

A doktor Ferguson se je obrnil, in sicer več nego enkrat, na svojem potovanju; obračal se je pa tako dobro, da je veliko videl. V tem se je ravnal po svoji naravi in mi dobro opravičeni verjamemo, da je bil nekoliko fatalist,¹⁾ toda jako pravoveren fatalist, ki se je zanašal na se in na Previdnost. Rekel je, da ga bolj vleče nego mika na potovanje in svet je prehodil podobno lokomotivi, ki se ne vodi sama, ampak jo vodi železna cesta. —

„Jaz ne sledim svojim potom“, je večkrat dejal, ampak pota sledijo meni.“

Zato se ne bo nihče čudil hladnokrvnosti, s katero je sprejel ploskanje Kraljevskega Društva, vzvišen je bil nad takimi malenkostmi in ni bil ošaben, še manj pa ničemer. Čisto preprost se mu je zdel predlog, katerega je sporočil sir Francis M... in se niti zavedel ni ogromnega učinka, ki ga je povzročil.

Po seji so peljali doktorja v Traveller's club²⁾ v Pall Mall, kjer je bila pripravljena slovesna pojedina. Obseg predloženih skled je bil v razmerju z važnostjo objekta, in jeseter,³⁾ ki je dičil to bogato pojedino, ni bil za tri palce krajši kakor sam Samuel Ferguson.

S francoskimi vini so pridno napijali slavnim preiskovalcem, ki so se odlikovali na afriški zemlji. Pili so na njihovo zdravje,

¹⁾ Tisti, ki slepo veruje v usodo.

²⁾ Klub hribolazcev.

³⁾ Neke vrste riba.

ali pa na njihov spomin, in sicer prav po angleški: v abecednem redu. Napijali so sledečim možem: Abbadie, Adams, Adamson, Anderson, Arnaud, Baikie Baldwin, Barth, Batouda, Beke, Beltrame, pl. Berba, Bimbachi, Bolognesi, Bolwik, Bolzoni, Bormemain, Brisson, Brown, Bruce, Brun-Rollet, Burchell, Burckhardt, Burton, Cailland, Caillie, Campbell, Chapman, Clapperton, Clot-Bey, Colomieu, Courval, Cuming, Cuny, Debono, Decken, Denham, Desavanchers, Dicksen, Diekson, Dochard, Duchailu, Duncan, Durand, Duroule, Duveyrer, Erhardt, d' Escairas de Lauture, Ferret, Fresnel, Galinier, Galton, Geoffroy, Golberry, Hahn, Halm, Harnier, Hecquart, Heuglin, Hornemann, Houghton, Imbert, Kaufmann, **Knoblehar,**¹⁾ Krapf, Kummer, Lafargue, Laing, Lajaille, Lambert, Lamiral, Lamprifère, John Lander, Richard Lander, Lefebvre, Lejean, Levailant, Livingston, Maccarthie, Maggiar, Maizan, Malzac, Moffat, Mollien, Montaire, Morisson, Mungo-Park, Neimans, Overwey, Paret, Partrarieux, Pascal, Pearse, Peddie, Peney, Petherick, Poncet, Prax, Gaffenel, Rath, Rebmann, Richardson, Rilleý, Ritchie, Rochet, d' Hericourt Rongäwi, Roscher, Ruppel, Saugnier, Speke, Steidner, Thibaud, Thompson, Thornton, Toole, Tousny, Trotter, Tuckey, Tyrwitt, Vandey, Veysièrè, Vincent, Vinco, Vogel, Wahlberg, Warrington, Washington, Wern, Wild in na zadnje so napili še doktorju Samuelu Fergusonu, ki naj bi s svojim neverjetnim poskusom spojil dela teh raziskovalcev ter spopolnil vrsto afriških odkritij.

DRUGO POGLAVJE.

Članek v Daily Telegraphu. — Prepis učenjaških listov.

Naslednjega dne je Daily Telegraph prinesel v svoji številki z dne 15. januarja tako-le pisan članek:

„Afrika nam bo končno le odkrila svoje skrivnostne in ogromne pustinje. Moderni Edip²⁾ nam bo podal rešitev te uganke, katere niso mogli rešiti učenjaki v šest tisoč letih. Iskanje Nilovih vrelcev — fontes Nili quaerere — je veljalo že od nekdanj kot brezmiselno početje, neizvedljive sanje.

¹⁾ Slovenec.

²⁾ Edip je rešil uganko, ki mu jo je zastavila sfinga, pošast zgoraj s človeškim, spodaj pa z levjim telesom. — Zastavica se je glasila: Kdo je to: glas ima in hodi zjutraj po štirih, opoldan po dveh, zvečer pa po treh? Kdor ni prav odgovoril in rekel: Človek! tega je sfinga vrgla v morje.

Dr. Bart je do Sudana zasledoval pot, ki sta jo načrtala Denham in Klaperton; doktor Livingston je neprestano in neustrašeno raziskoval od rta Dobre Nade pa do zambeškega zaliva; kapitana Burton in Spek sta pa odkrila notranja Velika jezera. S tem so moderni civilizaciji odprta tri pota: njihovo križišče pa, kamor še ni mogel priti noben popotnik, je osrčje Afrike same. Semkaj morajo stremiti vsa prizadevanja.

Sedaj pa bo dela teh drznih pionirjev znanosti obnovil s svojim predrznim poskusom doktor Samuel Ferguson, čigar krasna zaziskavanja so naši bralci pogosto hvalili.

Ta neustrašeni mož je sklenil, da bo v balonu preplul vso Afriko od vzhoda do zahoda. Če smo prav podučeni, se ta čudovita vožnja prične na otoku Zanzibar, in sicer na vzhodni strani; kje pa se bo nehala, ve samo Previdnost.

To znanstveno raziskovanje so predlagali včeraj oficijelno v Kraljevskem Zemljepisnem Društvu, ob enem so sklenili za pokritje stroškov pri podjetju vsoto dva tisoč pet sto funtov šterlingov.

Svoje bralce bomo sproti obveščali o tem poskusu, kateremu ga ni enakega v zemljepisnih letopisih.

Lahko si mislimo, kako izvanredno pozornost je vzhudil ta članek. S prva mu ni hotel nihče verjeti: doktorja Fergusona so smatrali za popolnoma izmišljeno bitje, za iznajdbo gospoda Barnuma, ki je bil delal v Zedinjenih državah in sedaj nameraval „napraviti“ britanske otoke.

Šaljiv odgovor je izšel v Genfu v februarjevi številki „Izvestja Zemljepisnega Društva“. Duhovito se je norčeval iz Kraljevskega Zemljepisnega Društva v Londonu, iz Popotniškega kluba in velikanskega jesetra.

Toda g. Peterman je v svojih v Goti izhajajočih „Izvestjih“ prisilil genfski list, da je popolnoma umolknil. Gospod Peterman je poznal osebno doktorja Fergusona in je bil porok za neustrašenost svojega drznega prijatelja.

Sicer pa kmalu ni bilo več mogoče dvomiti; priprave za potovanje so se vršile v Londonu. Lijonske tovarne so dobile znatna naročila sirove svile za izdelovanje zrakoplova in naposled je angleška vlada dala doktorju na razpolaganje prevozno ladjo „The Resolute“ s kapitanom Penetom.

Kmalu se je pojavilo nebrojno priznanj in oglasilo mnogo častitk. Podrobnosti tega podjetja so izšle obširno popisane v „Izvestjih Zemljepisnega Društva“ v Parizu; zanimiv članek je

bil priobčen v „Novih letopisih zemljepisnih, zgodovinskih in arheoloških potovanj“ gospoda V. A. Malte-Brun. Skrbno izdelan članek, ki ga je priobčil doktor W. Korner v „Časopisu za splošno zemljezanstvo“, je zmagovito opisoval možnost tega potovanja, nade na uspehe, naravo, ovire in neizmerne ugodnosti načina, kako se bo gibal v zraku; samo kraj, kjer se bo dvignil, mu ni bil všeč. Ljubši mu je bil Masuah, malo pristanišče v Abesiniji, odkoder se je l. 1868 James Bruce dvignil v zrak ter šel iskat Nilove vrelce. Sicer je brez pridržka občudoval energičnega duha dr. Fergusona in njegovo s trojnim oklepom obdano srce, ki je zamislilo in poskusilo tako pot.

„Severoameriški obzornik“ ni bil nič kaj zadovoljen, da je tolika slava namenjena Angliji. Zato se je šalil z doktorjevim namenom in ga povabil, naj pripluje do Amerike, ko bo že na tako dobrem potu.

Skratka, ne da bi naštevali dnevnikе vsega sveta, ni bilo znanstvene zbirke od „Časopisa za evangeljske misijone“ do „Alžirskega in nasebinskega lista“, od „Letopisov za razširjanje vere“ pa do „Cerkveno-misijonskega vestnika“, katera ne bi v vseh oblikah poročala o tem dejstvu.

V Londonu in po Angleškem so stavili precejšnje vsote: prvič na to, če je dr. Ferguson na svetu ali ne; drugič na pot samo, o kateri so mislili nekateri, da je ne bo nastopil, drugi pa, da jo bo; tretjič pa na vprašanje, če bo pot imela uspeha, ali če se bo ponesrečila; četrtič na to, če se doktor Ferguson vrne, ali ne vrne. V knjigi za stave so bile zapisane ogromne vsote, kakor da bi šlo za epsomske*) dirke.

Tako so se torej v doktorja ozirale oči vseh, vernih in nevernih, nevednih in učenih; postal je lev dneva, ne da bi se zavedal, da nosi grivo. O svoji ekspediciji je rad dajal točna pojasnila. K njemu se je lahko prišlo, in je bil najpreprostejši človek na svetu. Več drznih pustolovcev se mu je predstavilo in se hotelo udeležiti slave in nevarnosti pri njegovem podjetju. toda odklonil je vsakega, ne da bi povedal zakaj.

Mnogo izumiteljev za vodstvo balona pripravnega mehanizma je prišlo ponujat svoje načrte. A nobenega ni hotel sprejeti. Tistemu pa, ki ga je vprašal, če je sam kaj iznašel v tem oziru, ni hotel prav ničesar povedati in se je bolj živahno nego kdaj poprej pečal s pripravami za svoje potovanje.

*) Slavnoznanе konjske dirke na Angleškem.

TRETJE POGLAVJE.

Doktorjev prijatelj. — Od kdaj sta bila prijatelja. — Dik Kenedi v Londonu. — Nepričakovan a vznemirljiv predlog. — Malo tolažeč pregovor. — Nekaj besedi o afriškem martirologiju. — Prednosti balona. — Doktorja Fergusa skrivnost.

Doktor Ferguson je imel prijatelja, ki ni bil njegov drugi jaz — alter ego —; med dvema popolnoma enakima človekoma bi prijateljstvo ne moglo biti.

Toda čeprav sta imela različne lastnosti, sposobnosti in nravi, sta vendar živeła Dik Kenedi in Samuel Ferguson v najlepši slogi in to jima ni delalo kake velike težave. Nasprotno.

Dik Kenedi je bil Škot v polnem pomenu besede, odkritosrčen, odločen in svojeglaven. Stanoval je v mestecu Leit blizu Edinburga, dobro miljo od „Starega dimnika“. ¹⁾ Včasih je bil ribič, toda vedno in povsod je bil udan lovu, kar ni nič čudnega za dečka iz Kaledonije, ki je navajen tekati po hribih škotskega višavja. Pripovedovali so o njem, da zna čudovito streljati s puško in da pri strelu ni samo prerezal kroglice na noževi klinji, ampak jo razdelil na dve tako enaki polovici, da niso mogli najti znatne razlike, ko so tehtali obe polovici.

Njegov obraz je precej spominjal na Halberta Glendininga, kakor ga je slikal Walter Scott ²⁾ v „Samostanu“. Velikost njegove postave je presegala šest angleških čevljev ³⁾; stas mu je bil lep in vitek, moč pa uprav orjaška; lice mu je bilo jako ogorelo od solnca, oči žive in črne, nprav pa odločno drzovita. Skratka: nekaj dobrega in trdnega na vsem telesu je delalo Škota prikupljivega.

Oba prijatelja sta se seznanila v Indiji takrat, ko sta oba služila pri istem polku. Med tem, ko je Dick lovil tigre in slone, je Samuel nabiral rastline in hrošče. Oba sta si lahko rekla, da sta spretna v svoji stroki in več nego ena redka rastlina je postala doktorjev plén, čigar pridobitev je bila toliko vredna kakor par slonovih zob.

Ta dva mladeniča nista nikdar bila v položaju, da bi kdaj drug drugemu rešila življenje, ali da bi si izkazala kako uslugo.

¹⁾ Zaničevalno ime za Edinburg, Auld Reekie.

²⁾ Slavni škotski romanopisec, od katerega se je učil naš Jurčič.

³⁾ Stara mera, ki znači sedaj približno 3 decimetre. Visok je bil torej

Od tod njuno neizpremenljivo prijateljstvo. Usoda ju je časih ločila, a duševno sorodstvo ju je vedno združevalo.

Odkar sta prišla na Angleško nazaj, sta bila često ločena vsled oddaljenih doktorjevih ekspedicij; a ko se je vrnil domov, ni ta nikdar zamudil, ne le, da ga ne bi obiskal, ampak da je nekaj tednov ostal pri svojem škotskem prijatelju.

Dik se je razgovarjal o preteklosti, Samuel je snoval načrte za bodočnost, eden je gledal naprej, drugi pa nazaj. Radi tega je bil Fergusonov duh nemiren, Kenedijev pa popolnoma umirjen.

Po svojem potovanju v Tibet ni doktor skoro dve leti nič govoril o novih raziskovanjih in Dik je mislil, da se je umiril njegov nagon do popotovanja in hrepenenje po dogodkih. Silno se je tega razveselil. To, si je mislil, se mora enkrat slabo nehati: naj kdo še tako spretno občuje z ljudmi, brez kazni nihče ne potuje sredi ljudožrcev in divjih živali. Zato je Kenedi prosil Samuela, naj preneha potovati, ker je za znanost itak že dovolj storil, za hvaležnost ljudij pa že preveč.

Na to ni hotel doktor ničesar odgovoriti; zamislil se je in se zatopil v skrivnostne račune ter prečul noči pri računskih nalogah, pri tem pa delal s posebnimi pripravami poskuse, katerih ni mogel nihče uganiti. Slutili so, da se poraja velika misel v njegovih možganih.

„O kateri stvari je pač tako razmišljal?“ se je vprašal Kenedi, ko ga je prijatelj njegov zapustil sredi meseca januarja ter se vrnil v London.

To je zvedel neko jutro iz članka v „Daily Telegraphu.“

„Za božjo voljo!“ je zaklical. „Norec, tepec! V balonu črez Afriko! še tega je bilo treba! To je tedaj tisto, o čemer je dve leti razmišljal!“

Na mestu teh klicajev se udarite s pestjo močno po glavi in imeli boste pojem, kako se je premikal vrli Dik med takim govorjenjem.

Njegova zvesta ženica, stara Lišpeta, ga je hotela prepričati, da bi to utegnilo biti prevara.

„Beži no!“ je odgovoril, „mar ne poznam svojega prijatelja? Li ni to on? Potovati po zraku! Sedaj bo s ptiči tekmoval! Ne, gotovo, tega pa ne! Bom že preprečil! Hm, če mu pustimo to narediti, nam lepega dne uide na luno!“

Še tisti večer se je Kenedi, napol razburjen, napol nejevoljen, peljal z ženico do „Občnega kolodvora“ in naslednji dan je prišel v London.

Tri ure pozneje je stopil iz kočije pred majhnim doktorjevim stanovanjem, trg Soho na Grški cesti; šel je preko dvorišča in s petimi krepkimi udarci na vrata naznanil svoj prihod. Ferguson mu je sam odprl.

„Dik?“ je vprašal, ne da bi se bil preveč začudil.

„Dik sam“, je odvrnil Kenedi.

„Kako je to, moj dragi Dik, da si ti ob zimskem času v Londonu?“

„Da, v Londonu sem jaz.“

„In kaj nameravaš?“

„Preprečiti brezmejno neumnost.“

„Neumnost?“ je rekel doktor.

„Ali je res, kar poroča ta list?“ je vprašal Kenedi in mu kazal številko „Daily-Telegrapha“.

„A, o tem torej govoriš! Časopisi pa res ne znajo molčati! Toda vsedi se vendar, moj dragi Dik!“

„Ne bom se vsedel. Ali si v resnici popolnoma namenjen lotiti se tega pota?“

„Popolnoma; s pripravami gre dobro in jaz . . .“

„Kje pa so tvoje priprave, da jih razbijem na kosce? Kje so, da jih razdrobim?“

Vrli Škot se je prav resno ujezil.

„Mir, moj dragi Dik,“ je začel doktor. „Razumem tvojo razdraženost. Zato se jeziš nad menoj, ker ti še nisem naznanil svojih novih načrtov.“

„To imenuje nove načrte!“

„Imel sem mnogo dela,“ je nadaljeval brez presledka Samuel, „mного sem imel opraviti! Pa pomiri se, ne bi bil odpoval, ne da bi ti bil pisal . . .“

„Kaj me to briga . . .“

„Ker sem nameraval tebe seboj vzeti.“

Škot je pri teh besedah tako poskočil, da bi skok ne bil v sramoto divji kozi.

„A tako,“ je rekel, „ti hočeš, da naju oba zapro v Betlehemske bolnišnice¹⁾.“

„Resnično sem na te računal, moj dragi Dik, in sem te določil pred mnogimi drugimi.“

Kenedi je kar ostrmel.

¹⁾ Tako se imenuje norišnica v Londonu.

„Če me poslušáš deset minut, mi boš hvaležen,“ je doktor mirno odgovoril.

„Ali govoriš resno?“

„Jako resno.“

„In če te ne maram spremljevati?“

„Saj ne boš odklonil.“

„Nazadnje, če pa le odklonim?“

„Bom pa sam odpotoval.“

„Vsediva se, je rekel lovec, in govoriva brez strasti. V trenutku, ko se ne šališ, se spleča, da se razgovoriva.“

„Razgovoriva se pri zajutruku, če nimaš nič proti temu, moj dragi Dik?“

Oba prijatelja sta se vsedla drug proti drugemu za majhno mizo poleg kupa s sirovim maslom pomazanih kruhov in ogromne posode čaja.

„Moj dragi Samuel,“ je rekel lovec, tvoj načrt je nespameten in neizvedljiv! Na njem ni prav nič resnega, prav nič praktičnega!“

„To bodeva videla dobro tedaj, ko bodeva poskusila.“

„Ravno poskus je to, kar se posebno ne sme zgoditi.“

„Prosim, zakaj pa ne?“

„Nevarnosti in vsakovrstne ovire!“

„Ovire,“ je Ferguson resno odgovoril, „so za to tukaj, da jih premagamo; kar pa nevarnosti tiče, kdo si more laskati, da se jim izogne. V življenju je vse nevarno: morebiti je zelo nevarno se vsesti za mizo ali pa dejati klobuk na glavo. Sicer pa moramo misliti, da je to, kar mora priti, že prišlo in v prihodnosti moramo videti le sedanjost; kajti prihodnost ni nič drugega nego nekoliko oddaljena sedanjost.“

„Saj te poznam“, je rekel Kenedi in skomignil z rameni. „Ti si še vedno fatalist!“

„Vedno, toda v dobrem pomenu besede. Pa pustiva to, kar nama je usoda namenila in ne pozabiva lepega angleškega pregovora:

„Človek, kateremu je ob rojstvu namenjeno, da bo obešen, ne bo nikdar utonil!“

Nato ni mogel Kenedi ničesar odgovoriti, toda to ga ni oviralo, da ne bi našel cele vrste razlogov, katere si lahko mislimo, a bi bilo predolgo, če bi jih tukaj naštevali.

„Naposled pa“, je izpregovoril Kenedi po enourni razpravi, „če že hočeš na vsak način prepotovati Afriko, če je to potreba k tvoji sreči, zakaj si ne izvoliš navadnega pota?“

„Zakaj?“ je doktor odgovoril in se razvnel. „Ker so se vsi dosednji poskusi ponesrečili! Ker je že mnogo žrtev zapisanih v listino afriških mučencev, odkar je bil Mungo-Park umorjen ob Nigru in Vogel izginil v Vadaju, odkar sta Udne in Klaperton umrli v Murmuru in Sakatu, pa do Francoza Mezana, katerega so razrezali na kose; odkar so Tuaregi ubili majorja Lenga, pa do tedaj, ko so Rošerja iz Hamburga do smrti trpinčili leta 1868! Ker se je nemogoče boriti proti naravnim silam, proti lakoti, žeji, mrzlici, proti divjim živalim in še bolj divjim ljudstvom! Ker se mora to, kar se ne da izvesti na en način, izpeljati na drugi način! Končno pa zato, ker se mora iti tam, kjer se ne da iti čez sredo, ob strani, ali pa preko stvari.“

„Če bi šlo samo za iti preko Afrike!“ je odvrnil Kenedi, „toda leteti preko Afrike!“

„No,“ je nadaljeval doktor z največjo hladnokrvnostjo, „česa naj se pa bojim? To boš pač priznal, da sem za varnost tako poskrbel, da se mi ni treba bati, če se balon polomi. Če se mi torej balon kaj pokvari, bom pa na tleh v istih okolnostih kakor tisti, ki peš raziskujejo. Toda balon se bo dobro obnesel, na to ni treba računati.“

„Nasprotno, ravno na to morava računati!“

„Nikakor ne, dragi Dik. Preden ne pridem na vzhodno stran Afrike, se nikakor ne mislim ločiti od zrakoplova. Z njim je vse mogoče, brez njega mi pa prete iste nevarnosti in ovire kakor pri navadni ekspediciji. Ž njim se mi ni bati ne vročine, ne hudoournikov, ne viharjev, ne samuma, ne nezdravega podnebja, ne divjih zveri in ne ljudij. Če mi je prevroče, se dvignem kvišku, če me zebe, se podam nižje; preko gora poletim in prepade prestopim; preko reke letim in vihar obvladam, preko naličev zletim kakor ptica. Potujem, ne da bi se utrudil in obstanem, ne da bi potreboval počitka. Plavam preko novih mest in letim z orkansko hitrostjo zdaj v zračnih višavah, zdaj sto čevljev nad zemljo; afriški zemljevid se razvija pred mojimi očmi na največjem svetovnem zemljevidu.“

Vrli Kenedij je čutil, da je razburjen in ko se je vse to razvijalo pred njegovimi očmi, se mu je kar zavrtelo v glavi. Opazoval je Samuela z začudenjem, pa tudi s strahom: zdelo se mu je, da se že ziblje v svetovju.

„No,“ je rekel, „pomisliva nekoliko, dragi Samuel, ali si že našel sredstvo, s katerim boš vodil zrakoplov?“

„Čemu, saj je to sploh nemogoče!“

„Pa potem greš . . .“

„Kamor bo hotela Previdnost; na vsak način pa od vzhoda proti zahodu.“

„Zakaj to?“

„Ker se nameravam poslužiti pasatnih vetrov, kojih smer je stalna.“

„O, saj res!“ je rekel Kenedi premišljaje: „pasatni vetrovi . . . gotovo . . . pravzaprav je mogoče . . . nekaj je na tem . . .“

„Samo nekaj! ne, predragi, vse! Angleška vlada mi je dala ladjo na razpolago; prav tako smo se dogovorili, da bodo tri ali štiri ladje križale ob vzhodni obali, kadar bom nameraval odpotovati. Najpozneje v treh mesecih bom v Zanzibaru, kjer bom napolnil svoj zrakoplov in odtod se popneva kvišku . . .“

„Midva?“ je vprašal Dik.

„Ali mi moreš staviti le en ugovor? Govori, dragi Kenedi!“

„Ne le enega, ampak tisoč. Toda — med nami govornjeno — povej mi, če misliš videti zemljo, če misliš po svoji volji dvigati se in padati, moral boš pri tem izgubljati plin. Do danes še ni drugih sredstev za premikanje po zraku in prav to je vedno oviralo dolgo potovanje po ozračju.“

„Dragi Dik, povedal ti bom samo eno besedo: plina sploh ne bom nič potratil.“

„In boš se poljubno dvigal?“

„Da poljubno.“

„Kako boš to storil?“

„To je moja skrivnost, ljubi Dik. Zaupaj mi in moje geslo naj bo tudi tvoje: „Excelsior!“

„Dobro, torej Excelsior,“ je odgovoril lovec, ki ni razumil besedice latinščine.

Toda odločil se je, da se bo z vsemi mogočimi sredstvi upiral odhodu svojega prijatelja. Delal se je, kakor bi bil njegovega mnenja in ga je samo opazoval. Samuel je pa šel nadzirat svoje priprave.

ČETRTO POGLAVJE.

Afriška raziskavanja.

Zračna črta, po kateri je dr. Ferguson nameraval potovati, ni bila izbrana slučajno. Resno je prevdarjal na katerem kraju naj bi se dvignil in ni bilo brez razloga, da je zato določil otok

Zanzibar. Ta otok, ki leži blizu vzhodne afriške obali, ima šest stopinj južne širine, t. j. krog štiristo in trideset zemljepisnih milj južno od ravnika.

S tega otoka je pravkar odpotovala zadnja ekspedicija, ki je šla preko velikih jezer razkrivat Nilove vrelce.

Dobro bo, če omenimo nekaj raziskavanj, katere je upal spojiti dr. Ferguson. Najvažnejši sta bili dve: eno doktorja Barta iz l. 1849., drugo pa poročnikov Burtona in Speka v letu 1858.

Doktor Bart je bil Hamburžan in je sprosila za svojega vojaka Overvega in zase dovoljenje, da sta se smela pridružiti ekspediciji Angleža Rihardsona, ki je imel neko naročilo za Sudan.

Ta prostrana dežela leži med petnajsto in deseto stopinjo severne širine, to se pravi, kdor hoče tje priti, mora prehoditi več kakor petnajststo milj po notranjosti Afrike.

Do tedaj je bila ta dežela znana samo iz potovanja Denhama, Klapertona in Udneja od l. 1822. pa do l. 1824. Rihardson, Bart in Overveg so želeli, kolikor mogoče razširiti preiskovanja ter so prišli v Tunis in Tripoli kakor njihovi predniki. Dospeli so do Murzuka, glavnega mesta Fezana.

Nato so zapustili navpično smer ter so se obrnili proti zahodu k Gatu pod vodstvom Tuaregov, a so morali mnogo pretrpeti. Njihova karavana je prišla meseca oktobra na širono zelenico v Asbenu ter je med potjo prestala nešteto ropov, nadlog in oboroženih napadov. Doktor Bart se je ločil od svojih tovarišev in napravil izlet v mesto Agades, na to se je pa zopet pridružil ekspediciji, ki je odpotovala 12. decembra ter dospela v pokrajino Damergu. Tu so se ločili trije potovalci in Bart je šel proti Kans, kamor je došel po dolgi in potrpežljivi vztrajnosti in z znatnimi denarnimi žrtvami.

Kljub hudi mrzlici je zapustil 7. marca mesto v spremstvu samo enega domačina. Glavni namen njegovega potovanja je bilo to, da bi spoznal Čadsko jezero, od katerega je bil še tristo in pedeset milj oddaljen. Zato je krenil proti vzhodu ter prišel v mesto Zurikolo, ki je jedro velike osrednje-afriške države v Bornu. Tukaj je zvedel, da je umrl Rihardson vsled naporov in pomanjkanja. Nato je prispel v Kuko, glavno bornuško mesto na jezerski obali. Naposled je koncem tretjega tedna, 14. aprila, dvanajst mesecev in pol po odhodu iz Tripolisa, došel v Ngorniško mesto.

29. marca 1851. ga vidimo zopet na potu: z Overvegom je šel obiskat kraljestvo Adamu na jugu jezera. Prišel je do mesta

Jola, nekaj pod deveto stopinjo severne širine. To je skrajna točka, do katere je prišel na jugu ta drzni popotnik.

Sredi avgusta je prišel nazaj v Kuko, odtod je z vspehom prehodil Mandaro, Bargimi in Kanem ter došel do najskrajnejše točke na vzhodu, v mesto Masina, ki ima sedemnajst stopinj in dvajset minut zahodne dolžine¹⁾.

25. novembra 1852 po smrti Overvega, svojega zadnjega spremljevalca, se je podal proti zahodu, obiskal Sokoto, preskočil reko Niger ter došel končno v Tinbuktu, kjer je moral bolehati osem mesecev sredi najhujših muk od strani šejka, slabega ravnanja in bede. Toda dalj časa niso mogli prenašati navzočnost kristjana v mestu. Fulani so mu pretili z obleganjem. Zato zapusti 17. marca 1854 mesto, zbeži na mejo, kjer preživi trideset dni v najhujšem siromaštvu; novembra meseca se vrne v Kano, pride v Kuko, odkoder stopi po štirimesečnem čakanju na Denhamovo pot. Koncem avgusta l. 1855. si ogleda znova Tripolis in 6. septembra se vrne sam brez spremljevalcev domov.

To je bila drzna Bartova pot.

Doktor Ferguson si je skrbno zapisal, da se je Bart ustavil pri četrti stopinji severne širine in pri sedemnajsti stopinji zahodne dolžine.

Sedaj pogledajmo, kaj sta dosegla poročnika Burton in Speke v vzhodni Afriki.

Različne ekspedicije, ki so šle po Nilu navzgor, niso mogle nikdar dospeti do skrivnostnih izvirkov te reke. Po poročilu nemškega zdravnika Ferdinanda Verna, se je ekspedicija, pričeta leta 1840. pod zaščito Mehmet Alija, ustavila v Gondokoru med četrtim in petim severnim vzporednikom.

Leta 1855. je odpotoval Brun-Rollet, ki je bil Savojec in imenovan sardinskim konzulom v vzhodnem Sudanu, namesto pravkar umrlega Vodeja iz Kartuma ter je kupčevaje z gumijem in slonovo kostjo pod imenom trgovca Jakuba prišel v Belenijo preko četrte stopinje. Nato se je vrnil bolan v Kartum, kjer je umrl leta 1757.

Niti doktor Penej, zdravstveni nadzornik v Egiptu, ki je na majhnem parniku došel za eno stopinjo pod Gondokoro ter se vrnil izmučen umirat v Kartum — niti Benečan Miani, ki je prišel mimo kataraktov pod Gondokoro do drugega vzporednika — niti malteški trgovec Andrej Debono, ki je najbolj daleč

¹⁾ Računano po angleškem poldnevniku, ki gre preko zvezdarne v Grinviču blizu Londona.

prišel s svojim raziskovanjem Nila — vsi ti niso mogli stopiti preko nedostopnih meja.

Leta 1859 se je podal gospod Viljem Ležán po naročilu francoske vlade preko Rdečega morja v Kartum. Na Nilu se je vkrcal z enoindvajsetimi spremljevalci in dvajsetimi vojaki; toda preko Gondokore ni mogel iti in je bil v največjih nevarnostih sredi uporniških zamorcev. Enako je skušala priti do glasovitih vrelcev tudi ekspedicija, katero je vodil gospod d' Escay, rac de Lauture (čitaj: pl. Eskerá iz Lotira).

A ta usodepolni cilj je vedno ustavljal popotnike; Nero-novi poslanci so dosegli svoje dni deveto širinsko stopinjo: torej se je v osemnajstih stoletjih napredovalo samo za pet ali šest stopinj, t. j. za tristo do tristošestdeset zemljepisnih milj.

Mnogi popotniki so poskusili priti do Nilovih izvorov s tem, da so odpotovali na vzhodni strani Afrike.

V letih 1768—1772 je odpotoval Škot Bruce (čitaj: Brus) iz Masua, abesinskega pristana, prekoračil Tigré, obiskal aksumske razvaline ter videl Nilove studence tam, kjer jih ni bilo, ne da bi bil dosegel kaj resnih uspehov.

Leta 1848. je doktor Krapf, angleški misijonar, ustanovil naselbino v Monbazu ob zanzibarski obali. V spremstvu častitega gospoda Rebmana je odkril dve gori, ki ste oddaljene tristo milj od obale; to sta gori Kilimandžaro in Kenija, na kateri sta nedavno deloma priplezala gospoda Heglin in Tornton.

Leta 1884. se je Francoz Maizan (čitaj: Mezan) izkrcal v Bagamajo nasproti Zanzibaru ter prišel v Deželamoro, kjer ga je glavar med strašnimi mukami dal usmrtiti.

Leta 1859. je odpotoval meseca avgusta mladi popotnik Rošer iz Hamburga z majhno karavano arabskih trgovcev ter prišel do jezera Nijasa, kjer so ga v spanju zavratno umorili.

Naposled sta leta 1857. poročnika Burton in Speke, oba častnika v bengalski armadi, šla po nalogu zemljepisnega društva v Londonu preiskavat velika afriška jezera; sedemnajstega junija sta zapustila Zanzibar ter sta prodirala naravnost proti zahodu.

Po štirih mesecih nečudenega trpljenja sta prišla v Kazeh, zbirališče trgovcev in karavan; a med potjo so jima ukradli prtljago in pobili nosače. Bila sta sredi lunine dežele, kjer sta zbirala dragocene podatke o navadah, vladi, o živalstvu in rastlinstvu v deželi. Nato sta se podala k prvemu izmed velikih jezer, k Taganajiki, ki leži med sedmo in osmo stopinjo južne

širine. 14. svečna l. 1858. sta dospela tja ter obiskala različna, večinoma kanibalska ljudstva na obrežju.

26. maja sta se napotila nazaj in se vrnila v Kazeih 20. junija. Tu je ostal izmučeni Burton bolan več mesecev; med tem časom je krenil Speke proti severu dalje nego tristo milj. proti jezeru Ukereve, katerega je zapazil tretjega avgusta. Mogel si je pa ogledati le njegov začetek pod dvajseto širinsko stopinjo in trideseto minuto.

V Kazeih se je vrnil 25. avgusta in z Burtonom sta se podala proti Zanzibaru, kamor sta dospela meseca marca v naslednjem letu. Ta dva drzna raziskovalca sta se nato vrnila na Angleško in Zemljepisno društvo v Parizu¹⁾ jima je priznalo letno darilo.

Doktor Ferguson je skrbno zapisal, da nista prestopila niti druge stopinje južne širine, niti devetindvajsete dolžinske stopinje.

Šlo je torej zato, da se Burtonova in Spekova raziskovanja spojijo z doktor Bartovimi in zato je bilo treba več nego dvanajst stopinj širokega sveta.

PETO POGLAVJE.

Kenedijeve sanje. — Členi in zaimki v dvojini. — Dikova podtikanja. — Sprehod na afriškem zemljevidu. — To, kar ostane med dvema konicama šestila. — Važne ekspedicije. — Spek in Grant. — Krapf, pl. Deken, pl. Heglin.

Doktor Ferguson se je jako živahno pripravljaj na svoj odhod; sam je vodil sestavo svojega zrakoplova, in sicer po nekih podatkih, o katerih je popolnoma molčal.

Že dolgo se je pečal z učenjem arabskih jezikov in različnih mandinških narečij. Ker je bil nadarjen za jezike, je hitro napredoval.

Med tem časom se pa ni njegov prijatelj lovec niti za ped ganil od njega, ker se je brez dvoma bal, da bo doktor odpotoval, ne da bi kaj naznanil. V ta namen mu je še vedno govoril prepričevalne govore, ki Samuela Fergusona niso prepričali, skušal ga je preprosiiti z vzvišenimi besedami, a ni ga mogel ganiti. Dik je čutil, da se mu je doktor med prsti izmuznil.

Ubogⁱ Škot je bil v resnici obžalovanja vreden: višnjevega nebesnega oboka ni več opazoval brez temne slutnje; v spanju

¹⁾ V izvirniku stoji Pariz, pa je najbrže tiskovna pomota; stati bi moralo „v Londonu“.

je čutil vrtoglavo zibanje in vsako noč se mu je zdelo, da pada iz neizmernih višav.

Dostaviti moramo še, da je v teh strašnih sanjah padel enkrat ali dvakrat s postelje. Njegova prva skrb je bila, da je Fergusonu pokazal, kako zelo se je pri tem udaril na glavo.

„In vendar“ je dobrodušno pristavljaj, „samo tri čevlje visoko! pa taka buška! Pomisli vendar!“

To jako melanholično podtikanje doktorja ni ganilo.

„Ne bodeva pala“, je odgovoril.

„Toda na zadnje, če padeva?“

„Saj ne bodeva pala!“

To je bilo jasno in Kenedi ni mogel nič odgovoriti.

Kar je Dika posebno vznemirjalo, je bilo to, da je doktor navidezno popolnoma zamolčal njegovo osebo, namreč njega, Kenedija; menil je, da je ta nepreklicno določen, da postane njegov tovariš v zraku. O tem ni bilo več mogoče dvomiti. Samuel je neprestano zlorabljal dvojinški zaimек prve osebe:

„Midva“ odpotujeva . . . , „midva“ bodeva pripravljena dne . . . , „midva“ nastopiva pot dne . . .

Prav tako je zlorabil svojilni zaimек v ednini:

„Najin“ balon . . . , „najina“ gondola . . . , „najino“ raziskovanje . . .

Pa tudi v množini:

„Najine“ priprave . . . , „najina“ odkritja . . . , „najini“ poleti . . .

Dik je pri takih besedah kar trepetal, čeprav je sklenil, da ne odpotuje; vendar ni hotel preveč nasprotovati svojemu prijatelju. Priznamo celo, ne da bi bili prav na jasnem, da si je iz Edinburga naročil popolnoma na tihem nekaj primerne obleke in najboljše lovske puške.

Neki dan se je navidezno uklonil doktorjevim željam; spoznal je namreč, da je ob izredni sreči nada na uspeh v isti razmeri kakor ena proti tisoč. A uklonil se je zato, da bi zavlekel potovanje: našteval je dolgo vrsto najrazličnejših ugovorov. Dvomil je, če je ekspedicija koristna in primerna . . . Ali bi bilo odkritje Nilovih vrelcev res nujno? . . . Mar bi se s tem res kaj naredilo za blaginjo človeštva? . . . Ali bi bila afriška ljudstva bolj srečna, če bi se dala civilizirati? . . . Jeli pravzaprav gotovo, če ni civilizacija bolj gotova tam, nego v Evropi? . . . Morebiti. In v začetku, ali bi se ne dalo nekoliko počakati? . . . Enkrat bi gotovo Afriko prepotovali, in sicer na manj nevaren

način . . . V enem mesecu, v šestih mesecih, pred enim letom bi kak preiskovalec prišel brez dvoma . . .

S takim prigovarjanjem je dosegel Dik ravno nasprotno od tega, kar je nameraval: doktorjeve potrpežljivosti je bilo konec.

„Ti torej, nesrečni Dik, ti tedaj želiš, ti nepravi prijatelj, da naj bo te slave kdo drug deležen? Mar naj zatajim svojo preteklost in se naj ustrašim ovir, ki niso resne? Z nemoškimi obnavljanjem naj poplačam dobrote, ki mi jih je izkazala angleška vlada in Kraljevsko društvo v Londonu?“

„Toda . . .“ je odvrnil Kenedi, pri katerem je bila ta besedica jako v navadi.

„Toda“, je nadaljeval doktor, „mar ne veš, da mora moja pot tekrovati z uspehi najnovejših poskusov? Ali ne veš, da se raziskovalci znova pomikajo proti središču Afrike?“

„Toda . . .“

„Čuj me dobro, dragi Dik, in poglej na ta-le zemljevid!“

Dik se je udal in pogledal.

„Pojdi po Nilu navzgor!“ je velel Ferguson.

„Grem“, je odgovoril Škot kot učenec.

„Pridi v Gondokoro!“

„Sem že tam.“

In Kenedi je sanjal kako lahka je taka pot . . . na zemljevidu.

„Vzemi konico šestila, je doktor nadaljeval in jo postavi na to mesto, preko katerega so najdrznejši popotniki komaj prišli“.

„Sem že postavil.“

„In sedaj poišči ob obali otok Zanzibar pod šesto stopinjo južne širine!“

„Ga že imam.“

„Pojdi za tem vzporednikom in pridi v Kazeh!“

„Sem že.“

„Pojdi po triintridesetem poldnevniku navzgor do pričetka ukerevskega jezera, do kraja, kjer se je ustavil poročnik Spek.“

„Tu sem; še malo naprej, pa bi bil pal v jezero.“

„Dobro! Ali veš, kaj lahko upravičeno sklepamo po poročilih obrežnih ljudstev?“

„Prav nič ne slutim.“

„To-le jezero, čigar dolnji konec ima dve stopinji in tri-deset minut južne širine, se mora prav tako razprostirati za dve stopinji in pol nad ekvatorjem.“

„Resnično!“

„Od severnega konca se pa loči tok vode, ki se nujno združuje z Nilom, če ni ta sam že Nil.“

„Kako čudno.“

„Drugo konico svojega šestila pa postavi na konec uke-
revskega jezera.“

„Je že narejeno, prijatelj Ferguson.“

„Koliko stopinj šteješ med obema konicama?“

„Približno dve.“

„Ali veš koliko je to?“

„Prav nič.“

„To je komaj stoindvajset milj¹⁾, to ni nič!“

„Skoraj nič, Samuel.“

„Veš, kaj se godi v tem trenutku?“

„Čisto nič ne vem.“

„Torej poslušaj! Zemljepisno društvo je spoznalo, kako zelo važna je preiskava tega jezera, katerega je Spek ugledal. Pod njeno zaščito se je poročnik — sedaj kapitan — Spek združil z Grantom, stotnikom v indijski armadi. Ta dva sta se postavila na čelo številni in bogato podpirani ekspediciji, ki hoče iti po jezeru navzgor in se vrniti v Gondokoro. Podpore so dobili več nego pet tisoč funtov sterlingov in guverner v Kapu jim je dal na razpolago hotentotske vojake. Odpotovali so iz Zanzibara koncem oktobra 1860. Med tem časom je pa dobil Anglež John Petherick²⁾ konzul Njegovega Veličanstva v Kartumu okoli sedemsto funtov sterlingov od zunanjega ministerstva, da bi oskrbel parnik pri Kartumu z zadostnimi potrebščinami ter prišel z njim v Gondokoro. Tukaj bo pričakoval Spekovo karavano in ji bo lahko preskrbel živila.“

„Dobro umišljeno!“ je rekel Dik.

„Sedaj pač vidiš, da se nama mudi, če hočeva sodelovati pri tem raziskovanju. A to še ni vse; med tem, ko se bližajo gotovih korakov odkritju Nilovih vrelcev, pa hočejo drugi potniki v srce Afrike.“

„Peš?“ je vprašal Kenedi.

„Peš, je odgovoril doktor, ne da bi hotel razumeti ta namigljaj. Doktor Krapf namerava prodirati na vzhodu po reki Džob, ki teče pod ravnikoin. Baron pl. Deken je zapustil Monbas, ogledal gori Kenija in Klimandžaro ter krenil proti središču.“

¹⁾ Petdeset ur.

²⁾ Reci: Žon (Ivan) Petsarik.

„Vedno peš?“

„Vedno peš ali pa na hrbtu mul.“

„Zame popolnoma vse eno“, je odvrnil Kenedi.

„Končno, je nadaljeval doktor, pripravlja gospod pl. Keglin, avstrijski podkonzul v Kartumu, jako važno ekspedicijo, katere glavni namen je poiskati potnika Vogela, ki je bil l. 1853. poslan v Sudan, da bi sodeloval z doktorjem Bartom. Leta 1856. je zapustil Bornu, ter sklenil preiskati neznane dežele, ki se razprostirajo med Čudskim jezerom in Darfurjem. Toda od tega časa je zginil. Pisma, ki so dospela junija meseca v letu 1860. v Aleksandrijo, so poročala, da je bil zavrtno umorjen na povelje kralja vadajskega. Druga pisma pa, katera je doktor Hartman pošiljal njegovemu očetu, so pripovedovala, da je po poročilih nekega feletaha iz Bornuja Vogel samo zaprt v Vari; zato še ni izgubljena zadnja nada. Pod predsedništvom vladajočega vojvode Saksen-Koburg-Gota se je sestavil odbor, čigar tajnik je moj prijatelj Peterman. Narodna subskribcija je pokrila stroške za ekspedicijo, kateri so se pridružili mnogi učenjaki. Gospod pl. Heglin je odpotoval iz Masuaha meseca junija in zajedno ko išče Vogelove sledove, mora preiskati ves svet med Nilom in Čudskim jezerom, to se pravi, združiti mora raziskovanje kapitana Speka in doktorja Barta. In tedaj bo Afrika prepotovana od vzhoda do zahoda.¹⁾

„Dobro, se je oddahnil Škot, če se vse tako lepo razvija, kaj pa imava potem midva tam doli opraviti?“

Doktor Ferguson ni nič odgovoril in je samo z ramami skomignil.

ŠESTO POGLAVJE.

Služabnik, da mu ni enakega. — Zapazi Jupitrove trabante. — Dik in Jožek v prepiru. — Dvom in zaupanje. — Tehtanje. — Jožek. — Velington. — Dobi pol krone.

Doktor Ferguson je imel jako ubogljivega služabnika, ki je čul na ime Joe (izgovori: Džo) — Jožek; bil je poštene narave in svojemu gospodu udan z dušo in telesom. Njegove ukaze je kar uganil in jih vselej pametno izvršil; bil je Kaleb, ki ni nikdar godrnjal in bil vedno dobre volje: boljšega služabnika si

¹⁾ Po odhodu doktorja Fergusona se je zvedelo, da ja g. pl. Heglin vsled nekih razlogov spremenil smer, ki je bila prvotno določena za njegovo ekspedicijo. Vodstvo je bilo izročeno gosp. Munzingarju.

ni bilo mogoče misliti. Ferguson se je popolnoma zanašal nanj v vseh podrobnostih svojega življenja in prav je imel. Vrlji in pošteni Jožek! Služabnik, ki vam pripravlja kosilo in njegov okus je vaš okus; ki vam pripravi kovčeg in ne pozabi nogavic niti srajc; ki ima vaše ključe in skrivnosti, ne da bi jih zlorabil.

In kak mož je bil doktor v očeh vrlega Jožeka! Kako spoštljivo in zaupno je sprejemal od njega ukaze! Kadar je Ferguson zgovoril, bi bil norec, kdor bi mu bil ugovarjal. Vse, kar je doktor mislil, je bilo pravično; vse kar je govoril je bilo pametno; vse, kar je priporočal, je bilo izvršljivo; vse, česar se je lotil, je bilo možno in kar je izvršil, je bilo občudovanja vredno. In naj bi bil kdo Jožka na kosce razsekal — čemur bi se bil brez dvoma ustavljal — nikdar ne bi bil spremenil svojega mnenja o gospodarju!

Ko je doktor zasnoval načrt, da prepotuje Afriko po zraku, je bilo tudi to za Jožeka že gotova stvar; zanj ni bilo več ovir in ko je doktor Ferguson sklenil odpotovati, ni vrlji dečko prav nič dvomil, da pojde s svojim gospodarjem, čeprav nista o tem še nič govorila,

Sicer se mu je pa večkrat nudila prilika, da je izkazal doktorju prav velike usluge s svojo razumnostjo in čudno spretnostjo. —

Če bi bilo treba imenovati učitelja telovadbe za opice v živalskem vrtu, ki so vendar jako gibčne, bi bil Jožek gotovo dobil to mesto. Skakanje, plezanje, letanje in izvrševanje tisoč nemogočih stvari — vse to je bila njemu igrača.

Če je bil Ferguson glava in Kenedi rama, je moral Jožko biti roka. Svojega gospodarja je spremljal na več potovanjih, ter si pridobil na svoj način nekaj površnega znanja; pred vsem ga je pa odlikovalo brezskrbno življenje in pristrčna dobrohotnost: vse mu je bilo lahko, pametno in naravno, tako da vsled tega ni nikdar čutil potrebe, da bi bil tožil ali preklinjal.

Med drugimi lastnostmi mu je bilo zlasti oko izvrstno in čudovito dalekovidno. Kakor Keplerjev učitelj Mestlin je tudi on imel redko sposobnost, da je razločeval brez daljnogleda Jupitrove trabante in štel v skupini plejadov štirinajst zvezd,¹⁾ izmed katerih so zadnje v deveti vrsti. A radi tega ni bil nič ponosen; nasprotno, pozdravljal je jako uljudno in ob priliki se je izvrstno poslužil svojih oči.

¹⁾ Navadno dobro oko jih vidi k večjemu 7.

Pri tem zaupanju, ki ga je Jožek izkazoval doktorju, se ne smemo čuditi radi neprestanih preprirov, ki so nastajali med Kenedijem in vrlim služabnikom — seveda v dostojni obliki. Doktor je bil pa v sredi med dvomom in vero, hočem reči, da se ni vjemal ne s prvim ne z drugim.

„No, gospod Kenedi?“ je rekel Jožek.

„Kaj hočeš, dečko?“

„No, čas se bliža in zdi se mi, da odpotujemo na luno.“

„Ti misliš deželo Luna, ki nikakor ni tako da'eč. Toda pomiri se, je prav tako nevarno.“

„Nevarno! S takim možem kakor je doktor Ferguson!“

„Ne bi ti rad izbil tvojih sanj, dragi Jožek, toda kar on tukaj namerava, je to neumno počenjanje: odpotoval ne bo.“

„Odpotoval ne bo! Mar niste videli njegovega balona v delavnici gg. Mičelj v Borough^{a)} (izgovori: Béro)?“

„Na noben način ga ne grem gledat.“

„S tem si odrečete lep prizor, gospod! Kako lepa stvar, kako lepa oblika in kako ljubka je gondola! Kako interesantno se bomo notri počutili!“

„Ti torej resno misliš, da boš spremljal svojega gospodarja?“

„Da, je Jožek prepričevalno odgovoril, kamor bo hotel, ga bom spremljal! Še tega se je manjkalo, da bi njega samega pustili iti, ko sva vendar prepotovala ves svet! In kdo ga bo podpiral, kadar bo utrujen? Kdo mu bo podal močno roko, da skoči čez prepad? Kdo bo zanj skrbel, če zboli? Ne, gospod Dik, Jožek bo vedno na svojem mestu poleg doktorja, kaj pravim, okoli doktorja Fergusona.“

„Vrl dečko!“

„Sicer pojedete pa tudi Vi z nami, je nadaljeval Jožek.“

„Brez dvoma, je odgovoril Kenedi, to se pravi, spremljal vaju bom zato, da do zadnjega trenutka oviram doktorja, da ne izvrši take neumnosti! Šel bom z njim do Zanzibara, da ga tukaj še enkrat ustavi prijateljeva roka pri njegovem nespametnem podvzetju.“

„Oprostite, gospod Kenedi, prav nič ga ne boste ustavljali. Moj gospodar ni prismojen: dolgo časa že premišljuje svojo namero in kadar se odloči, ga sam vrag ne prisili, da bi jo opustil

„To bomo že videli!“

^{a)} Južno londonsko predmestje.

„Nikar tega ne upajte. Sicer je pa zelo važno, da greste tudi vi. Za lovca, kakor ste Vi, je Afrika čudapolna zemlja. Na noben način Vam ne bo žal tega potovanja.“

„Ne, gotovo se ne bom kesal, zlasti če pride ta svojeglavnost do jasnega spoznanja.“

„Ravno prav“, je rekel Jožek, Vi veste, da je danes tehtanje.“

„Kaj, tehtanje?“

„Brez dvoma, moj gospod, Vi in jaz, vsi trije se pojdemo tehtat.“

„Kakor hlapci!“

„Kakor hlapci. Samo to vedite, da Vam se ne bo treba hujšati, če ste pretežki. Sprejeli Vas bomo, tako, kakršni boste.“

„Gotovo se ne bom dal tehtati“, je odločno odgovoril Škot.

„Toda, gospod, najbrž je to potrebno za stroj.“

„E, njegov stroj bo shajal brez tega!“

„Kaj še! Če se pa vsled pomanjkanja natančnih računov ne bomo mogli dvigniti!“

„Za Boga, saj družega ne želim!“

„Glejte, gospod Kenedi, moj gospodar naju pravkar prihaja iskat.“ —

„Jaz ne grem.“

„Te težave mu pa res ne boste napravljali.“

„Bom jo.“

„Dobro!“ je rekel Jožek smehljaje, „Vi govorite tako, ker ga ni še tukaj; kadar Vam pa reče v obraz: Dik (oprostite!), Dik, rad bi znal vašo natančno težo, tedaj boste šli, to Vam rečem.“

„Ne bom šel.“

V tem trenutku je stopil doktor v svojo delavnico, kjer se je vršil ta razgovor; pogledal je Kenedija, ki ni bil nič kaj dobre volje. —

„Dik, je rekel doktor, pojdi z Jožkom; rad bi znal, koliko tehtata oba skupaj,“

„Toda . . .“

„Klobuk lahko obdržiš na glavi. Pojdi!“

In Kenedi je šel.

Vsi trije so se podali v delavnico gg. Mičelj, kjer je bila pripravljena tehtnica.

Doktor je moral v resnici vedeti težo svojih spremljevalcev radi ravnotežja pri svojem zrakoplovu. Na ploskev vage je postavil Dika, ki se ni nič upiral, ampak samo polglasno mrmral

„Prav, prav! To še ni nič obveznega.“

„Sto in triintrideset funtov“, je povedal doktor in zapisal to številko v svoj zapisnik.

„Sem li pretežak?“

„Prav nič, gospod Kenedi, je odgovoril Jožek; sicer sem pa jaz tako lahek, da se bo poravnalo.“

Med temi besedami je Jožek z veseljem skočil na lovčevo mesto. V naglici bi bil kmalu vago prevrnil; obnašal se je pa kakor Velington, ki je v Hajparku (Hyde-Park)¹⁾ opice posnemal in je bil tudi brez ščita veličastna postava.

„Sto in dvajset funtov“ je zapisal doktor

„E, e,“ se je Jožek smehljal z nekim zadoščenjem. Zakaj se je smehljal? Tega sam ne bi bil mogel povedati.

„Sedaj sem pa jaz na vrsti“, je dejal Ferguson.

In je zabilježil svojo lastno težo sto petintrideset funtov.

„Vsi trije, je dejal, tehtamo nad štiristo funtov.“

„Toda, gospod, je rekel Jožek, če bi bilo potrebno za vašo ekspedicijo, bi jaz lahko shujšal s stradanjem za kakih dvajset funtov.“

„Ni potreba, dečko moj,“ je odgovoril doktor; „jej po svoji volji in tu imaš pol krone, da si kaj privoščiš za zabavo.“

SEDMO POGlavJE.

Geometrične podrobnosti. — Račun o balonovi dvigalni sili. — Ovoj. — Gondola. — Skrivnostna oprava. — Živež. — Končni dodatek.

Doktor Ferguson se je že dolgo časa izključno pečal s podrobnostmi svoje ekspedicije. Stvar, za katero se je neprestano brigal, je bila seveda balon, tisti čudoviti voz, ki naj bi ga ponesel po zraku.

Da bi balon ne bil preveč obsežen, je najpoprej sklenil, da ga napolni z vodikom, ki je štirinajstkrat in pol lažji nego zrak. To je tak plin, ki se ga lahko proizvaja in s katerim so dosegli najboljše uspehe v zrakoplovnih poskusih.

Po jako natančnih računih je doktor videl, da bodo predmeti, ki so neobhodno potrebni za pot in za opravo, morali tehtati štiri tisoč funtov. Zato je moral računati, kakšna bi morala biti moč, da bo mogla dvigniti to težo in koliko da je bo treba.

¹⁾ Veliko londonsko sprehajališče.

Teža štiritisoč funtov je enaka teži štiriinštirideset tisoč osemsto in sedeminštirideset kubičnih čevljev izpodrinjenega zraka z drugimi besedami: štiriinštirideset tisoč osemsto sedeminštirideset kubičnih čevljev zraka tehta približno štiritisoč funtov.

Če se da balonu prostornino štiriinštirideset tisoč osemsto sedeminštirideset kubičnih čevljev inse ga napolni namesto zraka z vodikom, ki je štirinajst in pol krat lažji nego zrak, tehta samo dvesto sedminsedemdeset funtov, tako da manjka do ravnotežja še tritisoč sedemsto in štirindvajset funtov. Ta razlika med težo plina v balonu in pa med težo zraka, ki obdaja balon je sila, ki bo nosila balon po zraku.

Vendar če bi bil spraval v balon štirinštirideset tisoč osemsto in sedeminštirideset kubičnih čevljev imenovanega plina, bi bil balon popolnoma napolnjen. Tako pa ne sme biti, kajti kolikor bolj redke so zračne plasti, med katere se povspne balon, toliko bolj se razteza plin, ki je v balonu in bi kmalu pretrgal ovoj. Zato po navadi polnijo balone samo do dveh tretjin.

Toda doktor je vsled nekega samo njemu znanega načrta sklenil napolniti balon samo do polovice in ker je moral s seboj vzeti štiriinštirideset tisoč osemsto in sedeminštirideset kubičnih čevljev vodika, je skoro podvojil dvigalno šilo svojemu balonu.

Svojemu balonu je dal podolgasto obliko, ki je baje boljša nego drugačne, vodoravni premer je meril petdeset čevljev, navpični premer pa petinsedemdeset.¹⁾

Tako je doktor dobil sferoid, čigar prostornina je znašala okroglo dvajset tisoč kubičnih čevljev.

Če bi bil mogel Ferguson rabiti dva balona, bi bilo upanje na uspeh veliko večje, kajti če bi se pripetilo, da bi se razpočil en balon, bi izmetal balast in se lahko vzdržal z drugim balonom. Toda dva balona voditi je preveč težavno, ker morata imeti vedno enako dvigalno silo.

Ferguson je o tem dolgo premišljal in je v svoji razboriti sestavi združil vrline dveh balonov brez njunih nedostatkov: Napolnil je dva balona različne velikosti in je dejal enega v drugega. Njegov zunanji balon, kateremu je dal gori imenovane razsežnosti, je imel v sebi manjšega, ki je imel isto obliko in čigar vodoravni premer je imel samo petinštirideset čevljev, navpični pa oseminšestdeset. Prostornina notranjega balona je potemtakem

¹⁾ Te razsežnosti niso nič nenavadne; G. Montgolfier v Lijonu je leta 1784. napolnil balon, čigar obseg je znašal 340.000 kubičnih čevljev, ali 20.000 kubičnih metrov. Ta balon je mogel dvigniti 20 ton ali 20.000 kil.

zamo sedeminšestdeset tisoč kubičnih čevljev; plaval naj bi po fluidu, ki ga je obdajal, in med obema se je odpirala zaklopka, s katero sta se mogla po potrebi zvezati oba balona.

Ta naprava je imela to prednost, da se je lahko izpustil plin najprej iz večjega balona, kadar ga je bilo treba izpustiti za to, da bi balon padal; tudi če bi ga bilo treba vsega izpustiti bi manjši ostal nepoškodovan. Na ta način se je moglo iznebiti zunanjšega ovoja kakor nadležne teže in drugi balon je ostal sam in vetrovi se niso igrali z njim, kakor z izpraznjenimi baloni.

Še več: če bi se dogodila kaka nezgoda, če bi se kaj razpočil zunanji balon, bi bil notranji še dobro ohranjen.

Oba balona sta bila napravljena iz sirove lijonske svile in prevlečena z gutaperko. Ta smolnata tvarina je popolnoma nepremočljiva; kisline in plini ji sploh ne morejo škodovati. Gornji tečaj balona, kjer je največji pritisk, so prevlekli z dvojno svilo.

Ovoj je mogel vzdrževati plin za neomejen čas in je tehtal pol funta na vsakih deset kvadratnih čevljev. Ker je imel zunanji balon krog enajst tisoč šest sto kvadratnih čevljev površine, je tehtal njegov ovoj šest sto in pedeset funtov. Ovoj drugega balona s površino devet tisoč dvesto kvadratnih čevljev je tehtal samo petsto in deset funtov: oboje skupaj torej enajststošestdeset funtov.

Vrv, ki naj bi držala ladjico, je bila pletena iz jako trpežnih konopljinih niti in zaklopki sta bile tako skrbno izdelani, kakor da bi bilo krmilo pri ladji.

Okrogla ladjica s premerom 15 čevljev je bila napravljena iz vrbja in utrjena z lahkimi železnimi okovi; na spodnji strani je imela elastična peresa, ki naj bi zmanjševala sunke. Ladjica in vrv nista več tehtale kakor dvesto in osemdeset funtov.

Vrhu tega je doktor dal napraviti štiri zaboje z dve črti široko železno pločevino; med seboj so bile zvezane s cevmi, ki so se dale odpirati in zapirati. Tako zvezane cevi z dva palca debelim premerom so imele dva ravna in neenaka konca, izmed katerih je bil najdaljši petindvajset čevljev visok, najkrajši pa samo petnajst.

Pločevinaste zaboje so tako zložili v ladjici, da so zavzemali kolikor mogoče malo prostora. Cevi pa, katere naj bi še le zadnje vložili, so spravili posebej kakor tudi jako močno Bunsenovo električno baterijo. Vsa ta oprava je bila tako fino se-

stavljena, da ni tehtala več nego šeststo funtov, vštrevši tudi dvajset galon¹⁾ vode, ki je bila v posebnem zaboju.

Za potovanje namenjeno orodje je bilo sledeče: dva tlakomera, dva toplomera, dva kompasa, en sekstant, dva časomera, umeten horizont in altazimut, s katerima se določa lega oddaljenih in nedostopnih krajev. Zvezdarna v Grinwiču je bila doktorju na razpolago, čeprav ni nameraval delati fizičnih poskusov, ampak je hotel spoznavati samo smer in določati lego glavnih rek, gora in mest.

S seboj je vzel tri sidra iz dobro preizkušenega železa in lestvico iz lahke in trpežne svile in dolgo petdeset čevljev.

Prav tako natančno je izračunal težo svojega živeža: čaj, kava, prepečenec, osoljeno in suho meso; suhega mesa je bilo sicer malo, a je imel jako redilne snovi. Za pijačo je pripravil poleg zadostne množine žganja, dva škafa vode, ki sta merila vsak po dvaindvajset galon²⁾.

Uživanje tega različnega živeža naj bi zmanjševalo balonovo težo. Treba je namreč vedeti, da je balonovo ravnotežje v zraku jako občutljivo in da skoro neznatna izguba na teži more povzročiti prav znažno spremembo kraja.

Doktor ni pozabil niti plahte, ki naj bi pokrivala del ladjice, niti odeje, ki je bila vsa posteljna oprava na potovanju, niti lovčevih pušk, smodnika in krogel.

Vsota različnih računov je ta-le:

Ferguson	135	funtov
Kenedi	153	"
Jožek	120	"
Teža prvega balona	650	"
Teža drugega balona	510	"
Ladjica in vrv	280	"
Sidro, orodje, puške, odeje, plahta, razne potrebščine	190	"
Meso, prepečenec, čaj, žganje, kava	386	"
Voda	400	"
Oprava	700	"
Teža vodikova	276	"
Balast	200	"

Skupaj 4000 funtov

¹⁾ Galona meri krog štiri litre in pol (4.54).

²⁾ Približno sto litrov, kajti galona, ki ima osem pint, meri 4.543 l.

Tako je izračunanih štiri tisoč funtov, katere je Ferguson sklenil vzeti s seboj; balasta¹⁾ je vzel samo 200 funtov „za ne-
previdene slučaje“, upal je namreč, da ga ne bo rabil vsled
svoje priprave.

OSMO POGlavJE.

Jožkova imenitnost. — Resolutov poveljnik. — Kenedijeva orožarna. — Se-
litev. — Poslovilna pojedina. — Odhod 21. februarja. — Doktorjeve znan-
stvene seje. — Duveyrier, Livingstone. — Podrobnosti potovanja po zraku
Kenedi umolkne.

Okoli desetega svečna je bilo že skoro vse pripravljeno: balona, ki sta bila drug v drugem, sta bila že dovršena in pre-
stala močen pritisk zraka, ki je pihal v njune strani. Ta poskus
je pokazal, da sta zrakoplova trdna in skrbno izdelana.

Jožek je bil kar omamljen samega veselja: hodil je od
Grške ceste pa do delavnice gg. Mičelj vedno po opravkih. Po-
nosen nad vse, da sme spremljati svojega gospodarja, je rado-
voljno vsakemu pripovedoval o tej stvari, tudi če ga ni nihče
nič vprašal. Menim, da je vrli dečko dobil marsikako polkrono
s tem, da je pokazal zrakoplov, razvijal doktorjeve misli in načrte
in ga pokazal pri napol odprtem oknu ali kadar je šel po ulici.
Tega mu ne smemo zameriti, saj je imel pravico, ozirati se na
občudovanje in radovednost svojih sodobnikov.

16. svečna se je „Resolut“ ustavil pred Grinwičem. „Re-
solut“ je bil parnik na vijak s težo osemsto ton; plul je dobro
in je imel nalogo, da preskrbi z živili zadnjo ekspedicijo, ki jo
je vodil sir James (izgovori: Džems) Ros na polarne kraje. Po-
veljnik Penet je bil ljubezniv človek; posebno se je zanimal za
doktorjeva potovanja, katera je že dolgo čislal. Penet je bil bolj
učenjак nego vojak; njegov parnik je sicer kljub temu imel štiri
kanone, ki pa niso nikdar nikomur nič žalega storili, samo tu-
pátam so jako pohlevno zagrmeli.

Prostor na „Resolutu“ je bil uravnan za balon, katerega so
prenesli z največjo previdnostjo dne 18. svečna. Spravili so ga
na dno ladje tako, da bi bil varen pred vsako nezgodo; ladjica
in njene pritikline, sidra in vrvi, živila in posode za vodo, katere
naj bi napolnili po prihodu, vse je bilo naloženo pred Ferguso-
novimi očmi.

¹⁾ Balast = podtežilo.

Naložili so tudi deset čebrov žveplene kisline in deset sodov stare železnine za proizvodnjo vodika. Te količine je bilo sicer več nego dovolj, a treba se je preskrbeti za mogoče izgube. Priprava za narejanje vodika je bila sestavljena iz tridesetih sodov in položena na ladjino dno.

Te mnogovrstne priprave so bile končane 18. svečna zvečer. Dve udobno urejeni kajuti sta pričakovale doktor Fergusona in njegovega prijatelja Kenedija.

Čeprav je Kenedj prisegel, da ne bo odpotoval, se je vendar podal na krov s pravcato lovsko orožarno, z dvema izvrstnima dvocevkama, ki sta se basale od zad in s temeljito preizkušenim karabinom iz tovarne Purdey Moore in Dickson iz Edinburga. S takim orožjem bi lovec ne bil v zadregi, v razdalji dveh tisoč milj ustreliti divjo kozo v oči. Vrhu tega je vzel s sabo še dva revolverja na šest strelav za nepričakovane potrebe. Njegov rog za smodnik, njegov žep za patrone, svinec in krogle, vse v zadostni množini, ni prekoračilo teže, kakor jo je naznačil doktor.

Trije potniki so se podali na krov 19. svečna; z velikimi častmi so jih sprejeli kapitan in njegovi častniki. Doktor je bil vedno bolj hladen, Dik ni preveč zakrival svoje nejevolje, Jožek je pa skakal in se šalil, tako da se je takoj vsem priljubil in dobil na ladji poseben prostor.

20. svečna je Kraljevska zemljepisna družba priredila veliko poslovilno pojedino na čast doktorju Fergusonu in Kenediju. Poveljnik Penet in njegovi častniki so se tudi udeležili te slavnosti, ki je bila jako živahna in jako bogata na laskavih napitnicah. Napili so zdravic v tolikem številu, da bi zagotovile vsakemu gostu sto let življenja. Sir Francis M. je predsedoval z zmerno in dostojanstva polno ginjenostjo.

Tudi Dik Kenedi je dobil pri vinu mnogo napitnic, kar ga je precej zmedlo. Ko so napili „neustrašenemu Fergusonu, slavi Anglije“, so morali napiti tudi „ne manj pogumnemu Kenediju, njegovemu drznemu spremljevalcu“.

Dik je zelo zardel, kar so drugi smatrali za ponižnost, zato so še veliko bolj ploskali. Dik je pa še bolj postajal rdeč.

K poobedku je od kraljice prišlo poročilo, ki čestita obema popotnikoma in jima želi sreče pri uspehih njunega podjetja.

To je znova povzročilo napitnice „na njeno premilostno Veličanstvo“.

O polnoči so se gostje ločili, ko so se ganljivo poslovili in si stisnili roke.

„Resolutovi“ čolni so čakali pri Vestminsterskem mostu; poveljnik je vstopil v družbi popotnikov in svojih častnikov in deroča Temza jih je nesla proti Grinwiču.

Ob eni uri je na krovu že vse spalo.

Drugi dan, 21. svečna, so bili ob treh zjutraj zakurjeni kotli, ob petih so pa odpluli in pod vplivom svojega vijaka je „Resolut“ jadral proti izlivu reke Temze.

Ni nam treba pripovedovati, da so se na krovu pogovarjali samo o doktorjevi ekspediciji. Kdor ga je videl, ali poslušal, se je navzel tolikega zaupanja, da razen Škota ni kmalu nihče več dvomil, da se ne posreči podjetje.

Med dolgimi in brezdelnimi urami na potovanju je doktor napravil v krogu častnikov pravcati zemljepisni tečaj. Ti mladeniči so se navduševali za odkritja, ki so bila izvršena izza zadnjih štiridesetih let v Afriki. Ferguson jim je pripovedoval o raziskovanjih Barta, Burtona, Speka in Granta: naslikal jim to skrivnostno, od vseh strani znanstveno raziskano zemljo. Na severu je mladi Duveyrier (izgovori: Diverié) raziskoval Saharo in pripeljal s seboj v Pariz glavarja Tuaregov. Pod vplivom francoske vlade sta se pripravljale dve ekspediciji, ki bi šle od severa proti zahodu ter se križale pri Timbaktu. Na jugu je neumorni Livingston prodiral vedno proti severu in od leta 1862. je hodil po reki Bovunia navzgor v družbi Makensia. Devetnajsto stoletje gotovo ne mine, ne da bi Afrika odkrila skrivnosti, zakopane v svojem naročju že šest tisoč let.

Zanimanje poslušalcev za Fergusona se je pred vsem tedaj vzbudilo, ko jim je začel pripovedati o potrebnih pripravah za svojo pot; hoteli so preizkusiti njegove račune ter so začeli razpravljati, tudi doktor je prostodušno posegel v razpravo.

Splošno so se čudili, da je vzel s seboj razmeroma malo živil. Eden izmed častnikov ga je neki dan vprašal o tej stvari.

„To se vam čudno zdi?“ je rekel Ferguson.

„Brez dvoma“.

„Koliko časa pa mislite, da bo moja pot trajala? Cele mesece? To je velika zmeta; če se nam čas podaljša, smo izgubljeni; ne pridemo do svojega cilja. Vedite, da ni več nego tri tisoč petsto, kvečjemu štiri tisoč milj od Zanzibara, pa do senegalskega obrežja. Če torej porabim dvanajst ur za dvesto in štirideset milj — naše železnice imajo večjo hitrost — in potujem po noči in po dnevu, bo sedem dni zadoščalo, da prepotujem Afriko.“

„Toda pri tem si ne boste mogli nič ogledati, nič zemljepisnih podatkov ne boste dobili, še dežele ne boste spoznali.“

„Vse to se bo zgodilo, je odgovoril doktor, seveda, če bom gospodar svojega balona, če bom padal in se dvigal po svoji volji, če se bom ustavljal, kadar se mi bo zdelo potrebno, zlasti kadar bo nevarnost, da me siloviti viharji potegnejo s seboj.“

„In na viharje boste naleteli, je rekel poveljnik Panet; tam so taki orkani, ki preletijo več nego dvesto štirideset milj na uro.“

„Vidite, je odvrnil doktor, s tako hitrostjo bi prepotoval Afriko v dvanajstih urah: V Zanzibaru bi vstal in v mestu Saint-Louis (izg.: Sen-Lui) bi šel spat.“

„Jeli pa mogoče, da leti balon s tako hitrostjo?“

„To se je že dogodilo,“ je odgovoril Ferguson.

„In balon je vstrajal?“

„Popolnoma. To je bilo za kronanja Napoleonovega I. 1804. Zrakoplovec Garnerin je spustil iz Pariza ob enajstih po noči balon, ki je imel napisano z zlatimi črkami: Paris, 25 frimaire an XIII, couronnement de l'empereur Napoleon par S. S. Pie VII.¹⁾

Prihodnji dan, ob petih zjutraj, so videli prebivalci Rima isti balon, ki je krožil nad Vatikanom, letel preko rimske kampanje, ter se potopil v jezeru Bracciano (izg. Bračano). Tako, gospodje, more balon vztrajati tuči ob taki hitrosti.“

„Balon pač, ne pa človek!“ se je ojunčil Kenedi.

„Tudi človek! Kajti z ozirom na zrak, ki ga obdaja, se balon ne premika; ni balon tisto, kar se giblje, ampak zračna plast sama, tako da sveča, če jo prižgete v ladjici, ne bo migljala semtertja. Če bi bil kak zrakoplovec stopil v Garnerinov balon, ne bi bil nič čutil te hitrosti. Sicer pa jaz ne bom poskušal take hitrosti in če se bom po noči mogel privezati na kako drevo, ali na kako vzpetost zemlje, bom porabil to priliko. Živil sicer vzamemo s seboj za dva meseca, a nič ne bo oviralo našega spretnega lovca, da nam pripravi divjačine v izobilju, kadar stopimo na suho.“

„Oh, gospod Kenedi, to boste izvrstno streljali!“ je rekel mlad kadet mornarnice in gledal Škota z zavistjo.

„Ne glede na to, je pristavil nekdo drugi, da bo vaša zabava deležna velike slave.“

„Gospodje, je odvrnil lovec, . . . cenim vaše . . . poklone, a ne morem jih sprejeti . . .“

¹⁾ Pariz, 25. frimêrja, leto XIII, kronanje cesarja Napoleona po Njegovi Svetosti Piju VII.

„Kaj! se je čnlo od vseh strani, ali ne boste odpotovali?“

„Ne bom!“

„Vi ne boste spremljali doktorja Fergusona?“

„Ne samo to, da ga ne bom spremljal, ampak jaz sem tu, da ga ustavim v zadnjem trenutku.“

Vsi pogledi so se obrnili proti doktorju.

„Ne poslušajte ga,“ je odvrnil mirno. „To je stvar, o kateri se ž njim ne da govoriti; pravzaprav pa sam dobro ve, da bo šel z menoj.“

„Pri svetem Patriku!“ je kričal Kenedi, „izjavljam . . .“

„Nič ne izjavljaj! prijatelj Dik; izmerili smo te, stehali smo tebe, tvoj smodnik, tvoje puške in tvoje krogle, zato nikar več o tem ne govorimo!“

In res; od tega dne, pa do prihoda v Zanzibar, Dik ni odprl ust in ni govoril več niti o tej, niti o kaki drugi stvari. Umolknil je.

DEVETO POGLAVJE.

Plovejo mimo Kapa. — Krov. — „Profesorja“ Jožka zemljepisni tečaj. — Balonova smer. — Iskanje zračnih tokov. — „Heureka“. „Našel sem!“

„Resolut“ je hitro plul proti rtu Dobre nade; vreme je bilo trajno lepo, čeprav je bilo morje bolj viharno.

30. marca, sedemindvajset dni po odhodu iz Londona, se je na obzorju pokazala gora Miza; mesto Kap, ki leži ob vznožju hribovitega amfiteatra, se je videlo z daljnogledi in kmalu se je „Resolut“ usidral v pristanišču. Toda poveljnik se je ustavil samo radi oglja en dan; naslednji dan se je ladja obrnila proti jugu, da bi jadrali mimo južne afriške točke ter dospeli v zaliv Mozambik.

Jožek ni bil prvokrat na ladji, zato se je kmalu udomačil na krovu. Vsak ga je ljubil radi njegove prostodušnosti in dobre volje. Velik del slave njegovega gospodarja je odseval na njem. Poslušali so ga kakor kako preročišče in ni se bolj motil nego kako drugo preročišče.

Med tem pa, ko je doktor sredi častnikov nadaljeval svoj pouk, je Jožek kraljeval na krovu in delal zgodovino na svoj način, kakor so ravnali večinoma veliki zgodovinarji vseh časov.

Seveda so obravnavali zrakoplovstvo. Jožek se je precej trudil, preden je tem trmastim glavam dopovedal, da je to pod-

jetje izvedljivo; ko so mu pa enkrat to verjeli, tedaj je Jožek takoraznel domišljijo mornarjem, da se jim ni nobena reč več zdela neizpeljiva.

Odlični govornik je prepričal svoje polušalce, da bo temu potovanju sledilo še mnogo drugih. »Da je to le začetek dolge vrste nadčloveških podjetij.

„Glejte, dragi moji, kadar kdo skusi ta način premikanja, potem ne more več brez tega shajati. Na bližnji naši ekspediciji se bomo dvigali vedno višje in šli naravnost naprej, namesto da bi hodili ob strani.“

„Dobro! naravnost na luno, je dejal neki poslušavec začudeno.“

„Na luno! je zavrnil Jožek, ne, gotovo ne, to je preveč vsakdanje: ves svet hodi na mesec. Sicer pa tam ni vode in treba je vzeti s seboj ogromne potrebščine, celo zrak v steklenicah, akoravno je treba tam le malo dihati.“

„Dobro! Ali se dobi na luni gin“¹⁾? je vprašal mornar, ki je posebno ljubil to pijačo.

„Tudi ne, moj dragi! Sicer pa o luni nič več! Mi se bomo sprehajali na svetlih zvezdah, na krasnih planetih, o katerih mi je pripovedoval moj gospodar tako često. Tako bomo najprej obiskali Saturna.“

„Tistega ki ima prstan?“ je vprašal tisti, ki je dajal prenočišče.

„Da, poročni prstan. Samo ne ve se, kaj se je zgodilo z njegovo ženo!“

„Kaj? tako visoko boste šli?“ je vprašal začuden mladič. Vaš gospodar je potem takem sam vrag!“

„Vrag? Za to je pač preveč dober.“

„In za Saturnom?“ je vprašal eden izmed najbolj nepotrpežljivih poslušalcev.

„Za Saturnom? E, kaj! Obiskali bomo Jupitra. Glejte, to je jako čudna dežela, kjer dan nima več kakor devet ur in pol, kar je za lenuhe jako pripravno. Leto naprimer pa tam traja dvajset let, kar je jako ugodno za tiste, ki bodo živeli samo še šest mesecev. To bi jim nekoliko podaljšalo življenje.“

„Dvajset let?“ je vprašal mladič?

„Da, malček moj; tebe bi še mati dojila v tej deželi, in starček tamkaj, ki ima že svojih petdeset let, bi bil otročiček blizu petih let.“

¹⁾ Brinjevec.

„Saj to ni verjetno!“ je enoglasno zaklical ves krov.

„Gola resnica!“ je zagotavljal Jožek. Pa kaj hočete? Če živimo samo na tem svetu, se ne naučimo ničesar in ostanemo nemni kakor tele. Pojdite nekoliko na Jupiter, pa boste videli! Seveda se je treba tam spodobno obnašati, ker ima dovolj nadležnih spremljevalcev!“

Smejali so se mu, napol so mu pa le verjeli. Pripovedoval jim je o Neptunu, kjer čislajo mornarje, in o Martu, kjer vojaki uživajo najvišje časti, kar postane končno neznosno. Kar pa Merkurja tiče, je to grd svet, kjer so samo tatovi in trgovci, ki so si tako podobni, da jih je težko razločevati. Nazadnje jim je pa še o Veneri podal v resnici čarobno sliko.

„In kadar se vrnemo s te ekspedicije,“ je rekel ljubeznivi pripovednik, „tedaj nas bodo odličili z zvezdo Južnega križa, ki gori tam gori v božji gumbnici.“

„In to boste dobro zaslužili!“ so rekli mornarji.

Tako so med šaljivimi govori potekli dolgi večeri na krovu. In med tem časom je doktor nadaljeval s svojim poučevanjem.

Neki dan so se razgovarjali o tem, kako bi se dalo balon voditi. Prosili so Fergusona, naj o tej stvari pove svoje mnenje.

„Jaz ne verjamem, je pričel, da bi kdaj prišlo do tega, da bi vodili balone. Poznam v tem oziru vse poskuse in nameravane načrte; a noben se ni posrečil in nobeden ni izpeljiv. Umljivo vam je, da sem se pač natančno bavil s tem vprašanjem, ki je moralo biti za me tako zanimivo; toda nisem ga mogel rešiti s sredstvi, ki jih nudi sedanje znanje mehanike. Iznajti bi bilo treba gibalno moč z nenavadno silo in nemožno lahkoto. Pa še tedaj se ne bi mogli ustavljati važnejšim tokom. Dosedaj so se veliko bolj pečali s tem, kako bi vodili ladjico kakor pa balon. In to je napaka.“

„In vendar so velike sličnosti,“ so odvrnili, „med zrakoplovom in ladjo, katero vodimo po svoji volji.“

„Prav malo jih je ali pa nič!“ je odgovoril Ferguson. „Zrak je neizmerno redkejši kakor voda, v kateri se ladja samo do polovice potopi, dočim zrakoplov popolnoma plove po ozračju in se ne premika z ozirom na fluid, ¹⁾ ki ga obdaja.“

„Vi torej mislite, da je zrakoplovna znanost izpregovorila zadnjo besedo.“

„Nikakor ne! Treba je iskati nekaj drugega, da balon vzdržimo vsaj v ugodnih zračnih tokih, če ga ne moremo voditi. Čim

¹⁾ Tekočina.

višje se dvigamo, tem enoviteji postajajo zračni tokovi, ki imajo stalno smer. Doline in gore, vsled katerih je površina zemlje raz-orana, jih več ne motijo in ravno v tem tiči, kakor veste, glavni vzrok, da se vetrovi spreminjajo in da moč njihova ni vedno enakomerna. Ko bodo pa enkrat določeni ti pasovi, bo balon samo treba postaviti v tok, ki mu bo primeren.“

„A da se to doseže, je zavrnil poveljnik Penet, se bo treba vedno dvigati in padati.“

„Čemu pa, dragi moj poveljnik?“

„Razumiva se! To bi ne bila težka ovira za dolgotrajne vožnje, pač pa za navadne sprehode po zraku.“

„In razlog, prosim?“

„Zato, ker se ne morete dvigati, če ne izmetavate balasta, in ne morete padati, če ne izpuščate plina: vsled takega ravnanja vam pa kaj kmalu poide zaloga balasta in plina.“

„Dragi moj Penet! Ravno za to gre!“

To je edina težkoča, katero mora znanost premagati, Gre samo zato, kako je mogoče balon voditi; gre za to, kako bi ga premikali iz višine proti tlom, ne da bi pri tem tratili plin, ki je, če se sme tako reči, balonova noč, njegova kri, njegova duša.“

»Prav imate, dragi moj doktor, toda ta težkoča dosedaj še ni rešena, tega sredstva še nimamo!

„Oprostite, prosim, ga že imamo!“

»Kdo!“

„Jaz!“

„Vi?“

„Saj veste, da bi se brez takega sredstva ne bil upal v balonu preko Afrike. V štirindvajsetih urah bi bil „suh“ s svojim plinom.“

„Na Angleškem pa niste nič o tem govorili?“

„Ne, ker se mi ni zdelo potrebno, pa tudi ne koristno, da bi o tem javno razpravljaj. Na skrivnem sem delal poskusne priprave in sem bil zadovoljen; zato nisem čutil potrebe, da bi jih napravljaj še več.“

„Dobro, dragi moj Ferguson, ali bi smel vedeti vašo skrivnost.“

„Seveda gospodje, in moje sredstvo je kaj preprosto.“

Poslušavci so postali silno pazljivi in doktor je mirno takole govoril:

DESETO POGlavJE.

Prejšnji poskusi. — Pet doktorjevih škatel. — Meh s pokalnim plinom. — Priprava za kurjavo. — Način, kako balon voditi. — Gotov uspeh.

„Gospoda moja, že često so poskušali, kako bi se dalo svojevoljno dvigati se in padati, ne da bi balon izgubljal plin ali balast. Francoski zrakoplovec g. Meunier (izg. Menjé) je skušal to doseči s tem, da je stisnil zrak v notranji posodi. Gospod doktor van Hek iz Belgije si je prizadeval, da bi s pomočjo kril in lopat razvil navpično silo, katera bi pa večinoma bila nezadostna. Praktični uspehi, ki so jih dosegli s temi sredstvi, so bili nezadostni.

Zato sem jaz sklenil, da se svobodno lotim tega vprašanja. In najpoprej sem popolnoma v nemar pustil balast, ki mi služi le v nujnih okolnostih, če se mi poškoduje priprava, ali če se je treba nenadoma dvigniti, da se izognem neprevidenim oviram.

Moje sredstvo za dviganje in padanje obstoji edinole v tem, da z različno toploto razširim ali skrčim plin, ki je zaprt v notranjosti balona. In ta uspeh dosežem na sledeči način.

Videli ste, da smo poleg ladjice naložili več škatel, katerih namen vam je znan. Teh škatel je pet po številu.

Prva drži krog petindvajset galon vode, kateri je primešanih nekaj kapljic žveplene kisline, zato da postane voda boljši prevodnik in jo razkrojim s pomočjo močne Bunzenove baterije. Voda, kakor veste, je sestavljena iz dveh delov vodika in iz enega dela kisika.

Pod vplivom baterije gre zadnji plin po svojem pozitivnem polu v drugo škatlo. Tretja pa, ki leži nad drugo in ima še enkrat večjo prostornino, pa sprejema vodik, ki prihaja od negativnega pola.

Dve pipi, izmed katerih ima ena še enkrat večjo odprtino nego druga, vežete te dve škatle s četrto, ki jo imenujem škatla za mešanje. Tu se v istini mešata dva plina, ki prihajata iz razkrojene vode.

Prostornina imenovane škatle iznaša približno enoinštir-deset kubičnih čevljev.¹⁾

Zgornji del te škatle ima cev iz platine in pipo.

Gospodje, sedaj ste pa že razumeli: priprava, katero vam opisujem je pravzaprav priprava za pokalni plin, vodik in kisik, ki ima večjo vročino nego kovaški ogenj.

¹⁾ En meter in petdeset kubičnih centimetrov.

Sedaj si lahko ogledamo še drugi del mojega aparata.

Iz spodnjega dela mojega, neprodušno zaprtega balona, vodita dve cevi, kateri loči majhen prostor. Ena izvira sredi gorenjih, druga pa sredi dolenjih vodikovih plasti.

Te dve cevi imate v presledkih močne kolence iz kavčuka, vsled katerih se lahko dvigate pri gibanju balona.

Obe segate do ladjice in se izgubite v valjasti škatli, ki se imenuje škatla za toploto. Na obeh straneh jo zapirata močna pokrova iz iste tvarine.

Cev, ki prihaja iz spodnjega dela balona, gre skozi spodnji pokrov v valjasto škatlo, gre skozi njo in si privzame obliko vijugaste cevi, katere zavojice, položene druga na drugo, zavzemajo skoro vso škatlino višino. Prav na vrhu pa se konča v majhen stožec, čigar votla osnovna ploskev ima obliko krogline kapice in je obrnjena navzdol.

Na vrhu tega stožca pa izhaja druga cev in vodi, kakor sem vam dejal, v gorenje balonove plasti.

Kapica malega stožca je iz platine, da je ne raztopi meh s pokalnim plinom. Kajti ta leži na dnu železne škatle, sredi vrtavkaste cevi in plamen bo prav lahko razgrel to kapico.

Sedaj veste, gospodje, da je vse to priprava za ogrevati stanovanja. Tudi veste, kako deluje. Zrak v stanovanju mora iti po ceveh in na njegovo mesto pride drugi z večjo toploto. Torej, kar vam pravkar opisujem, v istini ni nič drugega, kakor taka priprava.

Kaj bo tedaj s to stvarjo? Najprej se užge meh s pokalnim plinom, vodik v vrtavkasti cevi in votlem stožcu se segreje in hiti po ceveh, ki ga vodijo v gorenje dele zrakoplova. Spodaj pa nastane praznina, ki privabi plin iz dolenjih delov, ki se zopet segreje in ga nadomesti drugi. Na ta način pa nastane v ceveh in v vijugavici jako hiter plinov tok, ki izhaja iz balona in se vanj vrača, pri tem se pa neprestano segreva.

Pri vsaki stopinji toplote se pa plin poveča $1/480$ svoje vsebine. Če tedaj zvišam toploto na osemnajst stopinj, se razširi vodik v balonu za $18/480$ ali za šestnajststoinštirinajst kubičnih čevljev¹⁾ in izpodrine torej šestnajst sto štiri in sedemdeset kubičnih čevljev zraka več, kar pomnoži njegovo dvigalno silo za stoinšestdeset funtov. Za toliko bi torej morali izmetati balasta. Če pomnožim toploto na stoinosemdeset stopinj, se plin raz-

1) Približno dvainšestdeset kubičnih metrov.

širi na $180/480$ in izpodrine za šestnajst tisoč sedemsto in štirideset kubičnih čevljev več zraka in njegova dvigalna sila priraste na šestnajststo funtov.

Gospodje, vi veste, da potemtakem lahko znatno porušim „ravnotežje“. Vsebina zrakoplova je tako preračunjena, da odrine, če je napolnjen do polovice, zračno težo, ki je natančno tolika, kolikor tehta ovoj vodikovega plina in ladjica s popotniki in vsemi potrebščinami. Če je balon samo do polovice napolnjen, tedaj je v zraku popolnoma v ravnotežju: torej se niti ne dviga, niti ne pada.

Da se dvignem k višku, dam plinu s pomočjo meha s pokalnim plinom višjo toploto, nego jo ima okolica. Vsled zvišane toplote se plin bolj razteza in še bolj napolnjuje balon, ki gre tem višje, čim bolj razgrevam vodik.

Padanje se pa vrši čisto naravno; s tem da znižam vročino imenovane priprave in ohladim toploto. Dviganje se torej v splošnem vrši mnogo hitreje nego padanje. Prav to je pa dobro za me: jaz namreč nikdar rad hitro ne padam, nasprotno se pa s hitrim poletom k višku izognem ovira.m. Nevarnosti so pri tleh, ne pa v višini.

Sicer pa imam, kakor sem vam povedal, nekoliko balasta, s pomočjo katerega se bom lahko dvignil še mnoge hitreje, če bo treba. Zaklopka, ki se nahaja na zgornjem balonovem tečaju, je samo zaradi varnosti. Balon ima vedno isto množino vodika; spremembe toplotne pa, katere napravim sredi zaprtega plina, skrbijo same za vse balonovo gibanje, dviganje in padanje.

Sedaj naj vam, gospodje, dodam še nekaj praktičnih podrobnosti.

Gorenje vodika in kisika na koncu meha s pokalnim plinom proizvaja edinole vodno paro. Zato sem dodal dolenjemu delu železne valjaste škatle cev za odvajanje z zaklopko, ki se odpira pri tlaku dveh atmosfer. Vsled tega para sama odhaja, kadar nastane tak pritisk.

Zdaj pa glejte popolnoma natančne številke!

Petindvajset galon vode, razkrojene v svoje sestavine je sto funtov kisika in petindvajset funtov vodika. To znači pri zračnem tlaku osemnajststo in devedeset kubičnih čevljev prvega in tri tisoč sedemsto in sedemdeset kubičnih čevljev drugega: skupno pet tisoč šest sto in sedemdeset kubičnih čevljev mešanice.

Pipa pri mehu za pokalni plin porabi, če je popolnoma odprta, na uro sedemindvajset kubičnih čevljev s plamenom, ki je

vsaj šestkrat tako močen kakor pri obločnicah. Povprek torej in da se vzdržim v bolj neznatni višini, bom porabil na uro samo 9 kubičnih čevljev; mojih petindvajset galon potemtakem znači šeststo in trideset ur zračnih potovanj ali nekoliko več nego šestindvajset dni.

Ker sem pa v stanu po svoji volji padati z balonom in na potu obnavljati zalogo vode, lahko potujem, kolikor dolgo hočem.

To je moja skrivnost, gospodje; prav preprosto, in kakor vse preproste stvari, se mora tudi ta posrečiti. Razširjanje in skrčenje balonovega plina — to je moje sredstvo, ki ne zahteva niti nerodnih kril, niti mehaničnih gibal. Priprava za spremembo toplote in priprava za segrevanje — to ni niti nerodno, niti težko. Zato mislim, da sem združil vse resne pogoje za uspeh.“

Doktor Ferguson je s tem končal svoj govor in ploskali so mu vsi presrčno; nihče ni mogel kaj ugovarjati, ker je bilo že vse prevedeno in sklenjeno.

„In vendar, je rekel poveljnik, to bi lahko bilo nevarno.“

„Kaj to, je odgovoril preprosto doktor, da je le izvršljivo.“

ENAJSTO POGlavJE.

Prihod v Zanzibar. — Angleški konzul. — Nevoljni prebivalci. — Otok Kumbeni. — Vražarji. — Napolnjevanje balona. — Odhod 18. aprila. — Zadnji pozdrav. — „Viktoria“.

Vedno ugoden veter je podvizal „Resolutovo“ pot na kraj, kamor je bil namenjen. Jadranje skozi mozambiški zaliv je bilo posebno mirno. Pot po morju je dala dober pomen za pot po zraku. Vsak je željno pričakoval, da stopijo na suho in hotel zadnjič pomagati pri pripravah doktorju Jergusonu.

Naposled so zagledali mesto Zanzibar, ki leži na otoku istega imena, in 15. aprila, ob enajstih dopoldne, so se usidrali v pristanišču.

Na otoku Zanzibar gospoduje iman¹⁾ Maskat, zaveznik francoski in angleški, in to je gotovo njegova najlepša kolonija.²⁾ V pristanišču je vedno veliko število ladij iz sosednih krajev.

Od afriške obali je otok ločen samo po zalivu, čigar največja širina ne presega trideset milj.³⁾ Tukaj je živahna kupčija

¹⁾ Vladar.

²⁾ Naselbina.

³⁾ Dvanajst ur in pol.

z gumijem, slonovo kostjo, zlasti pa z ebenovino, kajti Zanzibar je veliko tržišče s sužnji. Tu se zbira ves plen, ki ga pridobe notranjih krajev glavarji, ki se neprestano bojujejo. In ta kupčija se razteza tudi po vsej vzhodni obali in prav do Nilovih planjav. Gospod Viljem Ležan je videl, da so sužnje očitno prodajali pod francosko zastavo.

Ko je došel „Resolut“, je prišel na krov angleški konzul in ponudil svoje usluge doktorju, o čigar poskusih so mu že en mesec natančno poročali evropski časnikarji. Toda dosedaj je bil on med tistimi mnogoštevilnimi, ki niso verjeli.

„Dvomil sem“, je rekel in podal roko Samuelu Fergusonu, „a sedaj ne dvomim več“

Svoje stanovanje je ponudil doktorju, Diku Kenediju in seveda tudi vrlemu Jožku.

Po njegovi skrbnosti je doktor zvedel o raznih pismih, ki jih je konzul prejel od kapitana Speka. Kapitan in njegovi spremljevalci so morali strašno trpeti vsled lakote in slabega vremena, preden so dospeli v deželo Ugogo. Prodirati so mogli le z največjo težavo in niso več mislili, da bi še mogli točno pošiljati vesti o svojih dogodkih.

„To so nevarnosti in pomanjkanja, katerih se bomo mi znali ogibati“, je rekel doktor.

Prtljago treh popotnikov so prenesli v konzulovo stanovanje. Tudi balon so nameravali zložiti na Zanzibarska tla. Pripraven prostor je bil poleg čuvajnega stolpa, velikanske stavbe, ki bi varovala balon proti vzhodnim vetrovom.

Ta velikanski stolp, ki je bil podoben preobrnjeni kadi in proti kateremu je kad v Hajdelbergu samo navaden sod, je služil kot trdnjava in na njegovem zidu so čuvali s sulicami oboroženi Beluči, leni in zijavi policaji.

Ko so že hoteli skladati zrakoplov, se je konzulu sporočilo, da bi se prebivalci otoka temu s silo upirali! Nič ni bolj slepo kakor zagrizene strasti. Novico, da je prišel kristjan, ki se bo dvignil v zrak, so sprejeli z veliko nevoljo. Zamorci, še bolj razdražljivi nego Arabci, so slutili, da se s tem podjetjem nekaj namerava proti njihovi veri; mislili so, da se hoče priti na sonce in na luno, na zvezde, katere afrikanska ljudstva po božje časte. Zato so sklenili, da se upro tej „bogokletni“ ekspediciji.

Konzul je bil poučen o teh namerah in se je posvetoval z doktorjem in poveljnikom Penetom.

Zadnji se ni hotel udati grožnjam, a njegov prijatelj mu je povedal razloge glede tega.

„Gotovo bi mi zmagali, mu je rekel, celo čuvaji imanovi bi nam v sili prišli na pomoč, toda, dragi moj poveljnik, nezgoda se hitro pripeti: slaboten udarec bi zadoščal, da dobi balon nepopravljivo poškodbo in potovanje bi bilo onemogočeno. Zato je treba ravnati jako previdno.“

„A kaj naj storimo? Če izložimo na afriški obali, naletimo na iste težkoče. Kaj storiti?“

„Nič lažjega nego to“, je odgovoril konzul. „Poglejte otoke onkraj pristanišča! Izložite zrakoplov na enega izmed njih, obdaja naj vas straža mornarjev in ničesar se vam ne bo treba bati.“

„Izvrstno“, je rekel doktor, „in mi bomo lahko izvršili svoje priprave.“

Poveljnik se je udal temu nasvetu. „Resolut“ se je približal otoku Kumbeni. Dopoldan, 16. aprila, je bil balon spravljen na varno sredi neke praznine med velikimi gozdi, katerih je tam vse polno.

Postavili so dva stebra, visoka osemdeset čevljev, v isti razdalji, eden od drugega. Po škripcih, ki so bili pritrjeni na njihovih koncih, je bilo mogoče dvigniti zrakoplov s pomočjo povprečne vrvi. Zrakoplov je bil tedaj popolnoma prazen. Notranji balon je bil pritrjen na vrh zunanjega balona tako, da se je dvigal z njim vred.

Sedemnajsti april so porabili s tem, da so zložili pripravo za proizvodnjo plina. Sestavljena je bila iz tridesetih posod, v katerih se je voda razkrajala s pomočjo starega železja in žveplene kisline, ki so jo dejali v veliko množino vode. Vodik se je na poti očiščeval in se nabiral v obširni osrednji kadi; odtod se je pretakal v vsak balon po dovodnih ceveh.

Na ta način je bil vsak balon napolnjen s popolnoma določeno množino plina.

Za to delo je bilo treba porabiti osemnajstoinšestdeset galon¹⁾ žveplene kisline, šestnajsttisoč in petdeset funtov železa²⁾ in devetsto in sedemdeset galon vode.³⁾

To delo se je začelo naslednjo noč krog tretje ure zjutraj in je trajalo skoraj osem ur. In naslednji dan je zrakoplov, pokrit z mrežo, živahno gibal nad svojo ladjico, ki je bila obtežena

1) Osem tisoč tristo in sedemindevetdeset litrov.

2) Več nego osem ton železa.

3) Štiritisoč tristo in sedeminštirideset litrov.

z velikim številom prsti polnih vreč. Pripravo za napolnjevanje so naložili z veliko skrbjo in iz zrakoplova izhajajoče cevi na valjasto škatljo.

Sidra, vrvi, orodje, šotor, živila in orožje — vse to je moralo priti na določeni prostor v ladjici. V Zanzibaru so se preskrbeli z vodo. Dvesto funtov balasta, ki je bil razdeljen na petdeset vreč, so položili na dno ladjice tako, da je bil vedno pri roki.

Te priprave so se končale proti peti večerni uri; čuvaji so bedeli ves čas krog stolpa in „Resolutovi“ čolni so pluli preko zaliva.

Zamorci so še nadalje kazali svojo jezo s tem, da so kričali, se pačili in zvijali. Čarovniki so tekali okoli razdraženih gruč in netili v njih vso to razjarjenost; nekateri zagrizenci so poskušali priplavati do reke, a so jih lahko zavrnil.

Nato so se začele čarovnije in rotitve. Narejevalci dežja, ki menijo, da so jim oblaki pokorni, so klicali orkane in „kamenite plohe“¹⁾ na pomoč. Zato so trgali liste iz vseh različnih domačih dreves. Nato so jih kuhali pri slabotnem ognju in umorili jagnje, s tem da so mu zabodli dolgo iglo v srce.

Toda kljub njihovim ceremonijam je nebo ostalo jasno ter so zastonj zaklali jagnje in se pačili.

Nato so se zamorci udali strastnemu popivanju; opijanili so se s „tembo“, z močnim žganjem iz kokosa, ali pa z nekim jako v glavo silečim pivom, ki se imenuje „togva“. Prepevali so pozno v noč brez prave melodije, a v jako natančnem taktu.

Okoli šeste ure zvečer je združila popotnike druga pojedina pri mizi poveljnika in njegovih častnikov. Kenedi, katerega ni nihče kaj vprašal, je mrmral jako tiho nekaj nerazumljivega; doktorja Fergusona ni spustil izpred oči.

Ta pojedina je bila sicer bolj žalostna. Čim bližje je bil zadnji trenotek, tem bolj žalostne občutke je imel vsak. Kaj je namenila usoda tem drznim popotnikom? Bodo-li še kedaj sredi prijateljev ob domačem ognjišču? Če se jim vozna sredstva kaj pokvarijo, kaj bo ž njimi sredi divjih ljudstev v neznanih deželah, sredi neizmernih puščav?

Te misli, ki so bile doslej raztresene in za katere so se malo brigali, so sedaj mučile njihovo razdraženo domišljijo. Doktor Ferguson, vedno hladen in neobčutljiv, je govoril o tem in

¹⁾ Tako imenujejo zamorci točo.

onem, toda zaman je poskušal razpršiti to potrtoost vseh in ni nikakor mogel tega doseči.

Ker so se bali izgredov proti doktorjevi osebi in njegovih tovarišev, so ležali vsi trije na krovu „Resolutovem“. Ob šestih zjutraj so zapustili svoje spalnice in se podali na otok Kumbeni.

Zrakoplov se je na lahko zibal v vzhodnem vetriču.

Vreče prsti, ki so ga zadrževale, je nadomestilo dvajset mornarjev. Poveljnik Penet in njegovi častniki so bili navzoči pri tem slovesnem odhodu,

V tem trenutku je šel Kenedi naravnost k doktorju, ga prijel za roko in mu rekel:

„Samuel, ali na vsak način odpotuješ?“

„Da, moj dragi Dik.“

„Nisem li vsega storil, kar je bilo v moji moči, da bi preprečil to pot?“

„Vse.“

„No, potem imam v tem oziru mirno vest in grem s teboj.“

„O tem sem bil prepričan“, je odgovoril doktor vidno ginjen. —

Trenutek zadnjega slovesa se je približal. Poveljnik in njegovi častniki so jako ginjeni objeli svoje neustrašene prijatelje in niso izvzeli vrlega Jožka, ki je bil ponosen in vesel. Vsakdo izmed navzočih je hotel stisniti roko doktorju Fergusonu.

Ob deveti uri so stopili v ladjico trije tovariši. Doktor je prižgal pokalni plin in ogenj podpihal, tako da se je hitro razvila vročina. Balon, ki je bil dosedaj popolnoma v ravnotežju, se je začel dvigati čez nekaj minut. Mornarji so morali nekoliko popustiti zadržujoče vrvi. Ladjica se je dvignila krog dvajset čevljev kvišku.

„Prijatelji moji“, je zaklical doktor, stoječ med obema tovarišema in snel klobuk, „dajmo tej zračni ladji ime, ki ji prinese srečo! Krstimo jo za ‚Viktorijo!‘“

Strahovito je zadonelo:

„Živio kraljica! živio Anglija!“

V tem trenutku se je dvigalna moč balona čudovito povečala. Ferguson, Kenedi in Jožek so poslali zadnji pozdrav svojim prijateljem.

„Izpustite vse vrvi!“ je zakričal doktor.

In „Viktorija“ se je hitro dvignila v zrak, med tem so ji pa štirje topovi gremeli na čast.

DVANAJSTO POGLAVJE.

Vožnja preko ožine. — Mrima. — Dikovi govori in Jožkov nasvet. — Recept za kavo. — Uzaramo. — Nesrečni Mezan. — Gora Dutumi. — Doktorjeva karta. — Noč nad figovim drevesom.

Zrak je bil čist in veter zmeren. Viktorija se je dvigala skoro navpično v višavo tisoč in petsto čevljev, katere so določili po tem, ker je živo srebro v tlakomeru padlo za dve črti manj nego dva palca.¹⁾

V tej višini je določnejši tok nesel balon proti jugozahodu. Kako veličasten prizor se je razvil pred očmi popotnikov. Ves otok Zanzibar se je nudil očem in se je kazal v bolj temni barvi, kakor da bi bil na prostranem zemljevidu. Polja so se videla kakor uzorci različnih barv in veliki šopki dreves so značili gozdove in goščave.

Prebivalci otoka so bili kakor žuželke. Živio-klici in vpitje se je polagoma zgubljalo v ozračju in samo streli iz ladjinih kanonov so izvenevali v izbočenem spodnjem balonovem delu.

„Kako je to lepo!“ je zaklical Jožek in prvi prekinil molk.

Nihče mu ni odgovoril. Doktor je opazoval tlakomerove izpremembe in zapisoval različne podrobnosti svojega dviganja.

Kenedi je pa gledal doli in ni imel dovolj oči, da bi vse videl.

Solnčni žarki so prišli na pomoč mehu s pokalnim plinom in plin se je še bolj napel. Viktorija je dosegla višino dveh tisoč in petsto čevljev.

„Resolut“ se je videl kakor preprosta barka in afriška obala se je vlekla proti zahodu kot neizmeren penast rob.

„Ali nič ne govorite?“ je vprašal Jožek.

„Mi gledamo doli“, je odgovoril doktor in obrnil daljnogled proti celini.

„Jaz ne morem drugače, jaz moram govoriti.“

„Kakor hočeš! Jožek, govori, kolikor se ti poljubi.“

In Jožek je porabil jako veliko naravnih vzklikov, kakor oh! ah! hej! Vse to je deževalo iz njegovih ust.

Med vožnjo preko morja se je doktorju zdelo primerno, da vztraja v tej višini, odkoder je lahko ogledoval obalo v večjem obsegu. Toplomer in tlakomer, obešena v notranjščini napol od-

¹⁾ Okoli pet centimetrov. Za vsakih sto metrov višine pade živo srebro skoro za en centimeter.

prtega šotora, sta bila vedno pred njegovimi očmi; drugi tlakomer je bil pa zunaj in naj bi služil pri ponočni straži. -

S hitrostjo nekoliko nad osem milj se je Viktorija po dveh urah precej približala obali in doktor je sklenil, da se približa k tlom. Zato je zmanjšal plamen pokalnega plina in kmalu je bil balon samo tristo čevljev od tal.

Balon je stal nad Mrimo; tako se je namreč imenoval ta del vzhodne afriške obali. Gost rob korenovnikov je ščitil obrežje in pri oseki so se videle njihove debele korenine, katere je razjedal zob indijskega oceana. Peščenine, ki so nekdaj tvorile obrežno črto, so se zaokroževale na obzorju in gora Nguru je dvigala svoj vrh proti severozahodu.

Viktorija je plula blizu neke vasi, katero je doktor spoznal na svojem zemljevidu kot Kaolo. Vsi prebivavci te vasi so se zbrali in rjuli jeze in strahu; zaman so merili s puščicami na to zračno pošast, ki se je mogočno zibala nad vso njihovo onemoglo jezo.

Veter je pihal proti jugu in doktor ni bil nič nejevoljne vsled te smeri; nasprotno, še zadovoljen je bil, ker je lahko zasedoval pot, katero sta začrtala kapitana Burton in Spek.

Naposled je tudi Kenedi postal tako zgovoren kakor Jožek; pogovarjala sta se z izrazi, ki so bili polni začudenja.

„Kaj poštni vozovi!“ je rekel eden.

„Kaj parniki!“ je rekel drugi.

„In kaj železnice!“ je hitro pristavil Kenedi, „s katerimi se potuje po svetu, ne da bi ga videli!“

„Balon, no, to je pa že nekaj!“ je zopet pričel Jožek; človek ne čuti, da gre naprej in narava se mu prijazno razgrinja pred očmi!“

„Kako čudovit prizor! Človek bi se kar zameknil! Kakor da bi sanjal na hamaku!“¹⁾

„Kaj pa zajtrk?“ je vprašal Jožek, kateremu je sveži zrak vzbudil slast.

„Ne bilo bi odveč, dečko moj!“

„O, kuhal ne bom dolgo, saj imamo prepečenec in suho meso!“

„In dovolj kave“, je dostavil doktor. „Dovolim ti, da si vzameš nekoliko vročine pri mojem mehu, ki je ima več nego treba. In na ta način se nam ni nič bati ognja.“

¹⁾ Razpeta, viseča postelja.

„To bi bilo strašno, je rekel Kenedi. Ravno tako je, kakor bi imeli sod smodnika nad seboj.“

„Ni baš tako!“ je odgovoril Ferguson. Naposled pa, če bi se plin vnel, bi ga polagoma zmanjkovalo in približali bi se tlom, kar bi nam seveda ne bilo všeč. Toda bodi brez skrbi, naš balon je neprodušno zaprt.“

„Jejmo no!“ je velel Kenedi.

„No, gospoda“, je rekel Jožek, »med tem ko z Vama malicam, Vama pripravim kavo, da je ne bodeta mogla préhvaliti.“

„Res je“, je rekel doktor, »da ima Jožek med tisoč krepostmi posebno spretnost za pripravo te izvrstne pijače. Sestavlja jo s tem, da zmeša različne snovi, katerih mi še ni nikdar hotel povedati.«

„No, dobro, gospod doktor, sedaj ko smo v zračnih višavah, Vam lahko zaupam svoj navod. Čisto preprosto zmešam v enakih delih arabsko kavo, burbon in rio-nunez.“

Čez nekoliko trenutkov se je pred vsakim kadila čaša s krepčilnim zajtrkom, katerega so povžili z veseljem. Nato je šel vsak na svoje mesto opazovat.

Dežela se je odlikovala po svoji rodovitnosti. Krive in ozke steze so se vile do zelenih streh. Pluli so nad polji, ki so bili posejani s tabakom, koruzo in ječmenom — vse je bilo že zrelo; tuintam so bila prostrana rižna polja z ravnimi stebli in rdečimi cvetovi. Zapazili so ovce in koze v velikih, na kole postavljenih stajah, v katerih so bile varne pred leopardovimi zobmi. Bohotno-rastlinstvo je raslo na teh čudovitih tleh. V mnogih vaseh so se ponavljali prizori z vpitjem in začudenjem, ko so zagledali Viktorijo in doktor Ferguson je previdno plul v primerni razdalji, da ga niso mogle dosegati puščice. Prebivalci, nakopičeni krog dotikajočih se koč, so dolgo časa zasledovali popotnike, katere so zaman preklinjali.

Opoldne je doktor pogledal na zemljevid in presodil, da se nahaja nad deželo Uzaramo.¹⁾ Dežela je kar mrgolela kokosovih, melonovih in bombaževih dreves, nad katerimi se je Viktorija tako rekoč igrala. Jožku se je to rastlinstvo zdelo čisto naravno, če je le pomislil, da je v Afriki. Kenedi je zagledal zajce in prepelice, na katere je bilo samo treba s puško ustreliti. Toda to bi bila potrata smodnika z ozirom na to, da ni bilo mogoče pobirati divjačine.

¹⁾ U zaznamuje v deželnem jeziku deželo.

Zrakoplovci so pluli s hitrostjo dvanajstih milj na uro in so bili kmalu ob 28° 30' širine nad vasjo Tunda.

„Tukaj“, je rekel doktor, „je prišla mrzlica Burtona in Speka, tako da sta mislila nekaj časa, da je ekspedicija uničena. In vendar sta bila le malo še oddaljena od obale; toda bridko sta že čutila utrujenost in pomanjkanje.“

Res je bila v tem kraju vedno malárija¹⁾; doktor se je mogel okuženju le s tem izogniti, da je dvignil balon nad te mizme²⁾, katere so izhlapevala vlažna tla in katere je vsesavalo goreče sonce.

Včasih so zapazili karavano, ki je v kakem „kralu“ čakala, da bi v večernem hladu nadaljevala svojo pot. To so prostrane pokrajine, obdane z grmovji in močvirnim grmičjem, kamor se trgovci skrijejo ne le pred divjimi zvermi, ampak tudi pred roparskimi rodovi tistih krajev. Domačine so videli tekati semtertja, ker so zagledali Viktorijo. Kenedi jih je želel opazovati bolj od blizu, a Samuel se je stanovitno ustavljal njegovi želji.

„Poglavarji so oboroženi s puškami in naš balon bi bil tarča za njihove krogle.“

„Ali bi se balon polomil vsled krogline luknje?“ je vprašal Jožek.

„Naravnost ne, a kmalu bi ta luknja postala velika razpoka, skozi katero bi nam všel ves plin.“

„Bodimo torej primerno oddaljeni od teh nevernikov! Kaj si morajo pač misliti, ko nas vidijo pluti po zraku? Gotovo bi nas silno radi po božje častili.“

„Naj nas časte po božje“, je odgovoril doktor, »toda le od daleč. Tu smo vedno na boljšem. Zemlja že spreminja svoje lice, vasi so bolj redke, korenovniki so izginili, rastlinstvo je prenehalo pri tej širini. Tla so postala hribovita, iz česar lahko sklepam, da so blizu gore.“

„Resnično“, je rekel Kenedi, „zdi se mi, da opažam na tej strani nekaj vzpetosti.“

„Na zahodu . . . to so prvi izrastki urizarski, gora Dutumi, pod katero bomo brezdvomno, kakor upam, varno prenočili. Meh s pokalnim plinom bom bolj razgrel in moram biti v višavi od petsto do šeststo čevljev.“

„Vsekakor je to izvrstna misel, katero ste Vi, gospod doktor, gojili pri tem“, je rekel Jožek; „ravnanje z balonom mi ni težavno, ne utrudljivo: zavrtim pipo, pa je vse dobro!“

¹⁾ Slab, kužen zrak.

²⁾ Kužne snovi.

„Tukaj je še bolj prijetno“, je vzkliknil lovec, ko se je balon dvignil; „odbijanje solnčnih žarkov na tem rdečem pesku je postalo neznosno.“

„Kaka veličastna drevesa, je zaklical Jožek; čeprav je zelo naravno, vendar je jako lepo! Ni jih treba dvanajst, pa bi jih bilo za cel gozd dovolj.“

»To so baoba¹⁾, je odgovoril doktor Ferguson; glejte tamkaj enega, čigar deblo ima sto čevljev v obsegu. Najbrže je to tisto drevo, na katerem je leta 1848. izdihnil Francoz Mezan, kajti mi smo nad vasjo Deže - la Mhora, kamor se je bil sam podal. Poglavar tega kraja ga je zagrabil ter privezal na baobabovo deblo in ta divji zamorec mu je polagoma odrezaval ude med petjem bojnih iger. Nato mu je narezal vrat, začel brusiti svoj skrhan nož in odtrgal nesrečnežu glavo, še preden je bila odrezana. Ubogi Francoz je imel še le šestindvajset let!“

„In Francija ni zahtevala zadoščenja za tako grozodejstvo?“ je vprašal Kenedi.

„Seveda je zahtevala in zanzibarski said je vse storil, da bi se polastil hudodelcev, a brez uspeha.“

„Želim, da se tod nič ne ustavimo“, je rekel Jožek, „dvignimo se, gospod doktor, povspnimo se višje, če mi kaj zaupate.“

„Tem rajši, Jožko, ker se pred nami dviga gora Dutumi. Če so moji računi natančni, bomo preko nje pred sedmo uro zvečer.“

„Ali po noči ne bomo potovali?“ je vprašal lovec.

„Kolikor mogoče malo. Če bi prav pazljivo in previdno ravnali, bi ne bilo nevarno, a nam ni zadosti, da Afriko prepotujemo, ampak si jo moramo tudi ogledati.“

„Gospod, došedaj se ne moremo baš pritoževati. Zemlja je obdelana in silno rodovitna namesto pustinj! Kdo naj torej verjame zemljepisem!“

„Počakajmo, Jožko, počakajmo! Bomo že videli pozneje!“

Proti poldnevni uri zvečer je bila Viktorija nasproti gori Dutumi; da bi pluli preko nje, se je bilo treba dvigniti višje nego tri tisoč čevljev in v ta namen je doktor zvišal toploto samo za osemnajst stopinj.²⁾ Lahko se je reklo, da je v resnici z roko vodil svoj balon. Kenedi mu je pokazal ovire, mimo katerih naj bi šel, in Viktorija je letela po zraku ter se skoro dotaknila gore.

¹⁾ Krušno drevo.

²⁾ 10⁰ Celzija.

Ob osmi uri se je približala nasprotni strani, katere pobočje je bilo bolj položno. Iz ladjice so spustili sidra, izmed katerih se je eno trdno zapletlo med veje velikanskega nopala.¹⁾ Takoj se je Jožek spustil na tla po vrvi, katero je temeljito pritrdil. Svilnato lestvico so mu ponudili in urno je po njej priplezal nazaj. Zrakoplov je bil skoraj popolnoma pri miru, ker je bil varen proti vzhodnemu vetru.

Nato so pripravili večerjo in popotniki, utrujeni vsled sprehoda po zraku, so znatno zmanjšali svojo zalogo.

„Koliko smo danes prehodili?“ je vprašal Kenedi in pogoltnil ogromen grizljaj.

Doktor je opazoval luno in po tem določil lego svojega balona. Pri tem se je posluževal izvrstne karte, ki mu je kazala pot. Spadala je pa k zemljevidu „der neuesten Entdeckungen in Afrika“²⁾, katerega je izdal in mu poslal njegov učeni prijatelj Peterman v Goti. Ta zemljevid je moral služiti vso doktorjevo pot, ker je obsegal potovanje Burtona in Speka ob Velikih jezerih, Sudan od doktorja Barta, dolnji Senegal od Viljema Ležana in Nilov izliv od doktorja Bekija.

Ferguson si je preskrbel tudi tako delo, ki je v sebi združevalo vse pridobljene podatke o Nilu z naslovom: „The sources of the Nile, being a general survey of the basin of that river and of its head stream, with the history of the Nilotic discovery by Charles Beke, Th. D.“³⁾

Poleg tega je imel tudi izvrstne zemljevide, katere so izdala „Izvestja Zemljepisnega Društva v Londonu“, tako da ni mogel zgrešiti nobene točke že odkritih krajev.

Ko je določal lego svojega balona na zemljevidu, je videl, da ima njegova pot dve stopinji širine ali stoindvajset milj proti zahodu.⁴⁾

Kenedi je zapazil, da se pot nagiblje proti jugu. A ta smer je bila doktorju po godu, ki je želel kolikor mogoče spoznati sledove svojih prednikov.

Sklenili so, da razdelijo noč na tri dele, zato da bi mogel vsak po vrsti skrbeti za varnost drugih dveh. Doktor naj bi čul

1) Afriško figovo drevo.

2) „Najnovejših razkritij v Afriki“.

3) „Nilovi vrelci. Splošni pregled porečja te reke in njenega glavnega toka z zgodovino Nilskih razkritij. Spisal Karl Beke, doktor bogoslovja.

4) Petdeset ur.

od devete ure, Kenedi od polnoči, Jožko pa od tretje ure naprej.

Kenedi in Jožek sta se torej zavila v svoje odeje, legla pod šator ter mirno zaspala; doktor Ferguson ju je pa čuval.

TRINAJSTO POGlavJE.

Izpremema vremena. — Kenedijeva mrzlica. — Doktorjevo zdravilo. — Hoja po suhem. — Gora Rubeho. — Šest tisoč čevljev visoka. Ednodnevni počitek.

Noč je bila mirna; vendar je v soboto zjutraj Kenedi tožil, da je utrujen in da ga mrzlica trese. Vreme se je spremenilo; nebo so pokrivali tako gosti oblaki, kakor da bi se pripravljalo na nov potop. Žalosten kraj je ta Zungomero, kjer neprestano dežuje, izvemši kakih štirinajst dni meseca januarja.

Silna ploha se je kmalu vlila na popotnike.

Pod njimi so pota postala nerabna, ker so jih razrili „nulahi“, neka vrsta trenotnih hudournikov; vrhu tega so bila pa tudi preprežena s trnjem in velikanskimi lianskimi rastlinami. Razločno se je čutilo izhlapevanje žveplenega vodika, o katerem pripoveduje Burton.

„Burton pravi,“ je rekel doktor in prav ima, da je verjetno, da je za vsakim grmičjem kako truplo“.

„Nič vredna dežela, je odgovoril Jožek, in zdi se, da ni gospodu Kenediju nič kaj dobro, ker je tod prenočil.“

„Res je, precej hudo mrzlico imam,“ je odvrnil lovec.

„To ni nič čudnega, moj dragi Dick, nahajamo se v najbolj nezdravem afriškem kraju; a tukaj ne ostanemo dolgo. Naprej!“

Jožek je hitro odvezal sidro in po lestvici splezal na ladjico. Doktor je naglo plin še bolj razgrel in Viktorija je nadaljevala svoj polet v precej močnem vetru.

Nekaj koč se je komaj pokazalo sredi te kužne megle. Kraj se je spremenil. V Afriki se pogosto pripeti, da majhen in nezdrav kraj meji na dežele, ki so popolnoma zdrave.

Kenedi je bil vidno bolan in mrzlica je zmagovala njegovo živahno naravo.

„To vendar še ni noben vzrok, da bi bil bolan,“ je godrnjal in se v odeji zavil, vlegel pod šator.

„Nekoliko potrpi, ljubi moj Dik,“ je odgovoril doktor Ferguson, „in hitro boš ozdravljen“.

„Ozdravljen! Res? Samuel, če imaš v svoji lekarni kako sredstvo, ki bi mi pomagalo na noge, daj mi ga brez odlašanja. Vzel ga bom z zaprtimi očmi.“

„Imam nekaj boljšega, ljubi Dik; dal ti bom proti mrzlici nekaj, kar nič ne stane“.

„In kako boš to napravil?“

„Prav preprosto. Kar dvignil se bom nad te megle, ki nas preplavljajo in se bom oddaljil od tega kužnega ozračja. Potrpi deset minut, da razgrejem vodik.“

Deset minut še ni minilo in popotniki so že bili preko te vlažne plasti.

„Počakaj nekoliko, Dik, in skoraj začutiš vpliv čistega zraka in solnca.“

„To je zdravilo!“ je rekel Jožek. „Pa je vendar čudno.“

„Ne, čisto naravno ne!“

„O, čisto naravno, o tem ne dvomim.“

„Dika pošljem na dober zrak, kakor se to godi vsak dan v Evropi, in kakor bi ga bil na Martiniku poslal na Pitona¹⁾, da bi se izognil rumeni mrzlici.“

„Oh, ta balon je raj!“ je vskliknil Kenedi, ki se je čutil že boljšega.

„Vodi nas v vseh slučajih!“ je Jožek resno odgovoril.

Zanimiv prizor je bil, ko so se v tem trenutku pod ladjico zbirale megle, butale druga ob drugo ter spojivši se v veličastnem sijaju odbijale solnčne žarke. Viktorija je dosegla višino štiritisoč čevljev. Toplomer je kazal, da je toplota manjša in zemlja se ni več videla. Na zahodu v daljavi petdeset tisoč milj je dvigala gora Rubeho svojo blestečo glavo; tvorila je mejo dežele Ugogo pod 36°20' dolžine. Veter je pihal s hitrostjo dvajsetih milj na uro, a popotniki niso nič čutili te hitrosti. Tresljajev niso nič doživeli, še čutili niso, da se premikajo.

Po treh urah se je uresničila doktorjeva napoved: Kenedi ni več tresla mrzlica in s slastjo je zajtrkoval.

„Glej, koliko boljše je to nego žveplenokisli kinin!“ je rekel prav zadovoljen.

„Gotovo,“ je pristavil Jožek, „bo to na stare dni moj zavičaj!“

Krog desete ure dopoldne se je izčistilo ozračje. Med oblaki je nastala odprtina. Zemlja se je zopet videla in Viktorija se ji

¹⁾ Visoka gora na otoku Martiniku.

je neznatno približala. Doktor Ferguson je iskal tok, ki naj bi ga ponesel proti severovzhodu; našel ga je šest sto čevljev nad zemljo, ki je postajala neravna, celo hribovita. Okraj Zungomeroj se je zgubljal proti vzhodu z zadnjimi kokosovimi drevesi ob te širini.

Gorski vrhovi so se kmalu vedno bolj jasnili. Tuptam se je dvigal kak vrh in vsak trenotek je bilo treba paziti na koni časte stožce, ki so vstajali takoreč nepričakovano.

„Sredi pečin smo“, je rekel Kenedi.

„Bodi miren, Dik, saj ne bomo zadeli nanje.“

„Kljub temu lepa vožnja“, odvrne Jožek.

Doktor je res čudovito spretno vodil balon.

„Če bi mi morali hoditi po teh omehčanih tleh, bi tavalili po nezdravem blatu. Od odhoda iz Zanzibara bi nam že poginilo polovico tovornih živali vsled navora. Mi bi bili podobni strahovom in naših src bi se polastil obup. Neprestano bi se prepirali s svojimi vodniki in nosači ter bili izpostavljeni njih brezmejni sirovosti. Po dnevi bi vladala soparna, neznosna vročina. Po noči bi pa večkrat komaj mraz prestali in pikale bi nas izvestne muhe, katerih čeljusti prebodejo najdebelejše platno in napravijo človeka kar neumnega. O zverinah in divjih ljudstvih še govorim ne.“

„Jaz bi ne želel tega poskusiti“, odvrne Jožek preprosto.

„Prav nič ne pretiramam,“ nadaljuje doktor Ferguson, „kajti pri pripovedovanju popotnikov, ki so se drznili iti v te kraje, bi nama prišle solze v oči.“

Proti enajsti uri so hiteli preko porečja Imendže. Po hribih raztresena ljudstva so zaman žugala Viktoriji s svojim orožjem. Naposled so dospeli k valovitim vzpetostim pred Rubehóm, ki tvorijo najvišji gorski sklad v Uzagari.

Popotniki so si napravili popolno sliko o gorski obliki te dežele. Te tri razrastle, med katerimi tvori Dutumi prvo stopnjo, ločijo prostrane podolžnice; ti visoki gorski obronki obstoje iz zakroženih stožcev, med katerimi so tla pokrita z eratičnim kamenjem. Najhujša strmina teh gora je obrnjena proti Zanzibaru; zahodna pobočja so pa samo nekoliko poševna višavja. Nižavje je pa pokrito s črno in rodovitno prstjo in z živahnim rastlinstvom. Različne reke se izlivajo proti vzhodu in teko v Kingani sredi velikanskih skupin tamarind ter figovih, bučnatih in palmirnih dreves.

„Pozor!“ reče doktor Ferguson. „Bližamo se k gori Rubeho, katere ime znači v deželnem jeziku ‚Pot vetrov‘. Dobro bode, če plujemo preko njenih ostrih robov v gotovi višini. Ako je moja karta natančna, se bomo dvignili više nego pet tisoč čevljev.“

„Bomo li imeli večkrat priliko, priti v dotiko z zgorenjimi plastmi?“

„Redko kedaj. Višina afriških gora je najbrže bolj srednja z ozirom na evropske in azijske vrhove. V vsakem slučaju jih bo pa naša Viktorija brez težave prekoračila.“

V kratkem času se je plin razširil pod vplivom toplote in zrakoplov se je jako odločno dvigal kvišku. Raztezanje vodika ni bilo pravzaprav nič nevarno in obširna balonova prostornina je bila napolnjena samo do treh četrtin. Tlakomer je padel skoro za osem palcev in naznanjal višino šestih tisoč čevljev.

„Ali bi šli dolgo časa tako-le?“ povpraša Jožek.

„Zemeljsko ozračje sega do višine šestih tisoč sežnjev,“ odgovori doktor. „Z velikim balonom bi šlo daleč. To sta napravila gg. Briošši in Gay-Lussac (izg. Gé-Lisak)) a kri jima je začela teči iz ust in iz ušes. Primanjkovalo jima je zraka za dihanje. Pred nekaterimi leti sta se tudi dva drzna Francoza gg. Boral in Biksio povspela v visoke plasti, a balon se jima je raztrgal

„In so pali?“ hitro vpraša Kenedi.

„Brezdvomno! toda tako, kakor morajo pasti učenjaki, ne da bi se kaj poškodovali.“

„Gospoda,“ reče Jožek, „vidva lahko padeta kakor učenjaki, jaz pa, ki sem samo nevednež, rajši ostanem v pošteni sredi, ne prenizko in ne previsoko. Človek ne sme biti častihlepen.“

V višini šestih tisoč milj se je gostota zraka občutno znižala; zvok se tu širi s težavo in glas se manj dobro razume. Pogled na predmete postaje nejasen. Oko vidi samo veliko in precej nedoločeno snov; ljudje in živali postanejo popolnoma nevidni; ceste se vidijo kot trakovi in jezera kot ribniki.

Doktor in njegova tovariša sta se čutila v nenavadnem stanju: zračni tok jih je nesel z izredno hitrostjo preko golih gora in širine snežne plasti na njihovih vrhovih so jih presenetile; njihov divji izraz jim je kazal Neptunovo¹⁾ delo iz prvih dni sveta.

Solnce je žarelo v zenitu²⁾ in njegovi žarki so padali na te zapuščene vrhove; Doktor je natančno narisal te gore, ki so se-

1) Neptun je bil bog ognja in ognjenikov.

2) Nadglavišče.

stavljene iz štirih različnih skupin skoro v ravni črti in najbolj severna je najdaljša.

Viktorija je kmalu na nasprotni strani Rubeha pričela padati, bližajoč se pobočju, ki je bil obrasel z lesom in posejan z jako temnozelenimi drevesi; nato so se zopet vrstili gorski grebeni in prepadi v nekaki pustinji, ki se je razprostirala pred deželo Ugogo. Nekoliko nižje so se širile rumene, izsušene in razpokane ravnine, posute tupatam s solnatimi rastlinami in bodičjem.

Nekaj lesovja, ki se je v daljavi zgoščevalo v gozdove, je dičilo obzorje. Doktor se je približal k tlom, spustil sidra in eno izmed njih se je zasadilo v vejevje velikanskega figovega drevesa.

Jožko je hitro zdrsnil na drvo in previdno pritrdil sidro. Doktor ni ustavil pokalnega meha, ker je hotel balonu ohraniti določeno dvigalno silo, ki bi ga vzdržavala v zraku. Veter se je skoro popolnoma podel.

„Dragi Dik,“ reče Ferguson, „zdaj vzemi dve puški, eno za se, eno pa za Jožka; potrudita se, da prineseta nazaj kak lep kos antilope, da ga bomo imeli za kosilo.“

„Na lov!“ zakliče Kenedi.

Kenedi je plezal iz ladjice proti tlom, Jožko pa, ki se je kar spustil od veje do veje, ga je čakal na tleh in si ude poravnaval. Olajšan za težo svojih tovarišev, je doktor popolnoma ugasnil pokalni plin v mehu.

„Gospod moj, nikar ne odletite!“ je klical Jožek.

„Bodi brez skrbi, dečko, saj sem dobro privezan. Uredil bom svoje bilježke. Srečno lovita in bodita previdna! Od tod bom opazoval deželo in če se pokaže kaj sumljivega, izprožim revolver. To bo znak za zbiranje.“

„Že dobro!“ odgovori lovec.

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE.

Gumijski gozd. — Višnjeva antilopa. — Znak za zbiranje. — Nepričakovan napad. — Karjenija. — Po noči v zraku. — Mabunguru. — Preskrbijo se z vodo. — Dohod v Kazeh.

Pusta, izsušena dežela je imela glinasta tla, ki so se razpokala v vročini; vse je bilo pustinjsko; tupatam so bili sledovi

kake karavane; blede, na pol oglodane človeške in živalske kosti so bile pomešane istem prahu.

Po polurni hoji sta Dik in Jožek prišla v gozd gumijevih dreves; pazila sta na vse in imela sta prst na puškinem petelinu, ker nista vedela, s čim bosta imela opravek. Jožek je spretno ravnal s svojim morilnim orožjem, čeprav ni bil lovec.

„Kako dobro dene hoja, gospod Dik, akoravno ta tla niso preveč zložna“, je rekel in se spodtaknil na koscih živca, katerega je bilo vse polno.

Kenedi migne svojemu tovarišu, naj molči in se ustavi. Treba je bilo shajati brez psov, in naj je bila Jožkova spretnost še tolika, brakovega ali hrtovega nosu pa le ni imel.

V hudournikovi strugi, kjer je stalo še nekaj mlake, so se napajale antilope. Bilo jih je krog dvanajst. Te gibčne živalice so zavohale nevarnost in postale nemirne: pri vsakem požirku so živahno dvignile svoje nežne glávice in vsrkavale s svojimi gibčnimi nosnicami zrak, ki je prihajal po vetru od lovcev.

Jožek je ostal miren, Kenedi se je pa zasuknil mimo nekaterih grmovij in ko je prišel v primerno bližino, je vstrelil. Tropa je v trenutku izginila; samo ena, pod pleča zadeta antilopa, samec, se je zvrnila na tla.

To je bil „blawe-bock“¹⁾ veličastna živalica višnjavo blede, na sivkasto prehajajoče barve s snežnobelim trebuhom in mednožjem.

„Izvrsten strel!“ zakliče lovec. Take vrste antilope so redke in upam, da bom njeno kožo dobro pripravil in shranil.“

„I, kam pa mislite, gospod Dik?“

„Brez dvoma! Glej, kako se dlaka sveti.“

„A doktor Ferguson ne bo pripustil take teže.“

„Saj res, Jožek! Pa je vendar škoda, tako lepo živalico celo pustiti!“

„Celo? Ne, gospod Dik; odreživa ji najlepše kose in če mi dovolite, bom jaz to napravil prav tako dobro, kakor predsednik častivrednega društva mesarjev v Londonu.“

„Kakor hočeš, prijatelj! Vedi pa, da znam kot lovec prav tako spretno odrezati košček od divjačine, kakor jo ustreliti.“

„Verjamem, gospod Dik! Bodite toliko prijazni in postavite ognjišče iz treh kamnov; suhega dračja imate dovolj in prosim samo za nekaj minut, da bi porabil vaše žareče oglje.“

¹⁾ Izgovori: blavbok. To ime so dali danski trgovci velikim antilopam v južni Afriki vsled črne kože, katero pokriva pepelkasta dlaka. Po naše bi se torej reklo „višnjevka.“ — Prim. Murray, A new English Dictionary, 1887.

„To bo hitro narejeno!“ odvrne Kenedi.

Kenedi je takoj sestavil ognjišče, na katerem je kmalu zaplapolal ogenj.

Jožek je iz antilope narezal kakih dvanajst reberc in najnežnejše košččke gnjati, ki so se kmalu spremenili v okusno pečenko.

„To bo prijatelj Samuel zadovoljen!“ reče lovec.

„Veste-li, na kaj mislim,“ gospod Dik?

„Na to, kaj delaš, brezdvomno na pečenko.“

„Kaj še. Premišlujem, kakšen obraz bova naredila, če ne dobiva več zrakoplova.“

„Za božjo voljo, kaj pa misliš! Mar meniš, da naju doktor zapusti?“

„Ne, ampak če bi se sidro odvezalo?“

„Ni mogoče. Sicer bi se pa Samuel lahko zopet približal k tlom s svojim balonom, saj ga ima precej v oblasti.“

„A če bi ga veter odnesel in bi se ne mogel vrniti k nama?“

„Jožko, glej da nehaš s svojimi slutnjami, ki niso prav nič prijetne.“

„Oh, gospod, vse je naravno, kar se pripeti na svetu; pripeti se pa lahko vse, na kar moramo biti pripravljeni“

V tem trenutku zadoni strel iz puške.

„Joj!“ zavpije Jožek.

„Moj revolver! po poku ga poznam.“

„Znak!“

„Nevarnost za naju!“

„Zanj morebiti,“ odvrne Jožek.

„Naprej!“

Lovca sta v naglici pograbila plen svojega lova in sta hitela nazaj po potu, katerega je bil poprej Kenedi zaznamoval z nalomljenimi vejami. Vsled tega grmovja nista mogla zagledati Viktorije, od katere pa nista mogla biti daleč.

Začuje se drugi strel.

„Mudi se“, reče Jožek.

„Čuj, še en pok!“

„Zdi se mi, da brani samega sebe.“

„Hitiva!“

In tekla sta na vso moč. Prišedši na rob gozda, sta najpoprej zagledala Viktorijo na svojem mestu in doktorja v ladjici.

„Kaj pa je pravzaprav?“ vpraša Kenedi.

„Bog se usmili!“

„Kaj vidiš?“

„Spodaj je tolpa zamorcev, ki oblegajo balon.“

Res je bilo dve miljii odtod kakih trideset bitij, ki so tulila, skakala in se drenjala pod figovim drevesom. Nekaj izmed njih jih je plezalo po drevesi in se povspelo do najvišjih vej. Nevarnost je bila velika.

„Moj gospodar je izgubljen!“ zakliče Jožek.

„Pogum, Jožek! Bodi hladnokrven in oprezen! Življenje štirih zamorcev imava v rokah. Naprej!“

V izredni naglici sta pretekla eno miljo, ko znova iz ladjice poči strel in zadene velikega spaka, ki se je že prijel za vrv. Mrtvo truplo je padalo od veje do veje in je obviselo kakih dvajset čevljev od tal; roki in nogi sta mahali v zraku.

„Ho!“ zakliče Jožek in se ustavi, „s čim vruga se ta pošast vendar drži?“

„To je majhnega pomena“, odgovori Kenedi, „teciva, teciva!“

„O,“ zakriči Jožek in se zakrohota, „z repom, z repom se drži! Opica! To so same opice!“

„Še vedno boljše nego ljudje!“ odvrne Kenedi in skoči med tulečo tropo.

To je bila tropa pasjeglavih, jako grdih, grozovitih in divjih opic, katere je bilo vsled njihovega pasjega gobca kar strah pogledati. Vendar jih je lahko pomirilo nekaj strelav in ostudna tolpa se je razkropila, zapustivši več svojcev na tleh.

V trenutku je Kenedi stopil na lestvico, Jožek je pa splezal na figovo drevo in odvezal sidro; ladjica se je ponižala skoro do njega, tako da je brez težave vanjo stopil. Nekaj minut pozneje se je Viktorija povspela kvišku in krenila proti vzhodu pod vplivom lahnega vetriča.

„To je bil napad!“ reče Jožek.

„Mislila sva, da te domačini oblegajo.“

„K sreči so me samo opice“, odgovori doktor.

„Od daleč razlika ni velika, dragi moj Samuel.“

„Od blizu tudi ne“, odvrne Jožek.

„Naj je to tako ali tako“, povzame Ferguson, „ta opičji napad bi lahko imel jako težke posledice. Če bi se bilo sidro utrgalo vsled njihovega ponóvnega tresenja, kdo ve, kam bi me bil zanesel veter?“

„Vam nisem pravil, gospod Kenedi?“

„Prav si imel, Jožek; a tedaj, ko si to pripovedoval, si pripravljaj antilopino pečenko, ki mi je že vzbujala slast.“

„Rad verjamem,“ odgovori doktor, „antilopino meso je izvrstno.“

„To lahko takoj presodite, kosilo je že pripravljeno.“

„Šment,“ je rekel lovec, „kosci te divjačine imajo tak vonj, da se ga ne sme zaničevati.“

„Ha! Dokonca svojih dni bi živel ob antilopah, odvrne Jožek s polnimi ustmi, posebno če bi si še s kozarcem groga olajšal prebavo.“

Jožek je pripravil imenovano pijačo, katero so povžili z veliko zbranostjo.

„Dosedaj gre še dosti dobro,“ je rekel.

„Prav dobro,“ ga zavrne Kenedi.

„No, gospod Dik, ali Vam je žal, da ste šli z nama?“

„Rad bi bil videl tistega, ki bi mi bil ubranil,“ je lovec odločno odgovoril.

Krog četrte ure zvečer je prišla Viktorija v hitrejši tok; zemlja se je neznatno dvigala in kmalu je tlakomer pokazal višino tisoč in petsto čevljev nad morsko gladino. Zato je moral doktor pomagati svojemu balonu s precejšno napetostjo plina in meh je deloval naprenehoma.

Proti sedmi uri je plula Viktorija nad porečjem Kenijemskim. Doktor je kmalu spoznal deset milj obširno in obdelano polje s seli, ki so se zgubljala med baobafškimi in bučnatimi drevesi. Tukaj je prestolnica enega izmed sultanov v deželi Ugogo, čigar prebivalstvo je morebiti manj zaostalo, ker bolj redko prodajajo člane svoje družine. Toda živina in ljudje: vse prebiva skupno v okroglih kočah, ki so brez podstrešja in podobno kupom sena.

Ko so prepluli Kanijem, je svet postajal suh in kamnit. Toda po preteku ene ure, ko so prišli v rodovitno nižavje blizu kraja Mdaburu, se je zopet pokazalo bohotno rastlinstvo. Z dnevom je ponehal tudi veter in zdelo se je, kakor da bi ozračje zaspalo. Doktor je zaman iskal tok v različnih višinah in ko se je prepričal, da je v naravi vse mirno, je sklenil prenočiti v zraku ter se je radi večje varnosti dvignil krog tisoč čevljev visoko. Viktorija se ni ganila in veličastna, zvezdnata noč je v tišini potekla.

Dik in Jožek sta se vlegla na svoje mirno ležišče in trdno zaspala; doktor je pa stal na straži. O polnoči ga je nadomestil Škot.

„Če se pripeti le najmanjši slučaj, me vzbudi! mu je rekel doktor, pred vsem pa glej na tlakomer. To je kompas za nas.“

Noč je bila mrzla in razlika med dnevno in nočno toploto je znašala sedemindvajset stopinj,¹⁾

S temino vred se je oglasil zbor ponočnih živali, katere je lakota in žeja gnala iz njihovih skrivališč.

Žabe so s svojim visokim regljanjem spremljale šakalovo rjovenje, dočim je mogočni levji bas spremljal akorde tega živega orkestra.²⁾

Dr. Ferguson je zjutraj stopil na svoje mesto, pregledal kompas in opazil, da se je po noči spremenila vetrova smer.

Viktorija se je približno v dveh urah pomaknila za kakih trideset milj proti severovzhodu in je plavala sedaj nad Mabungurom, kamnito deželo, posejano z blestečimi sijenitskimi skalami in vso pokrito s klinastimi grebeni. Stožčasti kupi so štrleli iz zemlje kakor ravno toliko druidskih³⁾ kamnov; tuintam so se belile nebrojne kosti bivolov in slonov. Drevja je bilo malo; le na vzhodu so bili gosti gozdovi, pod katerimi se je skrivalo nekaj vasic. —

Proti sedmi uri se je prikazala okrogla, skoro dve miljii obsežna skala kakor ogromna želva.

„Na dobrem potu smo“, je rekel doktor Ferguson. „Tu leži Džihue-la-Mkoa, kjer se bomo ustavili nekaj trenutkov. Obnoviti moram namreč zalogo vode, ki je potrebna mojemu mehu s pokalnimi plinom. Poskusimo balon kje zasidrati.“

„Todi je malo dreves“, pripomni lovec.

„Vseeno, poskusimo; Jožek, vrzi sidra!“

Balon je polagoma izgubljal svojo dvigalno moč in se približal zemlji. Sidra so se vlekla po tleh; kljuka enega izmed njih se je zasadila v skalnato razpoko in balon se ni več pomikal.

Ne smemo misliti, da je doktor smel med počitkom ustaviti delovanje svojega meha. Balonovo ravnotežje je bilo preračunjeno na morsko gladino; ker se je pa svet vedno dvigal in se vspenjal za kakih šest do sedemsto čevljev, bi balon skušal pasti še nižje nego so tla sama. Zato je bilo vedno treba nekaj plinove

¹⁾ Angleži se ravnajo po toplomeru, ki ga je napravil nemški mehanik Fahrenheit tako, da je med vreliščem (točka, do katere se dvigne živo srebro v vreli vodi) in tališčem (točka, do katere pade živo srebro v tajajoči vodi) 180°, dočim jih ima Šved Celzij 100°, Francoz Réaumur (izg. Reomir) pa 80°. Potemtakem je 90° F = 50° C = 40° R.

²⁾ Glasbeni zbor.

³⁾ Druidi so bili stari galski žreci; kamna, na katerih so žrtvovali, so dobila po njih ta naziv.

napetosti, da ga je vzdržavala v zraku. Le v tem slučaju, če bi bil veter popolnoma miren in bi doktor ladjico položil na tla, bi balon brez mehove pomoči vztrajal v zraku, ker bi bil oproščen znatne teže.

Zemljevidi so kazali obširne stoječe mlake na zahodnem pobočju Džihue-la-Mkoa. Jožek se je sam podal tje s sodcem, ki je držal približno 12 galon. Brez težave je našel pravo pot ne daleč neke zapuščene vasice, zajel vodo in se vrnil še poprej nego v treh četrtinkah ure. Videl ni nič posebnega, razen velikih pasti za slone. Malo je manjkalo, da se ni sam zvrnil v eno, kjer je ležalo ogrodje napol oglodane mrhovine.

S svojega sprehoda je prinesel neke vrste nešplje, ki so opicam priljubljena jed. Doktor jih je poznal: bile so sadež „mbenba“, ki je jako navadno drevo v zahodnem delu Džihue-la-Mkoa.

Ferguson je nestrpljivo čakal Jožka, kajti tudi kratko bivanje v tej negostoljubni zemlji ga je navdajalo s skrbmi.

Vodo so naložili brez težave, ker se je ladjica približala skoro do tal. Jožek je nato odvezal sidro in ročno splezal k doktorju. Ta je brzo podpihal plamen in Viktorija je odplula po zraku.

Viktorija je bila oddaljena še kakih sto milj od kraja Kazez, važno selo v notranji Afriki, kamor so upali še ta dan priti popotniki vsled ugodnega jugovzhodnega zračnega toka: potovali so s hitrostjo 14 milj na uro. Radi tega je bilo težavno balon voditi: previsoko se niso mogli dvigniti, ne da bi plin znatno razširili, kajti svet sam je že imel krog tri tisoč čevljev poprečne višine. Doktor je pa rajši kolikor mogoče malo napenjal zrak ter je jako spretno sledil valovitostim precej strmega pobočja in poletel prav tik vasi Thembo in Tura-Vels. Zadnja spada k veličastni pokrajini Uniamvezi, kjer so drevesa silno obširna; med njimi je kaktus naravnost velikanski.

Proti drugi uri je Viktorija v krasnem vremenu in pod žarečim solncem, ki je popilo vsak najmanjši zračni pih, plavala nad mestom Kazez, ki leži 350 milj od obale.

„Ob desetih zjutraj smo odpotovali iz Zanzibara“, je rekel doktor, pregledavaje svoje opazke, „in po dvodnevnem potovanju smo na svojih ovinkih preleteli blizu 500 zemljepisnih milj¹⁾. Kapitana Burton in Spek sta za isto pot potrebovala štiri mesece in pol.“

¹⁾ Približno dvesto ur.

PETNAJSTO POGLAVJE.

Kazeh. — Vrišč na trgu. — Viktorija se pojavi. — Vangangi. — Lunini sinovi. — Doktorjev sprehod. — Prebivalstvo. — Kraljevska „tembe“. — Sul-tanove žene. — Kraljeva pijanost. — Jožek češčan. — Kako plešejo na luni. — Obrat. — Dve luni na nebu. — Nestalnost ‚božjega‘ veličanstva.

Kazeh, važna točka v Osrednji Afriki, nikakor ni mesto; sicer se pa sploh ne more govoriti v imenovanem delu o mestih. Kazeh je samo skupina šestih obširnih votlin, ki obsegajo bajte, suženjske kočs z majhnimi dvorišči in s skrbno obdelanimi vrtci. Tukaj čudovito uspevajo čebula, krompir, buče in jako okusne gobe.

Uniamvez je pravzaprav dežela Luna, ki je rodoviten in sijajen vrt afriški. V središču se nahaja jako čaroben kraj Uniamembe, kjer v brezdelju živi nekaj družin Omaničev, ki so pristne arabske krvi.

Kupčevali so dolgo z notranjo Afriko in Arabijo ter trgovali z gumijem, slonovo kostjo, indijsko tkanino in s sužnji; njihove karavane so prehodile vso zemljo krog ravnika ter še hodijo iskat na obalo dragocene in zabavne predmete za te obogatele trgovce, ki v tem krasnem kraju žive brez vsake skrbi jako mirno sredi svojih žen in služabnikov ter vedno ležé, se smejejo in kadijo ali pa spijo.

Okoli teh votlin je precej koč domačinov, obširni prostori za tržišče, polja za konoplje in kristovec, lepa drevesa s hladno senco — to je Kazeh.

Tukaj je glavno zbirališče karavan: od juga s sužnji in tovari slonove kosti, karavane od zahoda pa izvažajo tkanino in steklene posode rodovom ob Velikih jezerih.

Zato vlada na tržišču stalno vrvenje in nepopisen vrišč, ki ga povzročajo tovarni mestici¹⁾, glasovi bobnov in rožov, rezgetanje mul, riganje oslov, petje žena, vpitje otrok in Žemadar²⁾, ki s trstom udarja takt v tej pastirski simfoniji.

Tu leži brez reda, da celo v krasnem neredu, kričeče blago, stekleni biseri, slonovina, somovi in nosorogovi zobje, med, tobak in tkanina; tu so na prodaj jako čudovite stvari in vsak predmet se ceni samo po željah, katere vzbuja.

Kar naenkrat in nenadoma je utihnilo to šumenje, vrišč in vpitje. Viktorija se je pravkar prikazala v zraku ter plula mo-

¹⁾ Mestici, mešanci, potomci belih in Indijancev.

²⁾ Načelnik karavane.

gočno vedno nižje popolnoma v navpični smeri. Ljudje, žene, otroci, sužnji, trgovci, Arabci in zamorci: vse je zginilo in se stisnilo v „tembe“¹⁾ in pod koče.

„Dragi moj Samuel“, je rekel Kenedi, „če bomo še nadalje takole vplivali na ljudi, bomo težko stopili ž njimi v kupčijo.“

„In vendar bi prav lahko“, se je oglasil Jožek, „napravili kupčijo: mirno bi se približali in odnesli najbolj dragoceno blago, ne brigaje se za trgovce. Tako bi se lahko obogatelo.“

„Domačini“, odvrne doktor, „so se pač prestrašili v prvem trenutku, a se bodo kmalu pokazali bodisi iz praznoverja, bodisi iz radovednosti.“

„Menite, gospod?“

„No, bomo videli. Pametno pa bo, če se jim ne približamo preveč, kajti naš balon ni zavarovan ali okovan in vsled tega ni varen ne pred krogli, ne pred puščicami.“

„Torej nameravaš, dragi Samuel, pogovarjati se s temi Afrikanci?“

„Če se da, zakaj ne?“ odgovori doktor. „V Kazehu so gotovo jako izobraženi arabski trgovci in manj divji. Spominjam se, da sta gg. Burton in Spek samo hvalila gostoljubnost prebivalcev v tem mestu.“

Viktorija se je neznatno približala k tlo in eno sidro se je zasadilo v vrh drevesa blizu tržišča.

V tem trenutku je vse prebivalstvo lezlo iz svojih lukenj: najprej so se prikazale glave oprezno se ozirajoč. Več »vagan-gov«, ki se poznajo po okroglih školjkah, se je dvignilo bolj drzno: to so bili čarovniki v tem kraju. Za pasom so nosili črne, z mastjo namazane posodice iz bučevine in različna čarovna orodja, ki so se odlikovala po nenavadni umazanosti.

Polagoma se je množica podajala v njihovo bližino; žene in otroci so jih obdali, bobnarji so tekmovali v bobnanju in roke, obrnjene proti nebu, so se sklepale.

„Na ta način oni molijo“, reče doktor Ferguson; „če se ne motim, nam je danes namenjena važna uloga.“

„Dobro, gospod doktor, le igrajte jo!“

„Ti sam, dragi Jožek, najbrže postaneš bog.“

„E, gospod, to me ne vznemirja: kadilo mi ni neprijetno.“

¹⁾ Naziv tamošnjih domačinov za bajto.

V tem hipu je eden izmed čarovnikov zamahnil z roko in ves vrišč se je izpremenil v globoko molčanje. Popotnikom je spregovoril nekaj besedi, toda v nerazumljivem jeziku.

Ker doktor Ferguson tega ni razumel, je na slepo srečo spregovoril nekaj arabskih besedi in koj so mu odgovorili v tem jeziku.

Govornik je obširno govoril v cvetočih in izbranih besedah; doktor je kmalu spoznal, da imajo čisto enostavno Viktorijo za osebno luno in da je ta prijazna boginja blagovolila milostljivo približati se mestu s svojimi tremi sinovi — izredna čast, katere nikdar ne pozabi od solnca ljubljena dežela.

Z velikim dostojanstvom je doktor odgovoril, da se Luna vsakih tisoč let poda krog sveta in se pri tem bolj od blizu prikaže svojim častilcem; zato jih pozivlje, da naj brez strahu porabijo božjo navzočnost in naznanijo svoje potrebe in želje.

Čarovnik je odgovoril, da je sultan „Mvani“ bolan že dolgo let in je prosil pomoč Neba in povabil Sinove Lunine, naj se podajo k bolniku.

Doktor je povedal o povabilu svojima tovarišema.

„Ti se podaš k zamorskemu kralju?“ vpraša lovec.

„Brez dvoma. Ljudje se mi zdijo dobri. Ozračje je mirno: utdi sapica se ne gane. Zato se nam ni bati za Viktorijo.“

„Pa kaj boš delal?“

„Miruj, dragi Dik; nekaj zdravil imam in s temi se jim bom že izvil.“

Nato se je obrnil k množici:

„Luni se smili uniamvezijskim otrokom priljubljeni vladar in je nam poverila skrb, da ga ozdravimo. Naj se vladar pripravi za naš sprejem!“

Krik, petje, razgrajanje se je podvojilo in vse obširno mravljišče črnih glav se je pričelo gibati.

„Sedaj pa, draga prijatelja, je treba vse previdno urediti: v danem trenutku nam je lahko treba nenadoma odpotovati. Zato ostane Dik v ladjici, da vzdržuje s pomočjo meha zadostno dvigalno silo. Sidro je trdno pritrjeno in se ni nič bati. Jaz stopim na tla in Jožek me bo spremljal, a ostane ob vznožju lestvice.“

„Kaj? Sam pojdeš med te zamorce?“ vpraša Kenedi.

„Kako? Gospod Samuel“, zakliče Jožek, „Vi torej ne marate, da bi jaz šel z Vami do konca?“

»Ne; sam pojdem. To dobro ljudstvo si domišlja, da jih je prišla obiskat velika boginja Luna. Zato me ščiti njihovo prazno-
verje; potemtakem bodite brez strahu in ostanita na mestih, ka-
kor sem ukazal.«

„Ker hočeš . . .“ odgovori Kenedi.

„Pazi na napetost plina!“

„Že prav.“

Vpitje domačinov se je podvojilo; energično so zahtevali ne-
beške pomoči.

„Ej, ej“, je vzkliknil Jožek, „vidim, da so preoblastni na-
pram njihovi dobri Luni in njenim božanskim Sinovom.“

Doktor se je preskrbel s svojo popotno lekarno in stopil na
tla, pred njim pa Jožek. Ta se je dostojanstveno in častitljivo,
kakor se je spodobilo, vsedel na lestvico in dejal noge po arab-
ski šegi navskriž in množica je spoštljivo stopila krog njega.

V tem času je stopal doktor med godbo in med verskim
bojnim plesom polagoma h „kraljevski tembe“, ki je bila precej
daleč izvan mesta. Bilo je krog tretje ure popoldan in solnce je
žarelo, kakor da bi hotelo s tem dati položaju primeren sijaj.

Doktor je stopal dostojanstveno: spremljali so ga vagangi,
ki so zadrževali množico. Kmalu se je Fergusonu pridružil sulta-
nov nezakonski sin, mlad in precej lep deček, ki je bil po do-
mačih običajih edini dedič očetovega imetja, dočim niso zakonski
otroci ničesar podedovali. Ta se je vrgel na tla pred „luninim
Sinom“, ki je ljubeznjivo zamahnil z roko in mu velel vstati.

Ta navdušena procesija je po senčnih stezah in sredi jako
bohotnega južnega rastlinstva v treh četrtinkah ure prišla k sul-
tanovi palači, četverooglatem poslopju z imenom Ititenja, ki leži
na pobočju nekega hriba. Nekaka veranda je molela iz kočine
strehe in visela na lesenih kolih, ki so bili nekoliko obsekani.
Dolga vrsta lončenih rdečkastih posod je krasila zid in skušala
predstavljati človeške in kačje podobe; poslednje so bile seveda
bolj posrečene. Streha tega stanovanja ni ležala naravnost na zidu,
tako da je imel zrak prost prehod; sicer pa ni bilo nobenega
okna in komaj ena vrata.

Ferguson je z velikimi častmi sprejela straža in sultanovi
ljubljeni, ljudje lepega plemena Vanjamvezijskega, čisti rod
srednjefriškega prebivalstva, močan in krepak, lepe rasti in zdra-
vega lica.

Njihovi lasje, razdeljeni v veliko število kit, so jim padali
po plečih in s črnimi ali belimi vrezami so imeli naskrižem po-

pisano vse lice od senc pa do ust. Njihova ušesa so bila jako raztegnjena in so nosila lesene deske in plošče iz kopalske smole.

Obleka jim je bila iz pisanega platna; vojaki so pa imeli naslednje orožje: sagaja, lok, puščice, ki so bile kljukaste in zastrupljene s sokom pasjega mlečka, nož, „sime“, dolga sablja z žaginimi zobmi in ročna sekirica.

Doktor se je podal v palačo. Tu se je kljubu sultanovi bolezni že dosedaj strašen vrišč še podvojil ob doktorjevem prihodu. Na zgornjem delu vrat je Ferguson zapazil zajčje repe in zebrino grivo: vse to je bilo obešeno kot talisman. Sprejela ga je truma ženâ Njegovega Veličanstva med ubranimi zvoki „upata“, neke vrste trobente, narejene iz dna bakrenega lonca, in med bobnanjem „kilinda“, iz pet čevljev visokega drevesnega debla narejenega bobna, na katerega sta krepko udarjala dva „umetnika“.

Večina žena je bila jako vesela: smejale so se in kadile iz velikih črnih pip tobak in tang. V svojih dolgih in skrbno nagubanih haljah niso bile ravno grde; krog pasu so nosile „kilt“ iz bučevinastih vlakenc.

Šest izmed njih nikakor ni bilo najmanj veselih, čeprav so bile potisnjene ob strani in jih je čakala kruta smrt. Če sultan umrje, bodo žive pokopane poleg njega, da ga bodo kratkočasile v večni samoti.

Doktor Ferguson je z enim pogledom pregledal vso notranjščino in nato stopil k leseni postelji vladarjevi. V nji je videl moža pri štiridesetih letih, ki je bil popolnoma uničen vsled vsakovrstnih razkošnosti in s katerim ni mogel nič narediti. Ta bolezen, ki ga je mučila že mnogo let, ni bila nič drugega kakor neprestana pijanost. Ta kraljevski pijanec je skoraj izgubil zavest in amoniak vsega sveta ga ne bi spravil na noge.

Ljubljenici in žene so sklonjeni klečali med tem božanskim obiskom. S pomočjo nekoliko dražilnih kapljic je doktor za trenotek oživil to napol mrtvo truplo: sultan se je zgenil in za truplo, ki že nekaj ur ni imelo življenjskega znaka v sebi, je bilo to premikanje sprejeto s podvojenim vpitjem v slavo zdravnikovo.

Temu je bilo tega že dovolj; zato je s hitrim obratom odstranil svoje že precej vsiljive častivce ter odšel iz palače. Podal se je proti Viktoriji, ko je bila ura šest.

Med doktorjevo odsotnostjo je Jožek mirno čakal spodaj pri lestvici in množica mu je skazovala največje časti, kar je seveda kot pravi 'lunin Sin' rad dovolil. Za božanstvo je bil še precej sposoben: ošaben ni bil, pač pa prijazen, posebno z mladimi Afrikankami, ki se ga kar niso mogle nagledati. Saj jim je pa tudi pripovedoval ljubeznive stvari.

„Častite me, gospodične moje, le častite me!“ jim je rekel, „pa sem vendar tiček, čeprav sem sin boginje.“

Ponudile so mu spravne darove, katere so postavljali navadno v „mzimu“, fetiških kočah. Bilo je ječmenovo klasje in „pombe“. Jožek je mislil, da mora pokusiti vsaj poslednje, neke vrste močno pivo; a ni ga moglo prenesti Jožkovo grlo, ki je bilo sicer prav dobro utrjeno proti vinu in žganju. Strašno se je namreč zapačil, kar so pa navzoči smatrali za ljubek nasmehljaj.

Nato so mlade deklice pričele zategnjeno peti in plesati krog Jožka.

„A, Ve plešete!“ je rekel, „no, dobro! Ne bom zaostajal za Vami; pokažem Vam, kako pri nas plešemo!“

Pričel je razposajeno plesati; vrtel se je in stegoval, plesal z nogami, s koleni in rokami, zvijal se na neverjetne načine in pačil tako čudno, da je ljudstvu podal nenavaden pojem o načinu, kako plešejo bogovi na luni.

A Afrikanci, ki znajo tako posnemati kakor opica, so takoj pričeli na Jožkov način skakati, vrteti se in plesati; tudi en njegov migljaj jim ni ušel, pozabili niso prav nobene njegove kretnje: nastal je tohuvaobohu, gibanje in premikanje, kar je celo površno opisati težko. Ko je bilo veselje ravno najlepše, je Jožek zapazil doktorja.

Doktor je stopal jako hitro; spremljala ga je vpijoča množica v velikem neredu. Čarovniki in poglavarji so se zdeli jako razburjeni.

Čuden preobrat! Kaj se je zgodilo? Je-li sultan nesrečno umrl v rokah svojega nebeškega zdravnika?

Tudi Kenedi je zagledal iz svojega mesta nevarnost, ne da bi vedel za vzrok. Balon je bil jako nemiren vsled plinove napetosti in je nopenjal vrv, ki ga je zadrževala ter se nepotrpežljivo skušal dvigniti v zrak.

Doktor je prispel k lestvici. Praznoveren strah je množico še zadrževal, da ga ni dejansko napadla; zato je hitro stopal po lestvici navzgor, Jožek pa za njim.

„Tudi trenotka ne smemo izgubiti!“ mu reče doktor. „Nikar ne poskušaj sidro odvezati! Vrv bomo odrezali. Hodi za menoj!“

„Toda kaj pa je?“ je vprašal Jožek in stopil v ladjico.

„Kaj se je zgodilo?“ je vprašal Kenedi z revolverjem v roki.

„Glejta!“ je odgovoril Ferguson in pokazal na obzorje.

„No, kaj?“ je znova vprašal lovec.

„Kaj! Luna!“

In res je vzhajal mesec rdeč in žareč, kakor ognjena krogla na višnjem ozadju. Mesec je bil, luna in Viktorija!

Ali sta torej dve luni, ali so pa tuji sleparji in goljufi, nepravi bogovi!

Tako je množica čisto naravno razmišljala. Odtod ta preobrat.

Jožek se ni mogel ubraniti glasnega krohota. Ljudstvo iz Kazeha je pa videlo, da mu plen uide, in je strašno vpilo; loke in puške so obrnili proti balonu.

A čarovnik je zamahnil z roko in orožje so odložili. Čarovnik nato spleza na drevo, da bi zagrabil za vrv in sidro ter potegnili stroj k tlom.

Jožek se je vzel s sekiro v roki.

»Ali jo naj prerežem?“ vpraša.

„Počakaj“, odgovori doktor.

„Pa ta zamorec? . . .“

„Morebiti bomo lahko rešili sidro; meni je veliko na tem. Za odsekanje je še vedno čas.“

Čarovnik je priplezal na drevo, polomil veje in s tem je sidro odvezal. Balon je pa sidro močno napel, in to je zgrabilo zamorca med noge in ta je na nepričakovanem pegazu¹⁾ odjahal v zračne višave.

Ljudstvo se je silno začudilo, ko je videlo, da se eden izmed njegovih vagangov dviga v neskončnost.

„Živio!“ zakliče Jožek, ko se je Viktorija vsled svoje dvigalne sile z veliko hitrostjo vzpenjala kvišku.

„Dobro se drži“, reče Kenedi; „nekoliko popotovanja mu ne bo škodovalo.“

„Ali naj se tega zamorca iznebimo z enim udarcem?“ vpraša Jožek.

¹⁾ Konj, na katerem so jezdile grške boginje pesništva.

„Kaj še!“ ga zavrne doktor. „Mirno ga bomo zopet postavili na tla in upam, da bo ta nezgoda izredno pomnožila njegovo čarovniško moč pri njegovih rojakih.“

„Odslej ga lahko po hožje časte“, zakliče Jožek.

Viktorija se je že povzpela v višavo krog tisoč čevljev. Zamorec se je s strašno krčevitostjo oklenil vrvi. Molčal je in oči so mu kar osteklenele; bil je v strahu in začudenju. Lahek zahodni vetrič je ponesel balon iznad mesta. Pol ure pozneje je doktor zagledal prazno zemljo; zato je zmanjšal ogenj v mehu in se bližal k tlam. Ko je bil kakih dvajset čevljev od tal, se je zamorec hitro odločil: skočil je na tla kakor mačka in zbežal proti Kazehu. Viktorija pa, ki se je nenadoma oprostila bremena, je plavala nazaj v zračne višine.

ŠESTNAJSTO POGLAVJE:

Znaki nevihte. — Dežela Luna. — Bodočnost afriške celine. — Stroj sodnjega dne. — Pogled na deželo ob solnčnem zahodu. — Rastlinstvo in živalsvo. — Nevihta. — Ognjen pas. — Zvezdnato nebo.

„Kaj se vendar pripeti,“ reče Jožek, „če kdo postane lunin sin brez njenega dovoljenja! Ta trabant¹⁾ nam bi jo bil skoro zagodel! Gospod, ali se morebiti Vaša zdravila slučajno niso obnesla?“

„Saj res,“ pristavi lovec, „kakšen je bil sultan iz Kazeha?“

„Star in napol mrtev pijanček“, je doktor odgovoril, „čigar izgubo ne bodo nič kaj preveč občutili. A mi imamo nauk iz tega, da so človeške časti minljive in da jih ne smemo preveč okušati.“

„Toliko slabše“, odvrne Jožek. „Biti češčen in delati se boga po svojih mislih — to mi je bilo po godu! Glejte no! Luna se nam kaže vsa rdeča — dokaz, da je huda na nas!“

Med temi in drugimi besedami, v katerih je Jožek opazoval nočno ozvezdje s povsem drugačnega stališča, so na severni strani veliki, težki in pogubonosni oblaki pokrivali nebo. Precej živahen veter, ki je pihal v višini kakih tristo čevljev od tal, je zanašal „Viktorijo“ proti severo-vzhodu. Nad njo je bil višnjev obok čist, a čutili so neko skrivnostno težo.

¹⁾ Spremljevalec (n. solnčni).

Proti osmi uri so se potovalci nahajali ob 32⁰40' dolžine in 4⁰17' širine. Zračni tokovi so jih pod vplivom bližnje nevihte gnali s hitrostjo petintridesetih milj na uro.

Pod njihovimi nogami so hitro izginjale valovite in rodovitne pokrajine Mfuta, katere so zelo občudovali; saj so jim nudile občudovanja vreden prizor.

„Sedaj smo sredi dežele Luna“, reče doktor Ferguson. „Dežela je ohranila to ime, katero je dobilo že v starih časih, brez dvomno radi tega, ker se je todi vedno luna častila. Kraj je res veličasten in težko je dobiti kje lepše rastlinstvo.“

„Če bi kaj takega dobili krog Londona, bi to ne bilo naravno“, odgovori Jožek, „a bilo bi vendar jako prijetno! Zakaj se nahajajo tako lepe stvari samo v tako barbarskih¹⁾ deželah?“

„Kdo ve“, odvrne doktor, „če ne postane ta kraj središče civilizacije?²⁾ V prihodnosti se bodo narodi najbrž tod naselili, ko bodo evropske dežele že izčrpane in ne bodo mogle rediti prebivalcev.“

„In ti to verjameš?“ vpraša Kenedi.

„Brez dvoma, dragi Dik. Glej, kako se vrše dogodki! Premišljuj, kako se narodi preseljujejo, in prideš do istih zaključkov kakor jaz. Azija je prva dojilja sveta, mar ni res? Najbrže že štiritisoč let dela in se oploja in donaša svoj sad. Če potem raste kamen tu, kjer so bile zlate žetve Homerove, tedaj zapuste otroci njeno izčrpano in ovenelo naročje. Nato jih vidiš, kako se preselijo v mlado in močno Evropo, ki jih redi že dva tisoč let. Toda njena rodovitost že pojema; njene proizvodjalne moči se manjšajo vsak dan. Nove bolezni, ki napadajo vsake zemeljske pridelke, slabe žetve, nezadostni pripomočki — vse to so znaki, da se življenska moč gotovo zmanjšuje in kmalu izčrpa. Tako že sedaj vidimo, kako derejo ljudje na redilna prsa Amerike, ki sicer ni neizčrpljiva, vendar pa še neizčrpana. Tudi ta nova celina se bo postarala; njeni nedotaknjeni gozdovi bodo padli pod sekiro industrije; njena tla bodo opešala, ker bodo več pridelkov zahtevali od njih, nego se da pridelati. Tam, kjer sedaj dve žetvi vzrasteta, se bo dobila komaj ena, ker bodo moči izčrpane. Nato bo Afrika odprla novim plemenom svoje zaklade, ki so nakopičeni v njenem naročju že nekaj stoletij. Tujcem škodljivo podnebje bodo očistili z obdelovanjem in osuševanjem. Različne vode bodo napeljali v skupno strugo, katera postane plovna. In dežela, nad

¹⁾ Divjih, divjaških.

²⁾ Omika.

katero sedaj plovemo in ki je bolj rodovitna, bolj bogata, bolj življenska nego druge, postane veliko kraljestvo, kjer se bodo vršila še bolj čudovita razkritja kakor sta parnik in elektrika.

„Oh, gospod, to bi pa rad doživel!“ vzdihne Jožek.

„Prezgodaj si vstal, dečko!“

„Sicer bo pa to najbrže silno dolgočasna doba, v kateri bo industrija vse izrabila na svojo korist. S pomočjo novih strojev bodo ljudje požrli drug drugega! Vedno sem si mislil, da pride sodnji dan tedaj, ko bo neizmeren, na tri milijarde atmosfer¹⁾ razgret kotel razpršil našo zemljo!

„In jaz dostavim še to: Amerikanci ne bodo zadnji pri npravi takega stroja!“

„Resnično, odgovori doktor, ti so spretni kotlarji! A nikar se več ne razgovarjajmo o takih stvareh; rajši občudujmo deželo Luno, katero si lahko ogledamo!“

Solnce je z zadnjimi žarki poljubljalo nakopičene oblake in z zlatom obrobljalo najmanjše vzpetosti na tleh: velikanska drevesa, kakor drevesa velika zelišča, plazeči mah — vse je bilo deležno tega svetlobnega izliva. Neznatno valovita tla so se tupatam vzpenjala v okroglih hribčkih. Na obzorju ni bilo nikjer nobene gore; samo neizmerno in neprodarno grmičje in seče in trnjevo grmovje je ločilo goličave, na katerih se je razprostiralo mnogo vasi. Velikanski pasji mleček, zapleten med koraljaste veje grmičja, jih je obdajal kot naravna utrdba.

Kmalu se je vil med zelenimi grmi Malagazari, glavni pritok jezera Tanganjika: vanj so se stekale vode iz rek, ki so narasle ob povodnji, ali pa iz luž, ki se nahajajo v otlih glinastih tleh. Za opazovalca iz višine je bila to nekaka mreža iz vodnih žil, ki se je razprostirala po vsej zahodni strani te dežele.

Po dobrih travnikih so se pasle živine z velikimi grbami in so skoro izginjale v veliki travi; prijetno vonjajoči gozdovi so se nudili očem kot velikanski šopki, v katere so pribežali levi, leopardi, hijene in tigri, da bi se izognili večerni dnevni vročini. Včasih je kak slon zamajal z vrhovi grmičja in čulo se je škripanje dreves, ki so se upogibala slonovim čekanom.

„Kako izvrsten kraj za lov!“ je navdušen zaklical Kenedi; „tudi če bi kar na slepo srečo ustrelil v sredo gozda, bi krogla gotovo zadela primerno divjačino! — Bi-li ne mogli nekoliko poskusiti?“

¹⁾ Zračni tlak na morski gladini na cm² 1·3 kg.

„Nikakor ne, dragi moj Dik; preti nam noč s svojim viharjem; viharji so pa strašni v tem kraju, kjer so tla nekako taka kakor ogromna električna baterija.“

„Prav imate, gospod doktor,“ reče Jožek; „vročina nas kar duši in veter se je popolnoma polegel; čutimo, da se nekaj pripravlja.“

„Ozračje je napolnjeno z elektriko,“ odvrne doktor; „vsako živo bitje občuti to zračno stanje, kateremu sledi boj naravnih sil in priznavam, da ga nisem še nikoli toliko občutil kakor sedaj.“

„Bi li torej ne bilo dobro, če se podamo na tla?“ je vprašal lovec.

„Nasprotno, Dik; jaz bi se še rajši višje dvignil. Bojim se le, da me potegnejo iz dosedanje smeri križajoči se zračni tokovi.“

„Hočem torej zapustiti smer, v kateri smo pluli od obali sem?“

„Če bi bilo mogoče,“ odgovori doktor, „bi se podal bolj naravnost proti severu za kakih sedem do osem stopinj; poskusil bi dospeti v širino, v kateri so najbrže Nilovi vrelci. Mogoče zapazimo kake sledove ekspedicije kapitana Speka ekspedicije, ali pa celo karavane Heglinove. Če so moji računi zanesljivi, se nahajamo sedaj ob 32°40' dolžine in rad bi plul naravnost preko ekvatorja.“

„Glej no!“ zakliče Kenedi med govorjenjem svojega tovariša, „glej povodne konje, ki lezejo iz ribnjakov, te krvoželjne debeluhe in krokodile, ki hrupno hlastajo po zraku!“

„Vročina jih duši,“ reče Jožek, „kako čarobno je potovati! Kako zaničujem te hudobne črve! Gospod Samuel, gospod Kenedi, glejta trume živali, ki korakajo v tesnih vrstah! To so volkovi; gotovo jih je do dvesto.“

„Niso volkovi, Jožek, to so divji psi; to je neko zloglasno pleme, ki predrzno napada celo leve. Lovec ne more srečati kaj bolj strašnega: takoj ga raztrgajo na kosce.“

„Če je pa taka, jim pa Jožek ne bo natikal nagobčka,“ je odgovoril ljubeznjivi dečko. „Potemtakem je to njihova narava in se jim ne sme šteti v zlo.“

Vsled bližajoče se nevihte so popotniki polagoma utihnili, Zgoščen zrak se je zdel nesposoben za prenašanje glasu; ozračje je postalo kakor prevlečeno in je zgubilo, kakor s preprogami obložena dvorana, vso zvočnost.

Ponirki in žerjavi, višnjevo-rdeče šoje, srakoperji in penice so se poskrile v velikih drevesih: vsa narava je kazala znake bližajočega se potopa.

Ob deveti uri zvečer je Viktorija obstala nad Mzene, obširno skupino vasi, ki so se komaj razločevale v senci. Včasi je odsev luninega žarka, ki se je zgubil v motni vodi, pokazal pravilno rãzdeljene jarke in pri njegovem poslednjem svetlikanju je oko še lahko zapazilo mirne in senčne oblike palminih in figovih dreves, tamarind in velikanskih pasjih mlečkov.

„Mene duši,“ reče Škot in vdihava s polnimi pljuči kolikor mogoče razredčenega zraka. „Saj se več ne premikamo! Mar ne bomo šli doli?“

„A vihar?“ spregovori doktor precej nemirno.

„Če se bojiš, da te veter odnese, ti tako ne preostaja nič drugega. Tako se mi vsaj zdi.“

„Morebiti pa vihar ne izbruhne to noč,“ povzame Jožek; „oblaki so prav visoko.“

„Ravno vsled tega še čakam, da se ne povspnem preko njih: kajti moral bi se jako visoko dvigniti ter bi tako izgubili svet izpred očíj in vso noč ne bi vedeli, če plovemo in na katero stran da plovemo.“

„Odloči se, dragi Samuel, mudi se zelo.“

„Škoda, da je veter utihnil,“ reče Jožek, „lahko bi nas odnesel daleč od nevihte.“

„Prav to je obžalovati, prijatelja! Kajti oblaki so nam nevarni, ker imajo nasprotujoče si vetrove, ki nas lahko zanesejo v vrtince in med bliske, ki nas morejo zažgati. Z druge strani nas pa viharni sunek lahko vrže na tla, če vržemo sidro na vrh kakega drevesa.“

„Kaj tedaj storiti?“

„Viktorijo moramo držati v srednjem pasu med pozemskimi in nebesnimi nevarnostmi. Vode imamo dovolj za meh in dvesto funtov balasta je še nedotaknjenih. V silí se jih že poslužim.“

„Čula bodeva s teboj,“ reče lovec.

„Ni treba, tovariša, spravita na varno zaloge in lezita; če bo treba, vaju že pokličem.“

„Gospod doktor, ali Vi sami ne greste počivat, vsaj nam sedaj še nič ne preti.“

„Hvalo, dečko; rajši čujem. Sedaj smo pri miru in če se razmere ne spremenijo, bomo jutri popolnoma na ravno tem mestu.“

„Lahko noč, gospod doktor!“

„Dobro spi, če je mogoče!“

Kenedi in Jožek sta zlezla pod odejo; doktor je pa ostal sam v neizmernosti.

Med tem se je polagoma nižala zračna plast: nastala je popolna tmina. Črn obok se je širil krog zemeljske oble, kakor bi jo hotel raztrgati. Naenkrat se strašno, hitro, rezko zabliska: tema se razdeli in še preden se razpoka strne, strese grozen tresk nebesne prostore.

„Pozor!“ zakliče Ferguson.

Zaspanca sta se zbudila ob tem strahovitem puku ter sta skočila po koncu.

„Ali se bližamo tlom?“ vpraša Kenedi.

„Ne; balon bi ne vzdržal. Pojdimo višje, preden se oblaki ne razpuste v vodo in zadivjajo viharji!“

In krepko je doktor Ferguson poganjal mehov plamen v zavojke vijugaste cevi.

Tropični viharji se razvijajo s hitrostjo, ki se da primerjati samo njihovi sili. Drugi blisk je razdelil noč in sledilo mu jih je takoj dvajset drugih. Nebo je kar migljalo v električnih iskrah, ki so pršele pod debelimi deževnimi kapljami.

„Zakesneli smo se“, reče doktor. „Zdaj moramo pluti skozi ognjen pas z balonom, ki je napolnjen z gorljivim zrakom!“

„K tlom! k tlom!“ je vedno ponavljal Kenedi.

„Nevarnost, da trešči v nas, je skoro ista in hitro bi se raztrgali ob drevesnih vejah!“

„Dvignimo se višje, gospod Samuel!“

„Hitrejše! Še hitrejše!“

V tem delu Afrike se med ekvatorskimi viharji večkrat našteje trideset bliskov na minuto. Nebo je dobesedno v ognju in treska neprestano.

Vihar je s strašno silo zadivjal v tem ognjenem ozračju; divje je vrtel svetlo-bele oblake ter pihal kakor kak ogromen oddušnik, ki bi premikal ta požar.

Doktor Ferguson je imel svoj meh s pokalnim plinom v polni vročini: balon se je razširjal in se vspenjal. Sredi ladjice je klečal Kenedi in držal zavese. Balon se je vrtel in popotniki, ki se niso mogli ubraniti vrtoglavosti, so se komaj vzdržali v ladjici. Na balonovem ovoju so se napravljale velike udrtine, v katere se je veter zaganjal z vso silo in svila je kar pokala pod njegovim pritiskom. Neke vrste toča, ki je sledila viharnemu bučanju, je predrila ozračje in pršela po Viktoriji, ki je neprestano

nadaljevala svojo pot navzgor. Njenega oboda so se dotikali žareči bliski: bila je sredi ognja.

„V božjem imenu!“ reče doktor Ferguson; „v njegovih rokah smo; On sam nas more rešiti. Pripravimo se na vse slučaje tudi na požar; padali bomo le počasi.“

Tovariša sta komaj čula doktorjev glas; lahko sta pa videla njegovo mirno postavo sredi švigajočih bliskov. Opazoval je pojave svetlikanja: nad balonovo mrežo je plapolal plamen svetega Elma.

Balon se je sukal v vednem vrtincu in se vedno dvigal višje: po preteku četrtnike ure je prišel iz viharnega pasu. Pod njim je izžarevala elekrika, kakor da bi bil ogromen venec umetnega ognja obešen na njegovo ladjico.

To je bil najlepši prizor, ki ga more narava nuditi človeku. Spodaj nevihta, zgoraj zvezdnato, mirno, tiho in nespremenljivo nebo z mesecem, čigar mirni žarki so obsevali razdražene oblake.

Doktor Ferguson je pogledal na tlakomer, ki je kazal dvanajst tisoč čevljev višine. Bilo je ob enajstih po noči.

„Hvala Bogu, vsa nevarnost je proč!“ reče doktor; „dovolj je, če ostanemo v tej višini.“

„Strašno je bilo!“ odgovori Kenedi.

„E, kaj!“ odvrne Jožek; „to je krasen prizor. Prav nič mi ni žal, da sem si ogledal nevihto z višine: tudi na potovanju razlika mika!“

SEDEMNAJSTO POGlavJE.

Gore v deželi Luna. — Zeleni ocean.

V ponedeljek krog šeste ure se je solnce pokazalo na obzorju. Oblaki so se razpršili in krepčilen vetrič je osvežil prve jutranje žarke. Popotniki so zopet zagledali zemljo, vso z vonjem prepojeno.

Balon se je vrtel sredi nasprotnih tokov, ki so ga samo neznatno premknili. Doktor je stiskal plin in stopal nižje, da bi dobil bolj severno smer. Dolgo časa je iskal zaman; naposled ga je veter zanesel proti zahodu, dokler ni zagledal slovečih Luninih gora, ki so obdajale v polkrogu jezero Tanganjika. Na višnjevkastem obzorju se je videlo malo nazobčano pogorje, ki

je bilo podobno naravni utrdbi in nepristopno raziskovavcem srednje Afrike. Nekaj posameznih vrhov je nosilo sledove večnega snega.

„Nahajamo se v nepreiskani deželi“, reče doktor; „kapitan Burton je jako daleč prodrl proti vzhodu, a teh slovečih gora ni mogel doseči. Zato je še celo trdil, da jih sploh ni, nasproti svojemu tovarišu Speku, ki je bil o tem prepričan. Burton je trdil, da so nastale te gore v Spekovi domišljiji; mi pa, prijatelji, ne moremo več o tem dvomiti.“

„Ali bomo šli preko njih?“ vpraša Kenedi.

„Ne, če bo božja volja. Upam, da dobim ugoden veter, ki me ponese k ravniku. Čakal bom, in če bo treba, bom naredil z Viktorijo kakor z ladijo, ki ob neugodnih vetrovih spusti sidra.“

Doktorjeva pričakovanja so se kmalu izpolnila. Ko je preskusil razne višine, je Viktorija krenila proti severovzhodu s srednjo hitrostjo.

„Dobro smer imamo“, reče doktor in pogleda na kompas, „in komaj par sto čevljev od tal; vse okoliščine so ugodne za opazovanje teh novih krajev. Kapitan Spek, ki je šel odkrivat ukerevsko jezero, je imel bolj vzhodno smer, v ravni črti preko Kazeha.“

„Bomo li dolgo časa tako-le potovali?“ vpraša Kenedi.

„Morebiti; naš namen je priti k Nilovim vrelcem in nam je prehoditi več nego šeststo tisoč milj, preden dospemo do skrajne meje, do katere so prišli preiskovavci iz severa.“

„In ne bomo nikjer več stopili na tla, da si nekoliko stegnemo ude?“ vpraša Jožek.

„Seveda, saj moramo varčevati z živili in med potjo, vrlji Dik, nam boš preskrbel svežo divjačino.“

„Kadar boš hotel, dragi Samuel.“

„Tudi z vodo se bomo morali preskrbeti. Kdo ve, če nas ne zanese v suhe kraje. Človek ne more nikdar biti dovolj previden.“

Opoldan je bila Viktorija ob 29°15' dolžine in ob 3°15' širine. Šla je preko vasi Ujofu, ki je zadnja severna točka uniamvezijska nasproti ukerevskemu jezeru, katerega še niso mogli zapaziti.

Blizu ravnika stanujoče ljudstvo se je zdelo nekoliko bolj omikano: imeli so absolutno monarhijo, katere oblast je bila neomejena. Dežela Karagvah združuje največ teh rodov.

Trije popotniki so se dogovorili, da stopijo na tla na prvem ugodnem kraju. Počivati bi morali precej dolgo, pa tudi balon bi bilo treba skrbno pregledati. Zato so zmanjšali mehov plamen in iz ladjice spustili sidra, ki so se vlekla po visoki travi neizmerne planjave. Z določene višine se je videlo, kakor da bi bila pokrita z gladko rušo, a v resnici je bila ruša sedem do osem čevljev visoka.

Kakor velikanski metulj je zdrknila Viktorija preko trave, ne da bi jo upogibala. Nikjer ni bilo videti kake ovire: kakor zeleni ocean brez vsakega valčka.

„Na ta način bomo lahko dolgo časa leteli“, izpregovori Kenedi; „ne zapazim nobenega drevesa, kamor bi se mogli približati. Tudi lov bo tukaj najbrž slab.“

„Čakaj, dragi moj Dik; v tej travi, ki je višja nego ti, ne boš mogel loviti. Obstali bomo, ko najdemo ugoden prostor.“

To je bil v resnici čaroben izprehod, prava plovitev po tem tako zelenem in skoraj prozornem morju, ki ga lahko valovijo vetrove sapice. Ladjica je delala čast svojemu imenu: zdelo se je, da reže valove, če ne bi tuptam tropa krasno pisanih ptičev zletela iz visoke trave med tisočnimi veselimi glasovi; sidra so plula po tem cvetličnem morju in orala brazdo, ki se je strnila za njimi kakor voda za ladjo.

Naenkrat se je balon močno stresel: gotovo se je sidro zasadilo v kako skalno razpoko, skrito pod velikanskim rastlinstvom.

„Se že držimo“, reče Jožek.

„Dodro! Spusti lestvico!“ odvrne lovec.

Te besede še niso bile dobro izgovorjene, ko zadoni pretresljiv krik po zraku; naslednje besede, pretrgane z vskliki, so prišle iz ust treh popotnikov:

„Kaj pa je to?“

„Nenavaden krik!“

„Sidro se je utrgalo!“

„O ne, saj še vedno drži“, reče Jožek, ki je potegnil za vrv.

„Skala gre naprej!“

V travi so opazili veliko premikanje in kmalu se je pokazala iz nje podolgasta in vijugasta oblika.

„Kača!“ Zakliče Jožek.

„Kača!“ zakriči Kenedi in seže po puški.

„E kaj še“, reče doktor; „to je slonov rilec.“

„Slon, Samuel!“

In Kenedi je pri teh besedah pomeril s puško.

„Čakaj, Dik, čakaj!“

„Brez dvoma, ta žival nas vleče!“

„In sicer na dobro stran, Jožko, v pravi smeri.“

Slon je tekel s precejšnjo hitrostjo in kmalu dospel na goličavo, na kateri so ga lahko vsega videli. Iz njegove velikanske postave je doktor spoznal, da je to samec veličastne vrste. Imel je dva belkasta, čudovito zakrivljena čekana, ki sta bila najbrž krog osem čevljev dolga. Sidrovi kavliji so se trdno zasadili med obema.

Žival si je zaman prizadevala, da bi se z rilcem osvobodila vrvi, ki jo je vezala z ladjico.

„Čvrsto naprej!“ kliče Jožek v največjem veselju in poganja na vso moč to čudno kočijo. Že zopet na nov način potujemo! Kdo mara za konja: slon, to je še nekaj!“

„Kam nas pa zanese?“ vpraša Kenedi in suče semtertje puško, ki mu je kar gorela v rokah.

„Zanese nas tja, kamor mi hočemo iti, dragi Dik! Nekoliko potrpi!“

„Wig a more! wig a more!“ kakor kličejo škotski kmetje Jožek veselo zavriska. „Naprej! le naprej!“

Žival se je spustila v divji tek in metala svoj rilec na desno in na levo; obenem s skakanjem je silno stresala ladjico. Doktor je bil s sekiro v roki pripravljen, da preseka vrv, če bi bilo treba.

„Toda“, reče doktor, „le v skrajni sili se bomo ločili od sidra.“

Ta dirka s slonom je trajala skoro poldrugo uro, ne da bi se bila žival kaj utrudila. Debelokožci morejo preteči velikansko pot in od enega dneva do drugega se jih vidi v neizmernih razdaljah kakor kiti, katerim so enaki po razsežnosti in hitrosti.

„Resnično“, je dejal Jožek, „kita smo vjeli in treba nam je samo delati tako, kakor se ravna pri lovu na kita.“

Toda neka sprememba na tleh je prisilila doktorja, da je predrugal svoje gibalno sredstvo.

Na severni strani se je v daljavi kakih tri tisoč milj videl gost gozd kamaldor in vsled tega je bilo treba balon ločiti od svojega vodnika.

Kenediju se je torej naročilo, naj ustrelj divjajočega slona. Ta je nastavljal puško, a njegovo stališče ni bilo tako, da bi mogel dobro zadeti žival. Prva krogla, ki jo je zadela na teme, se je

sploščila kakor na pločevini. Zdelo se je, da žival ni nič čutila: samo pri strelnem puku je pospešila korake in njena hitrost je bila enaka konju, ki se spusti v dir.

„Vrag!“ reče Kenedi.

„Kako trda glava!“ pristavi Jožek.

„Poskusimo na njene lakotnice s koničastimi krogliami!“ poyzame Dik, skrbno nabaše puško in ustrelil.

Slon je strašno zarjul in tekel še bolj divje.

„Treba je“, reče Jožek in vzame puško, „da Vam pomagam, gospod Dik, sicer ne bo konca.“

In dve krogli sta obtičali v slonovih straneh.

Slon je obstal, pomigal z rilcem in z vso hitrostjo zbežal proti gozdu. Stresal je svojo obširno glavo in kri je curkoma drla iz njegovih ran.

„Le še streljajva, gospod Dik.“

„In sicer hitro“, pristavi doktor, komaj dvajset sežnjev smo še od gozda!“

Še deset strellov je zagrmelo; slon je strahovito poskočil: ladjica in balon sta tako zaškripala, da bi kdo moral misliti, da je vse drobno. Sunek je bil tako močen, da je doktorju pala iz rok sekira na tla.

Položaj je postal obupen. Popotniki niso mogli močno pritrjene vrvi niti odvezati niti prerezati s svojimi nožmi. Balon se je urno bližal gozdu, a v tem trenutku je žival dvignila glavo in dobila kroglo v oko. Obstala je in se majala, kolena so se ji šibila: bila je ugodna za strel.

„Kroglo v srce!“ zakliče lovec in ustrelil poslednjič s svojo kratko puško.

Slon je strašno zatulil v smrtnem boju in za trenutek skočil po koncu, ter mahal z rilcem krog sebe; nato je padel z vso težo na enega izmed čekanov, ki se je gladko prelomil. Slon je poginil.

„Njegov čekan je prelomljen!“ zakliče Kenedi; to je slova kost, katere sto funtov velja na Angleškem petintrideset ginej.“

„Toliko!“ reče Jožek in zdrči po sidrovi vrvi na tla.

„Čemu ti je žal, dragi moj Dik?“ vpraša doktor Ferguson. „Smo li mar trgovci za slonovo kost? Ali smo semkaj prišli, da bi si nabrali bogatstva?“

Jožek je ogledoval sidro, ki se je trdno držalo nepoškodovanega čekana. Samuel in Dik sta skočila na tla, dočim se je zrakoplov, ki je bil na pol izpraznjen, zibal nad živalskim truplom.

„Veličastna žival!“ zakliče Kenedi. „Kakor ogromna gruča. V Indiji nisem nikdar videl tako velikega slona.“

„To ni nič čudnega, dragi moj Dik! Sloni so v središču Afrike najbolj lepi. Lovci, kakor Anderson, Cumming so jih tako lovili v kapski okolici, da so se preselili proti ekvatorju, kjer jih bomo pogosto srečali v številnih tropah.“

„Sicer pa upam“, se oglasi Jožek, da bomo od njega kaj pokusili! Hočem Vama pripraviti mastno kosilo na račun te živali. Gospod Kenedi naj gre za eno ali dve uri na lov, gospod Samuel naj pa pregleda Viktorijo: med tem časom bom pa jaz skuhal.“

„Dobro si ukrenil“, odgovori doktor. „Stori po svoji volji!“

„Kar mene tiče“, reče lovec, „si vzamem dve prosti uri, kakor je Jožek blagovolil določiti.“

„Pojdi, prijatelj! A ne bodi neprevíden! Nikar ne hodi pre-daleč!“

„Bodi brez skrbi!“

In Dik se je oborožil s puško ter se podal v gozd.

Nato se je Jožek lotil svojega dela. Najprej je izkopal dva čevlja globoko jamico v tla ter jo napolnil s suhljadjo, ki je ležala po tleh. Suhljad so napravili sloni, ki so lomili veje po gozdu in katerih sled se je še poznala. Ko je jamico napolnil, je na vrhu nakopičil dva čevlja visok kup ter ga podnetil.

Nato se je vrnil k slonovemu truplu, ki je ležalo komaj deset sežnjev od gozda. Spretno mu je odrezal rílec, ki je bil pri korenini skoraj dva čevlja širok, in si odbral najokusnejši del ter mu dodejal še eno kakor goba mehko slonovo nogo: to so v resnici jako izvrstni kosi kakor bivolova grba, medvedova taca, ali glava divjega prasca,

Ko je grmada znotraj in zunaj popolnoma zgorela, je Jožek odstranil pepel in oglje iz jamice, ki je bila jako razgreta. Nato je kose slonovega mesa zavil v vonjajoče liste ter postavil na dno za silo narejene peči, na to pa naložil žrjavico. Na vrhu vsega je pa znova nanosil grmado in ko je ta zgorela, je bilo meso ravno dobro praženo.

Potem je Jožek vzel kosilo iz peči; okusno meso je položil na zelene liste ter postavil kosilo sredi krasne trave. Prinesel je tudi prepečenca, žganja in kave; v bližnjem potoku je pa zajel čiste in sveže vode.

Tako pripravljeno pojedino je bilo veselje gledati in Jožek je mislil, ne da bi bil ravno preveč ponosen, da bi bilo še prijetnejše jo uživati.

„Ta pot je brez truda in nevarnosti“, je Jožek govoril sam s seboj. „Kosilo o pravem času! Hamak vedno! Kaj pa hočemo več? In ta dobri gospod Kenedi se je še obotavljal z nami iti!“

S svoje strani je doktor Ferguson natančno preiskal balon. Temu ni vihar nič škodoval: svila in gutaperka sta čudovito vstrajale. Ko je primerjal tamošnjo zemeljsko vzpetost z dvigalno silo balonovo, je zadovoljno uvidel, da se množina vodika ni nič zmanjšala. Ovoj je bil dosedaj še popolnoma nepremočljiv.

Šele pred petimi dnevi so popotniki zapustili Zanzibar in suho meso še ni bilo nič načeto; zaloga prepečenca in pripravljene mesa je zadostovala še za dolgo pot. Treba se je bilo torej samo z vodo preskrbeti.

Cevi in vijugasta cev so bile še v dobrem stanju: vsled kavčukastih členov so se udajale vsakemu balonovemu gibanju.

Ko je doktor vse pregledal, je pričel urejati svoje podatke. Jako se mu je posrečil načrt obdajajoče pokrajine z dolgimi, nepreglednimi poljanami, s kamaldorskim gozdom in z nepremakljivim balonom nad ogromnim slonovim telesom.

Po preteku dveh ur se je Kenedi vrnil z venčkom tolstih jerebic in z gnjatjo oriksa, neke vrste planinskega kozla, ki spada k najbolj urnim antilopam. Tudi ta prirastek zaloge je Jožek pripravil.

„Kosilo je pripravljeno!“ je kmalu zaklical z jako vabljivim glasom.

In popotnikom se je bilo treba samo vvesti na zeleno travo. Slonova noga in rilec stajim bila posebno všeč; napijali so, kakor vedno, Angliji in dragocene havane so prvokrat zavonjale v tem čarobnem kraju.

Kenedi je jedel, pil in govoril za štiri druge. Napol se je in je resno predlagal, naj se doktor, njegov prijatelj, naseli v bližnjem gozdu, si postavi kočjo iz listja in prične vrsto afriških Robinzonov.

Sicer se pa ni nihče menil za ta predlog, čeprav se je Jožek ponudil, da bo igral vlogo Petkovo.¹⁾

Pokrajina je bila tako mirna in tako zapuščena, da je doktor sklenil prenočiti na tleh. Jožek je napravil v krogu ogenj, kot prepotrebno ograjo proti divjim zverem. Hijene, kugvari²⁾ in ša-

¹⁾ Petek je bilo ime divjaku, katerega je Robinzon rešil v petek in vzel v službo.

²⁾ Velikanska divja mačka v Ameriki; imenuje se tudi ameriški lev, rdeči tiger itd.

kali so se potepali v bližini, ker jim je dišalo slonovo meso. Kenedi je moral večkrat sprožiti svoj karabin na predrzne goste; sicer je pa noč minila brez kake nesreče.

OSEMNAJSTO POGLAVJE.

Karagvah. — Jezero Ukereve. — Noč na otoku. — Ravnik. — Vožnja preko jezera. — Slapi. — Pogled na deželo. — Nilovi izvirki. — Otok Benga. — Podpis Andreja Debomo. — Zastava z angleškim grbom.

Drugo jutro so se popotniki že ob peti uri začeli pripravljati na odhod. Jožek je s sekiro, katero je našel k sreči, razbijal slonove čekane. Osvobodjena Viktorija je ponesla popotnike proti severovzhodu s hitrostjo osemnajstih milj.

V pretekli noči je doktor iz višine zvezd skrbno določil svoje stališče. Bil je 2⁰4' širine pod ekvatorjem, to je stoinšestdeset zemljepisnih milj. Plul je preko mnogih vasi, ne da bi se brigal za krik, ki ga je povzročil s svojim pojavom, in si je s površnimi pogledi zapisaval obliko krajev. Prekoračil je pobočja Rubenha, ki je skoro tako strmo kakor gorovje Uzagara, in je prišel v Tengi do prvih izrastkov karagvaškega pogorja, ki je po njegovem mnenju moralo izvirati iz gorovja v deželi Luna. Toda blizu resnice je bila stara pripovedka, ki je napravila te gore za zibelko Nilovo, in sicer zato, ker so obdajale Ukerevsko jezero, ki je bilo dozdevni vir voda velike reke.

V Kafuri, velikem kraju tamošnjih trgovcev, je doktor vendarle zapazil tolikanj iskano jezero, katero je kapitan Spek zagledal 8. avgusta 1858.

Doktor Samuel Ferguson se je začutil ginjenega: saj je dosegel skoraj eno glavnih točk svojega raziskovanja. Z daljnogledom na očeh ni prezrl nobenega kotička v tej skrivnostni deželi, katero je njegov pogled tako-le razdelil:

Pod njim se je razprostirala v obče izčrpana dežela, le tupatam so bile obdelane kake trate. Površje je bilo posejano s hribi srednje velikosti in se je nižalo proti jezeru. Ječmenova polja so izpodrinila rižina; tu je rasel terpotec, iz katerega se prideluje deželno vino, in „mvani“, divjá rastlina, ki daje kavo.

Skupina kakih pedeset okroglih koč, pokritih s cvetličjo streho, je tvorilo glavno mesto Karagvah.

Popotniki so lahko zapazili začudene obraze ljudij precej lepega plemena in temnožolte barve. Neverjetno debele žene so

se potikale po nasadih in doktor je jako presenetil svoja tovariša, ko jima je povedal, da se taka, jako čislana debelost pridobi s prisilnim pitjem gostega mleka.

Opoldan je bila Viktorija ob 1⁰45' južne širine, ob eni uri jo je veter nesel preko jezera.

Kapitan Spek je imenoval jezero „Viktoria Nianza“¹⁾ — Viktorijino jezero. Na tem mestu je bilo široko kakih devetdeset milj. Na južnem koncu je kapitan Spek našel skupino otokov in ji dal ime Bengalsko otočje. Preiskal jih je prav do Muanze na vzhodni obali, kjer ga je sultan prijazno sprejel. Ta del jezera je trigonometrično določil; ni pa si mogel preskrbeti barke, da bi se prepeljal ali obiskal veliki Ukerevski otok, ki je jako obljuden in ga vladajo trije sultani; ob oseki je to samo polotok.

Viktorija se je bližala jezeru bolj proti severu v veliko žalost doktorja, ki bi bil rad določil dolenje meje. S trnjem in zamotanim grmičjem obrasli bregovi se čisto nič niso videli vsled neštetihi rjavkastih moskitov. Tukaj gotovo ni mogel nihče stanovati in tudi nihče stanoval ni. Videli so trumo povodnih konjev, ki so se valjali v bičju in potapljali pod belkasto vodo.

Jezero, če se ga je gledalo iz višine, je bilo tako obširno proti zahodu, da bi se lahko imenovalo morje. Razdalja med bregovoma je bila tolika, da je bilo občevanje izključeno in to tembolj, ker so tukaj silni in pogosti viharji in vetrovi jako divjajo v zvišenem in odprtem zalivu.

Doktor je komaj ostal v tej smeri: bal se je, da ga zanese proti vzhodu. A k sreči ga je nesel zračni tok naravnost proti severu in ob šestih uri zvečer se je Viktorija ustavila na zapuščenem otočiču 0⁰30' širine in 32⁰52' dolžine — dvajset milj od obale.

Popotniki so se lahko privezali za drevo in ker se je veter podelal proti večeru, so ostali mirno nad svojim sidrom. Na izstop še misliti niso mogli: kakor na obali Nianze tako so tudi tukaj legije moskitov²⁾ pokrivalo tla z gosto meglo. Še Jožka so opikali, ko se je vračal z drevesa, a jezil se ni nič vsled tega, ker se mu je zdelo, da je to od strani moskitov popolnoma naravno. —

1) Nianza pomenja jezero.

2) Veliki komarji.

Vseeno je doktor, ki je bil manj optimist, odvijal vrv, kolikor je bilo mogoče, da bi se izognil neusmiljenim žužkom, ki so se dvigali z vznemirjajočim brenčanjem.

Nato je izračunal višino jezera nad morsko gladino in sicer je dobil isto število, kakor jo je že določil kapitan Spek, namreč tri tisoč sedemsto in petdeset čevljev.

„Mi smo torej na otoku“, reče Jožek, ki se je do krvi opraskal po roki.

„Lahko bi ga hitro prehodili“, odgovori lovec; kajti razen teh ljubeznivih žužkov ne zapazim nobenega živega bitja.“

„Otoki, s katerimi je jezero posejano“, odvrne doktor Ferguson, „so pravzaprav samo vrhovi pogreznjenih gora. Srečni smo, da imamo tukaj zavetišče, kajti na jezerski obali stanujejo divji rodovi. Pojdita torej spat, ker nam je nebo dalo tako mirno noč.“

„Mar ti ne greš, Samuel?“

„Ne, jaz ne bi zatisnil očesa. Moje misli bi mi pregnale ves spanec. Prijatelja, če bo jutri ugoden veter, bomo šli naravnost proti severu in najbrže odkrijemo Nilove vrelce, to nerazrešljivo skrivnost. Tako blizu vrelcev velike reke jaz ne morem spati.“

Kenedi in Jožek sta pod doktorjevim varstvom kmalu trdno zaspala, ker ju niso mučile tozadevne znanstvene skrbi.

V sredo 23. aprila se Viktorija ob štirih zjutraj pripravila na odhod pod sivkastim nebom. Noč se je težko ločila od jezerskih voda, katere je zakrivala gosta megla; a kmalu jo je popolnoma razpršil močen veter. Viktorija se je nekoliko časa nagibala zdaj v to, zdaj v ono smer, naposled je pa odplula naravnost proti severu.

Doktor Ferguson je veselo tlesknil z rokama.

„Na dobrem potu smo!“ je zaklical. „Danes ali pa nikoli zagledamo Nil! Prijatelja, ravno sedaj plovemo preko ekvatorja n stopamo v domačo poloblo!“

„Oho, gospod doktor, ali mislite, da gre ekvator todi?“

„Da, prav todi, vrli dečko moj!“

„Oprostite, gospod doktor; zdi se mi primerno, da ga poškopimo, ne da bi s tem tratili čas.“

„Le privošči si kozarček groga!“ odgovori doktor smehljaje; „ti se pečaš z zemljepisjem na način, ki ni ravno nespameten.“

Tako so praznovali na krovu Viktorijinem prehod čez to črto.

Viktorija je hitro plula. Na zahodu so zapazili nizko in malo vzpeto obalo; v ozadju pa vzpeto višavje ugandsko in uzoško. Hitrost vetra je bila izredna: sto trideset milj na uro.

Silno razburkano Nianzino vodovje se je penilo kakor morski valovi. Po nekaterih globokih valovih, ki se še dolgo niso pomirili, dasi se je veter polegel, je doktor sodil, da mora biti jezero zelo globoko. Med hitro vožnjo so komaj zapazili eno ali dve preprosti barki.

„To jezero je očitvidno vsled svoje vzvišene lege,“ reče doktor, „naravni izvor rek na vzhodni strani Afrike. Nebo mu vrača z dežjem, kar mu vzame na hlapih njegovih pritokov. Zdi se mi, da mora gotovo Nil tukaj izvirati.

„Bomo že videli“, odvrne Kenedi.

Krog devete ure so se približali zahodni obali: bila je zapuščena in gozdnata. Veter se je dvignil nekoliko proti vzhodu, tako da so lahko zagledali tudi drugo obalo jezera. Ta je bila tako zakrivljena, da se je končala v topem kotu pri 2° 4° severne širine. Na tem koncu Nianze so visoke gore molele kvišku svoje suhe vrhove, nad njimi je v globoki in vijugasti odprtini tekla šumeča reka.

Doktor je vodil svoj balon, med tem pa neprestano ogledoval kraj s poželjivimi pogledi.

„No, prijatelja, poglejta!“ je zaklical. „Pripovedke Arabcev so bile natančne. Govorili so o reki, v katero se proti severu izteka ukerevsko jezero. Ta reka ekzistira, mi plovemo za njo in se vije s hitrostjo, ki se da primerjati z našo! In ta kapljica vode, ki teče pod našimi nogami, se brezdvoma izgublja v sredozemskega morja valovih! To je Nil!“

„To je Nil!“ je ponovil Kenedi, katerega je zapeljalo navdušenje Samuela Fergusona.

„Živio, Nil!“ je zaklical Jožek, ki je rad klical živio, kadar je bil dobre volje.

Velikanske skale so tuptam zavirale tok skrivnostne reke. Narejali so se vrtinci in slapi, ki so potrjali doktorjeva domnevanja. Iz okoli stoječih gora so se izlivali številni potoki in se penili pri svojem izlivu; oko jih je naštelo na stotine. Videli so izvirke tenkih, pršočih vodnih curkov, ki so se križali in spajali, drug drugega prehitevali in se stakali v naraščajočo reko, ki jih je popila in postajala veletok.

„To je v resnici Nil!“ je doktor s prepričanjem ponovil. Izvor njegovega imena je istotako vznemirjal učenjake kakor iz-

vor njegovih voda: izvajali so ga iz grškega, koptiškega in iz sanskrita.¹⁾ Sicer nam je pa na tem malo ležece. Glavno je, da nam je naposled le moral razodeti skrivnostne svoje vrelce.“

„Toda kako naj se prepričamo“, reče lovec, „da je to res ista reka, katero so preiskali severni popotniki?“

„Dobili bomo trdne, neizpodbitne in neizmotljive dokaze, če nam bo veter še eno uro ugoden!“ odgovori doktor.

Gore so se ločile in napravile prostor mnogobrojnim vasem in obdelanim poljem s sesamom, durahom in sladkornim trstom. V teh krajih so se rodovi kazali razdražene in neprijazne in so bili bolj nagnjeni k jezi kakor pa k češčanju: predstavljali so si popotnike kot tujce, ne pa kot bogove. Zdelo se je, kakor da bi smatrali za rop odkritje Nilovih vrelcev.

Zato je morala biti Viktorija toliko oddaljena, da je niso dosegale puške.

„Tukaj se bomo težko usidrali,“ reče Škot.

„Pač toliko slabše za domačine: ne bodo imeli krasne prilike, da bi se z nami pogovarjali.“

„In vendar moramo izstopiti“, odgovori doktor Ferguson, četudi samo za četrtno ure. Brez tega ne morem ugotoviti uspehe našega raziskovanja.“

„Je-li torej neizogibno, Samuel?“

„Neizogibno; izstopili bomo, tudi če bomo morali streljati.“

„To mi je po godu!“ reče Kenedi in prijazno pogleda svoj karabin.

„Kadar hočete, gospod!“ reče Jožek in se pripravi na boj.

„Saj to ne bo prvič,“ odvrne doktor, „če bodo z orožjem v roki nastopili proti znanosti; nekaj podobnega se je pripetilo nekemu francoskemu učenjaku v španskih gorah, ko je meril zemeljski poldnevnik.“

„Bodi brez skrbi, Samuel, in zaupaj svojima telesnima čuvajema.“

„Smo že tako daleč, gospod?“

„Ne še; še celo višje se bomo povzpeli, da si natančno predočimo obliko tega kraja.“

Vodik se je razširil in v manj nego desetih minutah je plula Viktorija v višini dveh tisoč in pet sto čevljev nad zemljo.

¹⁾ Neki bizantinski učenjak je videl v grškem imenu Neilos (= Nil) številko. N pomenja 50, E = 5, I = 10, L = 30, O = 70, S = 200; če številke seštejemo, dobimo za vsoto 365. Potemtakem bi Nil pomenjal število letnih dni.

Odtod so razločevali nerazvezljivo mrežo rek, katere je veletok sprejemal v svojo strugo.

V njo se jih je še več izlivalo iz zahoda med mnogoštevilnimi grički sredi rodovitnih planjav.

„Od Gondokora nismo niti devetdeset milj oddaljeni,“ izpregovori doktor in pokaže kraj na zemljevidu, „in manj nego pet milj od točke, do katere so dospeli raziskovalci iz severa. Previdno se bližajmo k tlam!“

Viktorija se je ponižala za več nego dva tisoč čevljev.

„Zdaj, prijatelja, bodita pripravljena na vse!“

„Pripravljena sva!“ odgovorita Dik in Jožek.

„Dobro!“

Viktorija je kmalu plula ob veletokovi strugi komaj kakih sto čevljev od tal. Nil je bil na tem mestu širok petdeset sežnjev in domačini so bili jako razburjeni v vaseh, ki so obdajale veletok. Ob drugi stopinji je slap kakih deset čevljev visok; seveda je reka vsled tega neprestopna.

„Ta je tisti slap, katerega je označil g. Debono!“ zakliče doktor.

Veletokova struga se je širila; v njej je bilo mnogo otokov, katere je Samuel Ferguson z očmi kar požiral. Zdelo se je, da išče kak določen prostor, katerega še ni zapazil.

Nekaj zamorcev je v barki jadrало pod balonom in Kenedi jih je pozdravil s strelom, ki jih sicer ni zadel, pač pa prisilil, da so se kar najhitreje podali na obrežje.

„Srečno pot!“ jim je voščil Jožek; „na njihovem mestu bi se jaz več ne drznil priti nazaj! Rajši bi se izognil pošasti, ki poljubno meče strele.“

Doktor Ferguson je nenadoma zopet prijel za daljnogled in nameril na otok sredi veletoka.

„Štiri drevesa!“ zakliče; „glejta, tam doli so!“

V resnici: tam na koncu so se dvigala štiri posamezna drevesa.

„To je otok Benga! prav ta je!“ je pristavil.

„No, in potem?“ vpraša Dik.

„Tu se bomo ustavili, če bo božja volja!“

„A otok je najbrže obljuden, gospod Samuel!“

„Jožek ima prav; če se ne motim, je tam skupina kakih dvajset domačinov.“

„Pognali jih bomo v beg; saj to ne bo težko“, odgovori Ferguson.

„To se že da izvršiti!“ odvrne lovec.

Solnce je bilo v nadglavišču. Viktorija se je približala otoku.

Zamorci iz rodu Makado so silno vpili. Eden izmed njih je mahal po zraku s klobukom iz probkove skorje. Kenedi pomeri nanj, ustrelj in klobuk se razleti na kosce.

To je bilo znamenje za divji beg. Zamorci so poskakali v reko in jo preplavali. Od obeh bregov se je vsula toča krogel in ploha puščic, a brez nevarnosti za balon, čigar sidro se je zasa-dilo v skalno razpoko. Jožek je zdrčal na tla.

„Lestvico!“ zakliče doktor. „Za menoj, Kenedi!“

„Kaj hočeš učiniti?“

„Pojdiva doli! Meni je treba priče!“

„Jaz sem pripravljen!“

„Jožek, dobro čuvaj!“

„Bodite brez skrbi, gospod doktor: jaz sem Vam porok za vse!“

„Pojdi, Dik!“ reče doktor in stopi na tla.

Svojega tovariša je doktor peljal k skalovju, ki se je dvigalo na koncu otoka. Tu je nekaj časa iskal in stikal po grmičju ter si opraskal roke do krvi.

Naenkrat pa živahno prime lovca za roko.

„Glej!“ je rekel.

„Črki!“ je zaklical Kenedi.

In res: popolnoma jasno ste bile dve črki vtisnjene v skalo, tako da se je razločno čitalo:

A. D.

„A. D.“, je pričel doktor, „Andrej Debono! Celó podpis popotnika, ki je nadalje šel po Nilovem toku navzgor!“

„To je neovrgljivo, dragi Samuel!“

„Si sedaj prepričan?“

„To je Nil! O tem se ne dá več dvomiti!“

Doktor je še enkrat pogledal na ti dragoceni začetnici in je natančno narisal njuno obliko in razsežnost.

„Zdaj pa k balonu!“ je rekel doktor.

In sicer hitro! Nekaj domačinov se pripravlja, da preplavajo reko“.

„Sedaj to nič ne de! Če nas veter žene nekaj ur proti severu, dospemo v Gondokoro, kjer bomo svojim rojakom stiskali roko!“

Čez deset minut se je Viktorija veličastno dvignila in doktor Ferguson je razvil zastavo z angleškimi grbi v znamenje, da je dosegel vspehe.

DEVETNAJSTO POGLAVJE

Nil. — Tresočna gora. — Spomini na domovino. — Pripovedovanje Arabcev. — Niam - Niam. — Jožkove pametne misli. — Viktorija plove semtertja. — Potovanja z zrakoplovi. — Gospa Blanšar.

„Kam plovemo?“ vpraša Kenedi svojega prijatelja, ki je gledal na kompas.

„Proti severo-severozahodu“.

„Spaka! To pa ni proti severu!“

„Ni ne, Dik! Menim, da bomo težko prišli v Gondokoro. Sicer mi je žal, toda naposled smo pa le združili raziskovanja od juga in od severa. Radi tega se ni treba žalostiti.“

Viktorija se je polagoma oddaljevala od Nila.

„Še enkrat se ozrimo“, veli doktor, „na to neprestopljivo širinsko stopinjo, preko katere niti najdrznejši popotniki niso mogli! Tu so nedostopni rodovi, o katerih govore gg. Peterik, pl. Arno, Miani in mladeniški popotnik Ležán, kateremu moramo biti hvaležni za najboljše popise gorenjega Nila.“

„Naša odkritja so torej v soglasju z znanstvenimi domnevanji?“ vpraša Kenedi.

„Popolnoma soglašajo. Izviri Bele Reke, Bar-el-Abiada, so skriti v jezeru, ki je tako veliko kakor morje in od tod izvira imenovana reka. Poezija se brez dvoma izgubi pri tem: radi so verjeli, da je ta reka nebeškega izvora in stari so ji rekli Ocean ter so malodane verjeli, da izvira naravnost iz solnca. Toda take stvari je treba opustiti in sprejemati polagoma to, kar nas uči znanost. Učenjakov najbrže ne bo vedno, pač pa bo pesnikov vedno dovolj.“

„Zopet vidim slape“, se oglasi Jožek.

„To so makedonski slapi na tri širinske stopinje, in sicer do pičice natančno! Škoda, da nismo mogli nekaj ur ob Nilovem toku naprej!“

„In spodaj, pred nami“, reče lovec, „vidim vrh neke gore.“

„To je gora Logvek, Tresočna gora arabska. Vso to pokrajino je prehodil g. Andrej Debono, in sicer jo je preiskal pod

imenom Latif Efendi. Ob Nilu stanujoči rodovi se sovražijo med seboj ter se vojskujejo na življenje in smrt. Brez težave si lahko mislita nevarnosti, katerim se je moral izpostaviti.“

Veter je nesel Viktorijo proti severozahodu. Da bi se izognila gori Logvek, je bilo treba poiskati nižji tok.

„Prijatelja!“ reče doktor svojima spremljevalcema, „zdaj šele pravzaprav pričenjamo raziskovati Afriko. Do sedaj smo samo hodili po sledovih naših prednikov. Odslej se bomo šele podali v neznane kraje. Ali bomo imeli dovolj poguma?“

„Vsikdar!“ sta enoglasno zaklicala Dik in Jožek.

„Torej naprej! In Nebo naj nas spremlja!“

Ob desetih zvečer so dospeli popotniki preko prepadov, gozdov in raztresenih vasi k Tresoči gori ter pohiteli mimo njenih položnih pobočij.

Tega znamenitega dne, 23. aprila, so v petnajsturni poti pod uplivom hitrega vetra prehodili več nego tristo in petnajst milj.¹⁾

Toda zadnji del potovanja jim je vzbudil žalostne misli. Popoln molk je vladal v ladjici. Ali se je doktor Ferguson zatopil v svoja odkritja? In njegova tovariša, sta li mar sanjala o potovanju po neznanih deželah? Med vse so se pa brezdvoma pomešali živi spomini na Anglijo in na oddaljene prijatelje. Samo Jožek se je pokazal brezskrbnega filozofa: zdelo se mu je čisto naravno, da domovina ne more biti vedno pri njem. Toda vpošteval je molk Samuela Fergusona in Dika.

Ob desetih ponoči se je Viktorija usidrala nasproti Tresoči Gori;²⁾ povžili so krepčilno večerjo ter se vrstili v spanju in straži.

Ko so se drugo jutro vzbudili, so bili bolj dobre volje: vreme je bilo lepo in veter je pihal od ugodne strani. Popolnoma v dobro voljo je pa duhove spravil zajtrk, osoljen z Jožkovimi dovtipi.

Neizmerno pokrajino je bilo treba v tem trenutku prehoditi. Mejila je na lunino in darfursko pogorje ter je bila približno enaka Evropi.

„Brez dvoma potujemo“, reče doktor, „preko takozvanega kraljestva Uzoga. Zemljepisci domnevajo, da je sredi Afrike ogromno nižavje, neizmerno osrednje jezero. Videli bomo, če ima to mnenje kaj resničnega na sebi.“

¹⁾ Več nego 125 ur.

²⁾ Staro izročilo pripoveduje, da se gora strese, kadar stopi nanjo kak mohamedanec.

„Kako so pa prišli do tega mnenja?“ vpraša Kenedi.

„Po poročilih Arabcev. Tó ljudstvo jako rado govori, mogoče še kaj preveč govori. Nekateri popotniki, ki so prišli v Kazeh ali k Velikim jezerom, so videli sužnje, ki so prišli iz osrednjih pokrajin; vprašali so jih za njihove dežele in različne podatke združili ter iz tega skleпали. Na dnu vsega tega je vedno nekaj resnice in videl si, da se niso motili o izvoru Nilovem.“

„Popolnoma res“, odvrne Kenedi.

„Na podlagi teh podatkov so skušali napraviti zemljevide. Tudi jaz se bom ravnal po enem izmed teh ter ga bom popravljal, kadar bo treba“.

„Ali je vsa ta pokrajina obljudena?“ vpraša Jožek.

„Brezdvomno; a samo redko“.

„To sem si mislil“.

„Raztresene rodove tukaj imenujemo s skupnim imenom Niam-Niam; to ime ni nič drugega nego naravni glas, ki označuje cmakanje“.

„Izvrstno!“ reče Jožek; „niam! niam!“

„Dragi Jožko, če bi bil ti neposredni vzrok tega cmakanja, bi se ti to ne zdelo izvrstno!“

„Kaj hočete reči?“

„Da smatramo te ljudi za ljudožrce“.

„Je-li to resnično?“

„Prav gotovo! Tudi se je govorilo, da imajo ti ljudje repe kakor navadni četveronožci; toda kmalu se je izkazalo, da spadajo take pritikline k živalskim kožam, s katerimi so oblečeni.“

„Toliko slabše zanje; rep je jako pripraven za odganjanje muh“.

„Mogoče, Jožek; toda to je treba šteti med bajke kakor tudi pasje glave, katere je Brun - Rolet pripisoval nekaterim rodovom“.

„Pasje glave? Pripravno za lajanje, posebno za ljudožrca!“

»Kar je žalibog resničnega na tem, je divjost teh ljudstev, ki jako hlepe po človeškem mesu, katerega strastno iščejo«.

»Da bi jim le jaz ne vzbudil prevelike slasti, reče Jožek“.

»Glejte ga no!“ se oglasi lovec.

»To je tako, gospod Dik! Če moram biti kedaj vsled lakote pojeden, naj se to zgodi v Vašo in mojega gospodarja korist! A da bi me jedli zamorci, fej! umrl bi sramote!“

»Prav, vrli moj Jožek!“ reče Kenedi. »To je že dogovorjeno; o priliki bodeva že nate računala.“

»Na uslugo sem Vama, gospoda!«

»Jožek zato tako govori«, odvrne doktor, »da bi midva prav zelo skrbela za njega in ga zelo zredila.«

»Mogoče!« odgovori Jožek; »človek je pač sebičen!«

Popoldan se je nebo pokrilo z vročo meglo, ki je izhlapevala iz tal. Vsled zatemnelega neba niso mogli razločevati predmetov na zemlji; tudi so se bali, da ne zadenejo na kak neprevideni vrh in zato je doktor krog pete ure dal znamenje, naj se balon ustavi.

Noč je pretekla brez nesreče; samo še enkrat bolj čuječi so morali biti vsled tako globoke teme.

Naslednje jutro je monsum¹⁾ nenavadno divjal; veter se je zaletaval v spodnje balonove votline, posebno je butal ob privešek s cevmi za razširjenje. Treba jih je bilo pritrditi z vrvmi, kar je Jožek spretno izvršil.

Zajedno je Jožek potrdil, da je balonova odprtina še vedno neprodušno zaprta.

»To je za nas dvojne važnosti«, reče doktor Ferguson, »najprej nič dragocenega plina ne izgubimo; drugič pa ne puščamo v svoji okolici nobene gorljive snovi, ki bi se nazadnje lahko vnela.«

»To bi bilo za našo pot jako neprijetno«, reče Jožek.

»Ali bi padli na tla?« vpraša Dik.

»Padli? Ne! Plin bi mirno gorel in mi bi počasi padali. Tak slučaj se je pripetil francoski zrakoplovki gospe Blanšar. Zažgala je umetni ogenj, pri tem se je pa vnel njen balon, a ni padla, tudi bi se gotovo ne bila ubila, da ni zadela njena ladjica ob dimnik, odkoder je bila vržena na tla«.

»Upajmo, da se nam kaj takega ne bo pripetilo, reče lovec; dosedaj se mi naša vožnja ne zdi nevarna in ne vidim nobenega vzroka, ki bi nas mogel ovirati pri našem cilju«.

»Tudi jaz ga ne vidim, dragi Dik! Sicer je pa te nezgode vselej povzročila neprevidnost zrakoplovcev, ali pa slaba sestava njihovega balona. Vrhutega pa pride komaj dvajset smrtnih slučajev na več tisoč zrakoplovnih ekspedicij. V obče so odhodi in prihodi najbolj nevarni. Zato ne smemo zamuditi nobene varnostne priprave v takem slučaju.«

»Čas je, da zajtrkujemo«, reče Jožek; »zadovoljevali se bomo s kavo in konserviranim mesom, dokler g. Kenedi ne dobi prilike, da nas preskrbi z okusno divjačino«.

¹⁾ Silen veter v afriških puščavah.

DVAJSETO POGLAVJE.

„Nebeška“ steklenica. — Figovo-palmova drevesa. — „Mammoth trees“. — Bojno drevo. — Krilata vprega. — Vojska dveh rodov. — Prelivanje krvi. — „Nebeško“ posredovanje.

Veter je postal močan in nereden. Viktorija je plula semtertja po zraku: zanešena zdaj proti severu, zdaj proti jugu ni mogla dobiti stalnega vetra.

„Potujemo jako hitro, ne da bi se znatno naprej pomikali!“ pripomni Kenedi, opazujoč pogostno gibanje magnetne igle.

„Viktorija pluje s hitrostjo najmanj tridesetih ur v eni uri,“ reče Samuel Ferguson. „Skloni se in poglej, kako hitro izginja poljana pod našimi nogami. Glej! zdi se, kakor da bi hotel gozd pasti na nas!“

„Gozd se je že spremenil v goličavo,“ odgovori lovec.

„In goličava v vas!“ dostavi Jožek nekoliko pozneje. „Glejte obraze precej presenečenih zamorcev!“

„To je jako naravno,“ odgovori doktor. „Ko so francoski kmetje prvič zagledali balon, so nanj streljali, ker so mislili, da je to zračna pošast; zato ga pač sme kak sudanski zamorec debelo pogledati.“

„Šment!“ reče Jožek, „ko pluje Viktorija kakih sto korakov od tal nad neko vasjo, z Vašim dovoljenjem, gospod doktor, jim vržem prazno steklenico; če prileti nepoškodovana in cela na tla, jo bodo častili po božje, če se pa razbije, bodo kosčke porabili za talizmane!“

S temi besedami je vrgel doli steklenico, ki se je razdrobila na tisoč delcev; zamorci so pa med velikim vpitjem zdirjali v svoje kočje.

Nekoliko pozneje zakliče Kenedi:

„Poglejte no to nenavadno drevo! Zgoraj je popolnoma drugačno nego spodaj!“

„E kaj!“ reče Jožek; „v tem kraju rastejo drevesa eno na drugem.“

„To je prav navadno figovo deblo,“ razlaga doktor; „na njem se je nabralo nekaj rastlinske prsti. Lepega dne je pa zanesel semkaj veter palmovo seme, ki je pognalo kakor na prostem polju.“

„Čuden način!“ reče Jožek; „vpeljal ga bom na Angleškem: prav imenitno se bo to podalo v londonskih parkih, ne glede

nato, da se da na ta način pomnoževati sadno drevje. Imeli bi vrtove v višini, kar bi bilo zlasti malim posestnikom po godu.“

V tem trenutku so morali dvigniti Viktorijo radi gozda s tristo čevljev visokimi drevesi, neke vrste stoletnimi bananami.

„Veličastna drevesa!“ vzklikne Kenedi. „Ničesar ne poznam tako lepega, kakor pogled na ta častitljiva drevesa. Poglej no, Samuel!“

„Te banane so res čudovito visoke, dragi Dik; in vendar bi ta višina ne bila nič čudnega v gozdovih Novega sveta.“

„Kaj? Ali so kje še višja drevesa?“

„Brezdvomno, in sicer med temi, katere imenujemo „mammoth trees 1)“. Tako so v Kaliforniji našli cedro, ki je bila štiri-stoinpetdeset metrov visoka, torej višja nego stolp naše državne zbornice 2) ali celo velika egiptovska piramida. 3) Spodnji del je imel stoindvajset čevljev v obsegu in koncentrični krogi njenega lesa so označevali več nego štiri tisoč let.“

„E, gospod, to ni potem nič čudnega! Če kdo doživi štiri tisoč let, kaj je bolj naravnega nego to, da si pridobi lepo obliko?“

A med doktorjevo razlago in Jožkovimi odgovori je gozd že izginil in na njegovo mesto je stopila velika skupina koč, ki so stale okoli nekega prostora. Sredi tega prostora je raslo samo eno drevo in ko ga je Jožek zagledal, se je začudil:

„No, če pa to drevo že širitisoč let takole cvete, potem se mu ne odkrijem!“

In je pokazal na velikansko figovo drevo, čigar deblo je bilo skoraj popolnoma pokrito s človeškimi kostmi. Cvetje, o katerem je Jožek govoril, so bile pravkar odrezane, z meči v lub pritrjene človeške glave.

„Bojno drevo kanibalov!“ reče doktor. „Indijanci vzamejo samo kožo s temena, Afrikanci pa kar celo glavo!“

„Njihova moda!“ pripomni Jožek.

Toda že je izginila vas s krvavimi glavami na obzorju; pokazal se je pa nekoliko naprej še groznejši prizor: Napol oglodana trupla, preperela okostja, tupatam raztreseni človeški udje so bila paša za hijene in šakale.

„To so gotovo trupla hudodelcev; mečejo jih, kakor v Abesiniji, divjim živalim, ki jih pohrustajo po svoji volji, potem ko so jih zadušile z zobmi.“

1) Mamutova drevesa.

2) Namreč angleške.

3) Med njimi je največja Keopsova krog 150 m visoka.

„Ni bolj kruto nego pa vislice,“ reče Škot; „malo bolj grdo je; to je vse.“

„V krajih južne Afrike,“ je zopet pričel doktor, „se zadovoljijo s tem, da hudodelca zapro v njegovo lastno kočo z njegovo živino in če je mogoče tudi z njegovo družino; potem vse skupaj zažgó, da zgori vse naenkrat. Vse to se mi zdi kruto in trdim kakor Kenedi, da so vislice manj grozne, pa vendar tudi barbarske.“

Jožek je s svojim izvrstnim in dobro mu služečim očesom zapazil nekaj trop mesojedih ptičev, ki so pluli na obzorju.

„To so orli,“ zakliče Kenedi, ko jih je pregledal z daljnogledom; veličastni ptiči so to, njih polet je tako hiter kakor naš.“

„Nebo nas čuvaj njihovih napadov!“ reče doktor; „bolj se nam jih je bati nego divjih zverin in divjaških rodov.“

„Beži! odvrne lovec; „mi bi jih pregnali s streli.“

„Naj še toliko zaupam tvoji spretnosti, dragi Dik, vendar bi rajši videl, da bi je ne potreboval. Svila na našem balonu ne bi vztrajala pred njihovimi kljuni. Sicer se pa nadejam, da jih bo naš stroj bolj ostrašil nego privabil.“

„Oh, nova misel, reče Jožek, danes jih kar iz rokava stremam! Kaj če bi vjeli par živih orlov in jih vpregli k naši ladjici, pa bi nas peljali po zraku!“

„O tem sredstvu so se že resno pogovarjali,“ odvrne doktor; a zdi se mi, da je malo izvedljivo s temi že po naravi trmastimi živalmi.“

„Saj bi jih naučili,“ nadaljuje Jožek, „namesto zobovja bi jim dali naočnike, ki bi jim omejevali pogled. Enooki bi šli na desno ali na levo; slepi bi se pa ustavili.“

„Oprosti Jožek, če imam rajši ugoden veter nego pa tvoje vprežene ptiče; bolj cenó se ga preživlja in je bolj zanesljiv.“

„Vam že oprostim, gospod doktor, a jaz ostanem pri svoj misli.“

Bilo je poldan. Viktorija je zmanjšala svojo hitrost: sveti se je gibal počasi pod njimi, ni več bežal.

Naenkrat začujejo popotniki vpitje in žvižganje; sklonili so se in zapazili na odprti planjavi pretresljiv prizor.

Dva rodova sta se sprijela v divjem boju: oblaki puščic so letali po zraku. S tako strastjo so morili drug drugega, da Viktorijinega prihoda še zapazili niso. Bilo jih je krog tristo, ki so se gnetli v divjem metežu. Ostudno je bilo gledati večino

izmed njih, ki so bili rdeči vsled krvi ranjencev, v kateri so se valjali.

Ko so naposled zapazili Viktorijo, so za trenutek odnehali; nato se je tuljenje podvojilo. Nekaj puščic so pomerili na ladjico in eno izmed bližnjih je Jožek ustavil z roko.

„Oddaljimo se od njihovih streljajev!“ zakliče doktor Ferguson. „Ne bodimo neprevidni! Tega ne smemo!“

Na obeh straneh se je nadaljevalo klanje s sekirami in sagajami. Kakor hitro je sovražnik ležal na tleh, so mu brž nasprotniki odrezali glavo. Tudi ženske so bile v tem metežu in pobirale krvave glave ter jih skladale na vsaki strani bojišča. Pri tem so se večkrat suvale za te ostudne trofeje.

„Strašen prizor!“ reče Kenedi z velikim studom.

„To so grdi ljudje!“ pristavi Jožek. „Če bi pa imeli uniformo, bi bili pa taki, kakor vsi drugi vojskovalci.“

„Zelo me mika, da bi posegel v boj,“ reče lovec in poseže po svoji puški.

„Nikakor ne!“ je doktor odločno prepovedal; „brigajmo se za svoje reči! Mar veš, kdo ima prav in kdo ne, da bi igral ulogo Previdnosti? Brž ko mogoče bežimo od tega ostudnega prizora! Če bi veliki poveljniki mogli tako pregledati pozorišče svojih junaških činov, tedaj bi končno izgubili pohlep po krvi in po deželah!“

Poglavar enega dela divjakov se je odlikoval po korenjaški postavi in orjaški moči. V eni roki je vihtel sulico med gostimi vrstami sovražnikov, v drugi roki je pa imel sekiro, s katero je neusmiljeno tolkel po njih. Pravkar je vrgel proč okrvavljeno sagajo, skočil k ranjencu, mu odrezal z enim mahljajem roko, jo zagrabil in nesel v usta ter hlastno ugriznil.

„Oh,“ vzdihne Kenedi, „strašna zver! Ne morem se več premagovati!“

In kroglja je zadela borilca v čelo, da je pal vznak.

Ko je ta pal, so se ostali njegovi borilci silno začudili: nadnaravna smrt jih je prestrašila, dočim so njihovi nasprotniki dobili novega poguma. V eni sekundi je polovica borilcev zapustila bojišče.

„Poiščimo višji tok, ki nas ponese od tod,“ veli doktor. „Meni se to kar studi.“

Tako hitro pa ni mogel odpotovati, da ne bi bil mogel videti, kako se je zmagoviti rod vrgel na mrtve in ranjene, se trgal še za gorko meso in ga hlastno požiral;

„Fej!“ se zgrozi Jožek, „to je gnusno!“

Viktorija se je napela in odplula višje; tuljenje besneče tolpe jo je spremljalo nekaj trenutkov, končno se je pa proti jugu oddaljila od tega klanja in kanibalstva.

Tla so bila potem različno vzpeta z mnogimi potoki, ki so se vili proti vzhodu. Brezdvomno so se stakali v tiste pritoke jezera Nu ali reke Gazele, o katerih poroča tako zanimive podrobnosti gospod Viljem Ležan.

Prišla je noč in Viktorija je preplula 150 milj ter se je usidrila ob 27° dolžine 4° 20' severne širine.

ENOINDVAJSETO POGlavJE.

Nenavaden šum. — Ponočni napad. — Kenedi in Jožek na drevesu. — Dva strela. — Na pomoč, na pomoč! — Francoski odgovor. — Načrt za rešitev.

Noč je postala jako temna. Doktor si ni mogel ogledati dežele; usidral se je bil na jako visoko drevo, čigar nejasne obrise v senci je komaj razločeval. Po svoji navadi je čuval od devete ure naprej, opočnoči ga je nadomestil Dik.

„Dobro čuvaj! Dik! Čuvaj jako skrbno!“

„Jeli je kaj posebnega?“

„Ne; vendar se mi zdi, da sem čul pod nami neko nedoločno šepetanje. Tudi ne vem natanko, kam nas je veter zanesel; zato nam prevelika pazljivost ne more škodovati.“

„Najbrže si čul krik divjih zveri.“

„Ne! To se mi je zdelo vse nekaj drugega. Sicer me pa pri najmanjšem šumu vzbudi!“

„Bodi brez skrbi!“

Doktor je še enkrat pazljivo nastavil uho, a ker ni ničesar čul, je zlezal pod odejo in kmalu zaspal.

Goste megle so pokrivalo nebo in noben vetrič ni pihljal v zraku. Viktorija se ni prav nič majala, čeprav je bila privezana samo z enim sidrom.

S komolcem naslonjen na ladjico je Kenedi čuval pri mehu in gledal v mirno temino. Oziral se je po obzorju in zdelo se mu je včasih, da vidi slabotno svetlikanje, kar se vznemirjenim ali opozorjenim ljudem rado pripeti.

Enkrat se mu je celo zdelo, da je to zapazil v razdalji kakih dvesto korakov; toda bil je samo žarek in potem ni nič več videl.

Gotovo so bili samo svetlobni pojavi, katere oko občuti v globoki temini.

Kenedi se je zopet pomiril ter se zatopil v nejasno premišljevanje, kar naenkrat začuje oster pisk.

Je-li zakričala živina ali pa ponočna ptica? Mar je prišel žvižg iz človeških ustnic?

Kenedi se je takoj zavedel, kako resen da je položaj, vendar še ni hotel vzbuditi tovarišev. Rekel si je: Na vsak način je zunaj vrat ali človek ali pa kaka žival. Zato si je ogledal orožje in s ponočnim daljnogledom znova motril pokrajino.

Kmalu se mu je zazdelo, da je pod seboj napol zagledal nejasne postave, ki so se pomikale proti drevesu; ob luninem žarku, ki je kakor blisk za trenotek prešinil megle, je razločil trumo posameznikov, ki so se premikali v senci.

Spomnil se je dogodka s pasjeglavci. Prijel je doktorja za ramo. Ta se je takoj zbudil.

„Tiho!“ reče Kenedi, „govoriva tiho!“

„Se je li kaj pripetilo?“

„Da; vzbudiva Jožka!“

Ko je Jožek vstal, je lovec pripovedoval, kaj je videl.

„Že zopet tiste proklete opice?“ vpraša Jožek.

„Mogoče; a treba se je pripraviti!“

„Jožek in jaz,“ reče Kenedi, „pojdeva po lestvici na drevo.“

„Med tem bom pa jaz vse pripravil, da lahko hitro odplovemo.“

„Že dobro!“

„Pojdiva, Jožek!“

„Streljajta le v skrajni sili; ni koristno, da bi izdali svojo navzočnost na tem kraju.“

Dik in Jožek sta samo prikimala. Neslišno sta se spustila na drevo in se usedla na rogovilo močnih vej, v katere se je sidro zasadilo.

Nekaj minut sta tiho in nepremakljivo poslušala med listjem. Ko je nekaj zapraskalo po lubju, je Jožek prijel škota za roko.

„Ali ne slišite?“

„Da, vedno je bližje.“

„Kaj če je kača? Pisk, katerega ste Vi čuli...“

„Ne; v tem je bilo nekaj človeškega.“

„Rajši imam divjake“, je mrmral Jožek. „Plazivci se mi studijo.“

„Vedno bolj šumi“, pristavi Kenedi čez nekaj časa.

„Da! dviga se, pleza!«

„Čuvaj ti od te strani, jaz bom pa na drugi strani.“

„Dobro!«

Ločena sta bila na vrhu glavne veje, ki je rasla prav na sredi gozda z imenom baobab. Neprodorna tema je bila še večja vsled gostega listja. Jožek se je sklonil na Kenedijevo uho in pokazal na spodnji del drevesa:

„Zamorci!«

Nekaj na tiho izgovorjenih besedi sta začula celo naša popotnika.

Jožek je nameril puško.

„Počakaj!« veli Kenedi.

Divjaki so res plezali na baobab. Od vseh strani so prihajali in se vili po vejah kakor kače: počasi so plezali a sigurno. Razodevali so se s smradom, ki ga je razširjalo njihovo s tolščo namazano telo. Kenedi in Jožek sta kmalu zagledala dve glavi v isti višini, kakor veji, na katerih sta sedela.

„Pozor!“ veli Kenedi; „ogelj!“

Dvojni strel je zagrmel kakor grom in potihnil sredi bolestitih klicev. Vsa tolpa se je v trenutku razpršila.

Toda sredi tuljenja se je čul čuden, nepričakovan, nerazložljiv klic! Človeški glas je jasno izgovarjal te-le francoske besede:

„A moi! à moi!“¹⁾

Kenedi in Jožek sta se začudila in se jako hitro vrnila na ladjico.

„Sta li čula?“ ju vpraša doktor.

„Seveda! ta naravni glas: Na pomoč! na pomoč!“

„Neki Francoz je v rokah divjakov!“

„Popotnik!“

„Mogoče kak misijonar!“

„Nesrečnež!“ zakliče lovec; „morijo ga in mučijo!“

Doktor je zaman skušal skriti svojo razburjenost.

„Ni dvoma!“ je rekel naposled; „nesrečni Francoz je prišel v roke tem divjakom. Toda prej ne odrinemo, dokler nismo vsega storili, da ga rešimo! V naših strelih je pač spoznal nepričakovano pomoč in posredovanje previdnosti. To zadnje mu bomo izpolnili. Ali isto mislita?“

„Gotovo, Samuel! Pripravljena sva na tvoje ukaze.“

¹⁾ Izgovori: a moà = na pomoč!

„Prevdarimo torej, na kak način bi to naredili; jutri zjutraj ga poskusimo vzeti s seboj“.

„Kako se bomo pa iznebili teh sitnih zamorcev?“ vpraša Kenedi.

„Zame je jasno, reče doktor, iz načina, kako so se otresli prahu, da še ne poznajo smodnika. Zato bomo morali izrabiti njihov strah. Preden kaj začnemo, je treba počakati jutra in potem bomo po krajevnih okoliščinah napravili načrt za rešitev“.

„Na pomoč! na pomoč!“ se je ponavljal oslabeledi glas.

„Divjaki!“ je klical Jožek razburjen. „Kaj pa, če ga že noc o j ubijejo?“

„Čuješ, Samuel,“ je ponovil Kenedi in prijel doktorja za roko, „če ga to noč umore?“

„Ni verjetno, prijatelja; divja ljudstva moré svoje jetnike pri belem dnevu; pri tem potrebujejo solnca!“

„Če bi noč porabil v to“, reče Škot, „da bi se priplazil do nesrečnika?“

„Jaz grem z vami, gospod Dik!“

„Stojta, prijatelja, stojta! Ta načrt je v čast vajinemu srcu in pogumu; a pripravila bi nas vse v nevarnost in bi jako škodovalo temu, katerega hočemo rešiti.“

„Zakaj?“ vpraša Kenedi. „Divjaki so prestrašeni in razkropljeni! Vrnili se ne bodo.“

„Dik, prav lepo te prosim, ubogaj me! Delam za skupno blaginjo; če bi pa slučajno tebe vjeli, je vse izgubljeno!“

„A ta siromak, ki čaka in upa! Nihče mu ne odgovori! Nihče mu ne pride na pomoč! Mora si misliti, da so ga prevarili čuti, da ni ničesar slišal! . . .“

„Lahko ga pomirimo,“ reče doktor Ferguson.

ln je stopil po koncu, napravil z rokami trobilo ter močno zaklical v tujčevem jeziku v temino:

„Kdorkoli si, zaupaj! Trije prijatelji te čuvajo!“

Odgovorilo mu je strašno tulenje, ki je brezdvoma zadušilo jetnikov odgovor.

„Davijo ga! zadavili ga bodo!“ je klical Kenedi. „Naše vmešavanje bo samo pospešilo njegovo kruto smrt! Treba je delati!“

„A kako, Dik? Kaj pa misliš storiti sredi te tmine?“

„Oh, da bi bilo vendar po dnevu!“ je želel Jožek.

„No, in kaj bi bilo po dnevu?“ vpraša doktor s pomembnim glasom.

„Jako preprosto, Samuel,“ odgovori lovec. „Šel bi doli in razkropil s puško te vrage!“

„In ti Jožek?“ vpraša Ferguson.

„Gospod, jaz bi ravnal bolj previdno: pokazal bi jetniku, po kateri poti naj uide.“

„In kako bi mu to povedal?“

„S pomočjo te puščice, katero sem vjel, ko je letela; pri-trdil bi nanjo listič, ali bi mu pa kar na glas povedal, saj ti za-morci ne razumejo našega jezika.“

„Priateljja, vajini načrti so neizvedljivi. Največja težava bi bila za tega siromaka, kako bi se mogel rešiti tudi v slučaju, da se mu posreči prevarati svoje pazljive rablje. Tvoj načrt, dragi Dik, bi se morebiti posrečil, če bi predrzno izrabili preplašenost, v kateri bi bili divjaki vsled naših pušk. A če bi se ponesrečilo, bi bil ti izgubljen in namesto ene osebe bi morali reševati dve! Ne! ravnati moramo drugače, ko bodo vsi pogoji na naši strani.“

„Vsekakor ravnajmo takoj!“ odvrne lovec.

„Mogoče!“ je odgovoril Samuel s posebnim povdarkom.

„Gospod, ali mar morete razgnati to meglo?“

„Kdo ve, Jožek?“

„No, če pa kaj takega zmorete, vas proglasim prvim sve-tovnim učenjakom!“

Doktor je molčal nekaj časa in premišljal. Tovariša sta ga razburjena opazovala. Nenavaden položaj ju je jako vznemiril. Ferguson je kmalu izpregovoril:

„To je moj načrt. Imamo še dvesto funtov balasta, kajti vreč, katere smo vzeli s seboj še nismo načeli. Ker pa mislim, da ta človek, gotovo izčrpan vsled trpljenja, toliko tehta kakor eden izmed nas, nam še ostane šestdeset funtov, katere lahko iz-mečemo, da se dvignemo višje.“

„Kako torej misliš napraviti?“

„Takole, Dik, saj priznaš, da se balonovo ravnotežje ne spremeni, če pridem do jetnika in izmečem balast za njegovo težo. A če se potem hočem hitro izogniti zamorskim rodovom, se moram poslužiti močnejšega sredstva, nego je meh. Če torej ome-njeni preostanek balasta vržem doli v pravem času, se bom go-tovo povspel z veliko hitrostjo.“

„Očividno!“

„Za nas je pa vseeno nerodno! Če bi namreč pozneje hotel nižje, bi moral izpustiti nekaj plina, in sicer v razmerju s tem, kolikor bi več balasta izmetal.“

„Plin je pa za nas dragocena stvar; a kadar gre za rešitev človeškega življenja, ne smemo obžalovati take izgube.“

„Prav imaš, Samuel; vse moramo žrtvovati, da ga rešimo!“

„Na delo torej in postavimo vreče tako na rob ladjice, da se jih lahko z enim sunkom iznebimo.“

„A temina?“

„Ta zakriva naše priprave in ne izgine poprej, dokler niso končane. Orožje imejta vedno pri rokah. Morebiti bo treba streljati: s karabinom ustrelimo enkrat, štirikrat pa z dvema puškama in šestkrat z revolverjema, skupno lahko ustrelimo sedemnajstkrat in sicer v četrtinki minute. Mogoče pa tega razgrajanja ne bo treba. Ali sta pripravljena?“

„Pripravljena sva“, odgovori Jožek.

Pripravili so vrečo in orožje.

„Dobro“, reče doktor, „pazite na vse! Jožek naj izmeče balast, Dik pa vzdigne jetnika; a ne izvršite ničesar, preden ne ukažem. Jožek, odvezi najprej sidro in pridi hitro nazaj na ladjico!“

Jožek se je spustil po vrvi in prišel kmalu nazaj.

Viktorija je prosto visela v zraku skoraj nepremično.

Med tem se je je doktor zagotovil, da ima dovolj plina v mešanični škatli za meh, da se ne bo treba pri tem posluževati Bunzenovenove baterije; potem je vzdignil prevodni osamljeni žici, ki sta služile za razkrajanje vode in vzel iz popotne torbe dva koničasta ogljena kosca ter ju pritrdil na vsako žico.

Prijateljta sta gledala, ne da bi ga razumela; vendar sta bila tiho. Ko je doktor končal svoje delo, se je postavil v sredo ladjice, vzel v vsako roko ogljena kosca ter zbližal njuna konca.

Naenkrat je nastala silna, pogled jemajoča svetloba z neznosnim plamenom med obema ogljenima koncema; velikanski šop električne luči je dobesedno pregnal nočno temino.

„O, moj gospod!“ je vzliknil Jožek.

„Molči!“ veli doktor.

DVAINDVAJSETO POGLAVJE.

Šop luči. — Misijonar. — Odvedejo ga v svetlobnem žarku. — Lazarist. — Malo upanja. — Doktorjeva skrb. — Življenje je samozatajevanje — Preko ognjenika.

Ferguson je s svojim močnim svetlobnim žarkom posvetil na različne strani in se ustavil na kraju, kjer so se čuli prestrašeni klici. Tovariša sta pohlepno tjekaj pogledala.

Baobab, nad katerem je stala Viktorija skoro nepremično, je rasel sredi goličave; med sesami in sladkornim trsjem so zapazili kakih petdeset nizkih in kopičastih koč, okrog katerih je mrgolelo veliko ljudstva.

Kakih sto čevljev pod balonom je stal kol. Ob njegovem vznožju je ležala človeška postava, mlad človek pri tridesetih letih z dolgimi, črnimi lasmi, na pol nag, suh, krvav in z ranami obdan, glavo nagnjeno proti prsom kakor Kristus na križu. Nekaj krajše ostriženih las na vrhu temena je označevalo prostor na pol izbrisane tonzure.

„Misijonar! duhovnik!“ zakliče Jožek.

„Ubogi siromak!“ odgovori lovec.

„Rešili ga bomo, Dik!“ reče doktor; „rešili ga bomo!“

Ko je tolpa zamorcev zapazila balon, podoben ogromnemu kometu s svetlim repom, se je, kar je lahko umljivo, prestrašila in zakričala. Jetnik je vsled tega dvignil glavo in v njegovih očeh je zažarelo bežeče upanje in ne da bi prav razumel, kaj se godi, je stegnil roke proti svojim nepričakovanim rešiteljem.

„Živi, še živi!“ je klical Ferguson; „hvala Bogu! Divjaki so silno prestrašeni! Rešili ga bomo! Prijatelj, ali sta pripravljena?“

„Pripravljena sva, Samuel“.

„Jožek, ugasni meh!“

Doktorjevo povelje se je izvršilo. Komai občutljiv vetrič je počasi nesel Viktorijo nad jetnika in zajedno se je sama neznatno bližala k tlom vsled stisnjenega plina. Približno deset minut se je nahajala sredi svetlobnih valov. Ferguson je posvetil na množico z blestečo lučjo, ki je tuptam črtala bežeče nemirne svetlobne ploskve. Vsled nepopisnega strahu je množica polagoma izginila v kočah in okoli kola je postalo vse prazno. Doktor je torej upravičeno računal na fantastični Viktorijini pojav, ki je metala solnčne žarke v to neprodarno temino.

Ladjica se je približala k tlom. Med tem so se vrnili z velikanskim vpitjem nekateri pogumnejši zamorci, ki so spoznali da jim uide njihova žrtev. Kenedi je prijel za svojo puško, a doktor mu je velel, da ne sme ustreliti.

Duhovnik je ležal na kolenih in vsled slabosti ni mogel stati po koncu. Niti na kol ni bil privezan, kajti za njegovo oslabelost ni bilo treba nobenih vezi. Brž ko se je ladjica približala tlom, je lovec odložil orožje, objel duhovnika krog pasu ter ga

položil v ladjico. V istem trenutku je pa Jožek z enim sunkom izvrnil dvesto funtov balasta.

Doktor je pričakoval, da se povzpne z izredno hitrostjo; a zgodilo se ravno narobe, kakor se je nadejal: balon se je dvignil kake tri do štiri čevlje od tal, nato pa ostal miren!

„Kaj nas zadržuje?“ je prestrašeno zaklical.

Nekaj divjakov je priteklo in divje kričalo.

„Oh!“ vzklikne Jožek in pogleda navzdol; „eden izmed prokletih zamorcev se je spodaj prijel za ladjico!“

„Dik! Dik!“ je vpil doktor; „kad z vodo!“

Dik je koj razumel, kaj misli njegov prijatelj. Zagrabil je kad z vodo, ki je tehtala več nego sto funtov ter jo zvrnil preko krova.

Nenadoma olajšana Viktorija je poskočila za tristo čevljev v zrak med tulenjem ljudstva, kateremu je jetnik ušel v žarkih blesteče luči.

„Živio!“ sta zakričala doktorjeva tovariša.

Naenkrat napravi balon nov skok, ki ga dvigne višje nego tisoč čevljev.

„Kaj pa je vendar?“ vpraša Kenedi, ki je bil skoro izgubil ravnotežje.

„Nič posebnega: oni nepridiprav se je spustil na tla!“ je mirno odgovoril Samuel Ferguson.

Jožek je hitro pogledal vunkaj in je še mogel videti, kako se je divjak z razprostrtimi rokami vrtel po zraku in se kmalu ubil na tleh.

Doktor je nato ločil električni žici in nastala je zopet nepridna tema. Bilo je ob eni uri zjutraj.

Oslabeli Francoz je naposled odprl svoje oči.

„Rešeni ste“, mu reče doktor.

„Rešen“, odgovori v angleškem jeziku z žalostnim nasmehom, „rešen sem krute smrti! Hvala Vam, bratje moji; toda moji dnevi so šteti, celo moje ure in ne bom več dolgo živel!“

In misijonar je zmučen zopet omedlel.

„Umira!“ zakliče Dick.

„Ne, ne“, odgovori doktor Ferguson in se sklone k bolniku; „a je jako slab; položimo ga v šotor!“

Nalahko so položili na svoje odeje to ubogo in shujšano truplo, pokrito z brazgotinami in še krvavečimi ranami in na katerem sta železo in ogenj na dvajsetih mestih zapustila grozne sledove. Doktor je skrbel zanj tako spretno kakor kak zdravnik:

izmil mu je rane in jih obvezal s platnenimi vlakenci, katere je izpulil iz svojega robca. Nato je vzel iz svoje lekarne neko krepčilno sredstvo in vlil nekaj kapljic na duhovnikove ustnice.

Ta je slabotno stisnil bolestne ustnice in z veliko težavo zašepetal „Hvala! hvala!“

Doktor je spoznal, da mu je treba popolnega počitka; zato je spustil šotorove zastore in šel vodit balon.

Z ozirom na svojega novega gosta je balon izgubil skoro stoinosemdeset funtov balasta. Zato je lahko plul brez mehove pomoči. Ob prvem dnevnem žarku ga je tok zanesel nalahno proti zahodu-severozahodu. Ferguson je nekaj časa ogledoval omedlelega duhovnika.

„Da bi pač mogli ohraniti tega tovariša, katerega je nam poslalo Nebo? Ali imaš kaj upanja?“

„Imam, Dick. Oskrba in čisti zrak mu utegneta pomagati.“

„Koliko je trpel ta človek!“ je Jožek ginjeno izpregovoril. „Saj vesta, da je izvršil drznejše stvari nego mi, ker je sam prišel med te divjake!“

„O tem ni dvoma!“ odgovori lovec.

Doktor je velel, da nesrečnika ves dan ne sme nihče zbuditi; ta je res trdno zadremal, le včasih je bolešno zastokal, kar je seveda jako vznemirjalo Fergusonona.

Proti večeru je Viktorija obstala v temini. Jožek in Kennedy sta se vrstila pri bolniku, dočim je Ferguson vso noč sam čuval.

Zjutraj naslednjega dne se je Viktorija komaj pomeknila proti zahodu. Kazalo je, da bo krasen in lep dan. Bolnik je mogel z nekoliko boljším glasom poklicati svoje nove prijatelje. Odgrnili so šotorove zastore, in bolnik je s slastjo vdihaval sveži jutranji zrak.

„Kako se kaj počutite? ga vpraša Ferguson.“

„Morebiti nekoliko boljše, odgovori bolnik. Toda Vas, prijatelji moji, sem dosedaj gledal samo v sanjah! Komaj se morem domisliti, kaj se je zgodilo! Kdo pa ste Vi, da ne pozabim Vaših imen v svoji zadnji molitvi?“

„Mi smo angleški popotniki“, odgovori Samuel. „Poskusili smo z balonom prepluti Afriko in na svojem potovanju smo imeli srečo, da smo Vas rešili.“

„Znanost ima svoje junake!“ reče misijonar.

„A vera ima svoje mučenike!“ odgovori Škot.

„Vi ste misijonar?“ ga vpraša doktor.

„Lazarist sem. Bog Vas je poslal meni na pomoč; Bog bodi hvaljen! Žrtvovalcem svoje življenje! A Vi prihajate iz Evrope. Pripovedujte mi o Evropi, o Franciji! Že pet let nimam nobenih novic!“

„Pet let ste sami med divjaki!“ zakliče Kenedi.

„To so zveličanja potrebne duše, reče mladi duhovnik; nevadni in divji bratje, katere more samo vera podučiti in oplemeniti.“

Samuel Ferguson je izpolnil misionarju željo in mu dolgo časa pripovedoval o Franciji.

Bolnik ga je pazljivo poslušal in solze so mu tekle po licih. Ubogi mladenič je objemal zdaj Kenedija, zdaj Jožka s svojimi mrzlično-vročimi rokami. Doktor mu je pripravil nekaj čaš čaja, katerega je popil s slastjo ter dobil pri tem toliko moči, da se je nekoliko vzdignil in se zasmehljaj, videč v kako svežem zraku da plove.

„Vi ste drzni popotniki, reče bolnik, in Vaše drzno podjetje se Vam posreči; zopet bodeste videli svoje starše, svoje prijatelje svojo domovino; Vi! . . .“

Mladi duhovnik je nato tako oslabel, da se je moral znova vleči. Nekaj ur ga je Ferguson držal v rokah skoro popolnoma mrtvega. Ni se mogel ubraniti ginjenja, ko je čutil, kako gineva to življenje. Ali naj tako hitro izgubijo tistega, katerega so pravkar oteli krute smrti? Znova je obvezal strašne mučnikove rane in žrtvoval skoro vso zalogo vode, da bi osvežil njegove mrzlično-vroče ude. Posvetil mu je svojo najnežnejšo in najprevidnejšo skrb, tako da se je bolnik v njegovih rokah polagoma zavedal in prišel k sebi, če ne popolnoma oživel.

Doktor je razbral iz njegovih pretrganih stavkov njegovo zgodovino.

„Govorite v svojem materinem jeziku“, mu reče; „razumem ga in to Vam bo delalo manj težave“.

Misijonar je bil siromaški mladenič iz vasi Aradon v Bretaniji, v okraju Morbihan. Že zgodaj je čutil v sebi poklic za duhovnika. Poleg samozatajevanja je hotel imeti tudi nevarnost in je vstopil med misijonske duhovnike, katerih slavni početnik je bil sveti Vincenc Pavlanski. Dvajset let star je zamenjal svojo domovino z negostoljubnimi afriškimi obalami. Tu se je bori s pomanjkanjem in premagoval vse ovire ter odtod polagoma prodiral med molitvijo do ljudstev, ki prebivajo ob gorenjem Nilu. Tu so se dve leti upirali njegovi veri, prezirali njegovo gorečnost

in napačno razlagali njegovo ljubezen. Najbolj kruto ljudstvo v Niambari ga je vjelo in silno mučilo. Toda vedno jim je pridigoval, jih učil in molil. To ljudstvo se je popolnoma razkropilo vsled pogostnih bojev in je njega mrtvega zapustilo. A namesto da bi se vrnil, odkoder je prišel, je nadaljeval svoje evangeljsko potovanje. Najbolj mirno je živel tisti čas, ko so ga imeli za norca; seznanil se je z narečji teh krajev in je poučeval v krščanskem nauku. Potem je še dve dolgi leti hodil po teh divjih krajih: vodila ga je tista nadčloveška moč, ki jo daje Bog. Eno leto je ostal pri ljudstvu Niam-Niam z imenom Barafri, ki je najbolj divje. Pred nekoliko dnevi je umrl poglavar tega ljudstva in to nepričakovano smrt so pripisovali njemu. Sklenili so ga žrtvovati. Štirideset ur so ga že mučili in naslednji dan opoldne bi bil moral umreti, kakor je doktor poprej prav slutil.

Ko je začul strele, je kar nehote zaklical: Na pomoč! na pomoč! in se mu je zdelo, da je sanjal o glasu, ki je prišel iz nebes in ga tolažil v bodrilnih besedah.

„Ne obžalujem svojega bežečega življenja“, je pristavil; „božja last je!“

„Le še upajte!“ mu odvrne doktor; „blizu nas ste: rešili Vas bomo smrti kakor smo Vas oteli mučeništva“.

„Tega ne želim od Boga“, je udano odgovoril. „Hvala Bogu, da mi je pred smrtjo dodelil srečo, da stiskam roke svojim prijateljem in da čujem govorico svoje domovine“.

Misijonar je znova oslabel. Tako je minil dan med upom in strahom. Kenedi je bil jako ginjen in Jožek si je na skrivnem otiral oči.

Viktorija se je počasl premikala, kakor da bi veter hotel čuvati svojo dragoceno težo.

Proti večeru je Jožek z veliko lučjo posvetil proti zahodu. Zdelo se je, da vidijo severno luč na bolj vzpeti širini: nebo je kar žarelo v ognju. Doktor je preiskoval pazljivo ta pojav.

„Najbrž ni to nič drugega nego goreči ognjenik“, reče doktor.

„A veter nas zanaša tje“, odvrne Kenedi.

„Dobro! ga bomo prekoračili v primerni višini.“

Tri ure pozneje je bila Viktorija ravno nad gorami in sicer natančno v dolžini $24^{\circ} 15'$ in v širini $4^{\circ} 42'$. Pred njo je goreče žrelo bruhalo potoke vrele lave in metalo kosce skalovja jako visoko. V blestečih slapih so tekli potoki raztopljenega ognja. To je veličasten a nevaren prizor, ker je veter v stalni smeri zanašal balon proti užganemu ozračju.

Ker se niso mogli izogniti tej oviri, jo je bilo treba preko-
račiti. Meh je deloval z največjim ognjem in Viktorija se je dvig-
nila do šest tisoč čevljev, tako da je bilo med njo in ognjenikom
nad tristo sežnjev razdalje.

Umirajoči duhovnik je s svoje bolniške postelje opazoval
ognjeno žrelo, iz katerega je švigalo tisoč žarečih plasti med
bobnenjem.

„Kako lepo je to“, je rekel, „in kako neskočna je božja
moč v svojih najstrašnejših pojavih!“

Potoki razbeljene lave so kakor z ognjenimi preprogami ob-
vili vso goro. Spodnji del balona je odbijal ognjeni žar v temno
noč; žgoča vročina je prihajala do ladjice in doktor se je hitro
in skrbno izognil nevarnosti.

Proti deseti uri zvečer je bila gora samo še rdeča točka na
obzorju in Viktorija je mirno plula v manj visokem pasu.

TRIINDVAJSETO POGlavJE.

Jožkova jeza. — Smrt pravičnika. — Straža ob truplu. — Suša. — Pokop.
— Živceve skale. — Jožek zamaknjen. — Dragocen balast. — Določijo kraj
zlatonosnih gora. — Jožek obupuje.

Krasna noč je legla na zemljo. Duhovnik je zaspal mirno v
svoji utrujenosti.

„Ozdravel ne bo več!“ reče Jožek. „Ubogi mladenič, komaj
pri tridesetih letih!“

„Izdihnil bo v naših rokah!“ reče doktor obupan. „Njegovo
že itak slabo dihanje pojema; ne morem ga z nobeno rečjo
rešiti!“

„Nesramni rokovnjači!“ zakliče Jožek, katerega se je polo-
tila jeza od časa do časa. „In pri vsem tem jih ta vrli duhovnik
obžaluje, opravičuje in jim odpušča!“

„Nebo mu pošilja lepo noč, Jožek, morebiti zadnjo noč. Od-
slej bo malo trpel in bo kmalu mirno zaspal.“

Umirajoči je nekaj govoril v pretргanih besedah. Doktor je
stopil k njemu. Bolnik je težko sopesl in si je želel več zraka.
Odgrnili so popolnoma zastore in bolnik je slastno vdihaval sa-
pice prozorne noči. Zvezdice so ga obsevale s svojo migljajočo
svetlobo in mesec ga je ovil z belim prtom svojih žarkov.

„Prijatelji moji“, je rekel s slabotnim glasom, „jaz odhajam. Naj Vas vodi Bog, ki povračuje, v pristanišče! Naj Vam On poplača, kar sem Vam dolžan iz hvaležnosti!“

„Le še upajte!“ mu odgovori doktor. „To je samo trenutna oslabelost. Ne boste še umrli! Je - li mar mogoče umreti v tako krasni poletni noči?“

„Smrt je tukaj!“ odvrne misijonar; „jaz jo čutim. Naj ji pogledam v obraz! Smrt, začetek večnosti, ni nič drugega nego konec posvetnih skrbi. Prosim Vas, bratje, pomagajte mi, da poklekнем!“

Kenedi ga je vzdignil. Žalostno je bilo gledati, kako so omahnili njegovi slabotni udje na njem.

„Moj Bog! moj Bog!“ je apostel umirajoč zaklical. „Usmili se me!“

Obraz mu je zažarel, kakor da bi že oživel k novemu življenju daleč od sveta, čigar veselja ni nikoli vžil, sredi noči, ki ga je obsevala z ljubkimi žarki, na poti proti onim nebesom, kamor se je dvigal v čudovitem vnebohodu.

Zadnjič je zamahnil s svojo roko, kakor bi poslednjič blagoslavljal svoje nove prijatelje. Nato se je zgrudil v rokah Kenedijevih, čigar obraz so oblike solze.

„Mrtev!“ je rekel doktor in se sklonil preko njega; „umrl je!“

In trije prijatelji so skupno pokleknili in tiho molili.

„Jutri zjutraj“, kmalu doktor izpregovori, „ga pokopljemo v afriški zemlji, ki je napojena z njegovo krvjo“.

Do jutra su čuvali ob truplu doktor, Kenedi in Jožek; nobena beseda ni motila pobožne tišine; vsi so žalovali.

Naslednjega dne je veter pihal od juga in Viktorija se je precej počasi pomikala preko ogromnih gorskih planot: tu preko ugaslih žrel, tam preko divjih globin. Nikjer ni bilo kapljice vode na teh izsušenih pečinah; nakopičeno skalovje, zanešene skale in belkaste lãporaste jame so naznanjale skrajno nerodoviten kraj.

Da bi pokopal truplo, je doktor proti poldnevu sklenil, da istopi v kaki globini sredi ognjeniških skal. Obdajajoče gore naj bi ga varovale vetra in tako bi postavil ladjico prav na tla, ker ni bilo nobenega drevesa, na katerega bi se mogel usidrati.

Kakor je bil razložil Kenediju, doktor ni mogel drugače priti na tla, kakor tako, da je izpustil primerno množino plina, in sicer radi tega ne, ker je poprej izmetal balast, da bi mogel vzeti du-

hovnika na krov. Odprl je torej zaklopko zunanjega balona. Vodnik je odhajal in Viktorija se je mirno bližala globini.

Ko se je ladjica dotaknila tal, je doktor zaprl zaklopko. Jožek je skočil na tla: z eno roko je neprestano držal za rob krova, z drugo roko je pa nabiral kamenje, ki je kmalu nadomestilo njega lastno težo. Potem je imel proste roke in je v kratkem nakopičil v ladjici nad petsto funtov kamenja, vsled česar sta tudi doktor in Kenedi lahko izstopila. Viktorija je bila v ravnotežju in njena dvigalna sila je ni mogla več dvigniti.

Sicer pa zato ni treba mnogo kamenja, kajti kamenje, katero je nabral Jožek, je bilo izredno težko, tako da je koj vzbudilo Fergusonovo pozornost. Tla so bila posejana z živcem in s porfirinimi skalami.

„Nenavadno odkritje!“ je mrmral doktor.

Med tem časom sta se oddaljila Kenedi in Jožek za nekaj korakov in šla iskat primerne prostora za grob. Silna vročina je vladala v tej globini, zaprti kakor peč: opoldansko solnce jo je obsevalo s svojimi žgočimi navpičnimi žarki.

Najprej je bilo treba s prostora odstraniti gramoz; nato sta izkopala precej globoko jamo, da bi zverine ne mogle odkopati trupla.

Vanjo so spoštljivo položili mučenikovo truplo.

Grob so napolnili s prstjo in na vrh so položili skale kot nagrobni spomenik.

Doktor je bil med tem miren in se je zatopil v misli, tako da ni čul klica svojih prijateljev in si ni poiskal zavetja za dnevno vročino.

„Kam si se pa zamislil, Samuel?“ ga vpraša Kenedi.

„V nenavadno nasprotje v naravi, v izreden slučaj. Mar vesta, v kakšno zemljo smo pokopali tega požrtvovalnega človeka, to siromaško srce?“

„Kaj hočeš reči, Samuel?“ vpraša Škot.

„Ta duhovnik, ki je napravil obljubo uboštva, počiva zdaj v zlati žili.“

„V zlati žili!“ zakličeta Kenedi in Jožek.

„V zlati žili“, odgovori mirno doktor. „To kamenje, katero sta vidva odrivala z nogami kot ničvredno, je jako čista ruda.“

„Nemogoče! nemogoče!“ ponovi Jožek.

„Ne bi dolgo iskala po tleh skriljnih razpočah, ne da bi dobila velike kepe zlata.“

Kakor brezumen se je Jožek vrgel na raztresene koščke in tudi Kenedi bi ga bil skoro posnemal.

„Umiri se, dragi Jožek!“ mu veli njegov gospodar.

„Gospod, vi govorite tako hladno!“

„Kako! Tak modrijan, kakor ti!“

„Gospod doktor, tu ne pomaga nobena filozofija!“

„Pomisli vendar nekoliko! Čemu nam bo vse to bogastvo? Saj ga ne moremo vzeti s seboj!“

„Ne moremo ga vzeti s seboj? Zakaj pa ne?“

„To je nekoliko pretežno za našo ladjico! Jaz sem še celo dvomil, ali naj bi ti sploh povedal o tem odkritju, ker sem se bal, da bi ti bilo žal.“

„Kaj!“ reče Jožek; „zaklade pustiti! Vreči proč bogastvo, ki nam gre po pravici!“

„Varuj se, prijatelj! Ali se te je lotila pohlepnost po zlatu? Mar te ni mrlič, katerega si pravkar pokopal, poučil, da so minljive vse posvetne stvari?“

„Vse to je res“, odvrne Jožek; „pa vendar — to zlato! Gospod Kenedi, ali mi ne hodete pomagali, da naložim nekaj milijonov?“

»Kaj počnemo ž njimi, ubogi Jožek?“ reče lovec, ki se ni mogel ubraniti smeha. „Nismo prišli semkaj iskat bogastva in zato ga tudi ne bomo odnesli.“

„Milijoni imajo nekaj teže“, pristavi doktor; „in ni jih lahko vtakniti v žep.“

»Naposled“, odgovori Jožek, »ali bi ne mogli vzeti rudo kot balast namesto peska?“

»Dobro! S tem pa soglašam!« reče Ferguson; »toda glej, da mi ne boš javkal, kadar bomo vrgli kakih tisoč funtov čez krov!«

»Nekaj tisoč funtov!“ ponavlja Jožek; „je-li mogoče, da bi bilo vse to zlato?“

„Da, moj dragi! To je zaloga, kjer je narava v stoletjih nakopičila svoje zaklade! S tem bi lahko obogatel ves svet. Avstralija in Kalifornija sta združene tukaj na dnu puščave!«

„In vse to naj ostane brez koristi!“

„Morebiti! Na vsak način te pa lahko nekoliko potolažim.“

„Ne verjamem“, odgovori Jožek ves pobit.

„Poslušaj! Natančno ti bom načrtal ta kraj in ko se povrneš na Angleško, lahko to naznaniš svojim rojakom, če misliš, da jih osreči toliko zlata.“

„Gospod doktor, vidim, da imate prav; udam se, ker ni mogoče drugače. Vendar napolnimo ladjico s to dragoceno rudo. Kar nam ostane koncem potovanja, to bo naš zaslužek.“

In Jožek je šel na delo z veselim srcem: kmalu je nabral skoro tisoč funtov živcevih koscev, v katerih se skriva zlato kakor v jako trdih kamnih.

Doktor ga je smehljaje opazoval pri delu; ogledal si je višine in izračunal lego misijonarjevega groba na 22° 23' dolžine in 4° 55' severne širine.

Nato se je poslednjič ozrl na gomilo, pod katero je počivalo truplo mladega Francoza ter se vrnil k ladjici.

Hotel je zasaditi preprost in enostaven križ na zapuščeni grob sredi afriške pustinje, toda nobeno drevo ni raslo v okolici.

„Bog ga itak ne pozabi!“ reče doktor.

Precej resna skrb je mučila Fergusonovega duha: za nekaj vode bi bil dal veliko zlata. Nadomestiti je želel ono kad vode, ki jo je bil izgubil tedaj, ko je všel zamorcem; a v teh suhih krajih je bilo to nemogoče. To ga je neprestano vznemirjalo.

Ker je neprenehoma ražil vodo za meh, je sklenil varčevati pri pitju in se z vodo preskrbeti pri prvi priliki, katere ne sme zamuditi.

Povrnivši se k ladjici, je videl, da jo je pohlepni Jožek obtežil s kamenjem; vendar je stopil vanjo, ne da bi bil kaj rekel. Kenedi se je vsedel na svoj navadni prostor in Jožek je šel za njima, ter je še enkrat poželjivo pogledal na tukajšnje zaklade.

Doktor je zakuril v svojem mehu; vijugasta cev se je razgrela, vodikov plin je bil nadomeščen v nekaj minutah, plin se je raztezal, a balon se ni premaknil.

Jožek ga je nemirno opazoval, vendar ni nič rekel.

„Jožek!“ zakliče doktor.

Jožek se ne oglasi.

„Jožek, čuješ?“

Jožek je pokazal, da je čul, a da ni hotel razumeti.

„Bodi tako prijazen“, nadaljuje Ferguson, „in vrzi nekoliko rude na tla“.

„Toda, gospod doktor, Vi ste dovolili . . .“

„Dovolil sem ti nadomestiti balast; to je vse!“

„Vendar . . .“

„Mar hočeš, da vedno ostanemo v tej puščavi?“

Jožek je obupno pogledal na Kenedija; toda lovec se je delal, kakor da ne more prav nič pomagati.

„No, Jožek?“

„Vaš meh torej ne deluje?“ vpraša svojeglavo.

„Saj vidiš, da gori: toda balon se ne dvigne, ker si ga preveč obtežil.“

Jožek se popraska za ušesi, vzame izmed kosov živca najmanjši košček, ga potehta in zopet pretehta in dene iz ene roke v drugo; tehtal je tri do štiri funte ter ga je vrgel na tla.

Viktorija se ni premaknila.

„No“, vpraša, „ali še sedaj ne gremo kvišku?“

„Ne še“, odgovori doktor; „le še vrzi!“

Kenedi se je smejal. Jožek je vrgel še kakih dvanajst funtov. Balon se še vedno ni ganil. Jožek je kar obledel.

„Ubogi dečko“, reče Ferguson; „Dik, ti in jaz tehtamo, če se ne motim, krog štiri sto funtov; izmetati moraš torej najmanj toliko kolikor mi tehtamo, ker je še le potem enako naši teži.“

„Štiristo funtov vun!“ žalostno Jožek zakliče.

„In še nekaj po vrhu, da se moremo dvigniti. Le pogumno!“

Vrli dečko je globoko vzdihnil in pričel metati iz balona. Od časa do časa se je ustavil in rekel:

„Zdaj se dvigamo!“

In doktor mu je odgovarjal vedno enako:

„Ne še!“

„Se že giblje!“ reče naposled.

„Le še vrži!“ je ponovil Ferguson.

„Že se vspenja, prav gotovo!“

„Le še!“ odvrne doktor.

Nato je Jožek poslednjič pograbil skalo ter jo vrgel iz ladjice. Viktorija se je dvignila za kakih sto čevljev in s pomočjo meha je bila kmalu preko obkrožajočih vrhov.

„Jožek“, reče doktor, „še vedno ti preostaja lepo imetje; če se nam posreči, da ga ohranimo do konca potovanja, boš bogat ves čas svojega življenja.“

Jožek ni nič odgovoril, ampak se je oprijel tesno, pa vendar rahlo svoje postelje iz rude.

„Glej, moj dragi Dik“, nadaljuje doktor, „kolik upliv ima ta ruda tudi na najboljšega človeka. Koliko strasti, koliko pohlepnosti, koliko gorja bi povzročilo, če bi ljudje vedeli za take žile! To je žalostno!“

Proti večeru je Viktorija prodrla za kakih devetdeset tisoč korakov proti zahodu. Bila je torej naravnost od Zanzibara oddaljena za štirinajststo milj.

ŠTIRIINDVAJSETO POGlavJE.

Veter poneha. — Puščava se bliža. — Pomanjkanje vode. — Noč na ekvatorju. — Skrbi Samuela Fergusona. — Opis položaja. — Energični odgovori Kenedija in Jožka. — Še ena noč.

Viktorija je bila pritrjena na edino in skoro posušeno drevo ter je popolnoma v miru prečula noč. Popotniki so si mogli privoščiti nekaj počitka, katerega so bili tako potrebni: dogodki preteklih dni so jim pustili marsikak žalosten spomin.

Proti jutru je nebo zopet postalo prozorno in žareče. Balon se je dvignil v zrak in je našel po mnogih brezvspešnih poskusih bolj počasen tok, ki ga je zanesel proti severo-zahodu.

„Nič se ne pomikamo naprej“, prične doktor; „če se ne motim, smo prehodili polovico svojega pota v približno desetih dneh; a v toku, ki ga imamo sedaj, bomo potrebovali mesec, da končamo svojo pot. To je za nas tem slabše, ker nam preti pomanjkanje vode“.

„Saj jo bomo dobili“, odgovori Dik; „nemogoče je, da ne bi dobili kake reke, kakega potoka ali ribnjaka na tem neizmerinem in prostranem kraju“.

„Pričakujem.“

„Mogoče pa to ovira našo pot, kar je Jožek naložil?“

Kenedi je nalašč tako govoril, da bi dražil vrlega dečka. To je tem lažje storil, ker je bil nekoliko trenutkov sam zamaknjen v zlato kakor Jožek. Ker se je pa pohlepnosti ubranil, zato se je pokazal kot mogočnega moža; sicer pa vse za šalo.

Jožek ga je samo pomilovalno pogledal, a doktor ni nič odgovoril. Sanjal je, ne brez skritega strahu, o širnih saharskih pustinjah, kjer preminejo tedni, ne da bi karavane našle vodnjak, iz katerega bi se mogle napojiti. Zato je jako skrbno opazoval vsako vdrtno na tleh.

Ta skrb in zadnji dogodki so jako vplivali na duha treh popotnikov. Govorili so malo in vsak se je še bolj zatopil v svoje misli.

Jožek ni bil več tisti, odkar je plavalo njegovo oko po zlatem morju; umolknil je in pohlepno premišljeval o kamnih, nakopičenih v ladjici, ki so danes brez vrednosti, jutri pa neprecenljivi.

Pogled na ta del Afrike je bil sicer vznemirljiv: Postajalo je vedno bolj pusto. Nobene vasi več; niti ne kake skupine koč! Rastlinstvo je izginjalo: komaj je bilo tupatam kako zaostalo zelišče kakor na škotskih z resjem poraslih tleh. Pričel se je belkasti pesek in ognjeni kamni, mastika in dračje. Sredi nerodovitnosti se je kazalo okrnjeno okostje zemeljskega površja v ostrih in strmih skalah. Ti znaki suše so dali misliti doktorju Fergusonu.

Ni bilo verjetno, da bi bila kdaj kakšna karavana se ustavila v tem kraju; gotovo bi bila zapustila vidne sledove svojega ležišča: preperele živalske ali človeške kosti. Toda nič. Čutili so, da se prično kmalu neizmerne peščenine na zapuščenem kraju.

Vendar se ni bilo mogoče vrniti; morali so iti naprej, s čimer je bil doktor zadovoljen. Želel bi si viharja, ki bi ga ponesel preko tega kraja, a na nebu ni nobenega oblačka! Koncem tega dneva Viktorija ni prehodila trideset milj.

Da bi vsaj vode ne manjkalo! Ostalo jo je še tri galone!¹⁾ Eno izmed je Ferguson odločil za žejo, ki je bila pri devetdesetih²⁾ stopinjah uprav neznosna. Dve galoni ste pa ostale za meh. S tem je bilo mogoče napraviti samo štiristo in osemdeset kubičnih čevljev plina in ker ga je meh porabil devet kubičnih čevljev na uro, bi torej ne mogli dalje potovati nego štiriinpetdeset ur. Vse to je bilo natančno matematično preračunano.

„Štiriinpetdeset ur!“ je rekel svojima tovarišema. Ker sem pa sklenil, da ponoči ne bomo potovali, da ne izgrešimo kakega potoka, vrelca ali mlake, nam ostaja še tri dni in pol za pot in v tem času moramo na vsak način najti vodo. To sem smatral za svojo dolžnost, da Vama, prijatelja, razodenem resni položaj, kajti za našo žejo imam samo eno galono, s katero bomo morali varčevati“.

„Odloči vsakemu posebno merico“, odvrne lovec. „Obupavati pa sedaj še ni treba! Saj imamo še tri dni pred seboj, kakor praviš.“

„Da, dragi Dik.“

¹⁾ Nekako trinajst in pol litra.

²⁾ Po Fahrenheitu; po Celziju je to 50°.

„No dobro! Ker nam tarnanje nič ne pomaga, se bo v treh dneh treba odločiti; do tedaj pa podvojimo svojo pazljivost!“

Pri večerji je bila torej voda strogo odmerjena, a zato so povečali množino žganja z grogom. Seveda je treba previdnosti pri tej tekočini, ki prej žejo vzbudi nego pogasi.

Ponoči je ladjica počivala na ogromni planoti, odkoder se je videla velika udrtnina. Njena višina je bila komaj osemsto metrov nad morjem. Ta okolnost je doktorju nudila nekoliko nade, ker ga je spomnila na domnevanje zemljepiscev, da je sredi Afrike ogromno jezero. Če to jezero v resnici biva, bi moral priti do njega. A na nepremičnem nebu ni bilo nobene spremembe.

Mirni in veličastni zvezdnati noči je sledil nespremenjen dan s pekočimi solnčnimi žarki. Že koj pri prvih žarkih je toplota postala žgoča. Ob petih zjutraj je dal doktor znamenje za odhod in precej dolgo je Viktorija obstala nepremično v težkem ozračju.

Doktor bi se bil izognil tej silni vročini, če bi se bil dvignil v gornje plasti. A pri tem bi bil moral porabiti precej vode, kar se nikakor ni smelo. Zato se je zadovoljil s tem, da je vodil svoj balon kakih sto čevljev od tal, koder ga je nesel slab tok proti zahodnemu obzorju.

Za zajtrk so imeli nekoliko suhega mesa in pemikana.¹⁾ Proti poldnevu je Viktorija komaj prehodila nekaj milj.

„Ne moremo iti hitrejše“, reče doktor, „ker ne poveljujemo, ampak ubogamo.“

„Oh, moj dragi Samuel“, reče lovec, „pri tej priliki bi pa ne zaničevali vijaka.“

„Brezdvomno ne, Dik; samo če ne bi rabili vode za premikanje, kajti v tem slučaju smo popolnoma v istem položaju. Dosedaj še niso nič izvedljivega izumili v tem oziru. Baloni so še v tistem položaju, v katerem so bile ladje pred parom. Šest tisoč let so rabili, da so izumili kolesa na lopate in vijake; zato lahko še čakamo.“

„Prokleta vročina!“ zakliče Jožek in si briše potno čelo.

„Če bi imeli vodo, bi nam ta vročina koristila; razširja namreč vodik v balonu in v vijugavici ni treba tako hudega ognja! Res je, če bi nam ne primanjalo vode, bi ž njo sploh ne varčevali. Prokleti divjak, ki nas je stal tako dragoceno kad!“

„Ali ti je žal, kar si storil, Samuel?“

¹⁾ Tako pripravljeno meso, da se dolgo ohraniti.

„Ne, Dik; saj smo rešili nesrečnika strašne smrti. A sto funtov vode, ki smo jo izlili, bi nam sedaj prav hodilo: ž njo bi potovali še trinajst dni in bi gotovo prišli preko te puščave.“

„Mar nimamo vsaj polovico pota za seboj?“ vpraša Jožek.

„Z ozirom na razdaljo, pač; ne pa z ozirom na čas, ker nas veter zapušča. Zdi se, da popolnoma preneha.“

„No, gospod doktor“ povzame Jožek, „ni nam treba tarnati. Dosedaj se nam še ni prehudo godilo; na vsak način mi je nemogoče, da bi obupoval. Našli homo vodo — to Vam zagotavljam jaz!“

Vendar tla so se nižala od milje do milje; valovitosti zlatonosnih gora so izginjale na planoti: to so bili zadnji izrastki izčrpane narave. Rزتresena zelišča so nadomeščala lepa vzhodna drevesa. Nekaj zelenkastega grmičja se je borilo s peskom za obstanek. Velike skale, ki so padle iz daljnih vrhov, so se razdrobile v ostre kremenovce, ki so kmalu postali debel pesek in pozneje droben prah.

„Glej, Jožek, to je Afrika, kakoršno si si ti predstavljal; upravičeno sem ti takrat rekel: Potrpi!“

„No, gospod,“ odvrne Jožek „to je vsaj vse naravno, vročina in pesek! Nespametno bi bilo, če bi kdo kaj drugega iskal v teh krajih. Glejte, je smehljaje pristavil, jaz nisem zaupal Vašim gozdom in poljanam. To je bilo nesmiselno; tudi se ne izplača, da bi tako daleč hodili gledat — angleško pokrajino. Zdaj šele verjamem, da sem v Afriki in nisem prav nič nevoljen, če to nekoliko občutim.“

Proti večeru je doktor povedal, da je Viktorija v tem pekočem odsevu prehodila samo dvajset milj. Topla temina jo je objela, ko je solnce zašlo na popolnoma ravnem obzorju.

Naslednji dan je bil prvi maj in četrtek. A dnevi so si sledili z obupno dolgočasnostjo: to jutro je bilo enako prejšnjemu; opoldansko solnce je razkošno pošiljalo vedno iste neizčrpljive žarke in noč je zbrala v svojo temo raztreseno vročino, katero je naslednji dan zopet izročil sledeči noči. Veter, katerega se je komaj čutilo, je bil bolj sapa nego prepih, tako da so že kar naprej čutili trenotek, ko še ta sapica poneha.

Doktor se ni udal žalosti vsled obupnega položaja: ohranil je mirno, hladno kri v bojih utrjenega srca. Z daljnogledom v roki je motril vsako točko na obzorju; videl je, da izginjajo zadnji griči in da se izgublja poslednje rastlinstvo: pred njim se je razprostirala puščava v vsej svoji neskončnosti.

Ferguson se je dobro zavedal svoje odgovornosti, čeprav tega ni na zunaj kazal. Dva človeka, Dika in Kenedija, oba prijatelja, je odvedel daleč s pomočjo prijateljskih vezi, ali ju je pa prisilil. Ali je prav ravnal? Ni bil to poskus na prepovedanih potih? Ali ni poskušal na tej poti prestopiti meje tega, kar je nemogoče? Mogoče je pa Bog poznejšim stoletjem namenil preiskovanje te nehvaležne celine?

Kakor se navadno godi v obupnih urah, tako so se vse te misli pomožile v Fergusonovi glavi in zveza teh misli je bila tako močna, da se jim Samuel ni mogel ustavljati in da si pri tem ni mogel premagati s pametjo in razumom. Ko je vendar vse natančno premislil, česa ne bi bil smel storiti, se je vprašal, kaj mora sedaj ukreniti. Bi li bilo nemogoče se vrniti? Ali ni gorenjih tokov, ki bi ga lahko zanesli v manj suhe kraje? Dobro je poznal deželo za seboj a ni poznal krajev pred seboj. — Tako mu je vest glasno govorila in je sklenil, da svojima tovarišema vse prostodušno odkrije. Pojasnil jima je ves položaj in razložil, kaj je že izvršeno in kaj je treba še izvršiti. V skrajni sili bi se mogli vrniti, ali vsaj to poskusiti; kaj torej menita?

„Jaz nič drugega ne mislim, nego to, kar misli moj gospod,“ odgovori Jožek. „Kar on prestane bom mogel tudi jaz prestati, in sicer boljše nego on. Kamor pojde on, tja grem tudi jaz!“

„In ti Kenedi?“

„Jaz, dragi moj Samuel, nisem tisti, ki bi obupaval. Nikomur niso bile nevarnosti tega podjetja manj neznane nego meni. A od tedaj, ko si jim ti začel kljubovati, jih več nisem maral videti. Zato sem ti udan z dušo in s telesom. Vpričujočem položaju moramo po mojem mnenju vztrajati, in sicer do konca! Kajti če se vrnemo, se mi zde nevarnosti prav take. Torej le naprej! Na naju se lahko zanašaj!“

„Hvala, vrla prijatelja!“ je odgovoril doktor v vidni ginjenosti. „Nadejal sem se toliko požrtvovalnosti, a treba je bilo, da sta jo pogumno izrazila. Še enkrat: hvala!“

In trije prijatelji so si prijazno stisnili roke.

„Čujta me,“ povzame Ferguson, „po mojih poizvedbah nismo nad tristo milj oddaljeni od Gvinejskega zaliva. Puščava torej ne more segati v neskončnost, ker je obrežje obljudeno in preiskano precej daleč v notranjosti. Če bo treba, se obrnemo v tej smeri in ni mogoče, da ne bi dobili kake zelenice, ali kakega vodnjaka, kjer se preskrbimo z vodo. A kar nam manjka, je veter, brez katerega obstanemo mirno v zraku.“

„Počakajmo potrpežljivo!“ reče lovec.

Toda zaman se je vsak v tem neskončnem dnevu oziral na vse strani: nikjer se ni pokazalo kaj takega, kar bi jim dalo upanja. Zadnje vzpetosti so izginile ob zahajajočem solncu, čigar vodoravni žarki so se podaljšali v dolge ognjene črte na tej neizmerni ploskvi. Bila je puščava.

Popotniki so prepluli samo petnajst milj in porabili kakor prejšnjega dne stoinpetintrideset kubičnih čevljev plina za meh in izmed osmih pint¹⁾ vode so morali porabiti dve za neznosno žejo.

Noč je bila mirna, še preveč mirna! Doktor ni zatisnil očesa.

PETINDVAJSETO POGLAVJE.

Nepričakovan balon. — Sledovi karavane. — Vodnjak.

Naslednji dan je bilo zopet isto jasno nebo, zopet isto nepremakljivo ozračje. Viktorija se je dvignila kakih sto čevljev visoko; toda komaj znatno se je pomikala proti zahodu.

„Sredi puščave smo!“ reče doktor. „Glejte neizmerne peščenine! Kako čudovit prizor! Kako nenavadno je urejena narava! Zakaj tam bohotno rastlinstvo, tu pa skrajna suša, in to v isti širini, pod istimi solnčnimi žarki?“

„Zakaj, dragi moj Samuel, me malo briga“, odvrne Kenedi. „Uzrok me manj zanima nego stvar sama. To je važno, da je tako!“

„Nekoliko je treba modrovati, dragi Dik; saj ne škoduje.“

„Le modrujmo, saj imamo čas, ker se komaj premikamo. Veter se boji pihati, zato spi.“

„A to ne bo dolgo“, reče Jožek; „zdi se mi, da vidim na vzhodu nekaj oblakov.“

„Jožek se ne moti“, odgovori doktor.

„Prav“, reče Kenedi; ali dobimo oblak z veliko ploho in krepkim vetrom, ki bi nam pihal v obraz?“

„Bomo že videli, Dik, bomo videli!“

„A danes je petek in petkom ne zaupam.“

„Dobro! upam, da se danes iznebiš teh predsodkov.“

„Prav rad, gospod! — Uf!“ je zazdehal in si brisal obraz, „vročina je dobra stvar, posebno po zimi; a poleti se je ne sme preveč rabiti.“

¹⁾ Pinta je osmi del galone, nekoliko več kakor pol litra. Dve pinti = 1¹/₈ l.

„Ali se ne bojiš, da bi solnčni žar škodoval našemu balonu?“ vpraša Kenedi doktorja.

„Ne; gutaperka, s katero je prevlečena sirova svila, prenese še višjo toploto. Od znotraj sem jo že razgrel na stoinoseminpetdeset¹⁾ stopinj s pomočjo vijugaste cevi, a se nič ne kaže, da bi ji kaj škodovalo“.

„Oblak, resničen oblak!“ je zaklical v tem trenutku Jožek, čigar dalekosežni pogled ni bil slabši nego vsak daljnogled.

Res je bilo nekaj gostih oblakov, ki so se sedaj razločno dvigali nad obzorjem. Bili so še globoko in nekako napeti: skupina malih oblačkov, ki je imela vedno prvotno smer, iz česar je doktor sklepal, da ni nobenega toka v tej skupini.

Okoli osme ure zjutraj se je prikazala gosta gruča in ob enajstih je šele dosegla solnčno oblo, katera je popolnoma izgnila za debelim zastorjem. V tem trenutku se je ločil spodnji del oblakov od črte obzorja, ki je zažarelo v polni svetlobi.

„To je osamljen oblak“, reče doktor; „nanj ne smemo preveč računati. Poglej, Dik, njegova oblika je še vedno ista kakor davi“.

„Resnično, Samuel, tu ni dežja, niti vetra, vsaj za nas ne!“

„Prav tega se bojim; kajti nahaja se silno visoko.“

„Kaj pa, Samuel, če bi šli iskat te oblake, ki se ne marajo izliti na nas?“

„Mislim, da nam to ne bo kaj prida pomagalo,“ odvrne doktor; „s tem bomo potratili plin in seveda tudi precej vode. Toda v tem položaju ne smemo ničesar opustiti; za-to kvišku!“

Doktor je z mehovim plamenom silno razgrel vijugaste cevi: razvila se je velika vročina in balon se je dvignil vsled napetega vodika.

Petnajststo čevljev od tal so dospeli do senčnatih oblakov; obstali so v tej višini in gosta megla jih je obdala. Toda tukaj ni veter prav nič pihal in celo megla je bila brez vlažnosti; kajti predmeti, katerih se je dotaknila, so bili komaj orošeni. V tak hlap zavita Viktorija se je samo malo hitrejše pomikala, in to je bilo vse!

Doktor je ravno z žalostjo naznanil malenkostni uspeh svojega ravnanja, ko začuje Jožka, ki je glasno in jako presenečeno klical:

„Oh, poglejta no!“

„Kaj pa je vendar, Jožek?“

¹⁾ 70° Celzija.

„Gospod doktor! gospod Kenedi! To je nekaj čudovitega!“

„Kje pa?“

»Nismo sami tukaj! Sleparji so nam ponaredili iznajdbo!“

„Ali je znorel?“ vpraša Kenedi.

Jožek je strmel kakor kip. Še ganil se ni.

„Mogoče je solnce izpilo pamet ubogemu fantu?“ reče doktor in se obrne proti njemu in mu reče:

„Meni boš tvezil? . . .“

„Poglejte no vendar, gospod doktor!“ veli Jožek in kaže s prstom na neki prostor.

„Pri svetem Patriku!“ zakliče Kenedi, „to ni verjetno! Samuel, Samuel, poglej no!“

„Že vidim“, reče doktor mirno.

„Še en balon! še drugi popotniki kakor mi!“

In res je zibal v daljavi dvesto čevljev balon z ladjico in popotniki; šel je prav isto smer kakor Viktorija.

„Že prav!“ reče doktor; „ne preostaja nam drugega, nego da jim damo znamenje z zastavami; vzemi zastavo, Kenedi, in pokaži naše barve!“

Videlo se je, da so imeli popotniki drugega balona v istem trenutku isto misel, kajti isto bandero je ponovilo popolnoma isti pozdrav z roko, ki ga je vihtela na enak način.

„Kaj pa to pomeni?“ vpraša lovec.

„To so opice“, zakliče Jožek; „norčujejo se iz nas!“

„To pomeni“, reče doktor smehljaje, „da si ti sam tisti, ki je dal znamenje, dragi moj Dik; to se pravi: mi sami smo v drugi ladjici! Ta balon je čisto enostavno naša Viktorija.“

„Oprostite, gospod doktor, kar se tega tiče, Vam pa nikdar ne verjamem!“

„Stopi na krov in mahaj z rokami, pa boš videl“.

Jožek je ubogal in videl, kako hitro in natančno so ga posnemali.

„To je učinek zrcaljenja“, reče doktor, „in nič drugega; navaden optični pojav, ki nastane vsled neenake gostote zračnih plasti. To je vse!“

„To je čudno!“ ponovi Jožek, ki ni mogel doumeti tega in je še vedno mahal z rokami in ponavljal svoje poskuse.

„Kako čudovit prizor!“ prične Kenedi. „Veselite se gledati našo Viktorijo! Prav lepa je in plove veličastno!“

„Po svoje ste lepo razložili“, odvrne Jožek, „a vseeno je to nekaj nenavadnega!“

Polagoma je podoba izginila. Oblaki so se dvignili silno visoko in zapustili Viktorijo, ki jim ni več poskušala slediti, in po preteku ene ure so izginili v ozračju.

Veter, ki se je že došlej komaj čutil, je še bolj ponehaval in doktor se je obupan bližal k tlom.

Popotnike, katere je dogodek nekoliko razvedril, so zopet navdale žalostne misli in dušila jih je zopet žgoča vročina.

Okoli četrte ure je Jožek zapazil obrise nekega predmeta na ogromni peščenini in kmalu je vedel za gotovo, da sta to dve palmi, ki nista bile preveč oddaljene.

„Dve palmi!“ reče Ferguson; »toda ali je tudi studenec, vodnjak?«

Vzel je daljnogled in se prepričal, da se Jožkovo oko ni motilo.

»Vendar, je ponavljal, voda! voda! Rešeni smo! Čeprav se po polževo premikamo, gremo pa vendar le naprej in končno pridemo tje!«

»Kaj pa, gospod doktor, če bi se daj pili? Zrak me kar duši!«

»Pijmo, dečko!«

Nobenega ni bilo treba prositi. Izpraznili so eno pinto; imeli so torej samo še tri pinte in pol.

»Oh, to se prileže«, reče Jožek. Kako je dobro! Perkinsovo pivo mi ni nikdar tako ugajalo!«

»To so vrline pomanjkanja!« odgovori doktor.

»A so pravzaprav majhne«, reče lovec; »rad bi se odrekel slasti, ki sem jo imel pri pitju vode, pod pogojem, da bi mi je nikdar ne manjkalo.«

Ob šestih je Viktorija krožila nad palmami. To sta bila suha, slabotna, posušena drevesa brez listja, bolj mrtva nego živa! Ferguson ju je s strahom ogledoval.

Pod njunim vznožjem so zapazili na pol preperete kamne nekega vodnjaka. Bili so ožgani od solnčnih žrakov in podobni jako drobnemu prahu. Niti sledu ni bilo o mokroti. Samuelovo srce se je kar krčilo in pravkar je hotel naznaniti tovarišem svoje slutnje, ko so klici teh dveh vzbudili njegovo pozornost.

Nedogledno proti zahodu se je raztezala dolga črta belih kosti; posamezni deli okostja so ležali krog vodnjaka. Kaka karavana se je priplazila do sem in zaznamovala svojo pot z dolgo vrsto kosti: tisti, ki so najbolj oslabeledi, so umirali polagoma na

pesku; najkrepkejši pa, ki so dospeli do toliko zaželenega vodnjaka, so ob njegovem robu umrli strašne smrti.

Popotniki so obledeli in se spogledali.

»Nikar ne stopimo na tla!« reče Kenedi; proč od groznega prizora! Tu ne dobimo kapljice vode!«

»Tako pa ne, Dik! O tem se moramo najprej prepričati! Tukaj prav tako lahko prenočimo kakor kje drugod. Ves vodnjak bomo preiskali popolnoma; saj je bila tu nekdanj voda in mogoče jo je še nekaj.«

Viktorija je stopila na tla. Kenedi in Jožek sta naložila v ladjico toliko peska, kolikor sta bila sama težka in sta izstopila. Nato sta hitela k vodnjaku in šla vanj po stopnjicah, ki so bile vse preperete. Vodnjak je usahnil najbrž že pred več leti in sedaj ni bilo drugega najti kot suho, trhlo in ožgano peščevo. O mokroti ni bilo sledu.

Doktor ju je videl, kako sta prilezla na površje vsa premočena, utrujena in pokrita z jako drobnim praškom, obupana in razočarana.

Spoznal je, da je bilo njuno iskanje zaman; ker je bil že na to pripravljen, ni nič rekel: saj je čutil, da mora sam imeti poguma in moči za tri druge.

Jožek je prinesel s seboj koščke skrčenega meha, katere je jezno razmetal sredi po tleh raztresenih kosti.

Pri večerji ni noben izmed popotnikov nič izpregovoril: jedli so z nejevoljo.

In vendar še niso pretrpeli prave žeje in so v obupu gledali samo v bodočnost.

ŠESTINDVAJSETO POGlavJE.

Stointrideset stopinj. — Doktorjevo razmišljanje. — Meh s pokalnim plinom ugasne. — Stodvaindvajset stopinj. Opazovanje puščave. — Ponočni sprehod. — Pustinja. — Omedlevica. — Jožkovi načrti. — Še en dan odloga.

Prejšnji dan je Viktorija preplula samo deset milj in vendar so porabili stodvainšestdeset kubičnih čevljev plina.

V soboto zjutraj je dal doktor znamenje za odhod.

„Samo šest ur more še meh delovati, reče doktor; če v šestih urah ne dobimo niti vodnjaka niti studenca, potem ve samo Bog, kaj bo z nami.“

„Malo vetra imamo danes zjutraj, gospod doktor!“ reče Jožek; a ko je opazil, da Ferguson ni mogel skriti svoje potrnosti, je brž dostavil:

„Mogoče je, da se še dvigne!“

Prazen up! Nastala je mrtvaška tišina; tišina, ki v južnih morjih priveže ladjo na eno mesto. Vročina je postajala neznosna in toplomer je v senci pod šotorom kazal stointrideset¹⁾ stopinj.

Jožek in Kenedi sta legla drug poleg drugega in skušala če ne v spanju, pa vsaj v nekaki omotici pozabiti svoj bedni položaj. Prisilno brezdelje ju je jako mučilo, kajti velikega pomilovanja je vreden tak človek, ki se ne more otresti tožnih misli z delom ali sploh s kakim opravkom. Tu pa ni bilo prav nobenega opravka: ničesar ni bilo nadzirati, ničesar poskušati; sprejeti se je moralo položaj, ne da bi ga bilo mogoče poboljšati.

Žeja jih je pričela vedno hujše mučiti; žganje je ni moglo samo ugasiti, ampak je še povečalo to silno potrebo, vsled česar so mu afriški domačini po pravici dali ime „tigrovo mleko“. Ostale sta jim komaj še dve pinti razgrete tekočine. Vsak je nepremično zrl na te dragocene kapljice in nihče si ni upal omočiti z njimi svoje ustnice. Dve pinti — sredi puščave!

Na to se je doktor zatopil v svoje misli in se vprašal, ali je ravnal pametno. Ali bi ne bilo bolje, da prihrani tisto vodo, katero je brezvspešno potrošil samo za to, da je bil balon v zraku? Sicer je nekaj pota res prehodil, pa kaj mu to koristi? kaj zato če bi bil za šestdeset milj v isti širini zadaj, ker mu je tukaj zmanjkalo vode? Če bi naposled nastal veter, bi tam prav tako pihal kakor tukaj, tukaj celo manj, če bi prihajal od vzhoda! Toda upanje je sililo Samuela naprej. Vendar če bi sedaj še imel dve galoni zaman porabljene vode bi zadostovale za devetdnevno bivanje v puščavi! In koliko bi se lahko premenilo v devetih dneh!

Tudi bi bilo mogoče, da bi bil prihranil vso vodo, če bi bil za dviganje balona izmetaval balast, za padanje pa izpuščal plin! Toda plin njegovega balona je bil balonova kri, balonovo življenje!

Teh tisoč misli se je podilo po njegovi glavi, katero je podprl z rokama in je ni dvignil več ur.

„Treba je napraviti zadnji poskus!“ reče doktor okoli osme ure zjutraj. „Poslednjič poskusimo dobiti zračni tok, ki bi nas ponesel naprej! Žrtvujmo svoje zadnje pripomočke!“

¹⁾ 45° po Celziju.

Med tem, ko sta njegova tovariša spala, je doktor jako razgrel balonov vodik. Balon se je zaokrožil vsled napetega plina in se je dvigal naravnost v navpične solnčne žarke. Doktor je zaman iskal veter v višini sto čevljev do tisoč; kraj, od koder se je dvignil, je bil naravnost pod njim in zdelo se je, da vlada popolna tišina do zadnjih mej zračnih plasti, v katerih bi bilo še mogoče dihati.

Naposled je zmanjkalo vode za vzdrževanje balona; tudi meh je ugasnil vsled pomanjkanja plina. Bunsenova baterija je nehala delovati in Viktorija se je krčila in polagoma pristala prav na tisto mesto, kjer je poprej ladjica pustila sledove.

Bilo je poldan. Lega tega kraja je imela 19°35' dolžine in 6°51' širine, komaj pet sto milj od Čadskega jezera in več nego štiri sto milj od zapadne Afriške obale.

Ko so se dotaknili tal, sta se Jožek in Dick zbudila iz trdnega spanja.

„Ali smo obstali?“ vpraša Škot.

„Saj moramo!“ odgovori Samuel z resnim glasom.

Tovariša sta ga razumela. Površje tal je bilo vsled svojih stalnih nižin v isti višini kakor morska gladina; zato je bil tudi balon popolnoma v ravnotežju in docela nepremakljiv.

Težo popotnikov so nadomestili z enako težo peska ter so stopili na tla. Vsak je bil zamišljen in več ur ni nihče spregovoril. Jožek je pripravil prepečenec in pemikan za večerjo, katere so se pa komaj dotaknili. Požirek razgrete vode je končal to žalostno pojedino.

Ponoči ni nihče čuval, pa tudi nihče ni spal. Vročina je kar dušila. Naslednji dan so imeli le še pol pinte vode. Doktor jo je spravil in sklenil, da jo porabi le v skrajni sili.

„Mene duši!“ je kmalu zaklical Jožek. „Vročina je vedno hujša! Pa to se mi ne zdi čudno, reče in pogleda na toplomer, saj je stoinštirideset¹⁾ stopinj!“

„Pesek žge,“ odvrne lovec, „kakor bi bil v ognju. In nobene megle na tem žarečem nebu! Človek mora znoreti!“

„Ne obupajmo!“ reče doktor; taki izredni vročini v teh krajih neizogibno sledijo viharji in sicer pridejo tako hitro kakor blisk. Čeprav je nebo čisto in jasno, se vendar lahko izvrši veliko sprememba prej nego v eni uri.“

„Oh da bi naposled vendar imeli kak znak, za to!“ ponovi Kenedi.

¹⁾ 60° po Celziju.

„Glej!“ reče doktor, „zdi se mi, da tlakomer nekoliko pada“.
„Nebo naj te čuje, Samuel, kajti priklenjeni smo na tleh kakor ptič, čigar kreljuti so polomljene.“

„Razlika je pa vendar ta, dragi moj Dik, da so naše perute nepoškodovane, in upam, da se jih bomo še lahko posluževali.“

„Oh, vetra! vetra!“ je klical Jožek. „Kateri bi nas ponesel k potoku, k vodnjaku in ničesar več nam ne bi manjkalo! Živeža imamo dovolj in če bi imeli vodo, bi lahko shajali še en mesec brez težave! A žeja je grozna stvar!“

Žeja, pa tudi neprestan pogled na puščavo, sta utrudila duha; nikjer ni bilo kake vzpetosti tal, nikjer peščene hriba in nobene kremenca, kjer bi počivalo oko. Planota se jim je kar stidila in jim povzročila bolezen, kateri pravijo „pustinjska mrzlica“. Nespremenljivo in vedno višnjevo nebo ter neizmeren in rumen pesek sta postala nazadnje že kar strašna. Vročina v razbeljenem ozračju je migljala, kakor bi bila nad žarečim ognjiščem. In njihov duh je obupaval pri pogledu na neizmerno tišino in nihče ni gojil nobene nade, da bi se te stvari kaj spremenile in prenehale, kajti neskončnost je neke vrste večnost.

Tako se je pričelo blesti nesrečnikom brez vode v žgoči suši; oči so se jim povečale in njihov pogled je postal moten.

Ko je nastopila noč, je sklenil doktor, da se s hitro hojo ubrani temu razburljivemu vplivu. Peščevje je hotel prehoditi v nekaterih urah, ne da bi kaj iskal, ampak samo da bi hodil.

„Pojdita,“ je rekel svojima tovarišema, „to bo vama dobro delo“.

„Nemogoče,“ odvrne Kenedi, „tudi enkrat se ne bi mogel prestopiti“.

„In jaz bi še rajši spal,“ reče Jožek.

„Spanje in počitek vama prinese smrt, prijatelja! Otresita se otrplosti. Le pojdita!“

Doktor ju ni mogel pregovoriti in zato je korakal sam sredi jasne zvezdne noči. Prvi njegovi koraki so bil bolesten kakor pri človeku, ki je oslabil in se odvadil hoji; a kmalu je spoznal, kako zdrava je taka vaja. Podal se je več milj proti zahodu in njegov duh se je že okrepcal, a kar naenkrat se mu zavrti. Menil je, da se je nagnil nad prepad; čutil je, kako se mu kolena šibe in strah ga je bilo te široke puščave. Bil je matematična točka, središče neskončnega kroga, to se pravi: ničesar.

Viktorija je popolnoma izginila v senci. Doktorja se je lotil nepremagljiv strah, njega, hladnokrvnega in drznega popot-

nika! Hotel se je vrniti, a zaman! klical je na pomoč, a jek mu ni odgovoril. Njegov glas je pal v svetovje kakor kamen v brezdanje žrelo. Oslabel se je vlegel na pesek sredi popolne pustinijske tišine.

O polnoči se je zavedel v rokah svojega zvestega Jožka. Tega je skrbelo, ker je bil njegov gospodar tako dolgo odsoten; zato je stopal po njegovih sledovih, ki so se dobro utisnili na planem, ter ga dobil v omedlevici.

„Kaj se vam je pripetilo, gospod doktor?“ ga je vprašal Jožek.

„Nič, dragi Jožek, za trenutek sem oslabel; to je vse.“

„To res ni nič, gospod doktor; toda vstanite, oprite se name in pojdiva nazaj k Viktoriji.“

Doktor se je vračal ob Jožkovi roki po prejšnji poti nazaj.

„Neprevidno je bilo to, gospod doktor, tako se ne smemo podajati v nevarnost. Lahko bi Vas bil kdo oropal,“ je dostavil smehljaje. „No gospod doktor, govorite resno!“

„Govori, saj te poslušam!“

»Na vsak način se je treba za nekaj odločiti. Naš položaj se ne more vzdržati več, kakor še nekaj dni, in če veter ne pride, smo izgubljeni.“

Doktor ni nič odgovoril.

„Na vsak način se mora eden izmed nas žrtvovati za skupno blaginjo, in sicer jaz, kar je popolnoma naravno!“

„Kaj hočeš reči? Kaj nameravaš?“

„Moj načrt je kaj preprost: vzel bi živeža in hodil vedno naprej, dokler ne bi kam prišel, kar se mora zgoditi. Če Vam med tem časom pošlje Nebo ugoden veter, boste odpotovali, ne da bi na me čakali. Kar pa mene tiče, se bom že z arabskimi besedami, katere mi boste Vi napisali na kak listič, spravil iz zadrege, če pridem v kako vas. Potem Vam prinesem pomoči, ali pa svojo kožo tam pustim! Kaj pravite k temu načrtu?“

„Nespameten je, vendar pa vreden tvojega hrabrega srca, Jožek. To je nemogoče, ti nas ne boš zapustil.“

„Nekaj je pa nazadnje le treba poskusiti!“

„To Vam ne bi nič škodovalo, ker — in to še enkrat rečem — bi Vam ne bilo treba čakati na me in pa, ker se mi v skrajni sili lahko posreči!“

„Ne, Jožek! ne, ne bom se ločili. To bi bila nova bol poleg drugih. Namenjeno je bilo, da naj se tako zgodi, in prav verjetno je, da je namenjeno, da bo pozneje drugače. Zato pa udano pričakujmo!“

„Dobro, gospod doktor, še eno Vam povem: dam Vam samo en dan odloga, več ne bom čakal. Danes je nedelja, pravzaprav ponedeljek, ker je ena ura; če v torek ne odplovemo, bom pa poskusil svojo srečo. To je sklenjeno nepreklicno!“

Doktor ni nič odgovoril. Kmalu je dospel v ladjico in se vlegel poleg Kenedija. Ta je bil popolnoma tiho, a najbrže ni spal.

SEDEMINDVAJSETO POGLAVJE.

Strašna vročina. — Blodnje. — Zadnje kaplje vode. — Obupna noč. — Samomorilni poskus. — Zelenica. — Lev in levinja.

Prihodnji dan je bila prva doktorjeva skrb, pogledati na tlakomer. Živo srebro se je komaj vidno ponižalo.

„Nič!“, je mrmral doktor „nič!“

Izstopil je iz ladjice in pogledal na vreme; ista vročina, ista jasnina, isti mir.

„Ali naj obupamo?“ je zaklical.

Jožek ni nič govoril; zatopljen je bil v svoje misli in je razmišljal o svojem raziskovavnem načrtu.

Kenedi je vstal bolan: lotila se ga je razburljiva prenapetost živcev. Strašno je trpel vsled žeje. Njegov jezik in nabrekle ustnice so komaj mogle besedico spregovoriti.

Bilo je še nekaj kapljic vode, vsak je vedel zanje, vsak je mislil nanje in vsakega je vleklo k njim, a nihče se ni upal prestopiti.

Trije tovariši, trije prijatelji so se gledali divje, z nekako živalsko poželjivostjo, ki se je kazala posebno na Kenediju. Njegova močna postava je najhitrejše podlegla neznosnemu pomanjkanju. Ves ta dan se mu je mešalo: hodil je semtertje, kričal s hripavim glasom in se grizel v pesti, pripravljen, da bi si odprl žilo in pil kri.

„Oh!“ je klical, „ti dežela žeje! Pravzaprav bi se morala imenovati dežela obupanja!“

Nato je popolnoma omedlel, in ni se čulo nič družega kakor piskanje sape med njegovimi zevajočimi ustnicami.

Proti večeru se je tudi Jožku začelo blesti: neizmerno peščeje se mu je zdelo kakor ogromno jezero s čisto in jasno vodo. Več nego enkrat se je vrgel na razbeljena tla, da bi pil kar na celem, a vselej je vstal z ustmi, ki so bile polne prahu.

„Šment!“ je jezno zavpil, „ta voda je pa slana!“

Med tem, ko sta Ferguson in Kenedi ležala nepremično, se je Jožka polotila nepremagljiva misel, da bi popil tiste kapljice shranjene vode. Tej misli se ni mogel ustavljati: po kolenih se je priplazil k ladjici, neprestano pazil na steklenico, kjer je bila tekočina, jo poželjivo pogledal, pograbil in nesel k ustnicam.

V tem trenutku je začul s pretresljivim glasom izgovorjene besede: „Pijače! pijače!“

Bil je Kenedi, ki se je priplazil blizu njega. Usmiljenja vredni nesrečnik je prosil na kolenih in jokal.

Tudi Jožek je zajokal ter mu dal steklenico, katero je Kenedi izpraznil do zadnje kaplje.

„Hvala!“ je dejal.

A Jožek tega ni čul: z njim vred je pal na pesek.

Kaj se je godilo v tej strašni noči, se ne ve. V torek zjutraj so nesrečniki čutili, da se jim polagoma sušijo udje v žgoči solnčni kopeli. Kadar je Jožek poskušal vstati, vselej je spoznal, da je to nemogoče: vsled tega ni mogel izvršiti svojega načrta.

Pogledal je krog sebe. V ladjici je doktor potr in s prekrižanima rokama na prsih zbegano bulil v namišljeno točko. Kenedi je bil v obupnem stanju: z glavo je kimal zdaj na levo, zdaj na desno kakor divja žival v kletki.

Naenkrat so se lovčeve oči vprle v puško, katere ročaj je molel preko ladjičinega roba.

„Oh!“ je vzdihnil in se dvignil z nadčlovesko močjo.

V skrajni brezumnosti je zagrabil za puško ter nastavljal njeno cev na usta.

„Gospod! gospod!“ je zavpil Jožek in skočil proti njemu.

„Pusti me! Pojdi proč!“ je grgal Škot.

Oba sta se divje borila.

„Poberi se, ali te pa ubijem!“ ponovi Kenedi.

Toda Jožek se ga je silno oklenil, tako sta se borila, ne da bi se zdelo, da je doktor kaj opazil, skoraj eno minuto. Med rovanjem se je puška nenadoma sprožila in pri strelu se je doktor vzravnaval kakor strah ter pogledal okrog sebe.

A naenkrat se je oživel njegov pogled; njegova roka se je stegnila proti obzorju, zavpil je z glasom ki ni bil več človeški:

„Tam! tam! Tam doli!“

Zamahnil je s toliko silo, da sta se Jožek in Kenedi ločila in oba sta se ozrla tje.

Planota se je zibala kakor morje v strašnem vihnem dnevu, peščeni valovi so se valili eden preko drugega sredi neprodirnega

prahu. Ogromen steber je prihajal od jugovzhoda in se vrtel z izredno hitrostjo. Solnce je izginilo za senčno meglo, katere brezmejna senca se je podaljšala prav do Viktorije. Zrnca drobnega peska so se valila s hitrostjo tekočih drobcev in ves tok se je vedno množil.

V Fergusonovih očeh je zažarel upapolni pogled.

„Samum!“ je zavpil.

„Samum!“ je ponovil Jožek, ne da bi prav razumel.

„Tem boljše!“ je kričal Kenedi obupno in besno, „tem boljše! Bomo vsaj umrli!“

„Tem boljše,“ odgovori doktor, „nasprotno, mi bomo živeli!“

Nato je začel hitro izmetavati pesek, ki je obteževal ladjico.

Tovariša sta ga naposled razumela in se mu pridružila ter se vsedla poleg njega.

„Sedaj pa vrzi vun kakih petdeset funtov svoje rude, Jožek!“ veli doktor.

Jožek se ni nič obotavljal in vendar je občutil nekaj kesu podobnega. Balon se je dvignil.

„Bilo je že čas!“ je rekel doktor.

Samum je res prišel tako hitro kakor blisek. Nekoliko pozneje bi bila Viktorija zmečkana, raztrgana na koščke in uničena. Dosegel jo je ogromen vrtinec in jo pokril s peščeno točo.

„Še vrzi balasta!“ je kričal doktor Jožku.

„Takoj!“ je odgovoril Jožek in prekucnil velikansko skalo živca.

Viktorija se je hitro dvignila nad vrtinec, toda zapletena v neizmerni zračni tok je poletela z nepojmljivo hitrostjo nad šumeče morje.

Samuel, Dik in Jožek so molčali; upali so in veter vrtinca jih je osvežil. Ob tretji uri je vihar ponehal, pesek je popadal na tla in napravil nebroj kupov. Nebo se je zopet zjasnilo kakor poprej.

Viktorija je zopet obstala, in sicer ravno nad zelenico, ki je bila kakor z zelenimi drevesi obrasel otok sredi peščenega morja.

„Voda! voda je tukaj!“ je zaklical doktor.

Takoj je odprl gorenjo zaklopko, izpustil vodik ter se polagoma približal tlom, kakih dvesto korakov od zelenice.

V štirih urah so popotniki prehodili dvesto in štirideset¹⁾ milj dolgo pot.

¹⁾ Sto ur.

Ladjica je bila takoj v ravnotežju; Kenedi in Jožek sta se spustila na tla.

»Vajine puške!« je klical doktor, »vajine puške! Bodita oprezna!«

Dik je pograbil svoj karabin in Jožek se je oborožil s puško. Hitro sta krenila proti drevesom in prodrli v zelenje, ki jima je naznanjalo dovolj krepčila. Nista opazila širokih stopinj in svežih sledov, ki so se poznali tupatam na vlažnih tleh.

Naenkrat se začuje tulenje kakih dvajset korakov od njih.

»Lev je zarjul!« reče Jožek.

»Tem boljše!« odvrne lovec razjarjen; »pobila ga bodeva! Kadar se je treba samo boriti, je človek močan!«

»Previdnost! gospod Dik, bodite oprezni! Od življenja enega je odvisno življenje vseh.«

Kenedi ga ni poslušal. S plamenečim očesom in z nastavljenim karabinom se je nenavadno drzno podal naprej. Pod palmo je stal velikanski lev s črno grivo in bil pripravljen na napad. Brž ko lovca zapazi, skoči proti njemu — a ni se še dotaknil tal in krogla mu prodere srce. Zvrnil se je mrtev.

»Živio! živio!« je klical Jožko.

Kenedi je hitel k vodnjaku, zdrčal po vlažnih stopnjicah in se vlegel k svežemu vrelcu, v katerega je poželjivo pomočil svoje ustnice. Jožek ga je posnemal in ni bilo čuti drugega kakor srebanje jezika, kakor tedaj kadar se napajajo živali.

»Paziva! gospod Dik!« reče Jožek in se je oddahnil; »nikar se preveč ne napijva!«

A Kenedi ni nič odvrnil, ampak je pil in pil. Glavo in roke je imel v krepčilni vodi ter bil ves iz sebe.

»In gospod Ferguson?« vpraša Jožek.

Edino ta beseda je pripravila Kenedija k zavesti. Napolnil je steklenico, ki jo je prinesel s seboj, ter stopil na stopnjice. Toda koliko presenečenje! Temno in ogromno telo jima je zapiralo izhod. Jožek, ki je stopil za Dikom, se je moral z njim umekniti.

»Zaprta sva!«

»Ni mogoče! kaj pač to pomeni? . . .«

Dik še ni končal; strašno rjovenje mu je pojasnilo, s kakšnim novim sovražnikom mu je opraviti.

»Še en lev!« zavpije Jožek.

»Ne, ampak levinja! O prokleta zver, le počakaj!« reče lovec in hitro nabaše svojo puško.

Kenedi ustrelil in žival zginel.

„Naprej!“ veli lovec.

„Ne, gospod Dik, ne! Saj je niste ustrelili: sicer bi se bilo telo semkaj zvalilo. Zunaj čaka, da skoči na prvega, ki se prikaže in po njem bo!“

„Kaj storiti? Vun morava! In Samuel, ki naju čaka!“

»Privabiva zver! vzemite mojo puško in dajte mi Vaš karabin.“

„Kaj namerjaš?“

„Boste takoj videli!“

Jožek je slekel svojo platneno jopico in jo nataknil na konec puške ter pomolil vabo iz izhoda. Zver je nanjo divje skočila. Kenedi je čakal na to in ji pleča razdrobil s kroglo. Levinja se je tuleče zvrnila po stopnjicah v veliko Jožkovo prese-
nečenje. Ta je mislil, da ga zver že tiplje s svojimi ogromnimi šapami — a v tem hipu vdručič zagrmil in doktor Ferguson se prikaže pri vhodu v roki s puško, ki se je še kadila.

Jožek se je urno vzdignil, preskočil zverinsko truplo ter izročil svojemu gospodarju steklenico vode.

Ta jo je v hipu nesel k ustnicam in izpraznil do polovice Trije popotniki so iz dna srca se zahvaljevali Previdnosti, ki jih je tako čudovito rešila.

OSEMINDVAJSETO POGlavJE.

Krasen večer. — Jožkova kuhinja. — Pogovor o svežem mesu. — Zgodovina Ivana Brusa. — Prenočitev pod milim nebom. — Jožkove sanje. Tlakomer pada. — Tlakomer se dviga. — Priprave za odhod. — Orkan.

Lep večer je minul pod svežo senco mimož, ¹⁾ ko so se popotniki okrepčali. S čajem in grogom niso varčevali. Kenedi je natanko preiskal majhno domačijo in pregledal vsa grmovja: popotniki so bili edina živeča bitja v tem zemeljskem rajju. Vlegli so se na svoje odeje in mirno prespali noč, v kateri so pozabili prejšnje nezgode.

Naslednji dan, sedmega maja, je solnce pripekalo z vsem svojim žarom, toda njegovi žarki niso mogli prodreti debelih senčnatih zaves. Ker je bilo živeža še dovolj, je doktor sklenil, da na tem kraju počaka ugodnega vetra.

Jožek je premestil svojo kuhinjo ter pripravljaj vsakovrstne kuhinjske umetnosti ter zanjo brezskrbno tratil vodo.

¹⁾ Mimoza je jako nežna rastlina in zadržti takoj in se skrči če se je le nekoliko dotakne.

„Kako čudovito se menjava bol z radostjo!“ spregovori Kenedi; „toliko izobilje za tolikim pomanjkanjem! Taka razkošnost za tako bedo! Oh! prav malo je manjkalo da nisem znorel!“

„Dragi moj Dik,“ mu reče doktor; če bi Jožka ne bilo, bi ti sedaj ne govoril o minljivosti človeških stvari!“

„Vrl prijatelj!“ reče Dik in poda Jožku roko.

„Saj ni vzroka!“ reče Jožek. „Saj lahko povrnete, gospod Dik; seveda mi je ljubše, da Vam ne bi jaz nudil prilike za to.“

„Naša narava je slabotna!“ povzame Fergusom, „ker se da potreti v takih malenkostih!“

„Zaradi pomanjkanja vode, mislite reči, gospod?“

„Ta stvar je vendar jako potrebna za življenje!“

„Brez dvoma! Jožek. Človek veliko delj živi brez jedi kakor pa brez pijače!“

„Verjamem; vendar pa v sili človek je vse, kar dobi, tudi sama sebe; čeprav mu taka hrana ostane dolgo časa v želodcu!“

„Divjaki pravzaprav nič ne izbirajo,“ reče Kenedi.

„Gotovo; a to so divjaki, ki so navajani jesti sveže meso. Meni bi se to studilo!“

„To je res precej ostudno,“ je povzel doktor, „tako da nihče ni hotel verjeti poročilom prvih popotnikov po Afriki. Ti so pripovedali, da se več ljudstev hrani s sirovim mesom, a vsakemu se je zdelo neverjetno. V tem oziru je doživel James Bruce (izgovori: Džemz Brus) izreden dogodek.“

„Povejte nama ga, gospod doktor; čas imava, da Vas poslušava, reče Jožek in se preširno vleže na svežo travo.“

„Rad. — James Bruce je bil Škot iz grofije Stirling. Od leta 1768. pa do leta 1772. je prehodil vso Abesinijo do jezera Tijana in iskal Nilove vrelce. Nato se je vrnil na Angleško, kjer je še leta 1790. priobčil svoja popotovanja. Njegovim poročilom ni hotel prav nihče verjeti, kakor najbrže tudi našim ne bo nihče verjel. Običaji abesinski so bili tako različni od angleških šeg in navad, da so se vsakemu zdeli neverjetni.“

Med drugimi podrobnostimi je James Bruce trdil, da ljudstva v vzhodni Afriki uživajo sirovo meso. To je vsakega bravca razjarilo; lahko si izmišljuje po svoji volji, so si mislili, saj ne bo šel nihče tje gledat! Bruce je bil pa pogumen, a silno jezen človek. Zlasti taki dvomi so ga silno razkačili.

Nekega dne se je v salonu v Edinburgu neki Škot v njegovi navzočnosti zopet norčeval iz tega in je naravnost izjavil o sirovem mesu, da je to popolnoma nemogoče in neresnično. Bruce

ni rekel ničesar; šel je vun in čez nekoliko časa prinesel sirovo meso, potrošeno na afrikanski način s poprom in soljo. „Gospod! reče Škot, „ker ste dvomili o stvari, katero sem jaz trdil, ste me s tem razžalili. Ker ste rekli, da je to nemogoče, ste se jako zmotili. In da to pokažete vsem, pojejte takoj to-le sirovo meso, ali pa mi boste dali zadoščenje za svoje besede!“

Škot se je vstrašil in je ubogal; seveda se je pri tem zelo kremžil. Nato je James Bruce jako hladnokrvno dostavil: „Tudi če moje poročilo ni resnično, gospod, vendar ne boste več trdili, da je to nemogoče!“

„Dobro mu je zasolil!“ reče Jožek. Če si je Škot pri tem morebiti pokvaril želodec, je to pač dobro zaslužil. In če bodo tedaj dvomili o našem potovanju, ko se vrnemo na Angleško . . .“

„No, Jožek, kaj boš učinil?“

„Vsakemu, kdor ne bo verjel, mu bom dal jesti Viktorijine kosčke, a brez soli in popra!“

Oba sta se smejala prebrisanemu Jožku. Dan so preživeli na ta način v prijaznih pogovorih. Z močjo se je vračalo upanje, z upanjen pa drznost. Preteklost se je nepričakovano hitro umaknila prihodnosti.

Jožek bi bil vedno rad ostal v tem čarobnem zavetišču, ki je bilo kraljevstvo njegovih sanj. Čutil se je domačega in njegov gospod mu je moral natančno določiti lego tega kraja, katero je jako resno zapisal v svoj popotni zapisnik: 15^o43 dolžine in 8^o32 širine.

Kenedi je samo to pogrešal, da ni mogel streljati v tem gozdiču v malem; menil je da manjka nekoliko divjačine.

„Nekaj si pa vendar popolnoma pozabil, dragi moj Dik. Kaj pa lev in levinja?“

„Kaj to!“ je rekel s tistim zaničevanjem, ki ga ima pravi lovec do ubite živali. „Toda, ker smo ju tukaj na zelenici dobili, lahko sklepano, da rodovitnejši kraji niso daleč.“

„Nezanesljiv dokaz, Dik; te živali prehodijo večkrat velikan-ske daljave, kadar jih muči žeja ali lakota. To noč bomo morali bolj paziti in zažgati ogenj.“

„Ob toliki vročini!“ reče Jožek. „Toda, če je potrebno, bomo pa zakurili. A v resnici mi bo hudo žgati ta les, ki nam je toliko koristil.“

„Posebno bo treba paziti, da ga popolnoma ne požgemo,“ odvrne doktor, „da bodo tudi drugi popotniki imeli zavetišče sredi goščave.“

„Bomo že pazili, gospod doktor; ali mislite, da je ta zelenica poznana?“

„Gotovo! Tu je počivališče za karavane, ki obiskujejo Srednjo Afriko in najbrže bi ti ne bilo všeč, če bi tebe, Jožek, obiskali.“

„Ali so tudi tukaj tisti strašni Njam-Njam?“

„Brez dvoma! To je skupno ime za vsa ta ljudstva in pod istim podnebjem imajo isti rodovi pač iste običaje.“

„Fej!“ reče Jožek. „Vendar je pa čisto naravno! Če bi imeli tak okus kakor omikanci, kje bi bila pa razlika? Tukaj so pač taki ljudje, ki se ne bi dali prositi, da bi pogoltnili samo Škotovo sirovo meso, ampak bi pogoltnili tudi še Škota samega povrhu.“

Po teh jako pametnih besedah je Jožek zakuril grmado za ponoči ter se pri tem delal kolikor mogoče majhnega. Vendar je bila ta previdnosi k sreči nepotrebna in vsak se je po vrsti dobro naspal.

Naslednji dan se vreme še ni izpremenilo; ostalo je vse trdovratno lepo. Balon je bil pri miru in nobena sapica se ni vanj upirala.

Doktorja je zopet začelo skrbeti: če bi se pot podaljšal, bi zmanjkalo živeža. Ko so skoraj pomrli vsled pomanjkanja vode, naj bi pa umirali lakote?

Toda pomiril se je, ko je videl, da živo srebro v tlakomeru jako pada. To je bilo vidno znamenje, da se kmalu spremeni vreme. Zato je sklenil, da se pripravi na odhod in porabi prvo priliko za to.

Napolnil je obe kadi za shrambo in za vodo.

Vsled tega je moral Ferguson spraviti svoj balon v ravnotežje, in sicer na stroške Jožka, ki je moral žrtvovati precejšen del svoje dragocene kovine. Z zdravjem se mu je vrnila pohlepnost; zato je z veliko nejevoljo ubogal svojega gospoda, ki mu je dokazoval, da ne more vzdigniti take teže in mu je dal na izbiro vodo ali zlato. Jožek se ni več obotavljal, velik kos dragocene rude je vrgel na pesek in rekel:

„To naj bo za tiste, ki pridejo za nami! Mogoče se bodo jako čudili, ko najdejo toliko bogastva na takem kraju.“

„Če bi kak učenjak našel te vzorce?“ . . . reče Kenedi.

„Nikar ne dvomi, moj dragi Dik, da bi ne bil jako presečen in da ne bi popisal tega presenečenja v debelih knjigah. Mogoče, da kmalu začujemo čudovito vest, da leži zlatonosni živec sredi afriškega peska.“

„In samo Jožek bo tega vzrok!“

Misel, da najbrže prevara kakšnega učenjaka, je mladeniča toliko patoložila, da se je pričel smejati.

Ves dan je doktor zaman pričakoval, da se vreme spremeni. Toplota je postajala večja in brez sence na zelenici bi bila neznosna. Toplomer je kazal na solncu stoindevetinštirideset stopinj (= 65° po Celziju). Pravcati ognjeni dež se je razlil po zraku in to je bila največja vročina, katero so dosedaj opazovali.

Jožek je uredil za prenočitev kakor prejšnjo noč. Ko sta čuvala doktor in Kenedi, se ni nič pripetilo. Toda krog tretje ure, ko je Jožek stal na straži, se je toplota nenadoma zmanjšala nebo se je pokrilo z oblaki in vedno bolj se je temnilo.

„Pozor!“ je zaklical Jožek in zbudil svoja tovariša, „vstanita! Veter!“

„No vendar enkrat!“ reče doktor in pogleda na nebo, „vihar je! Na Viktorijo, na Viktorijo!“

Bil je skrajni čas za vstop, Viktorija se je krivila vsled močnega vetra in je dvignila ladjico, ki se je dotikala peska. Če bi bilo slučajno kaj balasta padlo iz ladjice, bi bil balon všel in vsako upanje, da bi ga še kdaj dobili, bi bilo uničeno za zmiraj.

A urni Jožek je tekel na vso moč in prijel za ladjico, dočim se je balon vlegel na pesek ter bil v nevarnosti, da se raztrga. Doktor se je vsedel na svoj navadni prostor, zakuril je z mehonom in izmetal nekaj balasta.

Popotniki so se poslednjič ozrli na zelenico in na drevesa, ki so se šibila v viharju, a kmalu so dvesto čevljev od tal v vzhodnem vetru izginili v noč.

DEVETINDVAJSETO POGLAVLJE.

Fantastične misli francoskega pisatelja. — Raziskovanja Speka in Burtona združena z Bartovimi.

Od začetka svojega odhoda so popotniki potovali z veliko hitrostjo; jako so želeli priti iz te puščave, ki jim je skoraj prinesla smrt.

Ob četrtna deseto uro dopoldne so zapazili nekaj znakov rastlinstva. Tukatam je raslo nekaj rastlin, ki so jim naznanjale, kakor Krištofu Kolumbu, da je zemlja blizu. Zelene kali so boječe poganjale med kamenjem, ki so zopet postajale skale v oceanu.

Na obzorju so se že kazali nekoliko vzpeti griči; pogled na njihove obrise je bil nejasen, ker so jih zakrivala megle. Dolgočasnost je izginjala.

Doktor je z veseljem pozdravil novo pokrajino in kakor mornar na straži bi bil lahko zaklical:

„Zemlja! zemlja!“

Uro pozneje se je razgrinjala pred njihovimi očmi celina, sicer še nekoliko divja, toda manj ravna, manj pusta; na sivem nebu so se videli obrisi nekaterih dreves.

„Torej smo v obljudenem svetu?“ vpraša lovec.

„Obljuden, gospod Dik? To se le tako govori. Prebivalcev še ne vidimo!“

„Kmalu jih zagledamo,“ reče Ferguson, „če bomo tako hitro pluli.“

„Ali smo še vedno v deželi zamorcev?“ gospod Samuel.

„Še vedno, Jožek, in potem pridemo v deželo Arabcev.“

„Arabcev, gospod? pravih Arabcev z velblodi?“

„Brez velblodov; te živali so v teh krajih redke, če ne naravnost neznane. Treba je iti nekaj stopinj proti severu, da se jih vidi.“

„To je škoda!“

„Zakaj, Jožek?“

„Ker bi se lahko teh poslužili, če bi nam veter ne bil ugoden.“

„Kako?“

„Gospod, meni je to-le prišlo na misel: lahko bi jih vpregli k ladjici in vlekli bi nas naprej. Kaj pravite k temu?“

„Ubogi Jožek, to misel je že nekdo imel pred teboj; izkoristil jo je neki jako duhoviti francoski pisatelj (g. Méry) . . . v romanu seveda. Dva popotnika v balonu se dasta vleči od kamel; pa pride lev in požre kamele in pogoltne oje; vse skupaj vleče sam namesto kamel; in tako naprej. Sedaj vidiš, da je to velika domišlija, ki nima nič skupnega z našim načinom premikanja.“

Jožek se je čutil nekoliko ponižanega, ker je bila njegova misel že izvršena; zato je premišljeval, katera zverina bi mogla požreti leva. Ker je ni mogel najti, je začel zopet ogledovati zemljo.

Srednje veliko jezero se je razprostiralo pred njegovimi očmi; obdajale so ga v polkrogu višine, katere bi po pravici še ne smel imenovati gore. Tu so se vile mnogobrojne rodovitne doline in njihove nerazvozljive mreže najrazličnejših dreves. Med njimi je kraljevala oljika s petnajst čevlji dolgimi listi in z ostrim trnjem posutim deblom. Svilen drevo je napolnjevalo veter s finim mahom in ostri duh pendanusa — arabska kenda — je prešinjal zrak prav do plasti, v kateri je plula Viktorija. Melone s prstnimi listi, smrdljivo drevo, ki je prinašalo sudanske orehe, baobab in banane so izpopolnjevale razkošno rastlinstvo južnih krajev.

„Dežela je krasna!“ reče doktor.

„Živali so že tu,“ se oglasi Jožek; „ljudje ne morejo biti daleč.“

„Oh! kako lepi sloni!“ zakliče Kenedi. „Ali bi jih ne mogli malo loviti?“

„Kako se naj pa vstavimo, dragi Dik, v tako hitrem toku? Pretrpi nekaj Tantalovih¹⁾ bolečin. Pozneje se boš že oškodoval!“

Saj je bilo pa tudi dovolj povoda, da se je zbudila lovčeva domišljija. Diku je srce kar poskakovalo v prsih in njegove roke so se tesno oprijemale držaja njegovega karabina iz purdejeve tovarne.

Živalstvo tega kraja ni zaostajalo za rastlinstvom. Divji vol se je valjal po gosti travi, v kateri je popolnoma izginil. Sivi, črni in rumeni sloni velikanske postave so stopali kakor vrtinec sredi gozdov ter zaznamovali svojo pot s tem, da so vse pustošili, lomili, prevračali in pomandrali. Na z drevesi poraslih pobočjih so curljali slapčki in vodni curki proti severu. V njih so se kopal povodni konjički z velikim šumom in dvanajst čevljev dolge povodne kravice z ribam podobnim telesom so se valjale v potokih ter kvišku molele svoja okroglja, z mlekom napolnjena vimena. Vse to je bila redka menažerija v čudoviti kletki, kjer je nebrot bujno pisanih ptičkov skakljalo preko velikih dreves.

Vsled te naravne razkošnosti je doktor spoznal, da je tukaj mogočno kraljestvo Adamova.

„Sedaj stopamo na moderna odkritja,“ reče doktor, „zopet sem našel pretrgano sled raziskovavcev. To je jako srečno naključje, prijatelja! Lahko bomo združili dela kapitana Burtona in Speka z raziskovanjem doktorja Barta. Zapustili smo Angleža, da smo našli Hamburžana in kmalu dospemo do skrajne točke, do katere je prišel drzni popotnik.“

„Zdi se mi,“ reče Kenedi, „da se razprostira med obojim preiskovanjem velikanski prostor, če sodim po poti, katero smo prehodili.“

„To je lahko izračunati; vzemi zemljevid in poglej, kolika je dolžina severnega dela Ukerevskega jezera, kamor je došel Spek.“

„Ima skoro sedemintrideseto stopinjo.“

„In kakšno lego ima mesto Jola, katero bomo določili nočoj, in kamor je došel Bart?“

¹⁾ Tantal je po grški domišljiji trpel silno lakoto in žejo. Stal je sredi vode, a kadar je hotel piti, se mu je umaknila; in kadar je posegel po jabolkah, ki so viseli nad njim, so se mu odtegnili.

„Približno ob dvanajsti širinski stopinji.“

„To je torej petindvajset stopinj; vsaka znaša šestdeset milj, torej vse skupaj petnajststo milj?“¹⁾

„Lep sprehod za ljudi, ki hodijo peš,“ reče Jožek.

„Pa ga bodo le napravili. Livingston in Mofat prodirata vedno v notranjost. Njasa, katerega sta odkrila, ni preveč oddaljen od jezera Tanganjika, katero je preiskal Burton. Pred koncem tega stoletja bodo ti neizmerni kraji vsi preiskani. „Toda,“ je dostavil doktor in pogledal na kompas, „to je škoda, da nas veter nese tako proti zahodu; rajši bi šel proti severu.“

Po dvanajsturnem potu je bila Viktorija nad mejam Nigrice. Prvi prebivavci tega kraja, arabsko pleme Hua, so pasli svoje črede. Ogromni vrhovi pogorja Atlantika, so se dvigali nad obzorjem. To so bile gore, kamor še ni stopila evropska noga in katerih višina se ceni na trinajststo sežnjev. Zahodno pobočje določa, da teko vse reke na tej strani Afrike proti Oceanu.

To je lunino pogorje v teh krajih.

Končno se je popotnikom prikazala prava reka, katero je doktor vsled neizmernih bližnjih mravljišč spoznal. Bila je Benue, velik pritok Nigrov, katerega so domačini imenovali „Izvir voda“.

„Ta reka,“ reče doktor svojima tovarišema, „postane sčasoma naravna občevalna pot z notranjostjo in Nigricejo. Pod poveljstvom enega izmed naših hrabrih kapitanov je plul parnik „Plejada“ po reki navzgor že do mesta Jola. Sedaj vidita, da smo že v znanem kraju.“

Mnogo sužnjev je delalo na polju in obdelovalo sorgo, neke vrste proso, ki je njihov glavni živež. Silno presenečeni so se čudili, ko so videli Viktorijo pluti kakor kak meteor. Zvečer se je ustavila štirideset milj od Jole in pred njo, toda bolj daleč, sta se dvigala dva ostra vrhova gore Mendif.

Doktor je spustil sidra in se je usidral na vrh visokega drevesa. Toda jako močen veter je tako premetaval Viktorijo, da je ležala vodoravno; za ladjico je bila taka lega večkrat jako nevarna. Ferguson ni zatisnil očesa po noči; večkrat je že nameraval odrezati sidro, da bi se tako izognil mukam. Naposled se je pa vihar pomiril in balonovo zibanje ni bilo več nevarno.

Drugo jutro je bil veter veliko bolj miren, toda oddaljil je popotnike od mesta Jole, katero so v novejšem času popravili Fulani, vsled česar je bil doktor jako radoveden. Vseeno se je

¹⁾ Šest sto petindvajset ur.

moral udati in se dvigniti proti severu in nekoliko celo proti vzhodu.

Kenedi je predlagal, da bi se ustavili v lovskih krajih; Jožek je trdil, da rabi za kuhinjo svežega mesa; toda divje šege tega kraja, obnašanje ljudstva in nekateri streli proti Viktoriji, so napotili doktorja, da je nadaljeval svojo pot. Pluli so nato preko dežele, ki je prizor klanja in požarov, kjer so neprestani boji in kjer se kralji s strašnim klanjem igrajo za svoja kraljestva.

Mnogo obljudenih vasi z dolgimi kočami se je razprostiralo med velikimi pašniki, katerih gosta trava je bila posejana z vijoličastimi cvetkami. Koče, podobne obširnim ulnjakom, so bile zavarovane z nebrojnimi koli. Divja pobočja gričev so spominjala na „glen“ škotskega višavja in Kenedi je to večkrat pripomnil.

Kljub vsem naporom je doktor plul naravnost proti severu, in sicer proti gori Mendif, ki je izginila v oblakih. Visoki vrhovi tega gorovja ločijo porečje Nigrovo od Čadskega jezera.

Kmalu se je pokazal Bagele s svojimi osemnajstimi vasmimi, ki so se oprijemale pobočja, kakor vse polno otrok v materinem naročju. Veličasten prizor za tistega, kdor je obvladal in pregledal vse skupaj. V dolini so bile njive posejane z rižem in podzemeljskim orehom.

Ob tretji uri je bila Viktorija nasproti gori Mendifu. Ni se ji mogel izogniti, zato je šel preko nje. S pomočjo za stoinosedemdeset stopinj povišane toplote je dal doktor balonu novo dvigalno šilo približno šestnajststo funtov. Dvignil se je višje nego osem tisoč čevljev. To je bilo najvišje na potovanju in toplota se je tako zmanjšala, da so se doktor in tovariši morali zateči k svojim odejam.

Ferguson se je hitro podajal navzdol, kajti balonov ovoj je bil v nevarnosti, da počí. Vendar je imel časa, da se je prepričal, da je gora vulkaničnega izvora in da so njena žrela le še globoki prepadi. Vsled velikih skladov ptičjih odpadkov se je videla Manifova stena kakor apnena skala in s tem bi lahko gnojili vsa zemljišča Zedinjenih držav.

Ob peti uri je plula Viktorija, varna proti jugu, polagoma ob pobočjih pogorja ter se je ustavila na veliki goličavi daleč od človeških prebivališč. Brž ko se je ladjica dotaknila tal, so jo jako skrbno pritrdili in Kenedi je s puško v roki stopil preko položne ravnine. Kmalu se je vrnil s šestimi divjimi kanarčki in z neko vrsto kljunačev, katere je Jožek po svoje priredil. Večerja je bila okusna in noč je minila jako mirno.

TRIDESETO POGLAVJE.

Mosfeja. — Šejk. — Denham. — Klaperton. Udine. — Vogel. — Glavno mesto Loguma. — Tuč. — Tišina nad Kernakom. — Guverner in njegov dvor. — Napad. — Golobi zažgo.

Drugi dan, 11. maja je Viktorija nadaljevala svojo drzno pot. Popotniki so se nanjo zanašali kakor mornar na svojo ladjo.

Vedno in povsod se je srečno izmuznila iz strašnih viharjev iz tropične vročine, pri nevarnih odhodih in pri še nevarnejših prihodih. Lahko se reče, da jo je Ferguson vodil z enim migljajem. Zato se doktor ni več bal za srečen izid, čeprav ni znal, kam da dospe. Samo v teh divjih in zagrizenih krajih je previdnost zahtevala najstrožjo pazljivost; doktor je torej priporočil svojim tovarišema paziti na vse, naj pride kadarkoli in odkoderkoli.

Veter jih je zanesel nekoliko bolj proti severu in krog devete ure so zagledali veliko mesto Mosfejo. Sezidano je bilo med dvema visokima gorama na precejšnji vzpetosti. Njena lega je bila nepremagljiva: samo ena ozka steza je med gozdom in močvirjem vodila v mesto.

V tem trenutku je stopal v mestjo šejk v jako pisani obleki. Spremljal ga je oddelek konjice; pred njim so pa stopali trobentači in tekači, ki so metali veje na njegovo pot.

Doktor se je približeval tlam, da bi bolj od blizu opazoval domačine. Toda kolikor bolj se je večal bōlan v njihovih očeh, tembolj se je kazalo, kako zelo se boje. Kmalu so bežali z vso hitrostjo svojih in konjskih krakov.

Samo šejk jo ni popihal. Vzel je svojo dolgo puško, jo nabasal in čakal ponosno. Doktor se mu je približal skoro na sto in petdeset korakov ter ga pozdravil po arabsko v jako izbranih besedah.

Pri teh iz neba došlih besedah je šejk stopil na tla in se vrgel v cestni prah; doktor mu ni mogel ubraniti, da ga ne bi po božje častil.

„Nemogoče je,“ reče doktor, „da bi nas ti ljudje ne imeli za nadnaravna bitja; saj so mislili, da so Evropejci, ki so prvi prišli med nje, nadčloveškega rodu. In ko bode šejk pripovedoval o tem dogodku, bo gotovo razširil dejstvo z vsemi pripomočki arabske domišljije. Mislita si torej nekoliko o tem, kakšne bajke bodo kmalu nastale o nas.“

„To bode najbrže škoda,“ reče lovec; „s stališča naobrazbe bi bilo boljše, če bi nas smatrali za preproste ljudi; to bi dalo zamorcem popolnoma drugačno sliko o evropski premoči.“

„Soglašam, dragi Dik! toda kaj moremo storiti? Na dolgo lahko razlagaš učenjakom tega kraja, kako je balon sestavljen, a ne bodo te umeli in bodo vedno mislili, da je nadnaravna moč posegla vmes.“

„Gospod,“ vpraša Jožek; „govorili ste o prvih Evropejcih, ki so preiskovali te kraje; prosim, kateri pa so tisti?“

»Da, dragi dečko; nahajamo se natančno na poti majorja Denhama. Ravno tukaj v Mosfeji ga je sprejel sultan iz Mandore. Zapustil je Bornu in spremljal šejka na ekspediciji proti Felatahom, udeležil se je napada na mesto, ki se je hrabro branilo s puščicami proti arabskim kroglam ter je šejkovo četo zapodilo v beg. Vse to je bilo samo pod pretvezo, da so ložje morili, ropali in pustošili. Major je bil popolnoma oropan; popolnoma nag in brez konja se ne bi bil nikdar vrnil v Kuko, glavno mesto v Bornu, če se ne bi bil skrnil pod konja in nato z njim ušel v divjem begu zmagovavcem.

„Kdo pa je bil major Denham?“

„Neustrašen Anglež, ki je od l. 1822—1824 poveljeval ekspediciji v Bornu v družbi kapetana Klapertona in doktorja Udneja. Meseca marcija so odpotovali iz Tripolisa, dospeli v Murzuk, glavno mesto Fezana ter so prišli po poti, po kateri naj bi se pozneje vrnil doktor Bart v Evropo, 16. svečana 1823 v Kuko blizu Čadskega jezera. Denham je preiskoval v Bornu, v Mandari in na vshodni obali jezera. Med tem časom — 15. decembra 1823 — sta kapitan Klaperton in doktor Udné prodirala proti Sakatavu. Udné je umrl vsled naporov in oslabelosti v mestu Murmur.

„Za ta del Afrike,“ vpraša Kenedi, „je torej znanost žrtvovala veliko odškodnino?“

„Da;“ ta kraj je pogubonosan. Ali korakamo naravnost proti kraljestvu Bargimi, preko katerega je šel l. 1856 Vogel, da bi prodril v Vadaí, kjer ga je zmanjkalo. Tega mladeniča so odposlali v starosti triindvajsetih let, da bi sodeloval z doktorjem Bartom. Srečala sta se l. decembra 1854; nato je Vogel pričel raziskovati deželo. Krog l. 1856. je naznanil v svojem zadnjem pismu, da namerava preiskati kraljestvo Vodai, kamor še ni stopil noben Evropejec. Zdi se, da je prišel do glavnega mesta Vare, kjer so ga, kakor menijo eni, zaprli, drugi pa pravijo, da so ga umorili, ker je predrzno zlezal na bližnjo „sveto goro“. Ne sme se pa lahkomišelnost reči, da je popotnik mrtev, ker ga potem nehajo iskati. Kolikokrat n. pr. je bilo uradno proglašeno, da je

doktor Bart mrtev, kar ga je upravičeno ujezilo. Zato je jako mogoče, da je Vogel zaprt pri sultanu Vadaiškem, ki ga upa izročiti za veliko odkupnino. Baron Najman je skušal priti v Vadai, a je umrl v Kairi l. 1855. Sedaj vemo, da je g. pl. Haglin odpotoval iz liposkega, da bi poiskal Vogela. Tako moramo v kratkem zvedeti o usodi mladega in zanimivega popotnika.¹⁾

Mosfeja je že davno izginila z obzorja in Mandara je kazala radovednim popotnikom svojo čudovito rodovitnost s svojimi akacijskimi gozdovi, rdeče cvetočimi travnimi bilkami in nekakim zeljnikom bombaževca in indiga. Šari ki se osemdeset milj naprej izliva v Čadsko jezero, je valil svoje burne valove.

Njegov tek je pokazal doktor svojima tovarišema na Bartovem zemljevidu.

„Vidita,“ reče, „da so dela tega učenjaka jako natančna. Sedaj plovemo naravnost proti okraju Logum, in mogoče celo proti njegovemu glavnemu mestu Kernak. Tukaj je umrl ubogi Tul komaj dvaindvajset let star. Bil je mlad Anglež in zastavonoša pri 80. polku. Pred nekaj tedni se je pridružil majorju Denhamu v Afriki, kjer ga je kmalu smrt dohitela. Ah, po pravici bi lahko imenovali to neizmerno pokrajino pokopališče Evropecev!“

Nekaj krog petdeset čevljev dolgih čolnov je plulo po Šarijevem toku navzdol. Viktorija je bila 1000 čevljev od tal in je vzbujala malo pozornosti pri domačinih. Toda veter, ki je pihal doslej s precejšnjo močjo, je vedno bolj pojemal.

„Mar nas znova zaloti popolna tišina?“ reče doktor.

„Nič ne de gospod!“ Ne manjka nam vode in tudi puščave se nam ni bati.

„Ne, a ljudstvo je še bolj kruto.“

„Glejte!“ reče Jožek; „kaže se nekaj mestu podobnega!“

„To je Kernak. Zadnje sapice nas poneso tjekaj in potem bomo lahko napravili natančni načrt mesta.“

„Ali se mu ne bomo popolnoma približali?“ vpraša Kenedi.

„Nič lažje nego to, Dik; naravnost nad mestom smo; če pipo pri mehu malo zavrtim, pa smo kmalu pri tleh.“

Pol ure pozneje je Viktorija obstala dvesto čevljev od tal.

„Bližje smo Kernaku, nego bi bili Londonu tisti, ki sedi na krogli cerkve svetega Pavla. Tako si lahko poljubno ogledujemo.“

„Kaj pač pomeni tolčenje s kladvi, katero se čuje od vseh strani?“

1) Odkar je doktor odpotoval, se iz pisem, katere je iz El Obeida poslal g. Munzinger, novi načelnik ekspedicije, ne da več dvomiti o Vogelovi smrti.

Jožek je pazljivo ogledoval in videl, da je ropot prihajal od tkalcev, si so na prostem tolkli po svojem na velikanskih hlodih razprostrtem platnu.

Tukaj se je videlo glavno mesto Loguma v vsej svoji obsežnosti kakor na razgrnjenem zemljevidu. Bilo je pravo mesto: hiše so stale po vrsti in ulice so bile precej široke; sredi prostornega tržišča je bil semenj s sužnji. Kupcev je bilo jako malo, kajti Mandarce jako cenijo vsled jako drobnih nog in rok in jih z dobičkom prodajajo.

Pri pogledu na Viktorijo se je ponovil, kakor že tolikrat, zopet isti prizor: najprej krik, potem pa neznansko začudenje: vsak je opustil svoj opravke in prenehal z delom; krik je ponehal. Popotniki so obstali popolnoma nepremični in niso prezrli nobene podrobnosti obljudenega mesta; celo približali so se tlom na šestdeset čevljev.

Nato je logumski guvernér stopil iz svoje hiše in razvil svojo zeleno zastavo. Spremljali so ga godci, ki so na bivolove rogove tako trobili, da bi vse popokalo — samo njihova pljuča ne! Množica se je zbrala krog njega in doktor Ferguson je hotel da bi jih nagovoril, a se mu ni posrečilo.

Prebivalstvo se je zdelo ponosno in izobraženo: imelo je visoko čelo, kodraste lase in skoro orlov nos. Toda Viktorijina navzočnost jih je jako zmedla. Videlo se je, da prihaja kohjica od vseh strani in kmalu je bilo jasno, da se guvernerjeve čete zbirajo za napad na nenavadnega sovražnika. Jožek je pač vihnel z robci v vseh barvah, a zaman.

Med tem je šajk sredi dvorjaničev ukazal molčanje ter je izgovoril nagovor, katerega ni mogel doktor prav nič razumeti: arabščina je bila namešana z bagirmščino. A iz splošno razumljivega jezika gest je spoznal njihovo nujno zahtevo, da naj nemudoma odputuje. Seveda bi bil doktor prav rad storil, a to je bilo nemogoče vsled pomanjkanja vetra. Njegova nepremičnost je guvernerja razjarila in dvorjaniči so tulili, da bi pošast v beg zapodili.

Dvorjaniči so bili prav čudni ljudje: na sebi so imeli pet do šest pisanih srajc; trebuhu so jim bili silno veliki, nekateri so bili najbrž umetno narejeni.

Doktor je presenetil svoja tovariša, ko jima je razlagal, da se na ta način dvori sultanu in da je razsežnost trebuha znak častihlepnosti ljudij. Ti debeluhi so mahali in kričali, med njimi eden, ki bi moral postati ministerski predsednik, če bi se mu na

tem svetu poplačala njegova razsežnost. Z dvorom so tulili in kričali zamorci in ga kakor opice posnemali v mahanju, kar je povzročilo enakomerno gibanje desetih tisoč rok.

Ker s temi sredstvi niso mogli ostrašiti balona, so posegli po bolj nevarnih. Z loki in puščicami oboroženi vojaki so se postavili v bojni red. A Viktorija se je napihovala in se mirno dvigala iznad njihovega okrožja. Šejk je prijel za musketirko in jo nameril proti balonu. A Kenedi ga je opazoval in s kroglo iz svoje puške je zdrobil orožje v šejkovi roki.

Pri tem nepričakovanem strelu so zbežali vsi; vsak je hitel kolikor mogoče v svojo kočo in ves dan je bilo mesto popolnoma prazno.

Nastopila je noč in veter ni več pihal. Zato so morali obstati nepremično tristo čevljev od tal. V temini ni bilo nobenega ognja, kraljevala je smrtna tišina. Doktor je postal še bolj oprezen, kajti v tej tišini se je skrivala past.

In Ferguson je imel dovolj vzroka, da je čuval. Krog polnoči je bilo vse mesto v ognju: ognjeni trakovi so se križali kakor rakete in tvorili vozal plamenečih črt.

„To je nekaj izrednega!“ reče doktor.

„Bog se nas usmili!“ odvrne Kenedi; „požar se menda dviguje in bliža proti nam.“

In res se je med strašnim krikom in pokanjem musketirk ogenj dvigal proti Viktoriji, Jožek se je pripravil, da bi izmetal nekaj balasta in Ferguson si je kmalu raztolmačil ta pojav.

Tisoče golobov z gorljivo snovjo na repih so spustili proti Viktoriji; preplašeni so leteli kvišku in črtali po zraku ognjene sake. V njihovo sredo je Kenedi nameril vse svoje puške, a kaj bi to pomagalo napram neštevilni armadi. Golobje so že letali krog ladjice in krog balona, čigar stene so odsevale v svetlobi: bile so ovite z nekako ognjeno mrežo.

Doktor je hitro izmetal nekaj živca ter se vspel, da ga niso mogli doseči ti nevarni ptiči. Še dve uri so jih opazovali tuintam v noči, a kmalu se je zmanjšalo njihovo število, naposled so pa izginili.

„Sedaj lahko mirno spimo,“ reče doktor.

„Za divjake to ni bila prenapačna misel!“ reče Jožek.

„Nikakor ne,“ golobov se navadno poslužujejo, da zažgo vaške strehe; toda to pot je vas letela višje kakor njihova užigajoča perotnina!

„Pravzaprav se balonu ni bati sovražnikov,“ reče Kenedi.

„Na vsak način!“ odvrne doktor.

„Katerih pa?“

„Neprevidnost tistih, katere nosi v ladjici; zato, prijatelji, bodimo vedno in povsod pazljivi!“

ENOINTRIDESETO POGLAVLJE.

Ponočni odhod. — Vsi trije. — Kenedijev nagon. Varnostne naprave. — Šarijev tok. — Čadsko jezero. — Povodni konj. — Zaman ustrelil.

Krog tretje ure zjutraj je Jožek stal na straži in videl, da se oddaljuje mesto pod njegovimi nogami. Viktorija se je pričela premikati. Kenedi in doktor sta se zbudila.

Ferguson je pogledal na kompas in opazil z zadovoljstvom, da jih veter nese proti severo-severovzhodu.

„Mi imamo pa res pravo srečo!“ reče doktor; „vse nam gre po sreči: še danes odkrijemo Čadsko jezero.“

„Ali ima veliko površje?“ vpraša Kenedi.

„Še precej veliko, dragi moj Dik; njegova največja dolžina in največja širina meri približno stoindvajset milj.“

„Sprevod nad vodno gladino bo nekaj spremembe na našem potovanju.“

„Zdi se mi, da se ne moremo baš pritoževati; razlik imamo jako mnogo in potujemo v kolikor mogoče najboljših okoliščinah.“

„Gotovo, Samuel; izvzevši pomanjkanja v puščavi nismo bili v nobeni resni nevarnosti.“

„Vsekakor se je naša vrla Viktorija vedno čudovito obnašala. Danes je 12. maja in mi smo odpotovali 18. aprila; potem takem smo petindvajset dni na poti. Še dvanajst dni, pa smo na cilju.“

„Kje?“

„Ne vem; pa kaj je na tem ležeče?“

„Prav imaš, Samuel; zaupajmo v Previdnost, da nas vodi in ohrani zdrave kakor doslej! Ne pozna se nam, da bi bili prepluli najbolj kužno deželo na svetu!“

„Lahko se dvignemo preko nje, kar smo tudi storili.“

„Živela zračna pota!“ zakliče Jožek. „Po petindvajsetih dneh smo zdravi, krepki in spočiti morebiti še preveč, kajti moje noge že nekoliko rjave in ne bi bil nevoljen, če bi jih napravil gične s tem, da bi pretekel kakih trideset milj.“

„To veselje si boš privoščil po londonskih ulicah, Jožek; a do zdaj smo potovali po trije kakor Denham, Klaperton in Over-

veg ali Bart, Rihardson in Vogel, toda mnogo bolj srečno nego naši predniki: še zdaj smo vsi trije skupaj. Če se pa v tem času, ko je eden izmed nas na tleh, Viktorija mora dvigniti, da se izogne nenadni in nepredvidni nevarnosti, kdo ve, če se še kdaj vidimo? Zato naravnost povem Kenediju, da ne vidim rad, če se oddaljuje od nas pod pretvezo, da gre loviti.*

„Vendar mi bodeš še dovoljeval, prijatelj Samuel, da ustrezem svoji želji; nič ne škoduje, če obnavljam našo zalogo; sicer si mi pa pred odhodom naslikal celo vrsto krasnih lovov, a dosedaj sem še malo storil na polju Andersona in Kuminga.¹“

„Toda, dragi moj Dik, spomin te zapušča, ali si pa vsled ponižnosti pozabil svoje junaške čine. Ne glede na drobno divjačino imaš že antilopo, slona in dva leva na vesti!“

„E, kaj je to za afrikanskega lovca, ki gleda, kako mu silijo živali vsega stvarstva pred puško? Glej, glej trumo žiraf!“

„Kaj? Žirafe?“ zmaje Jožek. „Tolike so kot pesti!“

„Zato, ker smo tisoč korakov nad njimi; a od blizu bi videl, da so trikrat tako visoke kakor ti.“

„In kaj misliš o teh tolpah gizek?“ nadaljuje Kenedi, „in o njih, ki beže tako hitro kakor veter?“

„Kaj? Noji!“ se norčuje Jožek; „to so kokoši, čisto navadne kokoši!“

„Samuel, ali bi se jim ne mogli približati!“

„Približamo se jim lahko, Dik, a na tla ne moremo stopiti. Čemu pa bi pobijali te živali, ki ti ne bodo nič koristile? Če bi uničil leva, tigra ali hijeno, bi že razumel: vsaj ena nevarna zverina bi bila manj. A ustreliti antilopo, gazelo brez vsake koristi, samo da zadostiš svoji lovski strasti, to se pa resnično ne spleča. Sicer bomo pluli tri sto čevljev od tal in če zapaziš kako divjačino, nam boš napravil zabavo, če jo ustreliš naravnost v srce.“

Viktorija se je polagoma približala tlom, vendar je vseeno plula v varni višini naprej. V tem divjem in jako obljudenem kraju je bilo treba vedno paziti na nepričakovane napade.

Popotniki so sledili naravnost Šerijevega toku. Dražestni bregovi reke so izginjali v senci raznovrstnih dreves; lijane in slaki so se vili od vseh strani ter napravljali čudne barvane vozle. Krokodili so se kopali na solncu, ali pa so se potapljali pod vodo kakor živahni martinčki; igraje so se plazili na obrežje zelenih otokov, ki so ovirali rečni tok.

¹ Ta dva sta bila sloveča lovca.

Tak je bil okraj Mafataj sredi bogate in zeleneče narave. Krog devete ure zvečer je doktor s svojima tovarišema končno dospel na južni breg Čadskega jezera. To je bilo torej afriško kaspiško jezero, čigar eksistenca je bila toliko časa v kraljestvu bajk; to notranje morje h kateremu sta prišli samo Denhamova in Bartova ekspedicija. — Doktor je hotel določiti njegovo obliko ki se je že spremenila od l. 1847. Pravzaprav je nemogoče napraviti zemljevid za to jezero, ker ga obdaja blatno in skoro nepristopno močvirje, v katerega je Bart mislil, da se pogrezne. Od enega leta do drugega se spreminja z bičjem in pápirom pokrito. močvirje v vodo. Često se potopijo tudi mesta, ki leže ob njegovem obrežju, kakor se je pripetilo l. 1856. Ngurnu in sedaj se povodnji konji in aligatorji kopljejo na tistem kraju, kjer so stala prebivališča Bornučanov.

Solnce je razlivalo svoje pekoče žarke na tiho gladino in proti severu se je oboje voda in solnce — strnilo v eno obzorje.

Doktor je hotel preiskati naravo vode, o kateri so dolgo časa mislili, da je slana. Približati se jezerski gladini ni bilo varno in ladjica se ji je kakor ptica približala na pet čevljev razdalje.

Jožek je potopil steklenico ter jo napol napolnjeno potegnil nazaj; vodo so pokušali, a je bila malo pitna, ker je imela nekaj natronov okus.

Med tem, ko je doktor zapisoval uspeh svoje preiskave, se je na njegovi strani začul strel. Kenedi se ni mogel ustavljati hrepenenju, da ne bi pomeril na velikanskega povodnega konja. Ta se je mirno oddahnil ter izginil ob strelu. Lovčeva krogla ga najbrže ni prav nič vznemirjala.

„Bilo bi boljše, da bi ga harpunirali,“ reče Jožek.

„In kako?“

„S sidrom. To bi bil primeren trnek za tako živalico.“

„No,“ reče Kenedi, „Jožek ima pa res misel . . .“

„Katere, prosim, nikar ne izvršita!“ odvrne doktor.

Žival bi nas zanesla, tja kjer bi mi ne imeli kaj početi.“

„Posebno zdaj, ko smo na jasnem, kakšna je voda Čadskega jezera. Ali je ta riba užitna, gospod Ferguson?“

„Jožek, to, kar ti imenuješ ribo, je čisto navaden sesavec iz vrste debelokožcev. Njegovo meso je baje izvrstno in z njim jako kupčujejo obrežni rodovi ob jezeru.“

„Sedaj mi je pa žal, da se gospodu Diku ni strel boljše posrečil.“

„Ta žival je ranljiva samo med kraki in na trebuhu; Dikova krogla je še opraskala ni. A če se mi bo zdel kraj ugoden, se bomo ustavili na severnem koncu jezera.“

„Tam bo Kenedi sredi zverinjaka in se bo lahko po svoji volji odškodoval.“

„No,“ reče Jožek, „naj gospod Dik vzame povodnega konja na piko! Jaz bi prav rad užival meso te dvoživke. To res ni naravno, priti v središče Afrike in tu se hraniti s kljunači in jerebicami kakor na Angleškem.“

DVAINTRIDESETO POGLAVLJE.

Glavno mesto v Bornu. — Otoki Bidiomahov. — Kondorji. — Doktorjeve skrbi. — Njegove varnostne odredbe. — Napad v zraku. — Pretrgan ovoj. — Padec. — Vzvišeno žrtvovanje. — Severni breg jezera.

Ko je Viktorija dospela nad Čadsko jezero, je prišla v tok, ki se je nagibal bolj proti zahodu. Sedaj je nekaj oblakov zmanjševalo dnevno vročino; vrhutega so čutili nekaj prepilja nad morsko gladino. A krog ene ure je balon poprečno plul preko enega dela jezera in se znova podal za kakih sedem ali osem milj v notranjost dežele.

Doktor je bil sprva nekoliko nejevoljen vsled take smeri, a ni se več pritoževal, ko je zagledal mesto Kuka, glavno mesto v Bornu. Nekoliko časa ga je lahko občudoval: obdano je bilo z zidovjem iz belega inila nekaj bolj malo umetnih mošej je nerodno molelo iznad množice kock, katerim so podobne arabske hiše. Na dvoriščih in javnih prostorih so rasla palmova in kavčukova drevesa, ozaljšana z več nego sto čevljev širokim listnatim obokom. Jožek je pripomnil, da so ogromni solnčniki v razmerju s pripekanjem solnčnih žarkov in je odtod jako ljubeznivo sklepal o Previdnosti.

Pravzaprav je mesto Kuka sestavljeno iz dveh različnih mest, katera loči „dendal“, kakih tristo sežnjev široka cesta, na kateri so se ravno sedaj gnetli pešci in jezdec. Na eni strani se razprostira bogato mesto z visokimi in zračnimi hišami, na drugi strani se pa stiska siromašno mesto, žalostna skupina nizkih, kopicastih koč, kjer životari siromaško ljudstvo, kajti Kuka ni trgovsko, niti industrijsko mesto.

Kenediju se je mesto zdelo nekoliko podobno Edinburgu, ki leži na planoti s svojima popolnoma ločenima mestoma.

Toda komaj so se popotniki na mesto dobro ozrli, že jih zagradi nasprotni veter z gibljivostjo, ki je značilna za tokove v tem kraju: zanesel jih za kakih štirideset milj nad Čadsko jezero.

Tu se jim je nudil nov prizor: lahko so šteli mnogobrojne otoke, na katerih stanujejo strašno krvoločni roparji Bidiomahi; njihovi sosede se je prav tako boje kakor Saharske Tuarege. Ti divjaki so se pripravljali, da bi s puščicami in kamni Viktorijo pogumno sprejeli. Toda ta se je kmalu oddaljila od otokov, preko katerih je sfrčala kakor velikanski metulj.

V tem trenutku se je Jožek ozrl na obzorje in rekel proti Kenediju:

„Glejte no, gospod Dik; Vi, ki vedno sanjate o lovu, boste imeli dovolj opraviti!“

„Kaj pa je, Jožek?“

„No, to pot Vam pa gospod doktor ne bo branil streljati.“

„A kaj pa je pravzaprav?“

„Ali vidite tam spodaj trumo velikih tičev, ki lete proti nam?“

„Vidim,“ reče Kenedi; „najmanj kakih dvanajst jih je.“

„Ptiči!“ se začudi doktor „in prime za daljnogled.“

„Štirinajst, če dovolite,“ reče Jožek.

„Dal Bog, da bi bili ptiči precej hudobne narave, da bi mi nežni Samuel ne mogel ničesar očitati!“

„Nič ne bom očital,“ odgovori Ferguson, „toda rajši bi gledal ptiče daleč od nas!“

„Vi se bojite te perotnine?“ vpraša Jožek.

„To so kondorji, Jožek, in sicer jako veliki; če nas napadejo . . .“

„No, se bomo pač branili, Samuel! Za njihov sprejem imam o pripravljeno celo orožarno! Ne mislim, da bi bili ptiči preveč nevarni!“

„Kdo ve?“ odrne doktor.

Deset minut pozneje so bili ptiči že v streljni daljavi; njihov hripavi glas je odmeval po zraku; krenili so proti Viktoriji, katere navzočnost jih je bolj razdražila nego prestrašila.

„Kako kriče!“ reče Jožek, „kakšen vrišč! Najbrže jim to ni všeč, ker smo stopili v njihovo domačijo in ker se drznemo letati kakor ptiči sami?“

„Resnično,“ reče lovec; „divji je njihov pogled, in verjel bi, da so precej nevarni, če bi bili oboroženi s karabinom iz puške Purdey Moora!“

„Saj ga ne potrebujejo!“ odvrne Ferguson, ki je postal jako resen.

Kondorji so leteli v neizmernih krogih, ki so postajali vedno ožji okoli Viktorije; pluli so po ozračju z neverjetno hitrostjo; tupatam so švignili s krogolino hitrostjo ter odrezali vzmetno črto v drznem, ostrem kotu.

Doktor je bil nemiren in je sklenil, da se dvigne višje v ozračje ter s tem ognje nevarnih sosedov. Zato je razširil vodik v balonu, ki se je kmalu pričel vzpenjati.

A tudi kondorji so pluli višje, in prav malo nameravali balon zapustiti.

„Zdi se, da nam hočejo do živega,“ reče lovec in se obožiči s karabinom.

V resnici so se ptiči približali že skoraj na petdeset korakov in zdelo se je, da se malo brigajo za Kenedijevo orožje.

„Strašno me mika, da bi nanje ustrelil,“ reče lovec.

„Ne, Dik, nikar še! Ne dražimo jih še bolj brez vzroka! S tem bi jih klicali na boj.“

»Katerega bi jaz kmalu končal.«

„Motiš se, Dik.“

„Za vsakega izmed njih imamo eno kroglo.“

In če se povspno na gornji del balona, kako jih boš dosegel?“

„Misli si torej, da stojiš na tleh pred trumo levov, ali kitov sredi oceana!“

„Za zrakoplovce je položaj enako nevaren.“

„Ali govoriš resno, Samuel?“

„Prav resno, Dik!“

„Torej počakajmo!“

„Počakaj! Toda bodi pripravljen, če nas napadejo; brez mojega povelja pa nikar ne ustrel!“

Ptiči so bili zdaj le malo še oddaljeni: natančno so videli njihove gole, vsled kričanja nabrekle vratove in njihov hrustančat greben z višnjevo rožo, ki se je jezno načeperila. Ptiči so imeli silno veliko postavo: njihovo truplo je bilo tri čevlje dolgo in spodnji del njihovih belih peruti je žarel v solncu. Lahko bi se jim reklo, da so krilati kiti, ker so bili prav tako strašni.

„Za nami gredo!“ reče doktor, ko opazi, da so se vzdignili z njimi, „in naj se še tako visoko povspnemo, njihov polet bo še višji nego naš!“

„No, kaj naj storimo?“ vpraša Kenedi.

Doktor ni odgovoril.

„Čuj, Samuel!“ nadaljuje lovec: „ptičev je štirinajst; na razpolago nam je sedemnajst strel, če z vsem orožjem ustrelimo. Ali ni nikakega sredstva, da bi jih uničili ali razgnali? Nekaj izmed njih jaz vzamem na piko.“

„Ne dvomim, da si spreten, Dik; prav rad verjamem, da je mrtev tisti, ki pride pred tvoj karabin; toda ponavljam, kakor hitro se lotijo gorenjega dela balona, jih ne boš mogel več videti: raztrgali bodo ovoj, ki nas vzdržuje, in mi smo tri tisoč čevljev visoko!“

V tem hipu je eden izmed najbolj drznih ptičev švignil na Viktorijo z odprtimi kljunom in razprostrtimi kremplji, pripravljen grizti in trgati

„Ogenj! ogenj!“ zakliče doktor.

Komaj izpregovori, in ptič se smrtno zadet zavali na tla.

Kenedi je vzel eno izmed svojih dvocev. Jožek je pa nastavil drugo.

Prestrašeni vsled strela so se ptiči za hip razkropili; a koj nato so se silno razljučeni vrnili k novemu napadu. S prvo kroglo je Kenedi najbližnjemu prestrelil vrat naslednjemu je pa Jožek prestrelil peroti in reče:

„Še vedno enajst!“

Toda kondorji so premenili svoje postopanje, kakor bi se bili zgovorili so se dvignili nad Viktorijo. Kenedi je pogledal Fergusona.

Kljubu svoji moči in neobčutljivosti je ta obledel. Sledil je strašen hip molčanja. Nato so začuli piskajoče hreščanje, kakor bi se trgala svila in ladjica se je udala pod nogami treh popotnikov.

„Izgubljeni smo,“ zakliče Ferguson in pogleda na tlakomer, ki se je hitro dvigal.

Nato je rekel:

„Vun z balastom, vun!“

V nekaj sekundah so izginili vsi živcevi kosci.

„Še vedno padamo! . . . Izpraznita kadi za vodo! . . . Jožek! čuješ? . . . Strmoglavljamo se v jezero! . . .“

Jožek je ubogal. Doktor se je nagnil preko ladjice. — Zdelo se mu je, da se mu bliža jezero kakor leteča mlaka. Predmeti so se vidno večali pred očmi in ladjica je bila samo dvešto čevljev nad Čadsko gladino.

„Zaloge! zaloge!“ je kričal doktor.

In sramba, v kateri so bile, je padla doli.

Padec je postal počasnejši, toda nesrečniki so padali še vedno!

„Metajta! še metajta!“ je klical doktor poslednjič.

„Saj ni ničesar več!“ reče Kenedi.

„Pač!“ se Jožek na kratko odreže in se hitro pokriža z roko. In izginil je iznad ladjičinega krova.

„Jožek, Jožek!“ zavpije doktor prestrašeno.

Toda Jožek ni mogel več slišati. Balasta prosta Viktorija se je pričela dvigati ter se povspela kakih tisoč čevljev v zrak. Veter se je uprl v ohlapni ovoj ter zanesel balon na severni del jezera.

„Izgubljen!“ vzdihne lovec in obupno zamahne z roko.

„Izgubljen, da je rešil naju!“ odvrne Ferguson.

In tako neustrašena popotnika sta čutila solzo v svojih očeh. Naslonila sta se, da bi zasledila nesrečnega Jožeka, a bila sta že predaleč.

„Kaj naj storiva?“ vpraša Kenedi.

„Stopiva na tla prej ko mogoče, Dik, in potem čakajva!“

Po šestdesetmiljskem potovanju se je Viktorija ustavila na zapuščenem bregu severnega jezera. Sidra sta spustila na nizko drevo in lovec jih je pritrdil.

Prišla je noč, toda niti Ferguson, niti Kenedi ni mogel za trenotek zaspati.

TRIINTRIDESETO POGlavJE.

Ugibanje. — Viktorija zopet v ravnotežju. — Novi računi doktorja Fergusonona. — Kenedijev lov. — Čadsko jezero popolnoma preiskano. — Tangalija. — Nazaj. — Lari.

Naslednji dan, trinajstega maja, sta popotnika najprej preiskala obrežja, na katerem sta se ustavila.

Bil je neke vrste otok suhe zemlje sredi neizmerne močvirja. Okoli tega kosčka suhe zemlje se je dvigalo veliko trsje kakor nedogledni evropski gozdovi.

Nedostopna močvirja so varovala Viktorijin o lego; paziti je bilo treba samo na jezerski breg. Prostrana morska gladina se je vedno bolj širila posebno proti vzhodu in nič se ni videlo na obzorju, niti celina, niti otoki.

Popotnika si še nista upala govoriti o svojem nesrečnem tovarišu. Kenedi je prvi razodel doktorju svoja ugibanja.

„Jožek mogoče še ni izgubljen. To je spreten dečko, plavač pa tak, da ga mu ni para. Brez težave je preplaval Frith of Forth¹⁾ pri Edinburgu. Še ga bodeva videla, toda kdaj in kako, ne vem. Zato ne smeva s svoje strani ničesar opustiti, kar bi njemu dalo priliko, da naju najde.“

„Bog te usliši!“ reče Ferguson z ginjenim glasom. Kar je mogoče, bova storila, da ga rešiva! Najprej si oglejva kraj. Pred vsem morava Viktorijo oprostiti zunanjšega ovoja, ki je zdaj brez pomena; s tem se iznebiva velike teže: šeststo in petdeset futov se že nekaj pozna.“

Doktor in Kenedi sta šla na delo, ki je bilo jako težavno. Kosec za kosčekom je bilo treba trgati iz jako trpežne svile in jo razrezavati v majhne trake, da so jo mogli pentelj oprostiti. Luknja, ki jo je napravil kljun roparske tice, je bila več čevljev dolga.

To delo je trajalo najmanj štiri ure. Ko je bil notranji balon popolnoma oproščen, se je videlo, da ni bil nič poškodovan. Viktorija se je zmanjšala za petino, in ta razlika je bila tako očitvidna, da je bil Kenedi kar presenečen.

„Ali bo še zadostovala?“ vpraša doktorja.

„V tem oziru se ne boj ničesar, Dik; spravim jo zopet v ravnotežje in če se ubogi Jožek vrne, bomo šli lahko vsi trije svojo naravno pot.“

„Samuel, če se prav spominjam, nismo bili daleč od nekega otoka, ko smo padali.“

„Res, tudi jaz se spominjam; toda na tem otoku stanujejo, kakor na vseh drugih Čadskih otokih brezdvomno povodni roparji in morilci. Ti divjaki so bili gotovo priča našega poloma in če je Jožek pal v njihove roke, kaj se zgodi ž njim, razen če ga ne bo ščitilo praznoverje?“

„To ti rečem, on se zna rešiti iz zadrege! Jaz se zanašam na njegovo spretnost in zvitost.“

„Upam. Zdaj, Dik, pojdi v okolico loviti, a nikar se preveč ne oddalji. Na vsak način je treba dobiti živeža, katerega smo večinoma žrtvovali.“

„Dobro, Samuel; kmalu pridem nazaj“.

Kenedi je vzel dvocevko ter stopal po visoki travi proti bližnjemu gozdu. Večkratno streljanje je kmalu naznanilo doktorju, da lov ni bil brez uspeha.

¹⁾ To je morski zaliv, v katerega se izliva Forth River; ob njem stoji glavno mesto Škotskega, Edinburg.

Med tem časom je Ferguson pregledal predmete, ki so mu še ostali v ladjici ter napravil ravnotežje pri drugem balonu; ostalo je še kakih trideset funtov pemikana, nekolikò zaloge čaja in kave, približno poldrugi balon žganja in prazna kad za vodo; vse suho meso je izginilo.

Doktor je vedel, da se je vsled izgubljenega vodika v prvem balonu zmanjšala dvigalna sila za devetsto funtov. Zato je moral upoštevati to razliko pri novem ravnotežju.

Nova Viktorija je imela sedeminšestdeset tisoč kubičnih čevljev prostornine in trintrideset tisoč štiristo in osemdeset kubičnih čevljev plina; priprava za razširjanje je bila v dobrem položaju; niti baterija, niti vijugasta cev ni bila poškodovana.

Dvigalna moč novega balona je torej znašala tri tisoč funtov; če se prišteje še teža priprave, popotnikov, zaloge vode, ladjice in njenih pritiklin ter se naloži še petdeset galon vode in sto funtov svežega mesa, je doktor dobil skupno vsoto dveh tisoč osemsto in trideset funtov. Zato je mogel naložiti za neprevidene slučaje šeststo in sedemdeset funtov balasta in zrakoplov bi bil v ravnotežju z obdajajočim zrakom.

Na ta način je vse ukrenil in nadomestil Jožkovo težo z balastom. Za raznovrstne priprave je porabil ves dan ter je bil gotov že pred Kenedijevo vrnitvijo.

Lovec je imel srečo: prinesel je veliko težo gosi, divjih kanarčkov, kljunačev, kreheljcev in deževnikov. Nato je pripravil divjačino za prekajenje: vsak kos je nataknil na količek in obesil na ogenj zelenega lesa. Ko se je Kenediju, ki je bil v tem jako izurjen, zdelo dovolj prekajeno, se je vse spravilo v ladjico.

Drugi dan je moral lovec še izpopolnjevati zalogo živeža.

Sredi dela je večer dohitel popotnika. Za večerjo sta imela pemikan, suhor in čaj. Ker sta bila utrujena, sta s slastjo večerjela in sladko spala. Vsak je ob svojem času na straži motril temino ter včasih menil, da čuje Jožkov glas. Toda žal! glas, katerega bi bila rada čula, je bil daleč!

Ob prvih solnčnih žarkih je doktor poklical Kenedija.

„Dolgo sem prevdarjal, kaj je treba storiti, da dobiva svojega tovariša.“

„Naj je tvoj načrt tak ali drugačen, meni je všeč, Samuel; govori!“

„Pred vsem je važno, da Jožek kaj izve o nama.“

„Brez dvoma! Če si vrlj dečko misli, da sva ga zapustila!“

„On? Saj naju dovolj pozna! Nikdar ne bo gojil takih misli, toda treba je, da mu naznaniva, kje da sva.“

„A kako?“

„Vsedevala se v ladjico in se povspnevala v zrak.“

„Pa če naju veter kam zanese?“

„K sreči se to ne bo zgodilo. Glej, Dik; sapa naju zanese na jezero in ta okolnost, ki nam včeraj ne bi bila po godu, nam danes prav pride. Zato se bo treba samo zato potruditi, da se vzdrživa ves dan nad jezersko gladino. Jožek naju bo moral zapaziti tam, saj se je vedno tje oziral. Mogoče se mu celo posreči, da nama razodene svoje bivališče.“

„Če je sam in prost, bo to gotovo storil.“

„Tudi če je vjet, naju bo videl in razumel kaj da iščevala; kajti divjaki ne zapirajo svojih jetnikov.“

„Kaj pa,“ nadaljuje Kenedi, — „treba je biti na vse pripravljen — če ne najdeva nobenega znaka, če nama ni zapustil nobene sledi, koder je stopal, kaj storiva tedaj?“

„Skušala bova priti nazaj na severni del jezera ter si kolikor mogoče ohraniti razgled. Tu bova čakala, preiskovala bregove, pregledala vse obrežje, kamor je Jožek gotovo skušal priti, in ne pojdeva poprej odtod, preden nisva storila vse, da ga dobiva. Torej naprej!“

Doktor je natančno določil lego suhe zemlje, katero je nameraval zapustiti. Po določitvi in po zemljevidu je sklepal, da se nahaja na sredi Čadskega jezera med mestom Lari in vasjo Ingemini. Oba kraja je obiskal Denham. Med tem časom se je Kenedi preskrbel s svežim mesom. Čeprav je bilo v močvirji dosti sledov nosoroga, kravic in povodnih konj, vendar ni imel prilike, da bi bil srečal tudi samo eno izmed teh živali.

Ob sedmih zjutraj se je odvezalo sidro ne brez velikih težav, katerim se je ubogi Jožek čudovito znal izogniti. Plin se je napol in nova Viktorija se je dvignila dvesto čevljev v zrak. Najprej se je nekoliko sukala, naposled jo je prijel precej močen veter in jo nesel nad jezero, kjer je kmalu plula s hitrostjo dvajset milj na uro.

Doktor se je vedno nahajal v višini dvesto do petsto čevljev. Kenedi je večkrat sprožil svoj karabin. Nad otoki sta se popotnika večkrat celo neprevidno bližala tlam in preiskoval a gozdove, grmovja in seče, povsod, kjer bi kaka senca, ali skalna razpoklina mogla dati zavetje nesrečnemu tovarišu. Približala sta se tako blizu dolgim čolnom, ki so pluli po jezeru, da so ribiči

ko so ju zagledali, poskakali v vodo in zbežali na svoje otoke, očitno jako preplašeni.

„Ničesar ne vidiva,“ reče Kenedi po dveurnem iskanju.

„Potrpiva, Dik, in ne izgubiva poguma! Preveč se ne smeva oddaljiti od kraja, kjer se je pripetila nezgoda.“

Ob enajsti uri je Viktorija preplula osemdeset milj ter prišla v nov tok, ki jo je skoro pravokotno nesel kakih šestdeset milj proti vzhodu.

Plula sta nad jako prostranim in obljudenim otokom, o katerem je doktor mislil, da mora biti Foram, kjer je glavno mesto Bidiomahov. Pričakovala sta, da bo iz vsacega grma skočil Jožek, zbežal in klical na pomoč. Če je bil prost, bi ga brez težave vzela s seboj; če je bil vjet, bi se ponovil prizor z misijonarjem in kmalu bi bil pri svojih znancih. A nič se ni pokazalo, nič se ni premeknilo! To je bilo naravnost obupno!

Ob poltretji uri sta zagledala vas Togalijo, ležečo na vzhodnem bregu Čadskega jezera. Ta vas je bila skrajna točka, do katere je dospel Denham na svojem raziskavanju.

Doktor je bil v skrbeh zaradi stalne vetrove smeri. Čutil je, da ga zanaša nazaj proti vzhodu, v srednjo Afriko proti brezkončnim puščavam.

„Na vsak način se morava vstaviti in celo stopiti na tla,“ reče doktor, „posebno radi Jožka se morava vrniti na jezero. Poprej pa skušajva najti nasprotni tok.“

Več nego eno uro ga je doktor iskal v raznih plasteh. Viktorija je silila vedno na tla; naposled jo je k sreči jako močen veter v višini tisoč čevljev zanesel proti severozahodu.

Ni bilo verjetno, da bi bil Jožek ostal na jezerskih otokih, ker bi bil gotovo na kak način razodel svojo navzočnost. Mogoče so ga odvedli na suho. V takih mislih je doktor zopet zagledal severno obalo Čadskega jezera.

Da bi se bil Jožek utopil, tudi ni bilo verjetno. Strašna misel se je porodila v doktorjevi in Kenedijevi glavi: v teh krajih so kajmani jako pogosti! Toda noben ni imel poguma, da bi bil izrazil to bojazen. Vendar jima je tako očitno prihajala na misel, da jo je doktor brez uvoda izgovoril:

„Krokodili se nahajajo samo na bregovih otokov in rek. Jožek je bil pač dovolj uren, da se jim je izognil. Sicer pa niso zelo nevarni in Afrikanci se koplejo brezskrbno, ne da bi se bali njihovega napada.“

Kenedi ni nič odgovoril; ljubši mu je bil molk nego pa razprava o tej strašni možnosti.

Okoli pete ure zvečer je doktor zapazil mesto Lari. Prebivalci so želi bombaževce pred s trstjem spletenimi kočami sredi lastnih, skrbno obdelanih vrtov. Skupina kakih petdesetih koč je stala v neznatni nižini sredi doline, ki se je razprostirala med nizkimi griči. Vetrova moč je nesla balon delj nego je bilo doktorju všeč; toda veter je še enkrat spremenil svojo smer in ponese balon ravno tje, odkoder je bil odplul, namreč na tisti otok, na katerem sta popotnika preteklo noč prenočila. Namesto da bi se bilo sidro zateknilo med drevesne veje, se je prijelo za šop trsja, ki je raslo povsod v debelem močvirnem blatu in bilo precej trdno.

Doktor se je jako trudil, da je vzdržal balon; naposled se je pa z nočjo vred polegel veter in oba prijatelja sta čuvala skupaj skoro obupana.

ŠTIRINTRIDESETO POGlavJE.

Vihar. — Prisiljen odhod. — Zgubljeno sidro. — Žalostne misli. — Sklep. — Vrtinec. — Zasuta karavana. — Nasproten in ugoden veter. — Povratek na jug. — Kenedi na svojem mestu.

Ob treh zjutraj je veter divjal in pihal s tako silo, da Viktorija ni več mogla ostati brez nevarnosti pri tleh: Trstje se je drgnilo ob njen ovoj, ki je bil v nevarnosti, da se raztrga.

„Odpotovati morava, Dik,“ reče doktor, „v takem položaju ne moreva vztrajati.“

„Pa Jožek, Samuel?“

„Nikakor ga ne zapustim! in naj me veter zanese sto milj proti severu, se povrnem nazaj. A tukaj smo vsi v nevarnosti.“

„Odpotovati brez njega!“ je Kenedi vzdihnil v globoki žalosti.

„Mar meniš,“ nadaljuje Ferguson, „da meni srce ne krvavi kakor tebi? Mar se ne pokorim samo mogočni sili?“

„Kakor hočeš,“ reče lovec, „pa pojdiva!“

Toda pri odhodu so bile težave. Sidro se je globoko zasa-dilo in se ustavljalo vsem naporom in ker je balon šilil v nasprotno smer, se je položaj še poslabšal. Kenediju se ni hotelo posrečiti odvezati ga; vrhutega je bilo pa njegovo ravnanje pri tem važnem opravilu jako nevarno, kajti Viktorija bi se lahko dvignila poprej, preden bi Kenedi vanjo vstopil.

Doktor se tej nevarnosti ni hotel izpostaviti, zato je velel Škotu v ladjico in je sklenil sidro odrezati. Viktorija je poskočila tristo čevljev v zrak in odplula naravnost proti severu.

Ferguson ni mogel nič proti temu, prekrižal je roke in se zatopil v žalostne misli.

Čez nekoliko hipov globokega molčanja se je obrnil proti Kenediju, ki ni bil nič manj molčeč:

„Mogoče smo skušali Boga. Ne spodobi se, da bi ljudje tako-le potovali!“

Iz njegovih prs se je utrgal bolesten vzdih.

„Pred nekoliko dnevi,“ odvrne lovec, „smo čestitali drug drugemu, da smo že izven nevarnosti! Vsi trije smo si segli v roke!“

„Ubogi Jožek! dobra in poštena duša! vrlo in odkrito srce! Za trenutek se je dal preslepiti od bogastva in z veseljem je žrtvoval svoje zaklade! Zdaj je daleč od naju in veter naju odnaša z neustavljivo hitrostjo!“

„Čuj, Samuel; reciva, da je našel zavetišče pri rodovih ob jezeru, ali bi ne mogel tako napraviti kakor popotniki, ki so jih obiskali pred nami, kakor Denham, kakor Bart? In ta dva sta zopet videla svojo domovino.“

„E, ubogi Dik, Jožek ne razume niti besedice jezika! On je sam in brez pomočkov! Popotniki, o katerih govoriš, niso potovali drugače, nego da so pošiljali glavarjem obilne darove; imeli so veliko spremstvo ter bili oboroženi in pripravljani za ekspedicijo. In vendar se niso mogli izogniti najhujšim težavam in mukam! Kaj naj se zgodi z najinim tovarišem? To je strašna misel in ena največjih boli, ki me je sedaj mučila!“

„Povrneva se pa le, Samuel.“

„Povrneva se, Dik, tudi če bi bilo treba zapustiti Viktorijo in bi morali iti peš nazaj k Čadskemu jezeru in se seznaniti s sultanom v Bornu! Arabci ne morejo imeti prvih Evropevcv v slabem spominu.“

„Jaz grem za teboj, Samuel,“ odvrne lovec odločno; „name se lahko zaneseš! Ljubše mi je, da ne končamo potovanja! Jožek se je žrtvoval za naju, zanj se žrtvujva midva!“

Ta sklep je nekoliko osrčil dva popotnika in čutila sta se močna že pri sami misli. Ferguson si je na vse kripnje prizadeval, da bi prišel v nesprotni tok, ki bi ga približal Čadu; toda to je bilo nemogoče, tudi se ni dalo obstati na golih tleh ob tako silnem vetru.

Viktorija je tako preplula deželo Tibučanov, prestopila trnjevo puščavo Belad el Džerid, katera tvori Sudanski pesek in prodrla v peščeno puščavo, po kateri so se vile dolge sledi karavan. Zadnja rastlinska črta se je spojila z nebom na južnem obzorju, ne daleč od glavne zelenice v tem delu Afrike, na kateri je vodnjak v senci veličastnih dreves. Toda obstati ni bilo mogoče. Puščavo je oživljalo arabsko šotorišče s svojimi šotori iz pisanega blaga in nekaj kamel, ki so iz peska dvigale svoje kačje glave. Viktorija je pa plula jadrno naprej kakor letéča zvezda in prejadrala razdaljo šestdesetih milj v treh urah, né da bi Ferguson mogel obvladati njen tek.

„Ne moreva se ustaviti!“ reče doktor, „pa tudi k tlom ne moreva priti! Nikjer nobenega drevesa, nobenega vzrastka! Ali bova preplula Saharo? Nebo je gotovo proti nama!“

Tako je govoril v obupni besnosti, ko je videl na severu, kako se dviga pesek na pustinji sredi debelega prahu in se vrti vsled nasprotujočih vetrovnih tokov.

Sredi vrtinca je pod peščevjem izginila karavana, posuta, razbita in potrta; kamele so vse navskriž zamolklo in otožno ječale; iz dušeče megle je prihajalo vpitje in rjojenje. Tupatam se je kaka pisana obleka s svojimi živimi barvami ločila od zmešnjave in tulenje nevihte je obvladalo ta prizor razdejanja.

Kmalu se je nakopičil pesek v gostih plasteh in tam, kjer se je poprej razprostirala enotna planjava, se je dvigal hrib, ki se je nekoliko še premikal; neizmeren grob posute karavane.

Doktor in Kenedi sta obledela pri tem prizoru; nič več nista mogla voditi balona, ki se je vrtil v nasprotnih tokih ne glede na različno napetost plina. Potegnjena v zračni vrtinec sta se vrtela z vrtoglavo hitrostjo in ladjica se je jako zibala, tako da je pod šotorom obešeno orodje žvenketalo. Vijugaste cevi so se tako krivile, da bi bile skoraj popokale in kadi za vodo je premetavalo z ropotom. Popotnika se nista mogla razumeti; krčevito sta se z roko oprijela vrvi, da bi vztrajala v strašnem viharju.

Kenedi je z zmršenimi lasmi zrl, a nič govoril; doktorju se je pa sredi nevarnosti povrnila njegova nevstrašenost, zaradi tega še celo tedaj ni bil prav nič razburjen, ko je Viktorija po zadnjem vrtincu popolnoma obstala vsled nepričakovane tišine. Severni veter je dobil premoč in jo gnal v nasprotni smeri kakor zjutraj z nič manjšo hitrostjo.

„Kam pa gremo?“ vpraša Kenedi.

„Izročimo se Previdnosti, dragi moj Dik; po krivici sem dvomil o nji, ki ve bolje nego mi, kaj je prav. Glej, vračamo se na kraj, katerega nismo več upali videti.“

Poprej tako gladka in ravna tla so bila potem razkopana kakor reka po nevihti; cela vrsta majhnih, komaj stalnih gričkov je zaznamovala puščavo. Veter je silno pihal in Viktorija je letela po svetovju.

Smer popotnikov je bila nekoliko drugačna kakor jutranja, zato so krog devete ure, namesto da bi prišli na Čadski breg, še vedno gledali puščavo pred seboj.

Kenedi je na to opozoril.

„Nič ne de,“ odvrne doktor; „glavno je, da se vračava na jug; dospela bova do mest Borna, Vudi ali Kuka in ne bom se obotavljal tamkaj obstati.“

„Če je tebi prav, je meni tudi,“ odgovori lovec; „a Bog ne daj, da bi morala na tak način preko Afrike kakor nesrečni Arabci! Kar sva videla, je bilo strašno.“

„In se često pripeti, Dik. Prehod skozi puščave je še drugače nevaren kakor preko oceana; puščava ima vse pomorske nevarnosti, celo potop in vrhutega muke ter neznosno pomanjkanje.“

„Zdi se mi,“ reče Kenedi, „da veter ponehava; peščeni prah je bolj redek, njegovo valovanje se zmanjšuje in obzorje se jasni.“

„Tem boljše; treba ga je pazljivo pregledati z daljnogledom, da nama nobena točka ne uide izpred oči!“

„To prevzamem jaz, Samuel, in ne prikaže se prvo drevo, ne da bi ti ga jaz ne pokazal.“

In Kenedi se je z daljnogledom v roki vsedel na ladjičin rob.

PETINTRIDESETO POGLAVJE.

Kako se je Jožku godilo. — Otok Bidiomahov. — Češčenje. — Otok se potopi. — Jezerski breg. — Kačje drevo. — Pešpot. — Muhe. — Moskiti in mravlje. — Lakota. — Viktorija izgine. — Obup. — Močvirje. — Zadnji krik.

Kako se je godilo Jožku v tem času, ko ga je njegov gospodar zaman iskal?

Ko se je prekopicnil v jezero, je bilo prvo, kar je storil na površju, da je pogledal kvišku; videl je, da se je Viktorija

že precej povzpela iznad jezera in da se hitro oddaljuje ter polagoma izginja; naposled je kinalu v hitrem toku izginila proti severu. Njegov gospod, njegova prijatelja sta se rešila.

„To je pa res sreča,“ je mrmral Jožek, „da sem jaz imel to misel in skočil v Čad; sicer bi bilo to gotovo gospodu Kenediju prišlo na misel in tudi on se ne bi bil obotavljal storiti tako kakor jaz, kajti čisto naravno je, da se en človek žrtvuje zato, da reši dva druga. To je matematično natančno!“

Pomirivši se v tem oziru, je Jožek začel misliti nase: bil je sredi prostranega morja in obdajale so ga neznana, najbrže divja ljudstva. To je bil povod več, da se je pri rešitvi samo nase zanašal; sicer ga pa to dalje ni vznemirjalo.

Preden so ga napadle ujede, ki so se po njegovem mnenju obnašale kakor kondorji, je bil zapazil na obzorju otok. Zato je sklenil, da krene proti njemu. Ko se je iznebil najbolj nadležne obleke, je začel razvijati vse svoje plavalne umetnosti.

Pet ali šest milj se po vodi sprehajati, mu ni delalo nobene posebne težave in čeprav je bil na odprtem jezeru, vendar je mislil samo na to, kako bi pogumno in naravnost plaval.

Po preteku poldruge ure se je razdalja med njim in otokom jako zmanjšala.

Toda čim bližje je bil zemlji, tem bolj se mu je vrivala misel, v začetku sicer polagoma, potem pa vedno silnejše. Vedel je namreč, da je obrežje pokrito z velikanskimi krokodili in poznal je njihovo požrešnost.

Naj se je dečku še tako zdelo, da je vse naravno na svetu, se vendar ni mogel otresti te vznemirjajoče misli. Bal se je, da bi belo meso krokodilu šlo posebno v slast in se je vsled tega pomikal skrajno previdno ter imel oči vedno na preži. Samo še stokrat bi se bilo stegniti, pa bi došel na z zelenimi drevesi obsenčen otok, ko zapihija preko njega po mošusu dišeč vetrič.

„No!“ si je rekel Jožek, „baš tega sem se bal! Krokodili niso daleč!“

Hitro se je potopil, vendar pa ne toliko globoko, da bi se ne bil dotaknil velikanskega trupla, čigar luskinasta koža ga je mimogrede obregnila. Jožek je mislil, da je izgubljen in je pričel plavati z obupno hitrostjo. Prišel je na površje samo toliko, da se je oddahnil, potem pa zopet izginil pod vodo. Četrtno ure je bil v neizrekljivi stiski, katere ni mogla premagati vsa njegova filozofija, in je mislil, da čuje za seboj hlastanje široke čeljusti, ki je pripravljena, da ga pogoltne.

Zato je kolikor mogoče tiho plaval pod vodo, a kar naenkrat je začutil, da ga je nekaj zgrabilo za roko, potem pa črez sredo života.

Ubogi Jožek! [Še enkrat je pomislil na svojega gospoda in se pripravil na obupni boj, a pri tem je čutil, da ga vleče na površje, ne pa na dno jezera, kjer navadno krokodili požirajo svoj plen.

Komaj se je oddahnil in odprl oči, je videl, da je med dvema kakor ebenovina črnima zamorcema, ki sta jako kričala.

„Glej no!“ — Jožek se ni mogel ubraniti začudenju — „zamorca namesto krokodilov! Pravzaprav sta mi ljubša kakor pa oni. Toda kako da se drzneta kopati ob obrežju!“

Jožek ni vedel, da se prebivalci Čadskih otokov kakor tudi mnogih drugih zamorcev, brezskrbno kopljejo v krokodiljih vodah, ne da bi se kaj brigali za navzoče krokodile. Dvoživke v jezeru so bile na glasu popolnoma nedolžnih sesalcev.

Ali pa ni Jožek iz ene nevarnosti prišel v drugo? Hotel je počakati, kako se dogodki razvijejo, a ker ni mogel drugače, se je dal spremljati na breg, ne da bi pri tem kazal kaj strahu.

„Očividno,“ je govoril Jožek sam s seboj, „so ti ljudje videli Viktorijo, kako je švignila preko jezera kakor pošast; tudi so videli od daleč, kako sem jaz pal, zato bodo gotovo primerno upoštevali človeka, ki je pal iz neba! Privoščim jim to veselje!“

Toliko je Jožek preudaril, ko je stopil na suho med tule-njem množice vsakega spola, vsake starosti, a ne vseh barv. Bil je sredi ponosnih in črnih Bidiomahov. Ni mu bilo treba zar-deti vsled svoje pomanjkljive obleke, kajti bil je „razpravljen“ po najnovejši deželni noši.

Toda še preden je imel čas, da bi si ogledal ves položaj, je zapazil, da ga že po božje časte. To ga je nekoliko pomirilo, čeprav se je spomnil dogodkov v Kazehu.

„Slutim, da postajam bog, sploh kak lunin sin! No, tudi to opravilo je dobro, če si človek ne more izbirati. Najglavnejše pri tem je čas. Če Viktorija pripluje mimo, porabim svoj novi položaj, da pokažem svojim častilcem, kako se gre v zračne višave.“

Med tem ko je Jožek tako-le razmišljal, se je množica gnetla krog njega, padala pred njim na tla, tulila in ga tipala ter se sprijaznila ž njim: pripravili so mu slovesno pojedino kislega mleka in v medu stolčenega riža. Vrli dečko se je poslu-

žil vsega: jedel je tako, kakor še nikoli v svojem življenju ter s tem pokazal ljudstvu, na kak način jedo bogovi ob slovesnih prilikah. Proti večeru je otoški čarovnik Jožka spoštljivo prijel za roko ter ga peljal v nekako kočo, polno talizmanov. Preden je vanjo stopil, se je precej plašno ozrl po kupih kosti, ki so obdajale svetišče. Sicer je pa imel časa dovolj, da je premišljal o svoji usodi, ko so ga zaprli v kočo.

Zvečer in nekoliko ponoči je čul slavnostno petje in ropotanje neke vrste bobna in stare železnine, kar je bilo gotovo sladko za afrikanska ušesa; krepko tuleče zборе je spremljal dolgotrajni ples, ki se je vršil med zvijanjem in pačenjem krog posvečene „kapele“.

Jožek je lahko opazoval glušeči zbor skozi steno, ki je bila narejena iz ila in trstja. V drugačnih razmerah bi se bil mogoče zanimal za čudne ceremonije, a njegovega duha je mučila jako neprijetna misel. Čeprav je vedno sodil stvari po njihovi dobri strani, se mu je vendar zdelo neumno in celo žalostno, da se je zgubil v divjo deželo in med taka ljudstva. Malo popotnikov se jo vrnilo v domovino, kateri so se drznili priti do sem. Mar naj bi bil ponosen na to, da so ga po božje častili? Saj je vendar imel dovolj povoda, da je smatral vso človeško slavo za minljivo! Tudi se je vprašal, če v teh krajih ne časte koga zato, da ga potem pojedó!

Kljubu taki bodočnosti je po večurnem premišljevanju zmaga utrujenost vse črne misli in Jožek je tako trdno zaspal, da bi bil spal prav do dneva, ako bi ga ne bila nepričakovana mokrota vzbudila iz spanja.

Kmalu je iz mokrote nastala voda, ki je tako hitro naraščala, da je bil Jožek že napol v vodi.

„Kaj pa je to?“ se je vprašal; „povodenj! vrtinec! najbrže so si zamorci izmislili nove smrtne muke! Šment, da bi stopila do vratu pa ne morem čakati!“

To izgovorivši je podrl steno z enim sunkom in kje je bil? Sredi jezera! Otoka ni bilo nikjer več! Ponoči se je potopil in na njegovo mesto se je razlilo neizmerno Čadsko jezero.

„Žalostno za posestnike!“ si je mislil Jožek in je iznova pričel živahno rabiti svojo plavalno zmožnost.

Ta na Čadskem jezeru precej pogostni pojav je rešil Jožka; več otokov, ki so stali tako trdno kakor skale, je izginilo na ta način in večkrat so morala obrežna ljudstva sprejemati nesrečnike, ki so utekli tem strašnim nezgodam.

Jožek ni vedel za to posebnost; pa jo je vendar znal porabiti.

Kmalu je zapazil čolnič in se mu hitro približal. To je bilo neke vrste deblo in površno izdolbeno. V njem je bilo k sreči par vesel in Jožek se je kmalu s precejšnjo hitrostjo pomikal naprej.

„Poglejmo, kje smo!“ reče Jožek. „Severna zvezda polarica mi gotovo pomaga pri tem, saj pošteno izvršuje svojo dolžnost, da vsemu svetu kaže severno smer.“

Z zadovoljstvom je opazil, da ga tok nese proti severnemu Čadskemu jezeru, kar mu je bilo seveda všeč. Okoli druge ure ponoči je stopil na z dračjem pokrit rtič, kar je bilo celo za filozofa neugodno. Vendar je tukaj raslo drevo nalašč zato, da ponudi Jožku prenočišče v svojih vejah. Da bi bil bolj varen, je Jožek splezal nanj in brez pravega spanja pričakoval prvih solnčnih žarkov.

Jutro je napočilo s hitrostjo v ekvatorskih krajih. Jožek se je ozrl na drevo, ki mu je nudilo ponočno zavetišče: precej nepričakovan prizor ga je prestrašil. Drevesne veje so bile dobe sedno pokrite s kačami in kameleoni, listje je izginilo pod njihovimi ovoji. Kdo bi mislil, da je to neke nove vrste drevo, ki rodi plazivce. Ob prvih solnčnih žarkih se je vse to pričelo gibati in zvijati. Jožek je občutil precejšen strah in stud ter se spustil na tla med sikanjem kač.

„To je pa nekaj, česar bi človek ne verjel,“ si je mislil Jožek, ki ni poznal zadnjih pisem doktorja Vogela, v katerih je popisana ta posebnost Čadskih bregov, kjer so plazivci tako številni kakor nikjer drugod.

Po tem, kar je pravkar videl, je Jožek sklenil, da bode v bodoče bolj previden. Pogledal je na solnce ter se podal proti severovzhodu. Jako skrbno se je ogibal koč, bajt, hiš in jam, z eno besedo, vsega, kar more služiti kot prebivališče človeškim plemenom.

Kolikrat je splaval njegov pogled kvišku! Upal je, da zapazi Viktorijo in čeprav jo je ves ta dan zaman iskal, vendar to ni zmanjšalo njegovega zaupanja v gospodarja. Zato je bilo treba jako močnega značaja, da je gledal na ves položaj tako filozofsko.

Lakoti se je pridružila utrujenost, kajti ni bilo mogoče preživiti in okrepčati se s koreninami, drevesnim mozgom, z „mele“ ali palmovim sadjem, in vendar je Jožek menil, da je prehodil

krog trideset milj proti zahodu. Njegovo telo je imelo na dvajsetih krajih sledove trstnega, akacijinega in mimozinega trnja. Posebno težavno je potoval vsled okrvavljenih nog. Vendar je naposled lahko prenašal vse muke ter zvečer sklenil, da prenoči na Čadskem bregu.

Tukaj so ga pa strašno opikale milijarde mrčesa: muhe, moskiti in poldrugi palec dolge mravlje so popolnoma pokrivala tla. Po preteku dveh ur ni Jožek imel nobene cunje več na sebi: mrčesi so mu vse pohrustali! To je bila strašna noč, ki ni dala utrujenemu popotniku niti ure spanja.

Med tem časom so pa divjali po grmovju in pod jezersko gladino mrjasci, divji bivoli in ažubi, neka vrsta precej nevarnih kravic. Jožek se ni upal ganiti. Potrpežljivost in udanost sta komaj vstrajale v tem položaju.

Naposled se je zdanilo in Jožek je hitro skočil po konci; a v svoj največji stud je zagledal, kako nečista žival je ležala pri njem: krastača! in sicer pet palcev dolga krastača, ostudna in odurna žival, ki je upirala vanj svoje okrogle oči. Jožku se je kar vzdigovalo; naposled je zbral nekaj moči ter z velikimi koraki hitel v vodo, da bi se v jezeru okopal. Kopel je nekoliko pomirila njegove slabosti, ki so ga trle, in ko je požvečil nekaj listov, je nadaljeval svojo pot s toliko vztrajnostjo in trdovratnostjo, da si sam ni mogel razložiti. Svojih činov se ni več zavedal, pa je vendar čutil v sebi moč, ki je premagovala obup.

Med tem ga je pričela mučiti lakota: želodec, ki je bil manj potrpežljiv kakor on, se je začel oglašati. Zato se je moral z lijano opasati krog života. K sreči si je lahko žejo gasil pri vsakem koraku in spomnivši se trpljenja v puščavi, se mu je zdelo, da je vsaj v tem srečen, da mu ni treba trpeti še teh silnih muk.

„Kje bi bila pač Viktorija?“... se je vprašal. „Veter veje od severa! Morala bi se vrniti nad jezero! Brez dvoma bo gospod Samuel napravil s kako novo uredbo zopet ravnotežje; toda danes bi že moral biti gotov!... Toda ravnal bom, kakor da je nikdar več ne vidim. Nazadnje pa če pridem v kako veliko mesto ob jezeru, bom pač v istem položaju, kakor popotniki, o katerih je govoril moj gospod. Zakaj bi se meni ne posrečilo kakor se je onim? Marsikdo se je vrnil, zakaj spaka!... Naprej! Pogum!“

Toda ko je nevstrašeni Jožek sam s seboj tako govoril in vedno naprej korakal, je prišel v sredo gozda med tolpo divja-

kov. Pravočasno se je ustavil, tako da ga niso zapazili. Zamorc so zastrupljali svoje puščice s pasjim mlečkom — jako važen opravke pri ljudstvih tega kraja in se vrši med nekakšnimi ceremonijami.

Jožek se ni premaknil in je zadrževal sapo. Skril se je v grmičje ter pogledal kvišku skozi jasnino med listi. Zapazil je Viktorijo, Viktorijo samo, ki je plula proti jezeru, komaj sto čevljev nad njim. Nemogoče, da bi ga opazila.

V oči mu je stopila solza, ne solza obupa, ampak solza hvaležnosti: Njegov gospod ga je iskal! njegov gospod ga ne zapusti! Moral je čakati, da so cdšli zamorci; še le potem je mogel zapustiti svoje skrivališče in teči na Čadsko obrežje.

Toda potem je Viktorija izginila iz neba. Jožek je sklenil počakati: saj se gotovo vrne! Res se je vrnila, a bolj proti vzhodu; Jožek je tekel, mahal z rokama in kričal... Zaman! Silen veter je odnesel Viktorijo z neustavljivo hitrostjo!

Prvič je nesrečnemu srcu zmanjkalo moči in upanja; menil je da je zgubljen, da se njegov gospod več ne vrne; ni si več upal misliti in ni hotel več premišljati.

Ves dan in nekoliko ponoči je stopal kakor blazen, s krvavimi nogami in izmučenim telesom. Plazil se je zdaj po kolenih, zdaj po rokah; videl je, da se bliža trenotek, ko mu zmanjka moči in umre...

Tako je stopal vedno naprej ter prišel naposled do močvirja, ali vsaj do kraja, za katerega je vedel, da je močvirje, kajti nekaj ur je že bila noč. Nenadoma je pal v veliko blato; kljubu naporom, kljubu obupnemu ustavljanju je čutil, da se vedno bolj pogreza v močvirje; nekaj minut pozneje je bil že notri do pasa.

„To je torej smrt!“ si je rekel Jožek, „in kakšna smrt!“

Divje se je boril; a ves trud mu je še bolj hitro pripravil grob, katerega si je nesrečnik sam kopal. Nobenega koščka lesa, sčimer bi se ustavil; nobene bilke, za katero bi se prijel! Spoznal je, da je po njem!... Oči so se mu zaprle.

„Gospod, moj gospod! na pomoč!...“ je zaklical. In ta obupni, osamljeni in že pridušeni klic se je zgubil v noči.

ŠESTINTRIDESETO POGlavJE.

Temna točka na obzorju. — Truma Arabcev. — Zasedovanje. — On je! —
Skoči s konja. — Kenedijeva krogla. — Zvijajača. — Odvedejo ga v teku. —
Jožek rešen.

Ko je Kenedi stopil na opazovalnico v ladjici, se je z veliko pozornostjo neprestano oziral po obzorju.

Čez nekoliko časa se obrne k doktorju in reče:

„Če se ne motim, se tam doli nekaj pregiblje, ljudje ali pa živali; sedaj se še ne da razločiti. Na vsak način je gibanje silno veliko, ker se dviga prah kar v oblakih.“

„Mogoče je pa to zopet kak nasproten tok,“ reče Samuel, „kak vihar, ki naju zanese proti severu?“

Doktor se je dvignil in si hotel sam ogledati obzorje.

„Ne verjamem, Samuel;“ odvrne Kenedi, „to je tropa gazel ali pa divjih volov.“

„Mogoče Dik; ta točka je oddaljena najmanj kakih devet ali deset milj in kar mene tiče, ne morem niti z daljnogledom kaj natančnega spoznati.“

„Vsekakor tega ne izgubim izpred oči. To mora biti nekaj izvanrednega, kar me jako mika; tuptam bi lahko mislil, da jezdijo konjiki. No, saj se ne motim; Saj so jezdec! Poglej no!“

Doktor je pazljivo opazoval označeno gručo.

„Zdi se mi, da imaš prav, reče doktor; to je kak oddelek Arabcev ali Tibučanov in beži v isto smer kakor mi; a mi se pomikamo hitreje in jih lahko dohitimo. V pol ure bova že različno videla in presodila, kaj nama je treba storiti.“

Kenedi je vzel daljnogled in pozorno ogledoval. Truma jahčev je postajala vedno bolj vidna; nekaj med njimi jih je zaostajalo.

„To je očitno pohod ali pa lov,“ reče Kenedi. „Najbrže ti ljudje kaj zasledujejo. Prav radoveden sem, kaj je na tem.“

„Potrpi, Dik; v kratkem času jih dohitiva in če bodo jezдили v isti smeri, jih celo prehitiva; saj ploveva s hitrostjo dvajsetih milj na uro, in ni ga konja, ki bi vztrajal v takem diru.“

Kenedi je še nadalje opazoval in rekel čez nekaj minut.

„To so Arabci v najhujšem diru, razločujem jih popolnoma: kakih petdeset jih je. Vidim, kako plapolajo njihovi burnusi*) v vetru. To je jezdna vaja: glavar je sto korakov pred njimi, ostali pa dirjajo za njim.“

*) Plašči.

„Naj so, kdorkoli hočejo, Dik, midva se jih ne bojiva; v skrajni sili se povspnem višje.“

„Čakaj, počakaj še, Samuel!“

„To je nekaj izrednega,“ je dostavil Dik in na novo pogledal; „tu je nekaj, česar si ne morem razlagati; sodeč po naporu in njihovih vijugastih smereh Arabci najbrže zasledujejo, ne pa sledijo.“

„Ali veš za gotovo, Dik?“

„Seveda! Ne motim se! To je lov, in sicer lov na človeka! Ne gre poveljnik pred njimi, ampak ubežnik.“

„Ubežnik!“ reče Samuel z ginjenim glasom.

„Da!“

„Nikar ne izgrešiva in čakajva!“

Za tri ali štiri milje sta dohitela jezdece, ki so dirjali s čudovito hitrostjo.

„Samuel! Samuel!“ zakliče Kenedi s tresočim glasom.

„Kaj je, Dik?“

„Ali se mi blede? je-li mogoče?“

„Kaj hočeš reči?“

„Čakaj!“

In lovec je hitro obrisal steklo pri daljnogledu in znova pogledal.

„No?“ vpraša doktor.

„On je, Samuel!“

„On!“ je ta zavpil.

„On“ sta izgovorila oba! Ni ga bilo treba imenovati!

„On je na konju! Komaj sto korakov pred sovražniki beži!“

„Saj je res Jožek!“ je rekel doktor in obledel.

„Ne more naju videti na begu!“

„Zagledal naju bo,“ odvrne Ferguson in zmanjšal plamen v mehu.

„A kako?“

„V petih minutah sva petdeset čevljev od tal; v petnajstih sva pa nad njim.“

„Opozoriti ga je treba s strelom iz puške!“

„Ne, ker se ne more obrniti, ker so še Arabci med njim in med balonom.“

„Kaj torej?“

„Čakajva!“

„Čakajva? In Arabci?“

„Dohitela jih bova in prehitela! Samo dve milji sva še oddaljena; da bi le Jožkov konj še vztrajal!“

„Moj Bog!“ zavpije Kenedi.

„Kaj pa je?“

Kenedi je obupno zaklical, ko je videl, da je Jožek pal na tla. Njegov konj, očitvidno utrujen in izmučen, se je spodtaknil.

„Videl naju je!“ zakliče doktor; „ko je vstal, nama je dal znamenje!“

„Toda Arabci ga dohite! Čemu čakava. Oh, pogumen dečko! Živio!“ je kričal Kenedi, ki se ni mogel premagovati.

Jožek je po padcu hitro skočil po koncu in v trenutku se je vrgel nanj najhitrejši jezdec. Jožek se mu izogne s skokom v stran, na to skoči kakor divja mačka proti Arabcu, ga zgrabi z žilavo roko in z železnimi prsti za vrat, zadavi in potegne v pesek ter nadaljuje svoj strašni tek.

Arabci so divje zarjuli; toda vsi zatopljeni v preganjanje Viktorije še zapazili niso, ki je bila kakih petsto korakov za njimi in trideset čevljev od tal; sami so se pa približali ubežniku za kakih dvajset konjskih dolgosti.

Eden izmed njih je bil že jako blizu Jožka ter ga je hotel že predreti s sulico, a v tem hipu ga s kroglo vstavi Kenedi, ki ga je z mirnim očesom in trdno roko podrl na tla.

Jožek se niti obrnil ni pri strelu. Del Arabcev je pa ustavil svoj tek ter so padli z obrazom v prah proti Viktoriji; drugi del je pa še naprej zasledoval.

„A kaj počne Jožek, da se ne ustavi!“ je mrmral Kenedi.

„Njegovo ravnanje je izvrstno, Dik; ga že razumem! Beži v balonovi smeri in računa na najino razumnost! Oh, vrli dečko! Vzameva ga Arabcem izpred nosa! Samo dvesto korakov še.“

„Kaj je treba narediti?“ vpraša Kenedi.

„Položi puško v stran!“

„Dobro!“ reče lovec in odloži orožje.

„Ali moreš držati sto in petdeset funtov balasta v rokah?“

„Še več.“

„Ni treba, zadostuje toliko!“

In doktor je Kenediju naprtil nekaj vreč peska.

„Stoj v ozadju ladjice in bodi pripravljen, da z enim sunkom vržeš balast. A nikakor ne pred mojim ukazom!“

„Bodi brez skrbi!“

„Sicer bi bila brez Jožka, ki se potem ne more rešiti!“

„Zanesi se name!“

Viktorija je bila na to že skoro nad trumo jezdecev, ki so dirjali v divjem teku za Jožkom. Doktor je stal spredaj ladjice in držal razvito lestvico, da jo spusti v določenem trenutku Med Jožkom in njegovimi preganjavci je bilo še krog petdeset čevljev razdalje. Viktorija jih je prehitela.

„Pozor!“ reče Samuel Kenediju.

„Pripravljen sem!“

„Jožek pazi!...“ je zavpil doktor z gromovitim glasom in spustil lestvico, katere prve stopnjice so segale v prah na tleh.

Ob doktorjevem kriku se je Jožek obrnil, ne da bi konja ustavil! lestvica je prišla do njega in v trenutku, ko se je oprijel lestvice, je velel doktor Kenediju.

„Vrzi!“

„Sem že!“

In Viktorija se je oprostila večje teže nego je bila Jožkova ter se je dvignila stoinpetdeset čevljev kvišku.

Jožek se je krčevito oprijel lestvice, ki se je zibala semtertje; nato se je nepopisljivo zapačil Arabcem ter splezal tako hitro kakor ‚komedjontar‘ k svojima tovarišema, ki sta ga sprejela z odprtimi rokami.

Arabci so presenečeni divje vpili. Ubežnik jim je ušel v teku in Viktorija se je hitro oddaljila.

„Moj gospod doktor! gospod Dik!“ je zaklical Jožek in omedlel, ker je bil preveč ginjen in utrujen.

Kenedi je pa veselja skoro zblaznel in klical:

„Rešen je! rešen!“

„Z božjo pomočjo!“ odvrne doktor, ki je postal zopet miren in hladnokrven.

Jožek je bil skoro gol; njegove krvaveče roke in z ranami pokrito truplo — vse to je govorilo o Jožkovih mukah. Doktor mu je zavezal rane in ga položil pod šotor.

Kmalu se je Jožek zavedel in prosil za kozarec žganja, kar mu je doktor rad dovolil, kajti z Jožkom ni bilo treba tako ravnati kakor z vsemi drugimi ljudmi. Ko je Jožek popil, je podal roko svojima tovarišema in je bil pripravljen pripovedovati svoje dogodke.

Toda nista mu dovolila govoriti in vrli dečko se je zazibal v globoko spanje, katerega je bil kakor se je zdelo zelo potreben.

Nato je krenila Viktorija v povprečni smeri proti zahodu. Pod vplivom jako močnega vetra so zopet videli rob trnjeve puščave, in sicer preko palmovih dreves, katera je polomil ali izruval vihar. Ko so po Jožkovi rešitvi prepotovali skoro dvesto milj, so proti večeru prestopili deseto širinsko stopinjo.

SEDEMINTRIDESETO POGLAVJE.

Pot proti zahodu. — Jožek se zbudi. — Njegova svojeglavnost. — Konec Jožkove zgodovine. — Tagelel. — Kenedijeve skrbi. — Pot proti severu. — Noč ob Agadesu.

Ponoči je veter izgubil nekoliko dnevne moči in Viktorija je mirno obstala na vrhu velikega figovega drevesa. Doktor in Kenedi sta se vrstila v straže, in Jožek je to porabil za to, da se je izvrstno naspal v štiriindvajsetih urah.

„To je zdravilo, katerega potrebuje,“ reče Ferguson; „njegova narava ga bo sama pozdravila.“

Po dnevi je bil veter zopet precej močan, toda poreden zdaj se je obrnil proti severu, zdaj proti jugu, nazadnje je pa Viktorija plula proti zahodu.

Z zemljevidom v roki je doktor spoznal, da je to kraljestvo Damergu z valovito, a jako rodovitno zemljo. Vaške koče so bile narejene iz dolgega trstja in iz asklepijevih vej. Na obdelanih poljih so bile žrnvi na malih podstavkih, ki naj bi jih varovale: mišk in termitov.*)

Kmalu so dosegli mesto Zinder, ki je bilo znano vsled svojega prostora za sodišče: na sredi raste smrtno drevo; ob njegovem vznožju straži rabelj in kdorkoli stopi pod drevesno senco, je takoj obešen.

Kenedi je pogledal na kompas in se ni mogel ubraniti opazke:

„Zdaj gremo pa še enkrat proti severu!“

„Kaj zato? Če pridemo v Timbuktu, se nam ni treba pritoževati! Potem se ni nikdar izvršilo lepše potovanje v ugodnejših okoliščinah! . . .“

„Niti pri boljšem zdravju,“ dostavi Jožek, ki se je zdrav in čil pokazal izza šotorovih zaves.

*) Velike mravlje.

„No, dragi prijatelj!“ zakliče lovec, „rešitelj naš, kako se ti godi?“

„E, čisto naravno, gospod Kenedi, popolnoma naravno! Nikdar se mi ni godilo tako dobro! Ni res, gospod doktor, da starega človeka nič tako ne poživi kakor prijazna kopel v Čadskem jezeru in kratko potovanje?“

„Hrabro srce!“ mu odgovori doktor in stisne roko. „Koliko strahu in skrbi si nama povzročil!“

„In vidva šele! Mar mislite, da me ni skrbela vajina usoda? Lahko sta ponosna na to, da sta mi povzročila toliko skrbi!“

„Ne sporazumemo se nikdar, če gledaš stvari od take strani.“

„Vidim, da ga padeč ni nič premenil,“ dostavi Kenedi.

„Plemenito si se za naju žrtvoval, vrli dečko! in si naju rešil, kajti V i k t o r i j a bi bila padla v morje in nihče je ne bi bil mogel izvleči.“

„Če vaju je res rešilo moje žrtvovanje, če že hočeta tako imenovati moj skok, ali nisem s tem tudi sebe rešil, ker smo zdaj vsi trije zdravi? Povsem tem si torej ne moremo ničesar očitati!“

„S tem fantom se ne bodeva nikoli razumela,“ reče lovec.

„Najboljše sredstvo za sporazumljenje je to,“ odvrne Jožek, „da sploh ne govorimo o tem! Kar je narejeno, je narejeno! Naj bo dobro ali slabo, saj se več ne povrne!“

„Svoje glavnost!“ reče doktor smehljaje. „Vsaj to nam povej, kako se ti je godilo?“

„Če vaju kaj zanima! A poprej moram dobro speči to-le debelo gos, kajti vidim, da gospod Dik ni tratil časa.“

„Kakor hočeš Jožek.“

„No, poskusili bomo, kako se afrikanska divjačina prilega evropskemu želodcu.“

Gos je bila kmalu oprazena na plamenu in polagoma povžita. Jožek je dobil tak del, kakor se spodobi človeku, ki že več dni ni nič jedel. Po čaju in grogu je pričel pripovedovati tovarišema o svojih dogodljajih; govoril je nekoliko razburjeno in vsak dogodek vselej osvetlil s svojo filozofijo. Doktor se ni mogel ubraniti, da mu ne bi večkrat stisnil roke, ko se je prepričal, da se je zvesti služabnik bolj brigal za rešitev svojega gospodarja kakor pa za svojo. Z ozirom na pogreznenje na Bidiomaškem otoku je doktor razložil, da se to večkrat pripeti na Čadskem jezeru.

V svojem pripovedovanju je Jožek končno prišel do trenutka, ko se je pogreznil v močvirje in zadnjič obupno zaklical.

„Gospod, mislil sem, da sem izgubljen in spomnil sem se na vas. Hotel sem se oprostiti, toda kako? tega Vam ne morem povedati; na vsak način sem sklenil, da se ne dam kar meni nič tebi nič pogoltniti. V tem hipu pa zapazim dva koraka od sebe kaj? Konec pravkar odrezane vrvi; napel sem zadnje moč, ter se nekako priril do vrvi. Potegnil sem jo in držala je. Spravim se po koncu in kmalu sem bil na trdih tleh!

Na koncu vrvi pa najdem sidro! . . . Oh, gospod! upravičeno ga imenujem rešilno sidro, če Vi nimate kaj proti temu. Takoj ga spoznam, bilo je Viktorijino! Vi ste se ustavili na tem kraju! Nato sledim za vrvjo, ki mi naznani Vašo smer, in z novimi naporji se oprostim one blatne luknje.

Znova dobim moč in pogum in korakam po noči vedno dalje od jezera. Naposled pridem na rob velikanskega gozda. Tu so se v neki ograji pasli nič hudega sluteči konji.

Mar ni res, gospod, da so v življenju trenutki, ko zna vsak jahati? Niti minuto nisem premišljeval, ampak skočim na hrbet enega čveteronožca ter z največjo hitrostjo odjezdím proti severu. Ne bom vam govoril o mestih, katerih nisem videl, tudi ne o vaseh, katerim sem se izognil. Ne. Jezdil sem čez žitna polja, stopal čez grmovja in skakal čez plote, priganjal in izpodbadal svojo živalico!

Dospem na mejo obdelanega polja. Dobro! Puščava! to mi je prav, bom vsaj videl pred seboj in še daleč naprej. Vedno upam, da zapazim Viktorijo, ki križari po zraku in čaka name. A nič.

Po treh urah zaidem — norec! — v šotorišče Arabcev! Oh, kak lov! . . . Vidite, gospod Kenedi, lovec ne ve, kaj je lov, če njega samega ne lovijo! Vendar mu svetujem, da če le more, naj tega nikdar ne poskusi!

Moj konj se utrují; meni se približajo; jaz se braním in skočím Arabcu za hrbet. Nisem mu hotel nič hudega in upam, da se ne bo jezil nad menoj, ker sem ga zadavil!

Zdaj pa zagledam [vas! . . . ostalo pa veste sami! Viktorija teče za menoj in vi me primete v teku, kakor jezdec prstan. Ali nisem imel prav, da sem se na vas zanašal.

No, gospod Samuel, zdaj pač vidite, kako je bilo vse to preprosto. Nič ni bolj naravnega na svetu kakor to! Jaz bi to še

enkrat ponovil, če bi vam bilo po 'godu. Sicer pa kakor sem že dejal, gospod, se ne spleča, da bi o tem govorili.“

„Vrli Jožek!“ odgovori doktor ginjeno, „midva se torej nisva motila, ko sva se zanašala na tvojo razumnost in spretnost!“

„Kaj to! Treba je le zasledovati dogodke in se oprostiti stvari! Najbolj varno je še vedno, če se vzame stvari take kakor so!“

Med Jožkovim pripovedovanjem je balon preplul veliko pokrajino. Kenedi je kmalu opazil na obzorju skupino koč, ki so se videle kakor mesto. Doktor je pogledal na karto in spoznal tržišče Tagelel v Damergu.

„Tu bomo zopet našli Bartovo pot; tukaj se je namreč ločil od svojih dveh tovarišev, Rihardsona in Overvega. Prvi naj bi hodil po poti v Zinder, drugi pa v Maradi; in vidva se spominjata, da se je izmed teh treh potnikov vrnil samo Bart v Evropo.“

„Potemtakem,“ je rekel lovec, ki je na zemljevidu zasledoval Viktorijino smer, „gremo mi naravnost proti severu.“

„Naravnost, dragi moj Dik!“

„Ali te to nič ne skrbi?“

„Čemu?“

„Ta pot nas vodi v Tripoli in črez veliko puščavo.“

„Oh, saj ne pojdemo tako daleč; vsaj upam, da ne.“

„Pa kje se misliš ustaviti?“

„No, Dik, ali bi ti ne obiskal radovedno Timbukta?“

„Timbuktu?“

„Seveda,“ reče Jožek. „Ne da se potovati po Afriki, ne da bi se obiskalo Timbukta?“

„Ti boš peti ali šesti Evropejec, ki boš videl to skrivnostno mesto!“

„Naprej v Timbuktu!“

„In pojdimo med sedemnajsto in osemnajsto širinsko stopinjo, kjer bomo poiskali ugoden veter, ki nas more ponesti proti zahodu.“

„Prav!“ odvrne lovec; „toda ali bomo še dolgo potovali proti severu?“

„Najmanj še petdeset milj.“

„Lahko noč, gospod Dik!“ odgovori Jožek; „tudi vi, gospod doktor posnemajte gospoda Kenedija! Gotovo potrebujete počitka, kajti jaz sem vam povzročil strašno veliko — čutja!“

Lovec se je vlegel pod šotor; Ferguson je bil pa le malo utrujen, zato je še nadalje opazoval.

Po preteku treh ur je Viktorija s skrajno hitrostjo preplula skalovito ozemlje z visokimi golimi pogorji na granitni podlagi; nekaj osamljenih vrhov se je dvigalo celo do štirih tisoč čevljev visoko. Žirafe, antilope, noji so skakali s čudovito gibčnostjo sredi akacijskih, mimozinih, suaških in dateljskih gozdov. Za suho puščavo se je zopet pričelo rastlinstvo. To je bila dežela Kajluašanov, ki si zakrivajo obraz z bombaževim trakom kakor njihovi nevarni sosedge Tuaregi.

Ob desetih zvečer se je Viktorija po veličastni vožnji dvestoinpetdesetih milj ustavila nad nekim važnim mestom, ki se je videlo v luninem svitu napol porušeno. Ob bledih luninih žarkih so razločili tupatam kako mošejo. Doktor je pogledal na zve zde in presodil, da se nahaja v širini Agadesa.*)

To mesto je bilo nekdanj velikansko tržišče, a je razpalo že tedaj, ko ga je obiskal doktor Bart.

Viktorija, ki je bila vsled megle neopažena, je stopila na tla nad Agadesom na prostranem polju, kjer je raslo proso. Noč je bila še nekaj mirna in je izginila ob petih zjutraj, ko je lahek veter zanašal balon proti zahodu in celo nekoliko proti jugu.

Ferguson je hitro porabil to ugodno priliko: brzo se je dvignil in zbežal v dolgi črti solčnih žarkov.

OSEMINTRIDESETO POGlavJE.

Hitra vožnja. — Previdni sklepi. — Karavane. — Stalni nalivi. — Gao. — Niger. — Gollbery, Geoffroy, Gray. — Mungo-Park. — Laing. — René Caillé. — Clapperton. — John in Richard Lander.

Sedemnajsti maj je bil miren in brez vsake nezgode. Puščava se je zopet pričenjala in srednje močan veter je nesel Viktorijo proti jugo-zahodu. Krenila ni niti na desno, niti na levo; njena senca je padala na pesek v popolnoma ravni črti.

Pred svojim odhodom se je doktor previdno preskrbel z vodo, ker se je bal, da se ne bo mogoče ustaviti v teh vsled aulim nianskih Tuaregov nevarnih krajih. Planota se je dvigala do osemnajststo čevljev nad morsko gladino ter se nižala proti jugu. Ko so popotniki prestopili pot od Agadesa v Murzuk, koder često stopajo kamele in prehodili sto in osemdeset milj

*) Agades je velika zelenica v tem delu Afrike.

puste dolžine, so dospeli proti večeru v lego 16° širine in 4° 55' dolžine.

Ta dan je Jožek pripravil zadnji kos divjačine, ki je bila doslej le površno prirejena. Za večerjo je ponudil pečenko jako okusnih kljunačev.

Veter je bil ugoden in doktor je sklenil nadaljevati pot v noči, katero je mesec skoro popolnoma razsvetljeval. Viktorija se je dvignila v višino tristo čevljev in je ponoči tako tiho prepreplula krog šestdeset milj, da bi ne prebudila otroka iz lahkega spanja.

V nedeljo zjutraj se je vetrova smer zopet premenila proti severo-zahodu. Po zraku je frčalo nekaj krokarjev in na obzorju je bila jata k sreči precej oddaljenih jastrebov.

Pogled na te ptiče je dovedel Jožka do tega, da je čestital svojemu gospodu k misli o dveh balonih.

„Kje bi mi zdaj bili,“ reče Jožek, „z enim samim ovojem? Ta drugi balon je kakor šalupa pri ladiji; v slučaju ladjeloma se je mogoče z njo rešiti.“

„Imaš prav, dragi moj; samo moja šalupa me nekoliko skrbi: ni jednaka ladiji.“

„Kaj hočeš s tem reči?“ vpraš Kenedi.

„Nova Viktorija je slabša nego prejšnja; bodisi da so vezi nekoliko popustile, bodisi da se je stopila gutaperka vsled vročine v vijugasti cevi: opažam, da se mi izgublja plin. Dosedaj sicer še ne veliko, a sčasoma se bo poznalo. Zato sili balon vedno k tlom in da ga vzdržim, moram vedno bolj napenjati vodik.“

„Šment,“ reče Kenedi, „ne vem, kako bi se dalo temu opomoči.“

„Se ne da, dragi moj Dik; vsled tega bomo morali jako hiteti; še po noči se ne bomo ustavljali.“

„Ali smo še daleč od obale?“ vpraša Jožek.

„Od katere obale, moj dečko? Mar vemo, kam nas zanese slučaj? Vse, kar ti morem povedati, je to, da je Timbuktu še štiri sto milj proti zahodu.“

„In koliko časa bomo rabili za tje?“

„Ce nas veter preveč ne zanese, menim, da pridemo v mesto v sredo zvečer.“

„Potem pa pridemo hitreje nego ta karavana,“ reče Jožek in pokaže dolgo vrsto živali in ljudi, ki so se vili sredi puščave.

Ferguson in Kenedi sta se sklonila in zapazila veliko skupino vsakovrstnih bitij. Bilo je nad sto in petdeset takih kamel, ki nosijo za dvanajst zlatih mutkalov*) petsto funtov na hrbtu iz Timbukta v Tafilét. Vsaka kamela je imela pod repom privezano vrečo, v katero so se zbirali njeni odpadki, edina gorljiva snov na katero se je mogoče zanesti v puščavi.

Tuareške kamele so najboljšega plemena; brez pijače vztrajajo tri do sedem dni, brez jesti pa dva dni. V hitrosti prekašajo konje in jako razumno poslušajo glas kabirjev, voditelja karavane. V deželi so znane pod imenom „mehari“.

Take podrobnosti je pripovedoval doktor; tovariša sta pa med tem ogledovala množico ljudi, žensk in otrok, ki so se koma pomikali na pol gibljivem pes. Kajti osat, usehla trava in nizko grmičevje je dajalo pesku malo ore. Stopinje njihovih korakov je veter sproti zbrisoval.

Jožek je vprašal, kako si izberejo Arabci ravno tako smer po puščavi, da dobijo vse vodnjake, razstresene po ogromni puštinji.

„Arabci“, odgovori Ferguson, „so po naravi prejeli čudovit nagon za spoznanje potov. Tam, kjer Evropejec ne ve kam, se še Arabec ne obotavlja ne. Kak kamenček, kremen, šopek trave in razlika peska jim je že dovolj, da hodijo varno pot. Po noči se ravnajo po severnici in ne prehodijo več v eni uri nego dve milj; ob veliki opoldanski vročini pa počivajo. Po tem lahko sodita, koliko časa potrebujejo, da prehodijo Saharo, nad devetsto milj obširno puščavo.“

Viktoria je že izginila izpred začudenih oči Arabcev, ki so ji zavidali hitrost. Proti večeru je prestopila 2° 20' dolžine** in ponoči je preplula še eno stopinjo

V pondeljek se je vreme popolnoma spremenilo. Nastopili so jako silni nalivi in treba se je bilo zavarovati proti potopu in obteženju balona in ladjice. Vsled stalnih ploh je bilo površje tal popolnoma močvirno in obraslo z mimozami, baobabi in tamariindami.

Taka je bila pokrajina Sonrey (reci: Sonrê) s svojimi vasmi, katerih kočje so bile pokrite z narobe obrnjenimi armenskimi klobuki. Gorâ je bilo malo, pač pa ravno toliko gričev, da je bilo dovolj za vodnjake in ribnjake, nad katerimi so švigali kljunači in pegatke. Tuintam je kak hudournik pretrgal cesto in domačin

*) Približno stoindvajset kron.

***) Po pariškem poldnevniku.

so stopali preko nje oprijemajoč se lijane, ki je bila razpeta od enega drevesa do drugega. Namesto gozdov se je razprostiralo močvirno grmičje, v katerem je mrgolelo aligatorjev, povodnjih konjev in nosorogov.

„Kmalu bomo zagledali reko Niger,“ reče doktor; „pokrajina se spreminja v bližini rek. Ta vodna pota, kakor se po pravici imenujejo, so prinesla s seboj najprej rastlinstvo, pozneje pa dovedejo civilizacijo. Tako je Niger v svojem dva tisoč in petsto milj dolgem [toku nasejal na svojih bregovih najvažnejša afriška mesta.“

„Glej,“ reče Jožek, „to me spominja na tistega, ki je občudoval in hvalil Previdnost, ker je skrbno naravnala reke, da teko skozi mesta!“

Opoldan je Viktorija plula preko tržišča Gao, ki je bilo nekdanje veliko glavno mesto, a je sedaj skupina precej bornih koč.

„Tukaj je doktor Bart prestopil reko Niger na svojem povratku iz Timbukta,“ pripoveduje Ferguson; „ta reka je slovela že v starodavnosti in je tekmovala z Nilom: po ljudskem praznovanju je imela nebeški izvor. Kakor z Nilom tako so se tudi z Nigrom pečali zemljepisci vseh časov, in še več žrtev nego pri Nilu, je zahtevalo preiskovanje te reke.“

Niger se je vil po jako široki strugi in njegovi valovi so drvili z veliko hitrostjo proti jugu. Toda popotniki so komaj opazili njegove zanimive obrise, ker jih je zaneslo naprej.

„Hotel sem vama pripovedovati o tej reki,“ reče Ferguson, „pa je že daleč od nas! Pod imeni Diuleba, Majo, Egiru, Kvara in še drugimi preteče veliko sveta in v dolžini skoro tekmuje z Nilom. Vsa ta imena pomenjajo „reko“ z ozirom na kraj, po katerem teče.“

„Ali je šel doktor Bart po tej poti?“ vpraša Kenedi.

„Ne, Dik; zapustivši Čadsko jezero je šel skozi glavna mesta v Bornu ter stopil preko Nigra pri Saju, štiri stopinje pod Gao. Potem se je podal v sredo nepreiskanih krajev, katere ovija Niger s svojim kolenom; po osem mesečnem trudapolnem potovanju je došel v Timbuktu. S tako hitrim vetrom prehodimo isto pot vsaj v treh dneh.“

„Ali so že odkrili Nigrove vrelce?“ vpraša Jožek.

„Že davno,“ odgovori doktor. „Mnogo jih je šlo preiskovat Niger in njegove pritoke; poglobitve vama lahko naštejemo. Od 1749—1758 je Adamson preiskal reko in obiskal Goré; od 1.

1784—1788 sta prehodila Golbery in Geoffroy (r. Zofroá) senegambrijsko puščavo ter dospela do dežele Mavrov, ki so umorili Saugniera (r. Sonjijera), Brisona, Adama, Rileja, Cocheleta (r. Košléta) in še mnogo drugih nesrečnikov. Nato je prišel odlični Mungo-Park, prijatelj Valterja Skota in Škot kakor on. Odposlan l. 1795. od „Afriškega društva“ v Londonu je prišel v Bambaro, videl Niger, potoval petsto milj z nekim trgovcem s sužnji ter se vrnil na Angleško l. 1797. Zopet je odpotoval 30. januarija 1805 s svojim svakom Andersonom, risarjem Skotom in z mnogimi delavci. Prišedši v Goré si priklopi oddelek petintridesetih vojakov ter si znova ogleda Niger 19. avgusta. Toda izmed štirideset Evropejcev je ostalo živih samo enajst; drugi so pomrli vsled naporov, pomanjkanja, slabega ravnanja, neznosnega podnebja in nezdravega kraja. 16. novembra je prišlo zadnje Mungo-Parkovo pismo k njegovi ženi in nekoliko pozneje je povedal neki trgovec iz teh krajev, da je došel v Buso ob Nigru 23. decembra, da se mu je barka prevrnila v kataraktih in da so ga domačini umorili.“

„In ta grozni konec nič ne ovira preiskovalcev?“

„Nasprotno, Dik; kajti potem ne preiskujejo samo reke, ampak iščejo tudi zapiske popotnikov. L. 1816. se je v Londonu organizirala ekspedicija, katere se je udeležil major Gray. Prišel je v Senegal, prodril do v Futa-Džalon, obiskal fulaška in mandiška ljudstva in se vrnil na Angleško brez kakega drugega uspeha. V l. 1822. je major Laing (r. Lën) preiskal vso pokrajino zahodne Afrike, ki meji na angleška posestva, in on je bil prvi, ki je prišel do Nigrovih izvorov. Po njegovem poročilu je izvir ogromnega veletoka komaj par čevljev širok.“

„Lahko se ga preskoči!“ reče Jožek.

„Lahko? Kaj še!“ odvrne doktor. „Če verjamemo izročilu, je vsak takoj potopljen, kdor se predrzne preskočiti ta izvir; kdor pa hoče tukaj zajemati vodo, ga nevidna roka sune nazaj!“

„Tega nam pač ni treba verjeti?“ vpraša Jožek.

„Seveda ne. — Pet let pozneje se je major Laing mučil po Sahari, došel v Timbuktu in nekaj milj nad tem mestom so ga zadavili Ulad Šimani, ki so ga hoteli prisiliti, da bi postal mohamedanec.“

„Že zopet žrtev!“ se začudi lovec.

„Nato je nastopil s skromnimi sredstvi pogumen mladenič in dovršil najbolj čudovito moderno pot: govorim o Francozu René Caillié (r. Kajijé). Po raznih poskusih v l. 1819 in v l. 1824

je znova odpotoval 19. aprila 1827 iz Rio-Muneza. 3. avgusta je došel tako izčrpan in bolan v Time, da je bil še-le šest mesecev pozneje v januarju 1828, v stanu nadaljevati svojo pot. Nato se je pridružil neki karavani ter prišel pod zaščito orientalske noše do Nigra 10. marca. Dospel je do mesta Žene, se vkrcal v ladjo ter po reki navzdol došel proti Timbukt, kamor je prišel 30. aprila.“

„To znamenito mesto sta najbrže videla neki drugi Francoz Imbert l. 1670 in Anglež Robert Adams l. 1810, toda René Caillié je bil prvi Francoz, ki nam je prinesel natančne podatke o tem mestu. 4. maja je zapustil kraljico puščave in 9. maja si je ogledal celo kraj, kjer je bil umorjen major Laing. 19. maja je došel v El-Aravan in zapustivši to trgovsko mesto je prehodil v nešteti nevarnostih široko puščavo med Sudanom in severnimi afriškimi pokrajinami. Naposled je stopil v Tanger in 28. septembra se je ukrcal za Tulon. Kljub osemdesetdnevni bolezni je v devetnajstih mesecih prehodil Afriko od zahoda do severa. Slavili bi ga kot najbolj neustrašenega modernega preiskovavca, enako kakor Mungo-Parka. Toda na Francoskem ga ne cenijo po njegovi zaslugi.“

„Drzen mož je bil to!“ reče Kenedi. „In kaj se je zgodilo z njim?“

„Umrl je v devetintridesetem letu vsled svojih naporov. Mislili so, da je dovolj storjenega, če se ga odlikuje z nagrado „Zemljepisnega društva“ l. 1828; na Angleškem so mu pa izkazovali najvišje časti!

Ko je bila dovršena ta čudovita pot, je končno sklenil neki Anglež isto izvršiti. In res je to poskusil z istim pogumom, a ne s toliko srečo. Ta mož je bil kapitan Clapperton (r. Klaperton), Denhamov spremljevalec. L. 1829 je šel v Afriko na zahodni obali ob Beninskem zalivu, nato je sledil Mungo-Parka in Lainga, dobil v Busi precej zanesljive dokaze za smrt prvega ter došel 20. avgusta v Sakatu, kjer je kot jetnik izdihnil v rokah svojega zvestega sluga Riharda Landerja.“

„In kaj je bilo z Landerjem?“ vpraša Jožek z zanimanjem.

„Posrečilo se mu je, da je prišel na obalo ter se vrnil v London. S seboj je prinesel kapitanove zapiske ter natančno poročilo o svoji lastni poti. Nato se je ponudil vladi, da bi preiskal Niger. Privzel si je svojega brata Ivana, drugega otroka iz uboge Kornvalske družine in oba sta v l. 1829—1831 stopala po reki navzdol od Buse pa do njenega izliva ter popisovala vas za vasjo, miljo za miljo.

„Torej sta ta dva brata utekla splošni usodi?“ vpraša Kenedi.

„Da, vsaj na tem potovanju, kajti Rihard je l. 1833 šel tretjič Niger preiskovat. A to pot je umrl: zadela ga je neznana krogla blizu izliva. Sedaj vidita, prijatelja, da je ta dežela, po kateri hodimo, priča plemenite požrtvovalnosti, katere pa ni prav redko poplačala — smrt!“

DEVETINTRIDESETO POGLAVJE.

Dežala ob Nigrovem kolenu. — Čudovit pogled na homborske gore. — Kabra. — Timbaktu. — Načrt doktorja Barta.

Ta žalostni pondeljek se je doktor Ferguson zabaval s tem, da je pripovedoval svojim tovarišema neštevilno podrobnosti o pokrajini, preko katere so pluli. Precej ravna tla niso prav nič ovirala njihovega potovanja. Edino skrb je povzročil doktorju nepričakovani severovzhodnik, ki je pihal silno in ga zanašal od Timbuktove višine.

Ko pride Niger do tega mesta, napravi velik ovinek kakor ogromen vodni curek ter se izliva v Atlantski ocean v širokem razprostrtem snopu.

V tem ovinku je svet jako različen: zdaj je razkošno rodoviten, zdaj skrajno pust. Neobdelane planote se vrstijo s turšičnimi polji, katerim slede prostrane pokrajine pokrite z bodičjem. Vsakovrstni povodni ptiči, pelikani, race, vodomci žive v brezbrojnih trumah na bregovih rek in močvirij.

Od časa do časa se je pokazalo šotorišče Tuaregov, ki so bili varni pod usnjatimi šotori, dočim so njihove žene delale zunaj, molzle kamele in kadile iz debeloglavih čibukov.

Krog osme ure je Viktorija prišla že več nego dvesto milj proti zahodu in popotnikom se je zdaj nudil veličasten prizor.

Nekaj luninih žarkov si je poiskalo pot skozi goste oblake, švignilo mimo deževnih curkov ter obsvetilo homborsko pogorje. Nič ni bilo bolj čudnega kakor ti bazaltu podobni grebeni, ki so se v bajnih sencah črtali po mračnem nebu. Videli so se kakor bajne razvaline velikega srednjeveškega gradu, ali pa so se kazale presenečemu pogledu kot ledene gore v temni noči.

„To je kraj ‚Udolfovih Skrivnosti‘,“ reče doktor; „An Radklif ne bi mogel bolj strašno popisati tega pogorja.“

„Zares,“ zagotavlja Jožek, „se ne bi rad sprehajal zvečer po tem strahupolnem kraju. Gospod doktor, če bi ne bilo pretežko, bi jaz vso pokrajino odnesel na Škotsko. To bi se jako podalo na bregu Lomodskega jezera in turisti bi kar vreli semkaj.“

„Naš balon ni dovolj velik, da bi ti dovolil tako domišljijo. A zdi se mi, da se naša smer izpreminja. Dobro! Duhovi tega kraja so jako ljubeznjivi; pihljajo nam z malim jugovzhodnikom, ki nas pripelje na pravo pot.“

In res se je Viktorija zasukala bolj proti severu in dvajsetega zjutraj je plula preko nerazvezljive mreže prekopov, rek in potokov, popolne zmede Nigrovih pritokov. Mnogo teh prekopov je bilo pokritih z veliko travo in podobnih dobrim pašnikom.

Tu je doktor zopet zasledil Bartovo pot, ko se je ta na reki zopet ukrcal in plul po nji do Timbukta. Osemsto sežnjev širok Niger se je valil med dvema bregovoma, ki sta bila bogato obrasla s križnicami in tamarindami. Tolpe skakajočih gazel so vtikale svoje pisane rogove v visoko travo, v kateri je aligator na tihem prežal.

Dolga vrsta oslov in kamel, obloženih z blagom iz Džene, je krenila pod lepa drevesa. Ob nekem ovinku reke so se kmalu pokazale nizke hiše; na terasah in na strehah je bilo nakopičene mnogo klaje, nabrane na bližnjem polju.

„To je Kabra!“ zakliče doktor veselo; „to je pristanišče Timbuktovo! Mesto ni več pet milj od nas!“

„Ali ste torej zadovoljni, gospod?“ vpraša Jožek.

„Kar razočaran, dečko!“

„Prav, vse gre izvrstno!“

In res se je v dveh urah razvijala pred očmi popotnikov kraljica pustinje, skrivnostni Timbuktu, ki je imel svoje učenjaške šole in filozofske stolice kakor Atene in Rim.

Ferguson je primerjal najmanjše podrobnosti, katere je Bart sam zaznamoval na svojem zemljevidu in se je prepričal, da je vse do pičice natančno!

Mesto tvori velik trikotnik sredi neizmerne planote belega peska. Njegov vrh sega proti severu in seže kot iz puščave. V okolici ni nič: tupatam raste kaka pritlikava mimoza in krivenčasto grmičje.

Pogled na Timbuktu si najlažje mislimo, če si predstavljamo kup krogel in kock; tak je pogled na mesto iz ptičje per-

spektive.*) Ob precej ozkih cestah stoje hiše samo s pritličjem, ki so sezidane — iz opeke, ožgane na solncu; in pa kočje, narejene iz slame in bičja. Hiše so okrogle, kočje pa četverooglate. Na terasah leži brezskrbno nekaj domačinov v pisani obleki in s sulico ali puško v roki. Žena ob tem času še ni bilo videti.

„Pravijo, da so lepe,“ pristavi doktor. „Saj vidita tri stolpe s tremi mošejami, ki so same ostale izmed velikega števila. Mesto je izgubilo veliko starega sijaja! Na vrhu trikota se dviga mošeja Sankora s svojimi galerijami, katere podpirajo precej čisto risani oboki. Nekoliko naprej blizu okrožja Sane-Gungu je mošeja Sidi-Jahija in nekaj dvonadstropnih hiš. Ne iskajta niti palač, niti spomenikov! Šejk je preprost trgovec in njegovo kraljevsko stanovanje je — trgovska soba.“

„Zdi se mi,“ reče Kenedi, „da vidim napol podrte okope.“

„Razdejali so jih Fulani l. 1826. Do tedaj je bilo mesto za tretjino večje, kajti za Timbuktu so se od enajstega stoletja naprej vedno bojevali: zdaj so ga imeli v oblasti Tuaregi, zdaj Sonrajeni, zdaj Marokanci in Fulani.“

To veliko središče omike z učenjaki kakor Ahmed-Baba je imelo v šestnajstem stoletju knjižnico s šestnajststo rokopisi; sedaj pa ni drugega nego trgovska postaja za srednjo Afriko.*

Mesto je bilo v resnici zelo zanemarjeno; kazalo je kužno nemarnost mest, ki propadajo. Ogromno šote je bilo nakopičene v predmestjih in je bilo poleg griča na trgu edina vzpetost tal.

Ko je Viktorija plula preko mesta, je nastalo nekoliko šuma: oglasil se je boben; toda tamošnji učenjak je težko imel toliko časa, da bi si bil ogledal ta naravni pojav. Pustinjski veter je odvedel popotnike, ki so popet opazovali rečni vijugasti tok. Timbuktu kmalu ni bil več nego kratek spomin na njihovo pot.

„In sedaj,“ reče doktor, „naj nas vodi nebo, kamor hoče!“

„Da bi nas le proti zahodu!“ odvrne Kenedi.

„Kaj še!“ se oglasi Jožek; „če bi šlo tudi zato, da se vrnemo v Zanzibar po isti poti in preplovemo Ocean do Amerike, bi se jaz prav nič ne ustrašil!“

„Najprej bi moralo to biti možno, Jožek!“

„Česa nam pa manjka za to?“

„Plina, dragi dečko. Dvigavna sila mojega balona se znatno manjša in treba bo jako previdno ravnati, da pridemo do obale. Še balast bom moral izmetavati, kajti pretežki smo.“

*) Tako kakor vidi ptič iz višine.

„In sicer vsled tega, ker nič ne delamo, gospod! Ves dan ležati kakor lenuh na kamaku — seveda se človek odebeli in postane težak. To je potovanje lenuhov in ob vrnitvi bomo strašno rejeni in debeli!“

„To so poštene Jožkove misli!“ reče lovec. „Toda počakaj vendar konca! Mar veš, kaj nam je nebo še namenilo? Dosedaj smo še daleč od svojega cilja. Kje misliš, da stopimo na afriško obalo. Samuel?“

„V veliki zadregi bi bil, če bi ti odgovarjal — Dik; odvisni smo od jako spremenljivih vetrov. Vendar bi se smatral srečnega, če bi dospel med Siero-Leono in Portendikom; tamkaj je izvestni kraj, kjer bi dobili svoje prijatelje.“

„To bo veselje jim stiskati roke; toda ali plovemo v zaželeni smeri?“

„Ne popolnoma, Dik, ne naravnost. Poglej na magnetno iglo: nagibljemo se proti severu ter gremo po Nigru navzgor proti njegovim vrelcem.“

„Izvrstna prilika, da jih odkrijemo,“ zakliče Jožek, „če bi že ne bili odkriti. Ali bi v skrajni sili ne mogli odkriti še drugih njegovih virov?“

„Ne, Jožek; le bodi brez skrbi, kajti upam, da ne pojdem tako daleč.“

Ko je nastopila noč, je doktor izmetal zadnje vreče balasta in Viktorija se je dvignila. Toda meh jo je komaj vzdrževal, čeprav je deloval s polnim plamenom. Zdaj so bili šestdeset milj južno od Timbukta in drugo jutro so se vzbudili na bregovih Nigrovih, ne daleč od jezera Debo.

ŠTIRIDESETO POGlavJE.

Skrbi doktorja Fergusona. — Trajna smer proti jugu. — Oblak kobilc. — Pogled na Dženo. — Pogled na Segu. — Veter se spremeni. — Jožku je žal.

Veliki otoki so delili Nigrovo strugo v ozke tokove, ki so se valili jako hitro. Na enem izmed njih je stalo nekaj pastirskih koč; toda nemogoče je bilo natančneje določiti njihovo lego, kajti Viktorijina brzina je postajala vedno večja. Samo to je bilo neugodno, da se je nagibala še vedno bolj proti jugu ter v nekaj trenutkih preplula jezero Debo.

Ferguson je v različnih višinah iskal druge zračne tokove ter do skrajnosti napenjal plin — a zaman! Zato je opustil nadaljne poskuse, vsled katerih bi izgubil še več plina, ker bi ga pritiskal na izrabljene balonove stene.

Molčal je, a jako ga je pričelo skrbeti. Trmasti veter, ki ga je hotel zanesti v južni del Afrike, mu je prekrižal vse račune, tako da ni več znal, na koga ali na kaj naj bi se zanašal, če ne dospe na francosko ali angleško ozemlje, kaj se mu utegne pripetiti sredi sovražnih barbarov ob Gvinejski obali? Kako naj dobi ladjo, ki bi ga povedla na Angleško? In sedanja smer ga zanaša v kraljestvo Dahome, med najbolj divje ljudstvo in v oblast njihovega kralja, ki je ob javnih slovesnostih žrtvoval na tisoče ljudi! Tukaj bi bil gotovo izgubljen.

Na drugi strani je pa balon očitvidno pešal in doktor je čutil, da ga ne more več prav voditi! Vendar se je med tem nekoliko zjasnilo in upanje je bilo, da se spremenijo zračni tokovi, ko poneha ploha.

Naslednje Jožkove misli so ga pa zopet neprijetno spomnile na položaj.

„No,“ je govoril ta, „ploha se bo še podvojila; to pot bomo imeli kar potop, če se sme soditi po onem oblaku, ki se nam bliža!“

„Še en oblak!“ se začudi Ferguson.

„In še prav velik!“ odvrne Kenedi.

„Še nikoli nisem videl takega,“ nadaljuje Jožek; kakor bi bile koščice nanizane na niti!“

„Lahko se oddahnem,“ reče doktor in odloži daljnogled. „To ni oblak!“

„Kaj pa!“ odvrne Jožek.

„Ne, to je roj!“

„Tako?“

„In sicer roj kobilic!“

„Tako! Kobilice!“

„Milijoni kobilic, ki frče kakor vihar preko pokrajine; in gorje polju, če se ustavijo na njem: opustošen je popolnoma!“

„To bi pa rad videl!“

„Počakaj nekoliko, Jožek; v desetih minutah nas dohiti ta oblak in lahko jih boš gledal z lastnimi očmi.“

Ferguson se ni zmotil. Gosti senčnati in več milj dolgi oblak je došel z glušečim šumom ter kakor ogromna senca zagrnil tla. To je bila nebrojna legija onih kobilic, katerim pravimo črički.

Sto korakov od Viktorije so se vstavile na zelenem polju in četrť ure pozneje so odletele. Sedaj so popotniki še lahko videli od daleč drevesa in grmovja popolnoma gola in travnike kakor pokošene. Videlo se je, kakor da bi nepričakovana zima popolnoma opustošila pokrajino.

„No, Jožek?“

„Gospod! To je pa kaj čudno, pa vendar naravno! Kar naredi ena kobilica v malem, to izvrši milijarda v velikem!“

„To je strašen dež,“ reče lovec, „in še veliko bolj strašen kakor pogubonosna toča!“

„Vrhutega se jih ni mogoče ubraniti,“ reče Ferguson. „Domačini so že večkrat mislili na to, da bi jih odgnali s tem, da so zažgali gozdove in celo žitna polja. Toda prve vrste so planile v ogenj in ga pogasile, ostala tolpa je pa potem neovirano šla naprej.“

K sreči se v teh krajih ogromna škoda nekako izenači s tem, da domačini pobero veliko kobilic ter jih slastno pohrustajo.“

„To so zračni kratkorepci,“ reče Jožek, kateremu je bilo žal, da jih ni mogel vloviti „za pokušnjo“.

Proti večeru je pokrajina postajala bolj močvirna; namestu gozdov so stala posamezna grmičja. Na bregovih reke so zapazili nekaj tobočnih nasadov in debelo klajno travo.

Nato so zagledali na velikem otoku mesto Džena z dvema stolpama ilnatih mošej in začutili kužni duh, katerega so razširjala neštevilna, po zidovih nakopičena lastavičja gnezda.

Nekaj vrhov baobaba, mimoz in dateljnov se je dvigalo iznad hiš; še celo po noči je bilo vrvenje jako veliko. Džena je zares veliko trgovsko mesto in zaklada Timbuktú z vsemi potrebščinami: njene barke na reki in njene karavane na senčnatih potih dovažajo tje različne industrijske izdelke.

„Če bi ne podaljšali preveč svojega potovanja,“ reče doktor, „bi skušal obstati v tem mestu. Tu je gotovo več Arabcev ki so potovali na Francosko ali na Angleško, in katerim najbrže ni tuj način, kako mi potujemo. Toda to bi ne bilo pametno.“

„Jih bomo pa na bodočem izletu obiskali,“ reče Jožek smehljaje.

„Sicer pa, če se ne motim, je veter pričel pihati iz vzhoda, take prilike pa ne smemo zamuditi.“

Doktor je izmetal nekaj nepotrebnih predmetov, praznih steklenic in zaboj za meso, ki ni bil več za rabo! S tem se mu

je posrečilo, da je spravil Viktorijo v položaj, ki je bil ugodnejši za njegove načrte.

Ob štirih zjutraj so prvi solčni žarki obsijali Sego, glavno mesto Bambare. Prav lahko se spozna po tem, da sestoji iz štirih mest, po mošejah in po plavih, ki neprestano prevažajo prebivalce semtertje po različnih delih mesta. Toda popotniki niso skoraj nič videli, ker jih je veter hitro gnal proti severozahodu, tako da je doktorja kmalu nehalo skrbeti.

„Še dva dni v tej smeri in v isti brzini, pa dospemo do reke Senegal.“

„In smo potem v prijaznem kraju?“ vpraša lovec.

„Še ne popolnoma. Če Viktorija omaga, v skrajni sili lahko dospemo v francoske naselbine! A če Viktorija vztraja še par sto milj, pa pridemo do zahodne obale brez napora, brez strahu in brez nevarnosti.“

„In to bo konec!“ reče Jožek. „No tem slabše! Če bi ne bilo prijetno pripovedovati, bi sploh nikdar ne stopil na tla! Mar mislite, da nam bodo verjeli, gospod doktor?“

„Kdo ve, vrli Jožko? Končno bo to neutajljivo dejstvo: tisoč prič nas je videlo, ko smo odpluli na eni strani Afrike in tisoč nas bo videlo, ko pridemo na drugo stran.“

„V tem slučaju,“ reče lovec, „se mi zdi nemogoče trditi, da nismo Afrike prepluli!“

„Oh, gospod Samuel!“ je Jožek globoko vzdihnil, „večkrat se bom pokesal za zlatonosne kamne! Ti bi šele dali važnost našim dogodkom in napravili verjetno naše pripovedovanje. Z enim gramom zlata bi privabil veselo trumo poslušalcev, ki bi me poslušali in celo občudovali!“

ENOINŠTIRIDESETO POGlavJE.

Blizu Senegala. — Viktorija pada vedno nižje. — Marabut El-Hadži. — Jožkov manever.

Sedemindvajsetega maja zjutraj je pokazala pokrajina zopet novo lice: dolgo pobočje se je spremenilo v gričevje, iz česar se je dalo sklepati na bližnje gore. Pluti bi morali preko pogorja, ki loči Nigrovo porečje od Senegalovega in določuje raztočje voda proti ginejskemu zalivu in proti prelivu ob Zelenem rtiču.

Do Senegala je bil ta del Afrike označen kot jako nevaren. Doktorju Fergusonu je bilo to znano iz poročil njegovih pred-

nikov, ki so pretrpeli silno pomanjkanje in bili v brezbrojnih nevarnostih sredi barbarskih zamorcev. To pogubonosno podnebje je Mungo-Parku pobralo največ spremljevalcev. Ferguson je torej odločno sklenil, da ne stopi na to negostoljubno zemljo.

Toda niti trenotek miru niso imeli: Viktorija je vedno bolj silila k tlom. Zato je bilo treba še enkrat pometati več ali manj neporabne predmete, zlasti kadar so se dvignili preko kakega grebena. To se je ponavljalo več nego sto in dvajset milj: tako da so se popolnoma naveličali se dvigati in nižati. Balon je bil nova Sisifova¹⁾ skala, ki je neprestano padala. Oblika balonova se je že izoževala; postala je daljša in veter je napravil široke gube na ohlapnem ovoju.

Kenedi se ni mogel premagovati, da bi nato ne opozoril in je vprašal:

„Morebiti ima balon luknjo?“

„Ne,“ odgovori doktor, „ampak gutaperka se je očitvidno omehčala ali pa raztopila v vročini; vodik torej uhaja skozi svilo.“

„Kako bi se dalo to zabraniti?“

„Ni mogoče. Olajšati balon — to je edino sredstvo. Izmečimo, kar se da izmetati.“

„Kaj pa?“ vpraša lovec in pogleda na že izpraznjeno ladjico.

„Oprostimo se šotora, čigar teža je precej velika.“

Jožek, kateremu je bilo to poverjeno, je splezal nad krog, ki je združeval mrežine trakove; odtod je lahko odpel debele zastore šotora ter jih pometal na tla in reče:

„To lahko osreči ves zamorski rod; tu imajo dovolj blaga za tisoč ljudi, posebno ker varčujejo z blagom.“

Balon se je nekoliko dvignil, toda kmalu je bilo jasno, da se bliža tlom.

„Izstopimo,“ reče Kenedi, „in poglejmo, kaj se da napraviti iz ovoja.“

„Še enkrat ti povem, Dik, da mi nimamo sredstva, da bi ga popravili.“

„Kaj pa naj počnemo?“

„Žrtvujmo vse, kar nam ni neobhodno potrebno. Na tem močvirju se ne maram na noben način ustaviti. Gozdovi, preko katerih plujemo, niso v tem trenutku nič manj nego varni.“

¹⁾ Sisif je bil obsojen, da je moral valiti skalo vrh gore, a ko jo je privabil, se mu je vselej zvalila nazaj.

„Kaj! Levi? hijene?“ vpraša Jožek zaničljivo.

„Bolj nevarno nego to, dečko moj; ljudje so, in najgrozovitejši ljudje v Afriki.“

„Odkod se pa to ve?“

„Od popotnikov, ki so hodili pred nami. Nato so Francozi, ki so zasedli Senegalsko naselbino, nujno morali občevati s sosednjimi narodi. Pod poveljstvom polkovnika Faidherba so deželo globoko preiskovali. Častniki, kakor gg. Paskal, Vincent, Lambert so podali jako dragocene podatke o svojih raziskavanjih. Preiskali so kraje, katere tvori Senegalov ovinek, kjer vojska in ropanje nista drugega pustila nego razvaline.“

„Kaj se je torej zgodilo?“

„Tole. Leta 1854. je marabut iz Frute ob Senegalu, Al-Hadži trdil, da je navdihnjen kakor Mahomed ter je naščuval rodove na vojsko proti Evropejcem, takozvanim nevernikom. Razdiral in pustošil je med reko Senegalom in njegovim pritokom Faleme. Pod njegovim vodstvom so tri podivjane tolpe pustošile po deželi tako, da niso prizanašali niti vasi, niti kočī, ampak vse oropali in pomorili. Prodril je celo v Nigrovo dolino do mesta Sego, ki je bilo dolgo časa v nevarnosti. L. 1857. je krenil bolj proti severu ter oblegal trdnjavo Medino, katero so sezidali Francozi na bregovih reke. Utrdbo je branil junak Pavel Hol, ki je vztrajal več mesecev brez hrane in skoraj brez orožja, dokler ga ni rešil Faidherb. Al-Hadži in njegove tolpe so prestopile Senegal in se vrnile v Koarto nadaljujoč s poboji in ropi. Tukaj so pa ravno tisti kraji, v katere je bil zbežal in se skrīl; zato sem prepričan, da bi ne bilo dobro priti v njegove roke.“

„Saj mu ne pridemo v roke,“ reče Jožek, „tudi če bi morali žrtvovati čevlje, da dvignemo Viktorijo.“

„Nismo daleč od reke,“ reče doktor; „toda slutim, da nas balon ne ponese preko nje.“

„Da bi le na breg prišli,“ odvrne lovec; „ostalo se bo že naredilo.“

„Prav to poskušamo izvršiti,“ reče doktor; „samo ena stvar me skrbi.“

„Katera?“

„Iti bomō morali preko gorovja in to bo težavno, ker ne morem zvečati balonu dvigavne sile, naj tudi napravim še tako veliko vročino.“

„Počakajmo,“ reče Kenedi, „in bomo potem videli?“

„Uboga Viktorija!“ reče Jožek; „tako sem se te oklenil kakor mornar svoje ladje; le težko se bom ločil od tebe. Sicer ni več taka kakor je bila pri odhodu, a opravljati je ne smemo! Imenitno nam je služila in srce se mi bo trgalo, kadar jo bom zapuščal.“

„Bodi brez skrbi, Jožek; če jo zapustimo, bo to proti naši volji. Služila nam bo še toliko časa, dokler ne izgubi svojih moči. Potrebujem jo samo še štiriindvajset ur.“

„Peša,“ reče Jožek in ogleduje Viktorijo, „hujša in gineva nam. Ubogi balon.“

„Če se ne motim,“ se oglasi Kenedi, „se že vidi gorovje, o katerem si govorih, Samuel.“

„Da, prav tisto je,“ potrdi doktor, „ko si ga je ogledal z daljnogledom. Zdi se mi jako visoko in težko ga bo prestopiti.“

„Ali bi se mu ne mogli izogniti?“

„Menim, da ne, Jožek; poglej, kako velik prostor zavzema: skoro polovico obzorja!“

„Zdi se celo, kakor bi se zoževalo okrog nas,“ reče Jožek; „vedno bližje nam je na desni in na levi.“

„Na vsak način moramo preko njega.“

Tako nevarna ovira se je bližala s skrajno hitrostjo, ali, bolje rečeno, veter je silno močno gnal Viktorijo proti ostrim vrhovom. Na vsak način se je bilo treba dvigniti, ali pa se ob njih razdrobiti.

„Izpraznimo kadi za vodo,“ veli Ferguson, „in ohranimo le toliko, kolikor je potrebno za en dan.“

„Je že narejeno,“ odvrne Jožek.

„Ali se balon dviga?“ vpraša Kenedi.

„Nekaj, za petdeset čevljev,“ odgovori doktor, ki ni obrnil očesa od tlakomera. „A to ni dovolj.“

In res, visoki vrhovi so štrleli na popotnike, kakor bi se hoteli nanje prevrniti. Popotniki še daleč niso mogli preko njih: za več nego petdeset čevljev bi se morali še dvigniti.

Zalogo vode za meh so tudi vrgli na tla; prihranili so jo samo nekaj pint — a še vse je bilo premalo.

„In vendar moramo preko njih!“ reče doktor.

„Vrzimo še izpraznjene kadi!“ svetuje Kenedi.

„Kar vrzita jih!“

„Sva že!“ pove Jožek; „žalostno je, izgubljeni kosci za koscem.“

„Ti pa, Jožek, le glej, da se znova ne žrtvuješ za nas kakor oni dan! Karkoli naj pride, prisezi mi, da nas ne zapustiš.“

„Bodite brez skrbi, gospod, ne bomo se ločili.“

Viktorija se je povzpela v višino kakih dvajset sežnjev; a gorski greben je bil še vedno višji. Bil je precej raven rob navpične in razpokane stene; nad popotniki se je dvigal še vedno več nego dvesto čevljev.

„V desetih minutah,“ mrmra doktor, „se razbije naša ladjica ob skali, če se nam ne posreči priti preko nje.“

„No, gospod Samuel?“ vpraša Jožek.

„Obdrži samo zalogo pemikana in izmeči vse težko meso.“

Belon je bil zopet lažji za petdeset funtov; dvignil se je precej, pa kaj je pomagalo, če ni dosegel gorske višine. Položaj je bil uprav obupen. Viktorija je plula s skrajno hitrostjo in popotniki so čutili, da se razbije na kosce; sunek bi bil v resnici strašen.

Doktor se je oziral okrog sebe po ladjici, ki je bila skoro prazna.

„Če je treba, Dik, boš pripravljen žrtvovati svoje orožje.“

„Žrtvovati orožje!“ je lovec razburjen odgovoril.

„Prijatelj, prosim te samo zato, ker je nujno!“

„Samuel, Samuel!“

„Tvoje orožje, tvoja zaloga svinca in smodnika nas lahko stane življenje.“

„Smo že blizu,“ kriči Jožek, „smo že tam!“

Deset sežnjev! Gora je bila še deset sežnjev višja nego Viktorija. Jožek je pograbil odejo ter jo vrgel na tla. Prav tako je tudi izmetal več vreč krogel in svinca, ne da bi o tem kaj črhnil Kenediju.

Balon se je dvignil in plul preko nevarnega vrha; njegov gornji tečaj se je zasvetil v solnčnih žarkih. Toda ladjica je bila še nekoliko pod robom, ob katerem bi se bila neogibno razbila.

„Kenedi! Kenedi!“ zakliče doktor; „izmetaj orožje ali smo pa izgubljeni!“

„Počakajte, gospod Dik!“ se oglasi Jožek, „počakajte!“

In Kenedi se obrne in vidi, kako je Jožek izginil izvun ladjice.

„Jožek! Jožek!“ je vpil.

„Nesrečnež!“ se oglasi doktor.

Gorski greben je bil na tem kraju kakih dvajset čevljev širok in na drugi strani je bilo pa pobočje manj strmo. Ladjica

je prišla ravno na površino precej ravne planote ter držala po kremenčastih tleh, da je kar škripalo.

„Plovemo naprej! mi plovemo naprej! smo že prepluli!“ se začuje glas, ki napolni z radostjo Fergusonovo srce.

Nevstrašeni dečko se je držal z rokami za spodnji rob ladjice; po grebenu je tekel peš ter s tem olajšal balon za vso svojo lastno težo. Moral ga je celo zadržavati, ker mu je hotel uiti. —

Ko je balon prišel na nasprotno pobočje in nastal pred njim prepad, se je Jožek spretno oprijemal z roko, plezal kvišku in po vrvi prišel nazaj k tovarišema rekoč:

„Nič lažjega nego to!“

„Vrli Jožek, dragi prijatelj!“ je rekel doktor ginjeno.

„Oh, kar sem storil,“ odgovori Jožek, „nisem storil za Vas, ampak za Dikovo puško! To sem mu bil dolžan še od tistega dogodka z Arabcem. Jaz rad poplačam svoje dolgove in sedaj sva midva bot, gospod Dik!“ Pri teh besedah je izročil lovcu ljubljeno orožje in še dostavil: „Preveč bi me bolelo, če bi Vas gledal, kako bi se ločili od nje.“

Kenedi mu je živahno stisnil roko, ne da bi se mu mogel z besedo zahvaliti.

Viktoriji je bilo zdaj treba samo padati; in to ji je bilo lahko. Kmalu je bila dvesto čevljev od tal ter potem ostala v ravnotežju. Tla so bila razdrapana in kazala mnogo vzpetosti, katerih se je bilo po noči jako težko ogibati z balonom, ki se ni dal več voditi.

Večer je hitro nastopil in, dasi nerad, je doktor sklenil, da počaka do drugega dne.

„Poiščimo si ugoden kraj za počitek,“ veli doktor.

„Oh,“ odvrne Kenedi, „končno si se le odločil!“

„Da; že dolgo sem preudarjal načrt, katerega zdaj izpeljemo; časa imamo dovolj, saj je še-le šest ura. Jožek, vrzi sidra!“

Jožek je ubogal in dvoje sider je viselo pod ladjico.

„Vidim prostrane gozdove,“ reče doktor; „pluli bomo preko njihovih vrhov in zasidrati se bomo na kako drevo. Za nobeno ceno pa ne bi hotel prenočiti na tleh.“

„Ali bomo lahko izstopili?“ vpraša Kenedi.

„Čemu neki? Ponavljam vama, da bi bilo nevarno, če se ločimo. Vrhutega pa rabim vajine pomoči pri težkem delu.“

Viktorija, ki je plula mimo vrhov ogromnega gozda, se je kmalu sunkoma ustavila; njeni sidri sta prijeli. Z večerom se je polegel veter in balon je ostal skoro nepremičen nad velikim zelenim poljem, katero so tvorili vrhovi figovih dreves.

DVAINŠTIRIDESETO POGLAVJE.

Plemenita tekma. — Zadnja žrtev. — Priprava za razširjanje. — Jožkova spretnost. — Polnoč. — Doktor na straži. — Kenedi na straži. — Zaspi. — Požar. — Izvun področja.

Doktor Ferguson je pričel po zvezdah določati lego svojega stanja; bil je petindvajset milj od Senegala.

„Vse kar moremo storiti, prijatelja moja,“ reče doktor in pogleda na svoj zemljevid, „je to, da prestopimo reko. A ker nimamo niti mostu, niti čolna, moramo iti na vsak način z balonom preko nje. Zato moramo pa zopet zmanjšati težo.“

„A ne vidim, kako bi se nam to posrečilo,“ odvrne lovec, ki se je bal za svoje orožje; „vsaj eden izmed naju bi se moral žrtvovati in zaostati . . . in sicer bi se jaz rad potegnil za to čast.“

„Kaj še!“ ga zavrne Jožek; mar nisem jaz že navajen . . .“

„Tu ne gre, da bi kdo skočil na tla, ampak da pride peš na Afriško obalo. Jaz sem pa dober lovec in dober pešec . . .“

„V to pa nikakor ne privolim!“ odgovori Jožek.

„Vajina plemenita tekma je nepotrebna, draga prijatelja,“ miri doktor Ferguson; „upam, da ne pridemo do te skrajnosti. Sicer pa, če bi bilo treba kaj takega, mi ostanemo skupaj, da prehodimo pokrajino.“

„Tako se govori!“ potrdi Jožek; „nekaj sprehoda nam ne more škodovati.“

„Toda poprej moramo porabiti zadnje sredstvo, da olajšamo Viktorijo.“

„Katero sredstvo?“ vpraša Kenedi; „prav rad bi je poznal.“

„Izmetajmo shrambo za meh, Bunsenovo baterijo in vijugasto cev. S temi predmeti vlačimo po zraku dobrih devetsto funtov.“

„Toda, Samuel, kako boš pa pozneje razširjal plin?“

„Sploh ne bom tega poskušal, brez tega bomo lahko shajali.“

„Pa naposled . . .“

„Čujta me, prijatelja! Čisto natančno sem zračunal, koliko dvigalne sile nam še ostane. Zadostuje, da prenese nas vse tri in še nekaj predmetov, ki nam ostanejo. Mi tehtamo komaj petsto funtov, s sidroma vred, katera mislim ohraniti.“

„Dragi moj Samuel, ti se bolj razumeš v takih stvareh kakor midva; sam presodi naš položaj in reci nama, kaj morava izvršiti in storila bodeva.“

„Na Vaše povelje, gospod.“

„Prijatelja, ponavljam Vama, in naj bo odlok še tako važen, treba je žrtvovati vso pripravo.“

„Žrtvuјmo jo!“ ponovi Kenedi.

„Na delo!“ zakliče Jožek.

To ni bilo majhno delo; treba je bilo pripravo razdreti kos za kosom. Najprvo so vrgli na tla kad za mešanje plinov, potem ono za meh in nazadnje pa kad za razkrajanje vode. Treba je bilo nič manj nego združene sile treh popotnikov, da so kadi izruvali iz dna ladjice, kjer so bile močno pritrjene. Toda Kenedi je bil tako živahen, Jožek tako spreten, Samuel pa bistroumen, da se jim je vse posrečilo. Drug za drugim so leteli ti kosci na tla, napravili veliko zev med figovimi listi in izginili.

„Zamorci se bodo pač čudili,“ reče Jožek, „ko dobijo v gozdu take stvari, iz katerih lahko napravijo malike.“

Naposled je bilo treba pričeti s cevmi, ki so vodile v balon in bile v zvezi z vijugasto cevjo. Jožku se je posrečilo prerezati člene iz kavčuka nekaj čevljev nad ladjico; a s cevmi je bilo bolj težko, ker so bile na zgornjem koncu ob zaklopki pritrjene z medjo.

Jožek je sedaj pokazal čudovito spretnost. Da ne bi raztrgal ovoja, je kljub temu, da se je balon zibal, s pomočjo mreže bos zlezal na vrh zunanjega balona ter tu med tisočerimi težavami z eno roko odvil vijake, ki so zadržavali cevi, z drugo roko se j oprijemal opolzlega površja. Cevi so potem lahko izvlekli skozi spodnji privesek, katerega so z veliko obvezo neprodušno zaprli.

Znatno olajšana Viktorija se je vspela v zrak in jako nategnila sidrovo vrv.

O polnoči so bila ta dela srečno končana, seveda z velikim trudom. Hitro so povžili za večerjo pemikan in mrzli grog, ker ni več imel doktor vročine za Jožka na razpolago.

Sicer sta se pa Jožek in Kenedi utrujena vlegla.

„Vlezita se in spita. prijatelja,“ veli Ferguson; „prvi bom jaz čul; ob dveh pokličem Kenedija in ob četrti uri zbudi Kenedi Jožka. Ob šestih pa odpotujemo. O da bi nam bilo Nebo še zadnji dan naklonjeno!“

Tovarišema ni bilo treba tega dvakrat reči: na dno ladjice sta se vlegla in zaspala prav tako trdno kakor hitro.

Noč je bila mirna. Nekaj megla se je zgubilo ob zadnjem luninem krajcu, čigar motni žarki so nekoliko razsvetljevali temino. Ferguson se je naslonil na rob ladjice in zrl krog sebe. Pazljivo je motril temni listnati zastor, ki se je razprostiral pod nogami in mu je zaviral pogled na tla. Najmanjši šum se mu je zdel sumljiv, prisluškoval je celo tajinstvenemu šuštenju listov.

Doktor Ferguson je bil v tistem stanju, ko napravi samota čute še bolj občutljive in nedoločni strahovi silijo v glavo. Na koncu takega popotovanja, ko je že premagal toliko ovir, v trenotku, da dospe na cilj, se mu je zbudila velika boječnost, postal je jako razburjen in zdelo se mu je, da beži prihod izpred njegovih oči.

Sicer pa položaj sedaj res ni bil pomirljiv sredi barbarske dežele in pri balonu, ki pravzaprav lahko odreče ta ali oni trenotek. Doktor se ni več popolnoma zanašal na svoj balon in časi, ko ga je sigurno in drzno vodil, so bili proči.

V takih občutkih se je doktorju zdelo, da je tupatam začul pritajeno šumenje sredi širnega gozda. Zdelo se mu je celo, da je videl kako hitro ogenj plapola med drevesi. Pogledal je hitro s ponočnim daljnogledom v ono smer, a ničesar ni bilo videti; nastal je še globlji molk.

Brez dvoma so Ferguson varali čuti; prisluškoval je, ne da bi čul najmanjši šum. Čas njegove straže je pretekel; poklical je Kenedija in mu zabičal skrajno pazljivost. Nato se je vlegel poleg Jožka, ki jo trdno in sladko spal.

Kenedi si je prižgal pipo ter si neprestano mel oči, katere je imel komaj odprte. Naslonil se je v kot in pridno pušil, da bi pregnal spanec.

Krog njega je bila popolna tišina. Lahen vetrič je pihljal po vrhovih dreves in ljubko zibal Viktorijo, tako da je kmalu zazibal tudi Kenedija v sladko spanje, dasi se je temu Kenedi zelo upiral. Branil se je Kenedi in odpiral veke, gledal je v noč s tistimi pogledi, ki nič ne vidijo, nazadnje je pa utrujen zaspal.

Koliko časa je bil v tem brezdelnem stanju? Tega Kenedi sam ni vedel, ko ga je nenadoma vzbudilo nepričakovano pokanje.

Mel si je oči ter vstal. Silni žar je obsvetlil njegov obraz. Gozd je bil v ognju.

„Ogenj! ogenj!“ je kričal Kenedi, ne da bi prav vedel, kaj se godi.

Tovariša sta vstala.

„Kaj pa je?“ vpraša Samuel.

„Požar!“ odgovori Jožek. „Toda kdo more . . .“

V tem trenutku se je pod silno razsvetljenim listjem začulo rjovenje.

„Oh, divjaki!“ zakliče Jožek. „Zakurili so gozd, da bi nas bolj gotovo sežgali!“

„Brezdvomno so to Talibasi! Al-Hadžijevi marabuti!“ razlaga doktor.

Ognjen krog je obdajal Viktorijo. Med pokanjem suhega lesa se je mešalo ječanje svežih vej. Lijane, listi, vsi živi deli rastlinstva so se zvijali v uničujočem ognju. Oči niso drugega videle nego morje plamenov. Drevesa so se videla črna v tej peči in njihove veje so bile pokrite z žarečim ogljem. To ognjeno in žareče morje je odsevalo na oblakih in popotniki so menili, da so zaviti v ognjeno kroglo.

„Bežimo,“ zakliče Kenedi, „na prosto! To edino nas reši!“

Toda Ferguson ga prime trdno za roko, pograbi sidrovo vrv ter jo preseka s sekuro. Plamen se je že vzpenjal proti balonu ter lizal njegove razsvetljene stene, toda Viktorija, prosta svojih vezi, se je dvignila nad tisoč čevljev kvišku.

Strašno kričanje in pokanje pušk je zadonelo po gozdu, a balon je s tokom, ki je nastal z dnevom vred, krenil proti zahodu. To je bilo ob štirih zjutraj.

TRIINŠTIRIDESETO POGlavJE.

Talibasi. — Zasedovanje. — Opustošena dežela. — Zmeren veter. — Viktorija pada. — Zadnja zaloga. — Viktorijini skoki. — Branijo se s strelj. — Veter postaja močnejši. — Reka Senegal. — Gvinajski slapi. — Razgret zrak. — Vožnja preko reke.

„Ako bi ne bili včeraj zvečer previdno olajšali balona, bi bili brez rešitve izgubljeni.“

„Tu se vidi, kaj se pravi pravočasno vrediti,“ odvrne Jožek, „človek se reši in nič ni bolj naravnega nego to!“

„Sedaj še nismo izvun nevarnosti,“ pripomni Ferguson.

„Česa se pa bojiš?“ vpraša Dik. „V i k t o r i j a ne more na tla brez tvojega dovoljenja; in čeprav bi pala?“

„Čeprav pade! Dik, poglej no!“

Prišli so preko gozdnega roba in popotniki so lahko zapazili krog trideset jezdecev v širokih hlačah in ohlapnih plaščih. Eni so bili oboroženi s sulicami, drugi pa z dolgimi puškami. Na svojih živahnih in čilih konjičkih so dirjali v smeri Viktorije, ki je plula z zmerno hitrostjo.

Ko so zagledali popotnike, so divje zakričali in vihteli svoje orožje. Jeza in žuganje se jim je bralo na ožganih obrazih, ki so bili še bolj strašni vsled redkih, a strčečih brk. Brez težave so prehodili valovite planote in položna pobočja, ki so se nižala proti Senegalu.

„Prav tisti so!“ reče doktor, „namreč kruti Talibasi, grozoviti Al-Hadžijevi marabuti! Rajši bi bil sredi gozda med divjimi zvermi kakor pa v rokah teh razbojnikov.“

„Nimajo baš prijaznega pogleda!“ se oglasi Kenedi. „To so jako krepki tički!“

„K sreči ti »tički« ne letijo!“ odgovori Jožek. „To je že nekaj!“

„Poglejta,“ reče Ferguson, „razrušeno vas in požgane koče! To je njihovo delo. In tukaj, kjer so bila obdelana sela, so oni pustošili in uničevali.“

„Končno nas pa le ne dosežejo,“ reče Kenedi, „in če se nam posreči priti črez reko, smo pa na varnem.“

„Popolnoma, Dik; toda nikakor ne smemo pasti,“ odvrne doktor in pogleda na barometer.

„Na vsak način nam ne bo škodilo, Jožek, če pripraviva orožje,“ svetuje Kenedi.

„Ne bo napačno, gospod Dik; gotovo nama bo koristilo, da nisva med potjo izmetala orožja.“

„Moj karabin!“ je zaklical lovec. „Upam, da se nikdar ne ločim od njega!“

In Kenedi ga je jako skrbno nabasal; smodnika in krogel mu je ostalo še dovolj.

„Kako visoko pa smo zdaj?“ vpraša Fergusona.

„Približno sedemstoinpetdeset čevljev; a sedaj ni nam nič več mogoče iskati ugodnih tokov z dviganjem in nižanjem balona. Slediti mu moramo, kamor se mu ljubi.“

„To je pa nerodno!“ nadaljuje Kenedi; „veter je bolj srednji in če nas zaloti tak veter kakor pretekle dni, že dolgo ne bomo več videli teh razbojnikov.“

„Ti cigani nas brezobzirno sledijo v lahkem diru,“ reče Jožek; „kar sprehajajo se!“

„Da smo v primerni razdalji,“ se oglasi lovec, „bi jaz z veseljem prekopicnil enega za drugim.“

„Seveda!“ odvrne Ferguson; „če bi bili v primerni razdalji, bi bila naša Viktorija kaj primerna tarča za njihove dolge puške; lahko si pa sam misliš, kakšen bi bil naš položaj, če bi jo preluknjali.“

Talibasi so jih zasledovali vse dopoldne. Proti enajsti uri so popotniki prepluli komaj petnajst milj proti zahodu.

Dogtor Ferguson je pazljivo gledal, če bi se pokazal kje najmanjši oblaček; vedno se je bal, da bi se vreme spremenilo. Kaj bi počel, če ga zanese nazaj proti Nigru? Vrhutega je tudi opazil, da balon očitvidno pada; odkar je odpotoval, se je že ponižal za več nego tristo čevljev in Senegal je moral biti oddaljen kakih dvanajst milj. S sedanjo hitrostjo bi bilo treba potovati še tri ure.

V tem hipu je novo vpitje vzbudilo njihovo pozornost. Talibasi so kričali in izpodbadali svoje konje.

Doktor Ferguson je pogledal na tlakomer in takoj razumel, zakaj da kričijo.

„Ali padamo?“ vpraša Kenedi.

„Spaka!“ si je mislil Jožek.

Koncem četrte ure je bila ladjica le stoinpetdeset čevljev od tal, toda veter je pihal bolj močno.

Talibasi so pognali svoje konje in kmalu je zagrmel strel po zraku.

„Predaleč, tepci!“ se je norčeval Jožek. „Zdi se mi prav, če ostanejo ti paglavci v primerni razdalji.“

Pomeril je na najbližjega jezdeca in ustrelil; Talibas se je zvalil po tleh. Ostali njegovi tovariši so se umaknili in Viktorija jih je prehitela.

„Previdni so!“ reče Kenedi.

„Ker menijo, da nas gotovo vjamejo,“ odgovori doktor. „In to se jim posreči, če pridemo še nižje! Vsekakor moramo iti višje!“

„Kaj naj izmečemo?“ vpraša Jožek.

„Vso zalogo pemikana, ki tehta še trideset funtov, za toliko se lahko olajšamo!“

„Je že na tleh, gospod!“ reče Jožek, ki je nemudoma ubogal svojega gospodarja.

Ladjica, ki se je že skoro dotikala tal, se je znova dvignila med vpitjem Talibasov. Toda pol ure pozneje, se je Viktorija hitro nižala: plin je uhajal skozi luknjice v ovoju.

Kmalu se je ladjica dotaknila tal, Al-Hadžijevi zamorci so skočili proti nji; toda, kakor se navadno godi v takem slučaju, komaj se je ladjica dotaknila tal, je Viktorija znova poskočila kvišku, da pade zopet miljo pozneje.

„Ne bomo jim ušli!“ se je Kenedi jezil.

„Izmeči vse žganje, Jožek,“ je vpil Ferguson, „vse orodje, vse, kar ima sploh kako težo, tudi zadnje sidro, ker je sila!“

Jožek je pograbil toplo- in tlakomere; a vse to je bilo neznatno in balon, ki se je nekoliko dvignil, je bil kmalu na tleh. Talibasi so leteli za njim in bili samo še dvesto korakov od njega.

„Vrzi obe puški proč!“ zakliče doktor.

„Poprej ne, da ju izstrelim,“ odvrne lovec.

Štirje zaporedni strelji so leteli v tolpo jezdecev: štirje Talibasi so se zvrnili sredi besnega tuljenja tolpe.

Viktorija se je znova dvignila, delala je jako dolge skoke kakor velikanska žoga odskakuje od tal.

To je bil čuden prizor kakor kadar nesrečniki skušajo ubežati z velikanskimi koraki in se zdi, da kakor Antej*) dobivajo novo moč, če se dotaknejo tal.

Toda tudi to stanje se je moralo kmalu končati. Bilo je že blizu poldneva. Viktorija se je izčrpala, praznila in daljšala; njen ovoj je postal ohlapen in mahadrav in gube raztegle svile so se skrčile druga na drugo.

„Nebo nas je zapustilo!“ zdihne Kenedi; „moramo pasti!“

Jožek ni nič odgovoril, ampak gledal na svojega gospoda.

„Ne!“ spregovori doktor; „lahko se še olajšamo za več nego stoinpetdeset funtov.“

*) Antėja je Herkul še-le tedaj premagal, ko ga je držal v zraku; če se je Antej dotaknil tal, je bil nepremagljiv in dobil vedno novo moč.

„Kaj pa vendar?“ vpraša Kenedi, ki je mislil, da je doktor znorel.

„Ladjica,“ odgovori ta. „Oprimimo se mreže! Držimo se lahko za pentlje in pridemo do reke! Hitro, hitro!“

Drzni možje se niso obotavljali poskusiti s takim sredstvom se rešiti. Prijeli so se za mrežine pentlje kakor je bil pokazal doktor, in Jožek se je držal z eno roko, z drugo je pa prerezal ladjične vrvi — ladjica je odpadla baš v onem trenutku, ko bi bila Viktorija za vedno pala.

„Živio! Živio!“ je vpil Jožek, ko se je dvignil olajšan balon tristo čevljev kvišku.

Talibasi so pognali svoje konje, da so tekli v divjem diru. Toda Viktorija je zašla v močnejši veter ter jih je prehitela. Nato je plula proti nekemu hribu, ki je ločil zahod od obzorja. Ta okoliščina je bila jako ugodna za popotnike, ki so lahko pluli preko njega, dočim so se morali Al-Hadžijevi konjiki obrniti proti severu, da bi šli mimo zadnje ovire.

Trije prijatelji so se držali za mrežo, katero se jim je posrečilo spodaj strniti, tako da je bila kakor ohlapen žep.

„Brž ko so pripluli preko griča, je doktor zaklical:

„Reka! reka! Senegal!“

In res se je v daljavi dveh milj valila zelo široka reka; nasprotni breg je bil nizek in rodovit; nudil je popotnikom varno zavetišče, ugoden prostor, na katerem bi se podal na tla.

„Še eno četrtno ure,“ reče Ferguson, „pa smo rešeni!“

Zgodilo pa se je drugače; prazen balon je polagoma pada! na skoro popolnoma gola tla. Bila so dolga pobočja in kamnite planote; tupatam komaj kak grmič in gosta, od solnca ožgana trava.

Viktorija se je večkrat dotaknila tal in se dvignila; njeni skoki so bili vedno krajši in nižji. Naposled se je z gornjim delom mreže zapletla med veje baobabovega drevesa, ki je stalo osamljeno sredi pustinjaškega kraja.

„Končano je!“ reče lovec.

„In sicer sto korakov od reke,“ dostavi Jožek.

Nesrečneži so stopili na tla in doktor je peljal tovariša k Senegalu.

Na tem kraju je reka zateglo šumela. Doktor Ferguson je stopil na breg ter takoj spoznal, da so to gvinajski slapi. Na reki ni bilo nobenega čolna, nobenega živega bitja.

V širini dveh tisoč čevljev pada Senegal z velikanskim šumom stoinpetdeset čevljev globoko. Nato se je valil od vzhoda proti zahodu in skalnata črta, ki je ovirala njegov tok, se je razprostirala od severa proti jugu. Sredi slapa so štrlele čudovite skale kakor velikanske predpotopne živali, okamenele sredi vodâ.

Očividno je bilo nemogoče priti preko reke.

Kenedi ni mogel zatajiti svojega obupa.

A doktor Ferguson je z mogočnim glasom zaklical:

„Ni še vse zgubljeno!“

„Saj sem vedel,“ reče Jožek v svojem neomajnem zaupanju v svojega gospoda.

Pogled na vsahla zelišča je rodil doktorju novo misel, katera edina bi jih še rešila. Hitro je peljal svoja tovariša k balonovemu ovoju.

„Vsaj za eno uro smo prehiteli razbojnike; ne izgubljamno časa, prijatelja! Naberita mnogo posušene trave; treba jo je najmanj tristo luntov.“

„Čemu pa?“ vpraša Kenedi.

„Nimam več plina; zato pojdem preko reke z razgretim zrakom!“

„Oh, dragi moj Samuel!“ je zaklical Kenedi, „ti si v resnici slaven mož!“

Jožek in Kenedi sta šla na delo in kmalu je bil poleg baobaba velik kup trave.

Med tem je pa doktor povečal odprtino balonovo s tem, da je odrezal spodnji del. Poprej je še skrbno odstranil skozi zaklopko ostanke vodika. Nato je nakopičil veliko trave pod ovojem ter jo zažgal.

Da se balon napolni z razgretim zrakom, je treba le malo časa. Vročina stoinosemdesetih stopinj (100° po Celz.) zadostuje, da se zmanjša teža zaprtega zraka za polovico z razredčenjem. Viktorija se je pričela znatno zaokroževati; trave ni manjkalo, s katero je doktor skrbno kuril in balon se je očividno raztezal.

Bilo je tri četrtinke na eno.

V tem hipu se je v daljavi dveh milj proti severu prikazala tolpa Talibasov; čuli so njihov krik in dirko konj, ki so divje bežali.

„V dvajsetih minutah so tukaj,“ izračuna Kenedi.

„Trave, trave! Jožek! V desetih minutah smo v zraku!“

„Nate, gospod!“

Viktorija je bila napolnjena za dve tretjini.

„Prijetelja, oprimimo se mreže kakor poprej!“

„Se že držimo,“ odvrne lovec.

Koncem desete minute je nekaj sunkov naznanjalo, da se balon dviguje. Talibasi so se približali; komaj sto korakov so bili še oddaljeni.

„Dobro se držita!“ kliče Ferguson.

„Bodite brez skrbi, gospod doktor, ne bojte se!“

Doktor je z nogo sunil še nekaj trave na ogenj.

Balon, katerega je vročina popolnoma raztegnila, je odplul kvišku ob baobabovih vejah.

„Naprej!“ je zaklical Jožek.

Odgovoril mu je strel iz pušk. Ena krogla ga je celo zadela v pleča. Toda Kenedi se je sklonil, sprožil z eno roko svojo karabin ter pobil enega sovražnika več na tla.

Tulenje onemogle jeze je pozdravilo ovoj balona, ki se je dvignil skoro osemsto čevljev visoko. Vanj se je uprl hiter veter ter ga nekoliko časa zibal, med tem ko so nevstrašeni doktor in spremljevalca opazovali slapovo žrelo, ki je bilo odprto pred njihovimi očmi.

Ne, da bi kaj spregovorili, so se neuštrašeni popotnik deset minut pozneje bližali polagoma drugemu bregu reke.

Tukaj je stala presenečena, začudena in prestrašena skupina kakih dvanajst mož, ki so nosili francosko opravo. Kdo bi popisal njihovo začudenje, ko so zagledali dvigajoči se balon na desnem bregu reke! Malo je manjkalo, da niso mislili, da je to nebeška prikazen. Toda njihova poveljnika, mornarski poročnik in zastavonoša na ladji, sta vedela iz evropskih listov za drzne poskuse doktorja Fergusona ter sta si takoj znala razložiti dogodek.

Balon se je polagoma krčil in padal z drznimi zrakoplovci, ki so se držali za mrežo. Bilo je dvomljivo, če dosežejo na suho. Zato so Francozi skočili v reko in vjeli tri Angleže v naročje v trenutku, ko je padla Viktorija v Senegal nekaj sežnjev od levega brega.

„Doktor Ferguson!“ zavpije poročnik.

„On sam in njegova dva prijatelja,“ odgovori doktor mirno.

Francozi so nesli popotnike čez reko, dočim je napol izpraznjeni balon zašel v vrtinec ter izginil kakor velikanski meh s Senegalovimi valovi v gvinajskih slapih.

„Uboga Viktorija!“ je vzdihnil Jožek.

Doktor se ni mogel ubraniti solze; razširil je svoje roke in njegova prijatelja sta se jako ginjena zgrudila na njegova prsa.

ŠTIRIINŠTIRIDESETO POGLAVJE.

Sklep. — Zapisnik. — Francoske naselbine. — Medinska postaja. — „Bazilik“. — Sant-Luis. — Francoska fregata. — Povratek v London.

Ekspedicijo, ki je bila na bregu reke, je poslal guverner Senegalski. Sestavljali so jo dva častnika gg. Duffraisse (r. Difrês), poročnik mornarske pehote, in Rodamel, pomorski zastavonoša, en seržant in sedem vojakov.

Že dva dni so se pečali s tem, kje bi našli ugoden prostor za postajo v Gvinaju, ko so postali priča doktorjevega prihoda.

Lahko si predstavljamo čestitke in objeme, katerih so bili deležni popotniki. Francozi, ki so sami opazovali izid tega drznega početja, so bili Samuelu Fergusonu naravne priče. Zato jih je doktor najprej prosil, naj uradno potrdijo njegov prihod pri gvinajskih slapih.

„Vi se ne bodete branili podpisati zapisnik?“ je vprašal poročnika Difrêsa.

„Z veseljem,“ je ta odgovoril.

Angleže so peljali na začasno postajo ob rečnem bregu, kjer so jim jako skrbno in v izobilju postregli.

Tukaj so setavili v sledečih besedah ta-le zapisnik, ki se če danes hrani v arhivu Zemljepisnega društva v Londonu.

„Podpisani izjavljamo, da smo omenjenega dne videli, da so prišli v balonovi mreži doktor Ferguson in njegova tovariša, Rihard*) Kenedi in Jožef Wilson; njihov balon je pal nekaj korakov od nas v reko in vrtinec ga je zagrabil ter izginil ž njim v gvinajskem slapu.

V sporazumu z zgoraj imenovanimi smo podpisali ta zapisnik, da overovimo imenovano dejstvo, katero dobi s tem pravno vrednost.

Dano ob gvinajskih slapih, 24. maja 1862.

Samuel Ferguson, Rihard Kenedi, Jožef Wilson; Difrês, poročnik pehotne mornarice; Rodamel, pomorski zastavonoša; Dufays (r. Difê), seržant; Flippeau (Flipô), Mayor, Felissier (Felisjê), Lorois (Loroá), Rascagnet (Raskanjê), Guillon (Gijón), Lebel, vojaki.“

*) Dik je pomanjševalno ime za Riharda.

Tako se je končala čudovita vožnja doktorja Fergusona in njegovih tovarišev, potrjena z nepobitnimi dokazi. Bili so pri prijateljih sredi gostoljubnih rodov, ki mnogo občujejo s francoskimi naselbinami.

V soboto 24. maja so prišli do Senegala in 27. istega meseca so dospeli do postaje Medina, ki stoji nekoliko bolj severno ob reki.

Tu so jih sprejeli francoski časniki z odprtimi rokami ter jih obsipali z brezmejno darežljivostjo. Doktor in njegova tovariša so se prav kmalu ukrcali na majhen parnik „Bazilik“, ki je plul proti Senegalovemu izlivu.

Štirinajst dni pozneje so prišli v Saint-Louis (r. Sen-Luī), kjer jih je guverner slovesno sprejel. Tu so se popolnoma odpočili naporov in težav.

Sicer je pa Jožek vsakemu pripovedoval, kdor ga je hotel poslušati:

„V celoti je bila naša pot bolj pusta; kdor želi kaj razburjajočega, temu ne svetujem, da bi se je lotil. Postane namreč preveč dolgočasno in končno bi najbrže pomrli dolgega časa, ako bi ne bili imeli nekaj dogodkov na Čadskem jezeru in ob Senegalu!“

Neka angleška fregata je hotela pravkar odpotovati; trije popotniki so stopili na njen krov in 25. junija so prišli v Portsmouth (r. Portsmavts), naslednjega dne pa v London.

Ne bomo opisovali, kako jih je sprejelo Kraljevsko Zemljepisno društvo, in kako da so jih občudovali. Kenedi je takoj odpotoval s svojim izbornim karabinom v Edinburg; mudilo se mu je pomiriti svojo staro gospodinjo.

Doktor Ferguson in njegov zvesti Jožek sta ostala enaka, kakor smo ju poznali. Vendar se je zvršila neka sprememba, ne da bi sama vedela:

Postala sta prijatelja.

Evropski listi kar niso mogli prehvaliti drznih popotnikov; „Daily Telegraph“ je izšel v devetstosedeminsedemdeset tisoč izvodih tisti dan, ko je priobčil kratek opis njegovega potovanja.

Doktor Ferguson je poročal v javni seji Kraljenskega zemljepisnega društva o svojem zrakoplovnem potovanju ter dobil za-se in za svoja tovariša zlato medaljo kot povračilo za najbolj znamenito raziskovanje v l. 1862.

Prvi vspех doktorja Fergusona vožnje je bil ta, da je popolnoma natančno zagotovljeno, kar so sporočili gg. Bart, Burton, Spek in drugi. Vsled važnih raziskovanj gg. Speka in Granta, Heglina in Munzingerja, ki so prišli do Nilovih izvorov in krenili v srednjo Afriko, lahko v kratkem pregledamo odkritja doktorja Fergusona v brezmejnih pokrajinah med četrto in triintrideseto dolžinsko stopinjo.

